

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення

Кропивницької
міської ради

« ____ » _____ 20__ № _____

СТРАТЕГІЯ-2030

ПРОЄКТ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

ЗМІСТ

I.	МЕТА ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ	4
II.	ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	8
III.	ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	10
3.1	Географічне розташування, адміністративно-територіальний поділ	10
3.2	Природно-ресурсний потенціал	11
3.2.1	Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів	11
3.2.2	Гідрологічні та кліматичні умови; водні ресурси	11
3.2.3	Земельні ресурси	12
3.2.4	Корисні копалини	13
3.3	Довкілля та рекреація	14
3.3.1	Стан екологічної ситуації	14
3.3.2	Природно-заповідний фонд; екологічна мережа	18
3.4	Демографія та характеристика трудових ресурсів	22
3.4.1	Демографічна ситуація	22
3.4.2	Ринок праці	24
3.5	Розвиток інфраструктури	28
3.5.1	Транспортна інфраструктура	28
3.5.2	Житлово-комунальне господарство	30
3.5.3	Поштові послуги та зв'язок	34
3.5.4	Соціальне забезпечення	35
3.5.5	Стан охорони здоров'я	37
3.5.6	Культура та розвиток туризму	39
3.5.7	Фізична культура та спорт; молодіжна політика	43
3.5.8	Освітній та науковий потенціал	45
3.6	Містобудівна документація	48
3.7	Розвиток економічного потенціалу	49
3.7.1	Економічний розвиток громади	49
3.7.2	Пріоритетні види економічної діяльності та смарт-спеціалізація	57
3.8	Фінансовий стан та бюджет громади	62
3.9	Безпекова інфраструктура	66
3.10	Органи управління громадою	68
3.11	Електронне урядування та громадські об'єднання	70
3.12	Гендерний аналіз громади	73
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ЖИТЕЛІВ ГРОМАДИ	77
V.	SWOT-АНАЛІЗ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРІВНЯЛЬНИХ ПЕРЕВАГ, ВИКЛИКІВ І РИЗИКІВ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ	89
VI.	СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ	106
VII.	СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ	113
VIII.	СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ; ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ ТА ЕТАПИ І МЕХАНІЗМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ	115
8.1	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	123
8.2	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	127
8.3	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	133
8.4	Стратегічна ціль 4. Громада багатоміжових культурних традицій та історичного надбання	139
IX.	АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ	141
X.	ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ	149
XI.	МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ	150
XII.	ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ	164

**ПЕРЕЛІК
АБРЕВІАТУР**

ВВП	Валовий внутрішній продукт
ВПК	Військово-промисловий комплекс
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ВРП	Валовий регіональний продукт
ДСРР	Державна стратегія регіонального розвитку
ІРЦ	Інклюзивно-ресурсний центр
ЗДО	Заклад дошкільної освіти
ЗЗСО	Заклад загальної середньої освіти
ЗПО	Заклад позашкільної освіти
ЗСУ	Збройні сили України
ІГС	Інститути громадянського суспільства
КМР	Кропивницька міська рада
КМУ	Кабінет Міністрів України
КУ	Комунальна установа
КП	Комунальне підприємство
МКІП	Міністерство культури та інформаційної політики України
МОМ	Міжнародна організація міграції
МСП	Мале та середнє підприємництво
НПА	Нормативно-правові акти
ООП	Особливі освітні потреби
ОПФ	Організаційно-правова форма
ОСББ	Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків
ПЗФ	Природно-заповідний фонд
ТІЦ	Туристично-інформаційний центр
ФОП	Фізична особа-підприємець
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ЮО	Юридична особа
ІТ	Information Technologies
RIS3	Research & Innovation Smart Specialization
USAID	U.S. Agency for International Development
UNISEF	United Nations Children`s Fund

I. МЕТА ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року (*надалі – Стратегія-2030*) є головним програмним документом розвитку громади на довгострокову перспективу.

Стратегія-2030 розроблялась на основі чинного українського законодавства із використанням кращого європейського та українського досвіду, відповідно до основних положень:

законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», а також «Про інноваційну діяльність», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про стратегічну екологічну оцінку» тощо;

указів Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», від 18.08.2020 № 329/2020 «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму», від 02.06.2021 № 225/2021 «Про Стратегію людського розвитку» тощо;

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р «Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року»;

Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816;

Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265;

з урахуванням пріоритетів, що визначені постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» (зі змінами) та Стратегією розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради 12.03.2020 № 743 (із змінами);

з використанням територіально-орієнтованого та безпекового підходів з урахуванням змін та впливу, завданих збройною агресією проти України.

Необхідність розроблення Стратегії-2030 передбачена: Законом України «Про засади державної регіональної політики» (із змінами); Статутом територіальної громади міста Кропивницького, затвердженим рішенням міської ради від 31 січня 2019 року № 2303 та доцільністю впровадження нового стратегічного документа відповідно до європейських стандартів, що відповідатиме Цілям сталого розвитку України до 2030 року, положенням Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021–2027 роки, Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки.

Мета Стратегії–2030 полягає у визначенні стратегічних і оперативних цілей та завдань до них, що сприятимуть розвитку конкурентоспроможності та інноваційності пріоритетних галузей економіки громади на засадах наявних переваг та можливостей для досягнення сталого соціально-економічного розвитку території, нарощування темпів приросту валового продукту громади, створення сприятливих безпечних та комфортних умов життєдіяльності людини.

Стратегія-2030 розглядається як головний програмний документ для Кропивницької громади, що є основою для розроблення нових галузевих цільових програм та вдосконалення існуючих програм.

Розробка Стратегії-2030, зокрема її аналітичної частини (соціально-економічного аналізу), SWOT-аналізу, визначення стратегічного бачення, розробка проєктних ідей тощо, здійснювались з дотриманням загальноприйнятих принципів формування стратегічних документів, зокрема:

- принципу об'єктивності, який передбачає застосування у дослідженні виключно наявних офіційних джерел інформації (за їх наявністю та відповідною повнотою відображення у відкритих джерелах), включаючи дані Державної служби статистики України, у тому числі Головного управління статистики у Кіровоградській області, центральних і місцевих органів виконавчої влади, галузевих програм розвитку, розроблених Кропивницькою міською радою та її виконавчими органами;
- принципу обґрунтованості та доцільності, що передбачає визначення чітко сформульованих цілей розвитку та економічно обґрунтованих завдань і проєктів, що сприяють їх досягненню із використанням міжнародного досвіду у сфері підготовки і реалізації програм економічного і соціального розвитку територій; принципу відкритості та прозорості, завдяки якому до розробки проєкту Стратегії-2030, зокрема стратегічного аналізу, SWOT-аналізу, визначенню місії та стратегічного бачення громади, стратегічних та оперативних цілей, завдань до них, підготовки проєктних рішень тощо, засідань фокус-груп, безперешкодно залучаються будь-які верстви населення та представники бізнесу, науки, громадськості на умовах партисипативності;
- принципу недискримінації та рівного доступу, який передбачає дотримання прав будь-якого жителя громади бути залученим до розробки проєкту Стратегії-2030 та врахування інтересів різних суб'єктів територіальної громади;
- принципу ефективності щодо визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, реалізації проєктних ідей у встановлені строки;
- принципу історичного досвіду щодо врахування та використання позитивного надбання попереднього розвитку громади, у тому числі міжнародного досвіду розвитку територій;
- принципу сталого розвитку, який націлений на забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Відповідно до основних вимог до організації розробки стратегічних документів застосовувались різні моделі та методи, а саме:

партисипативна модель залучення до роботи над стратегічним документом широкого представництва місцевого середовища, зокрема представників органів місцевої влади та її структурних підрозділів; громадських організацій, об'єднань, спілок, рад тощо; науки і освіти; бізнесу (суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та видів економічної діяльності);

стратегічний аналіз та соціологічне опитування жителів громади щодо дослідження поточного соціально-економічного становища громади та життєдіяльності;

SWOT-аналіз з урахуванням стратегічного аналізу поточної соціально-економічної ситуації у громаді з подальшим визначенням сильних та слабких сторін, можливостей і загроз та їх взаємозв'язок;

засідання фокус-груп з метою якісного збору інформації та обговорення проблем і перспектив розвитку; вивчення громадської думки щодо ключових пріоритетів розвитку.

З метою здійснення ефективного процесу розроблення проєкту Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року та Плану заходів на 2025–2027 роки з її реалізації рішенням виконавчого комітету Кропивницької міської ради від 09.04.2024 № 397 був утворений керівний комітет, до якого увійшли керівники вищої та середньої ланки виконавчого комітету міської ради, її структурних підрозділів, депутати, представники громадських організацій, освіти й науки, бізнесу й інші експерти.

Склад керівного комітету відзначався високим експертним потенціалом, що позитивно вплинуло на ефективність його роботи в цілому.

Процес розроблення документа державного планування, розділи проєкту Стратегії–2030, що прийняті рішенням Керівного комітету, оприлюднені у спеціально створеній рубриці «Стратегія-2030», яка розміщена на головній сторінці офіційного вебсайту Кропивницької міської ради.

Для напрацювання матеріалів до проєкту Стратегії-2030, їх обговорення і узгодження:

було проведено соціологічне опитування жителів щодо оцінки соціально-економічного становища розвитку громади, у тому числі визначення основних потреб та проблем

було створено і забезпечено роботу 8 фокус-груп за пріоритетними напрямками розвитку громади **та 1 робочу групу**, а саме:

- фокус-група «Економічний потенціал»;
- фокус-група «Розвиток людського потенціалу»;
- фокус-група «Стала мобільність»;
- фокус-група «Просторовий розвиток та екологія»;
- фокус-група «Інфраструктурний розвиток»;
- фокус-група «Цифрове управління та комунікація»;
- фокус-група «Охорона здоров'я»;
- фокус-група «Багатовікові традиції»
- робоча група «Співпраця з МОМ за проєктом «Відновлення та підтримка громад».

було проведено низку заходів, а саме:

в рамках співпраці з ГО «Центр дослідження суспільства» (Аналітичний центр CEDOS) щодо експертного супроводу з провдення громадських консультацій під час процесу розробки Стратегії-2030 та Плану заходів з її реалізації (проєкту «Довіра через партисипацію: інформування та підвищення спроможності громад», що реалізується за підтримки Проєкту USAID «Демократичне врядування у Східній Україні» (DG East)):

фасилітовану зустріч з молодими підприємцями (підприємцями) з обговоренням викликів та можливостей для розвитку бізнесу у Кропивницькій міській територіальній громаді та напрацюванням ідей до Стратегії–2030 та Плану заходів з її реалізації;

зустріч з представниками (представницями) молодіжних організацій у співпраці з Управлінням молоді та спорту Кропивницької міської ради з обговоренням основних викликів щодо залучення молоді до процесів прийняття рішень, основних активностей та програм, до яких долучається молодь Кропивницької міської територіальної громади;

зустріч із студентами (студентками) вищих навчальних закладів на базі Центру підтримки бізнесу Кропивницької міської територіальної громади з обговоренням формулювання потенційного стратегічного бачення розвитку громади, її візії та напрацюванням ідей пріоритетних проєктів розвитку Кропивницької міської територіальної громади;

в рамках проєкту «Дослідження впливу та внеску громадянського суспільства у процес відновлення та розвиток громад», який організовує Інститут «Республіка» за підтримки Black Sea Trust for Regional Cooperation:

форум «Партнерство для кращого майбутнього: відновлення та стратегічний розвиток громади», організаторами якого виступили Всеукраїнська ініціатива «Активна Громада» Всеукраїнської громадської організації «Інститут Республіка» у Кіровоградській області та Департамент з питань економічного розвитку Кропивницької міської ради з обговоренням залучення зацікавлених сторін у процес розробки Стратегії-2030 та Плану заходів з її реалізації; можливостей розширення та вдосконалення цифрового управління; розвитку туристичного потенціалу як складової Стратегії-2030; застосування інструментів громадської участі у розробці та впровадженні Стратегії-2030.

в рамках Другого міського форуму розвитку громадянського суспільства «Сильні разом» за участі представників громадських організацій, місцевої влади та активістів:

врахування нових викликів та можливостей для розвитку громадянського суспільства, залучення активних жителів у процеси прийняття рішень, відкритості влади та принципів гендерного підходу у процесах формування і впровадження місцевої політики у Стратегії-2030 та Плану заходів з її реалізації.

в рамках проекту «Відновлення та посилення спроможностей громад (HREF)», що впроваджується Міжнародною організацією міграції, за фінансової підтримки Німецького банку розвитку KfW від імені Федерального Міністерства (BMZ):

тренінг та ряд засідань робочої групи «Співпраця з МОМ за проектом «Відновлення та підтримка громад» з метою визначення пріоритетних проєктів Плану заходів з реалізації Стратегії-2030 у напрямках відновлення та відбудови об'єктів інфраструктури, підтримки психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, забезпечення навчання та підвищення обізнаності для зміцнення спроможностей у зниженні ризиків щодо торгівлі людьми, експлуатації, гендерно зумовленого насильства та насильства над дітьми, зміцнення громадянського суспільства.

в рамках опитування жителів Кропивницької міської територіальної громади щодо потреб впровадження інформаційних та цифрових технологій у всіх сферах життєдіяльності, що проводилось Управлінням інформаційних технологій Кропивницької міської територіальної громади.

Отже, Кропивницька міська територіальна громада переходить від короткострокового планування розвитку до довгострокового, що цілком відповідає як її інтересам, так і засадам державної регіональної політики у сфері стратегічного планування.

II. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Місто Кропивницький, раніше відоме як Єлисаветград та Кіровоград, було засновано у 1754 році як фортеця Святої Єлисавети, збудованої на правому березі річки Інгул на землях, що належали запорізькому війську. Вже на той час було зрозуміло про стратегічну важливість майбутнього міста. Тому фортеця була побудована на нагірному березі Інгулу; в свою чергу, на лівому березі річки розбудовувалось місто. На відміну від фортеці, місто не виконувало жодних військових функцій та розвивалось виключно завдяки привабливому географічному розташуванню.

Так, у другій половині XIX–початку XX століття Кропивницький, тоді Єлисаветград, переживав так звану «золоту еру» свого розвитку, що характеризувалась стрімким економічним, культурним та соціальним розвитком міста. Зокрема, місто стало важливим торговельним центром, особливо після будівництва залізниці (1868 рік), що сприяло розвитку промисловості, у тому числі машинобудування та переробки сільськогосподарської продукції. Важливим кроком на цьому шляху стало створення підприємства англійців братів Ельворті у 1874 році, що відкрили склад сільськогосподарських машин і інструментів та майстерню з їх ремонту. Вже за кілька років у 1881 році підприємство було трансформовано у завод з виробництва сільськогосподарських машин й іншої техніки, перетворивши Єлисаветград у відомий центр машинобудування. Подальшому розвитку промислового комплексу міста сприяв розвиток та розбудова потужного залізничного вузлу, що поєднував місто з морськими портами Одеси.

У період головування містом Олександра Пашутіна (міський голова з 1878 року до 1905 року) Єлисаветград активно розбудовувався, набувши європейського вигляду з розвиненою інфраструктурою. У місті з'явилися водогін (1893 рік), електричні трамваї (1897 рік), телефонна станція, телеграф, інші об'єкти соціально-побутової інфраструктури. На кінець XIX століття у місті функціонувала публічна бібліотека, діяло до 20 закладів освіти, зокрема і перший (1870 рік) заклад середньої освіти у місті – Єлисаветградське земське реальне училище.

Із створенням першого професійного театру (1882 рік), що став важливим культурним центром регіону, розпочався розвиток українського професійного театрального мистецтва. Відомий сьогодні як «Театр корифеїв» культурний простір створював величезний вплив на розвиток української драматургії та культурного життя, з яким пов'язані імена видатних діячів української культури як Марко Кропивницький, Іван Карпенко-Карий, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Марія Заньковецька.

Із Кропивницьким пов'язані імена цілої плеяди діячів культури, історії, спорту тощо, зокрема літератор і публіцист Володимир Винниченко, письменники й драматурги Іван Карпенко-Карий та Юрій Яновський; музикант Генріх Нейгауз, композитор Юлій Мейтус, художник-авангардист Олександр Осмьоркін, філолог, науковець, педагог, літературний критик Іван Романченко й багато інших.

У ході технічної реконструкції промисловості у часи радянського союзу Кіровоград (на той час) перетворювався на важливий індустріальний центр та осередок легкої та машинобудівної промисловості з орієнтацією на сільське господарство. Запрацювали потужні промислові заводи, зокрема з виробництва сільськогосподарських машин: «Червона зірка» (нині – АТ «Ельворті»), завод ім. Таратуги; гідравлічних насосів – «Гідросила», радіодеталей – «Радій», дозаторів – ТДВ «Завод дозуючих автоматів», електричних друкарських машинок – «Друкмаш» й інші. Місто інтенсивно змінювалось, а кількість його жителів подвоїлась.

З початку незалежності України відбувалась переорієнтація економіки міста з акцентом на розвиток приватних підприємств, у тому числі будівництва нових об'єктів промислового комплексу, розбудову нової інфраструктури, зведення нових житлових та громадських будівель, розвиток торговельного сектору тощо.

У процесі свого історичного розвитку місто змінювало назви: до 1924 року – Єлисаветград, 1924–1934 роки – Зінов'євськ, 1934–1939 роки – Кірово, 1939–2016 роки – Кіровоград, з липня 2016 року – Кропивницький. У 1939 році було утворено Кіровоградську область і місто Кропивницький (тоді Кіровоград) став обласним центром.

Сучасний Кропивницький – місто обласного значення, багате своєю історичною та культурною спадщиною, має значний промислово-економічний та науково-технічний потенціал.

III. ОПИС ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

3.1 ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ, АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ

Географічно Кропивницька міська територіальна громада розташована у центральній частині Кіровоградської області, а також України, та межує з Великосеверинівською сільською територіальною громадою на півночі; Аджамською сільською територіальною громадою – на сході; Первозванівською сільською територіальною громадою – на півдні; Соколівською сільською територіальною громадою – на заході та Катеринівською сільською територіальною громадою – на північному сході.

Кропивницька міська територіальна громада була створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Кіровоградської області» від 12.06.2020 № 716-р. До складу Кропивницької міської територіальної громади увійшли дві адміністративно-територіальні одиниці, а саме місто Кропивницький та селище Нове. Кропивницький є адміністративним центром Кіровоградської області із загальною площею 103 км² у сучасних адміністративних межах. Селище Нове, що увійшло до складу Кропивницької міської територіальної громади, географічно розташоване у східному напрямку від міста Кропивницького загальною площею 4,7 км². Місто Кропивницький поділяється на два адміністративні райони, а саме: Подільський та Фортечний.

З метою встановлення меж міста Кропивницького та створення повноцінного життєвого середовища, сприятливих умов для територіального розвитку міста Кропивницького, забезпечення ефективного використання потенціалу його території із збереженням природних ландшафтів та історико-культурної цінності, рішенням міської ради від 14.05.2024 № 480 погоджено проєкт землеустрою щодо встановлення (зміни) меж міста Кропивницького Кіровоградської області з включенням в межі міста земель селища Нового, згідно з яким загальна площа міста становитиме 11,33 тис. га. Послідовність подальшого юридичного врегулювання нових меж Кропивницької міської територіальної громади передбачатиме погодження рішення з Кіровоградською обласною радою, Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України, у тому числі впровадження інших заходів, передбачених чинним законодавством України.

Відстань від міста до інших адміністративно-територіальних одиниць України, у тому числі до внутрішніх та зовнішніх транспортних інфраструктурних об'єктів, державного кордону тощо, автомобільним сполученням становить:

до Кривого Рогу – близько 120 км; до Миколаєва – 180 км; до Дніпра – 245 км; до Черкас – 130 км; до Львову – 690 км; до Києва – 300 км;

до міжнародного аеропорту «Бориспіль» – 290 км; до міжнародного аеропорту «Одеса» – 320 км; до міжнародного аеропорту Львова імені Д.Галицького – 700 км;

до морських портів Одещини – 340 км; до річкових портів Дунайського кластеру – 550 км;

до міжнародного аеропорту «Кишинів» – 490 км; до міжнародного аеропорту «Краків» – 1000 км;

до державного кордону з Молдовою у пункті пропуску «Паланка – Маяки – Удобене» - 360 км; з Румунією у пункті пропуску «Порубне» - 640 км; з Польщею у пункті пропуску «Смильниця» - 800 км.

Загалом привабливе географічне розташування громади створює необхідні передумови для розвитку автомобільного, залізничного та авіаційного транспортного сполучення, а також активного міграційного руху населення як в середині країни, так і за кордон.

3.2 ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

3.2.1 Ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів

Територія Кропивницької міської територіальної громади пролягає у центрі Кіровоградської області, що за фізико-географічним районуванням відноситься до перехідної смуги від південної лісостепової зони до північного степу на берегах мережі річок Інгул та Сугоклея.

За геоботанічним районуванням територія відноситься до степової зони Бузько-Дніпровського округу різнотравно-злакових степів, байрачних лісів та рослинності гранітних відслонень. Зокрема на півночі області переважають мішані і листяні ліси та лісостеги; на півдні пролягають степові місцевості. Північна частина Східноєвропейської рівнини представлена грабовими (на вододілах), бересто-пакленовими (по байраках) дібровами подекуди із судібровами; на півдні переважають сухі байрачні бересто-пакленові та чорнокленові діброви.

Географічне розташування зумовило наявність родючих чорноземних ґрунтів, серед яких переважають звичайні та південні на лесових породах. У межах території громади переважають реградовані чорноземи; навколо – потужні чорноземи середньогумусні із вмістом гумусу трохи більше 5,5% та малогумусні із вмістом гумусу близько 5,0%. Таким чином, оцінка родючості за агровиробничою групою зазначених ґрунтів коливається у діапазоні 73-80 балів, що відповідає високій урожайності близько 18,76 - 20,56 ц/га.

За рівнем здатності до міграції і накопичення забруднюючих речовин геохімічні ландшафти північного сходу області здатні до самоочищення; в свою чергу, території південного заходу мають низьку здатність до самоочищення.

Наслідками високого ступеня розораності земель є деградація ґрунтів та опустелення. Втрачається не лише біологічне різноманіття, а й водні об'єкти, зокрема - малі річки. Ґрунтово-меліоративна зона території громади передбачає впровадження розрідженого зрошення та масових заходів по боротьбі з водною ерозією шляхом затримання води в ґрунті і використання її для збільшення продукції рослинництва.

Інженерно-геологічні умови освоєння території громади відносяться до середньої та підвищеної складності у більшості за рахунок можливості просідання лесових ґрунтів, ризиків зсувів, карстів, підтоплення.

3.2.2 Гідрологічні та кліматичні умови; водні ресурси

Територія Кіровоградської області, зокрема Кропивницької громади, переважно рівнинна, лежить в межах зон достатньої водності на півночі та недостатньої водності на півдні. Згідно з водогосподарським районуванням території Кіровоградської області належать до басейнів Південного Бугу та Дніпра. Зокрема гідрографічна мережа Кропивницької громади, що належить до басейну річки Південний Буг, її лівої притоки річки Інгул, має доволі низьку щільність: на 5 км² площі припадає 1 км річок.

Кіровоградська область малозабезпечена водними ресурсами, що не задовольняють потреби населення та галузей економіки оскільки розподілені нерівномірно, що впливає на необхідність у додатковому заборі води з басейну річки Дніпро та використання води з розгалуженої мережі штучних ставків та водосховищ.

На території Кропивницької міської територіальної громади протікає 20 поверхневих водойм, у тому числі 4 річки, 6 струмків та 10 потічок. Основним джерелом водопостачання території громади є підземні води Криворізького артезіанського басейну та поверхневі води басейну річки Інгул та її приток. Загальна площа водного дзеркала річкового басейну становить 322,78 га з об'ємом – 3 227,8 тис.м³.

Річка Інгул відноситься до середніх річок, є найбільшою водною артерією громади, протікає через центр міста Кропивницький з півночі на південь. У нижній течії Інгул багатоводний з кам'яними високими берегами, порізаними ярами, де утворюються широкі плавні зарослі переважно очеретом; гирло місцями дуже широке. Інші річки, що

протікають по території громади, визначаються як малі, зокрема праві притоки Інгулу: Грузька, Сугоклея; ліва притока Інгулу – Біянка.

За гідрохімічним складом поверхневі води у більшості гідрокарбонатно-кальцієві із середнім діапазоном коефіцієнта жорсткості 2,5-6,0. Гідрогеологічна структура відноситься до масиву Українського щита з наявною областю Криворізького артезіанського басейну, що обумовлює мало сприятливість для формування запасів підземних вод. Водозабезпеченість місцевим стоком у середній по водності рік на 1 людину становить близько 0,9 тис.м³, у маловодний – знижується до 0,2 тис.м³. Сумарна водозабезпеченість на 1 жителя Кіровоградської області становить 48,5 тис.м³.

Необхідність впровадження принципів басейнового управління визначає передумови та напрями створення на територіях громад Кіровоградської області сучасного механізму використання, охорони і відтворення вод, який відповідатиме найбільш ефективній міжнародній практиці і надасть змогу реалізувати стратегію державної політики, спрямованої на запобігання виснаження водних ресурсів та досягнення і підтримання доброї якості води.

За агрокліматичним зонуванням територія громади розташована у зоні помірно-континентального клімату з гідротермічним коефіцієнтом від 0,7 до 1,0, що свідчить про посушливий або слабо посушливий клімат зі сприятливою та помірно комфортною біокліматикою з добре вираженими порами року. Середньорічна кількість опадів становить 499 - 582 мм, у тому числі найбільше опадів спостерігається у липні, найменше – у жовтні.

Територія області перебуває під дією західного перенесення повітряних мас помірних широт; степова зона громади перебуває під впливом континентальних повітряних мас зі сходу. Клімату Кіровоградщини властиві і небезпечні явища погоди, такі як сильні зливи, град, ожеледиці, пилові бурі тощо. Нерідким явищем у степовій зоні є пилові або чорні бурі та суховії, які завдають великих збитків господарству скороченням або повною загибеллю урожаю.

3.2.3 Земельні ресурси

Структура земельного фонду міста Кропивницького складається переважно із земель житлової та громадської забудови (3,9 тис. га); земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення (2,4 тис. га); земель сільськогосподарського призначення (1,8 тис. га); земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення (1,1 тис. га); земель водного фонду (0,4 тис. га); непридатних, неосвоєних, інших земель (0,7 тис. га).

Діаграма
Структура земельного фонду Кропивницької міської територіальної громади

* на основі даних Кропивницької міської ради

Площа селища Нового становить 0,5 тис.га. Виникає необхідність у детальній інвентаризації та структуруванні бази даних земель за їх призначенням, у тому числі з урахуванням приєднаних територій селища Нового та Аджамської промислової зони, з метою впорядкування земельних відносин та виявлення інвестиційно привабливих майданчиків greenfield та об'єктів нерухомого майна brownfield.

Станом на 01.07.2024 року кількість чинних договорів оренди земельних ділянок, укладених Кропивницькою міською радою із суб'єктами господарювання, становила 2261 угоду. Основними статтями надходжень до бюджету громади від операцій із землею були орендна плата за землю та продаж земельних ділянок з аукціону. Зокрема надходження від плати за землю у бюджеті громади за період з 2021 по 2023 роки збільшились на 32,1% з 158,9 млн.грн. до 209,9 млн.грн.

3.2.4 Корисні копалини

Ресурсний потенціал Кропивницької міської територіальної громади невід'ємний від ресурсів області. Геологічна будова її території зумовлена розташуванням на площі Українського кристалічного щита та його структурної одиниці Кіровоградського тектонічного блоку. Корисні копалини Кропивницької міської територіальної громади представлені наступними родовищами:

- Кіровоградське (Сухоклівське) родовище граніту, що розташоване на півночі Кропивницького, містить біотитовий рожево-сірий граніт, який використовується для виробництва бутового каменю і щебеню для будівельних робіт, а також для заповнювача важкого бетону;
- Балашівське родовище вторинних каолінів, піску, піщано-глинистих порід, що використовуються у будівельній галузі, розташоване на північному заході Кропивницького;
- Родовища уранової руди (найбільші поклади уранової руди в Україні знаходяться на території Кіровоградської області), зокрема Мічуринське, що експлуатується на південних околицях Кропивницького; Лелеківське родовище, що не розробляється, є найбільш перспективним для розробки та потребує детального геологічного вивчення;
- Кіровоградське родовище питних підземних вод, придатних для господарсько-питного водопостачання, зокрема: ділянка Балка Базарна (водозбір Холодні ключі) з обсягами запасів 4,8 тис.м³/добу; ділянка Лелеківська-І з обсягами запасів 7,5 тис.м³/добу; ділянка Сугоклеїська з обсягами запасів 2,5 тис.м³.

3.3 ДОВКІЛЛЯ ТА РЕКРЕАЦІЯ

3.3.1 Стан екологічної ситуації

Атмосферне повітря

Техногенне навантаження забрудненості території Кропивницької міської територіальної громади високе за рахунок концентрації великої кількості промислових підприємств, розташування головних транспортних магістралей, високої господарської освоєності земель, достатньої густоти населення, загального забруднення природного середовища та високої ураженості території антропогенними процесами.

Важливими показниками, які характеризують стан повітря в громаді, є обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, їхня динаміка.

Таблиця

Основні показники забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами за видами економічної діяльності Кропивницького району

Види економічної діяльності	2022			2023		
	Викиди, т	Вагова структура, %	Частка у загальних викидах області, %	Викиди, т	Вагова структура, %	Частка у загальних викидах області, %
сільське, лісове та рибне господарство	1 013,4	34,37	60,19	1 024,5	29,57	59,89
добувна промисловість та розроблення кар'єрів	55,7	1,89	6,87	95,7	2,76	9,33
переробна промисловість	1 488,5	50,48	28,86	929,1	55,67	50,82
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	186,6	6,33	67,49	209,0	6,03	69,09
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	15,5	0,53	57,20	32,2	0,93	69,10
транспорт, складське господарство	96,4	3,27	41,13	104,7	3,02	33,86
операції з нерухомим майном	0,6	0,02	5,77	0,8	0,02	6,02
професійна, наукова та технічна діяльність	2,3	0,08	100,00	2,8	0,08	100,00
державне управління й оборона	29,0	0,98	58,70	36,5	1,05	23,01
освіта	4,3	0,15	9,39	2,3	0,07	5,82
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	56,4	1,91	51,41	27,5	0,79	30,02
Всього	2 948,7		35,08	3 465,1		46,22

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022, 2023 роках

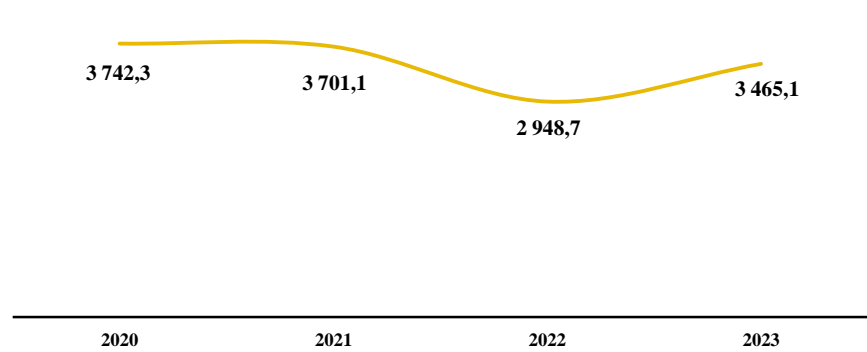
Обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення в атмосферне повітря підприємствами, установами та організаціями визначаються шляхом проведення інвентаризації стаціонарних джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, видів та обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, пилогазоочисним обладнанням на підприємствах – суб'єктах господарювання.

У цей час рівень забруднення атмосферного повітря є достатньо високим. За роки повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами значно виросли (на 17,5%). Найбільші викиди за результатами 2023 року спостерігались у переробній промисловості (55,7%) та сільському, лісовому та рибному господарстві (29,6%). Враховуючи високу урбанізацію Кропивницької міської територіальної громади, щільність населення та концентрацію потужних промислових об'єктів, частка викидів Кропивницького району у загальному обсязі області досягає майже половини всіх викидів забруднюючих речовин (46,2%). По окремих галузях така вага є навіть більшою, зокрема в

оптовій та роздрібній торгівлі (69,1%), постачанні електроенергії, газу, пари (69,0%), сільському, лісовому та рибному господарстві (59,9%), переробній промисловості (50,8%).

Діаграма
Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферу Кропивницького району, т

* дані Головного управління статистики у Кіровоградській області

Динаміка викидів з 2020 року мала позитивну тенденцію до скорочення, хоча можна припустити, що таке зниження забруднення пов'язане із певним скороченням господарської діяльності: по-перше, під час карантинних обмежень розповсюдження коронавірусної інфекції COVID-19 у 2020 році та частково у 2021, а також під час повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Таблиця
Динаміка викидів забруднюючих речовин за одиничним показником

* розраховано на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

	Викиди від стаціонарних джерел			
	2020	2021	2022	2023
Викиди, т, у т.ч.	3 742,3	3 701,1	2 948,7	3 465,1
у розрахунку на 1 км ² , кг	38,5	38,1	30,3	35,6
у розрахунку на 1 особу, кг	0,87	0,86	0,69	0,81

За результатами 2023 року загальні обсяги викидів почали зростати, що відобразилось й на одиничних показниках, зокрема зросли викиди на 1 км² площі території до 35,6 кг та на одного жителя – до 0,81 кг. Вагова структура основних видів забруднюючих речовин включає суспендовані тверді частинки (28,6%), оксид вуглецю (25,8%), метан (18,8%), сполуки азоту (12,8%), діоксид та інші сполуки сірки (7,8%) й інші.

Найбільшим забруднювачем атмосферного повітря від пересувних джерел в громаді є автомобільний транспорт, у тому числі транзитний. За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області на основі даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами мала наступний вигляд: 2019 рік – 43,5 тис. т; 2020 рік – 38,5 тис. т; 2021 рік – 40,6 тис. т.

Серед основних забруднювачів атмосферного повітря на території громади здійснюють діяльність ТОВ «Кіровоградський завод будівельних матеріалів №1», ПрАТ «Кропивницький олійноекстракційний завод», ТОВ «Придніпровський олійноекстракційний завод», ТОВ «ОЕЗ Градоля», ТОВ «Укрпромтара», ТОВ «Капро Ойл», КП «Теплоенергетик», ТОВ «Фалькон Агро Груп», ТОВ «Кіровоградпостач».

Чинники забруднення повітря знаходяться у постійному динамічному стані та залежать від багатьох складових. Політика, спрямована на зниження викидів, має бути направлена на впровадження підприємствами та організаціями заходів з екологізації виробництва завдяки удосконаленню та оновленню технологічних процесів, машин і устаткування, модернізації існуючих та застосуванню інноваційних методів виробничого процесу, впровадженню сучасних інноваційних технологій очищення та новітнього сучасного ефективного пилогазоочисного устаткування тощо.

Стан водних ресурсів

За рівнем забезпеченості водними ресурсами Кіровоградська область є однією з найменш забезпечених у регіональному розрізі України. Джерелами водопостачання області є поверхневі води басейну річки Дніпро, Південного Бугу та підземні води басейну Українського кристалічного щита.

З метою задоволення рекреаційних, господарсько-побутових потреб та для зрошення водний фонд Кропивницької міської територіальної громади представлений розгалуженою мережею річки Інгул та її приток, а також Новомиколаївським водосховищем, що розташоване на річці Інгул загальною площею 256,7 га, та Лелеківським водосховищем, розташованим на річці Грузька загальною площею 12,5 га.

Окрім цього, для технічного водопостачання підприємств, для зрошення та обводнення сільськогосподарських угідь, риборозведення, задоволення культурно-побутових потреб, забезпечення протиерозійних цілей та інших потреб використовуються водні ресурси ставків та інших водойм. Найбільшою проблемою ставків громади є їх маловодність, замулення, заболочення, заростання, незадовільний стан гідроспоруд та земляних дамб (гребель).

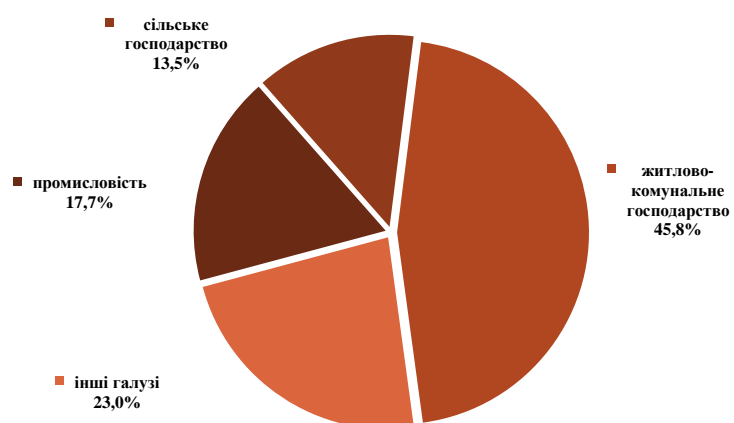
Відповідно до моніторингу на масивах поверхневих вод Регіонального офісу водних ресурсів у Кіровоградській області (водозбір на річці Інгул міста Кропивницького) за результатами проведених фізико-хімічних вимірювань поверхневих вод, гідрохімічний стан води знаходиться на задовільному рівні, з незначними сезонними змінами показників якості води. Значення вмісту розчиненого у воді кисню знаходилися в межах оптимальних значень. Хоча спостерігається висока каламутність річкових вод більше 500 г/м³. Актуальною проблемою території є водна ерозія ґрунтів. Через наявність ставків річкова мережа сильно замулена і заростає очеретом, місцями пересихає або перетворюється на заболочену місцевість.

На санітарний стан річки Інгул впливають зворотні води промислових підприємств та побутових споживачів. За результатами обліку хіміко-мікробіологічних вимірювань питної води у пунктах водозаборів Кропивницького за дослідженнями обласного комунально-виробничого підприємства «Дніпро-Кіровоград» на 2024 рік якість води має відхилення від відповідних нормативів, знаходиться на задовільному рівні з незначними сезонними змінами, а саме: хімічні та санітарно-бактеріологічні показники поверхневих джерел знаходяться у межах референтних інтервалів; окремі показники підземних джерел перевищують нормативні, зокрема жорсткість, наявність сульфатів, сухого залишку.

Водокористування поверхневими джерелами переважає та складає 89% від загального водозабору; 11% залишається для підземних джерел. Водні ресурси переважно споживаються для виробничих потреб (57,3%), питних та санітарно-гігієнічних (35,3%), потреб зрошення (6,3%) та інших потреб (1,0%).

Діаграма
Вагова структура
водокористування за
основними видами
діяльності

* на основі даних Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році

Скид зворотних вод у поверхневій водні об'єкти від загального водовідведення складає близько 86,2%, серед якого 9,9% - нормативно очищені, 39,6% - води, що не потребують очистки, 50,5% - забруднені, недостатньо очищені води.

Водопровідно-каналізаційна система Кропивницької міської територіальної громади знаходиться на обслуговуванні ОКВП «Дніпро-Кіровоград». Зокрема, джерелами централізованого водопостачання є магістральний районний водопровід «Дніпро-Кіровоград» з потужністю 45-50 тис.м³/добу та підземний водозабір «Холодні ключі» з потужністю 2,5-4,0 тис.м³/добу. Резервний водозабір «Лелеківський» працює у режимі пониження рівня ґрунтових вод зі скидом в річку Інгул. Водні стоки транспортуються на головну каналізаційну насосну станцію, яка перекачує їх на каналізаційні очисні споруди потужністю 60,0 тис.м³/добу для проходження процесу механічного і біологічного очищення. Очищені стічні води проходять процес доочищення на біоставках і скидаються у річку Інгул.

Зливаю каналізація має протяжність 33 км, що складає лише 11% від загальної протяжності доріг Кропивницького (302,8 км). Існуюча мережа потребує суттєвого покращення пропускної здатності та більшого охоплення території, зокрема місць постійного підтоплення – географічно низьких територій.

Перед водокористувачами, насамперед підприємствами житлово-комунального господарства, стоїть проблема реконструкції водогінних та каналізаційних мереж, технічна зношеність яких досягла суттєвих масштабів втрати свіжої води при її транспортуванні. Серед основних забруднювачів водних ресурсів, які здійснюють діяльність на території громади, є ОКВП «Дніпро-Кіровоград», КП «Теплоенергетик», КНП «Кіровоградський обласний фтизіопульмонологічний медичний центр Кіровоградської обласної ради».

Відходи

Поводження з відходами є однією з найгостріших проблем у громаді з точки зору негативного впливу на довкілля та його компоненти. Ускладнення ситуації відбувається завдяки відсутності ефективної системи поводження з відходами на рівні області, що зумовлює їх накопичення у значній кількості у місцях видалення та призводить до антропогенного навантаження, зокрема забруднення землі, водних об'єктів, атмосферного повітря тощо. Необхідність у розробці і впровадженні регіонального плану управління відходами у Кіровоградській області на довгострокову перспективу набуває все більшого значення.

У процесі здійснення господарської діяльності підприємствами та організаціями утворюється близько 63,7% від загального обсягу утворених відходів; домогосподарствами – 36,3%. Основними джерелами утворення відходів у громаді у галузевій структурі видів економічної діяльності є підприємства переробної галузі (53,5%), та сфери комунально-побутового обслуговування (1,9%).

Діаграма Структура утворення відходів за видами економічної діяльності

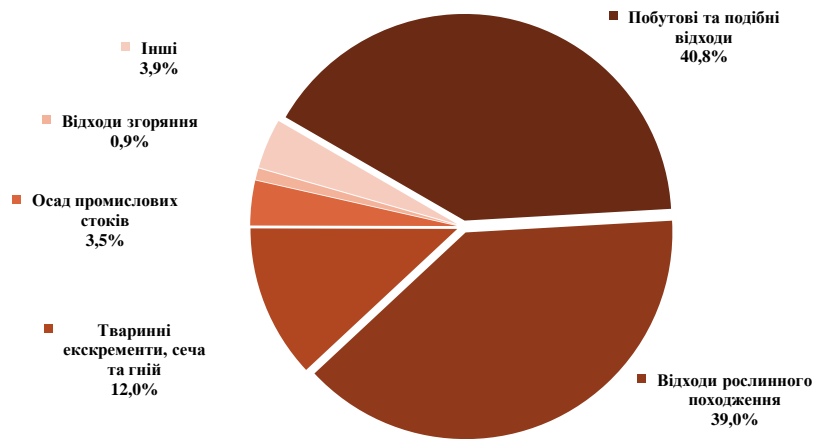
* на основі даних Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році

Побутові та подібні відходи з відходами рослинного походження становлять суттєву частку загальних утворених відходів (79,8%), близько 19,1% яких спалюються з метою отримання енергії та теплового перероблення.

Діаграма
Структура утворення
відходів

* на основі даних Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році

Серед підприємств – основних накопичувачів промислових відходів на території громади здійснюється діяльність ОКВП «Дніпро-Кіровоград» (шлам від очищених комунальних (міських) стічних вод); КП «Теплоенергетик» (шлам, що утворюється від освітлення води).

Збирання твердих побутових відходів здійснюється контейнерним (переважно багатоповерхова забудівля) та безконтейнерним (приватний сектор) методами. Полігон захоронення твердих побутових відходів на території Кропивницької міської територіальної громади відсутній; натомість в межах міста знаходиться одне паспортизоване сміттєзвалище – місце видалення відходів загальною площею 18,87 га, наповненість якого становить близько 80%. Сміттєзвалище знаходиться у задовільному стані, тому здійснюються роботи, пов'язані із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивації території з використанням сучасних технологій.

З метою зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин, що утворюються у відходах існуючого сміттєзвалища, з 2019 року було розпочато реалізацію проекту будівництва комплексної інженерної споруди із системою збору біогазу сміттєзвалища твердих побутових відходів для виробництва електричної енергії, яка убезпечувала сміттєзвалище від самозаймань і розповсюдження їдких запахів та генерувала електроенергію, що надходила до енергосистеми за «зеленим тарифом».

Радіаційний фон

Результати вимірювань природного радіаційного фону, що створюється випромінюванням природних радіонуклідів та космічного випромінювання, має стабільну динаміку. Протягом 2024 року інформації про перевищення за радіоекологічними факторами не надходило. За даними Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб радіаційний фон в Кропивницькій міській територіальній громаді коливається від 0,07 до 0,12 мкР/год., що не перевищує показник природного фону, характерного для Кіровоградської області. В цілому радіаційна обстановка на території громади залишається стабільно нормальною.

3.3.2 Природно-заповідний фонд; екологічна мережа

Природно-заповідний фонд представляє собою ділянки суші та водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність та виділені з метою збереження природної

різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» природно-заповідні території охороняються як національне надбання, щодо яких встановлені особливі режими охорони, відтворення і використання, які виступають складовою частиною світової системи природних територій. Розвиток системи природоохоронних територій є важливою передумовою для забезпечення сталого розвитку як країни, так і регіонів.

Безпосередньо природно-заповідний фонд Кропивницької міської територіальної громади представлений унікальними та найкраще збереженими природними територіями та об'єктами. Заповідні території включають 6 об'єктів місцевого значення загальною площею 128,65 га відповідно до реєстру державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Таблиця

Структура територій та об'єктів ПЗФ Кропивницької міської територіальної громади

№	Об'єкт природно-заповідного фонду	Рік створення	Загальна площа, га	Назва підприємства, установи - землекористувача (землевласника), у відані якого знаходиться об'єкт ПЗФ
1	Зелений сосновий масив в районі вулиці Лісопаркова - ландшафтний заказник місцевого значення	2009	30,00	КП Трест зеленого господарства КМР
2	Ковалівський - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	8,60	КП Благоустрій КМР
3	Парк Космонавтів - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	4,57	КП Трест зеленого господарства КМР
4	Парк Перемоги - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	39,50	КП Благоустрій КМР
5	Дендропарк (50 років Жовтня) - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	42,70	КП Парк культури та відпочинку
6	Козачий острів - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	2018	3,28	КП Благоустрій КМР
Всього			128,65	

* на основі даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

- **Зелений сосновий масив в районі вулиці Лісопаркова** – ландшафтний заказник місцевого значення, загальною площею 30,0 га, розташований на півночі міста з протяжністю лісопаркової зони до берегу річки Інгул. Ландшафтний заказник є об'єктом збереження, охорони і відновлення лісового масиву природного походження з типовою для цієї формації флорою і фауною та підтримки загального екологічного балансу регіону.

- **Ковалівський** – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 8,6 га, розташований у північно-східній частині середмістя Кропивницького в межах житлових масивів. Парк відноситься до об'єктів публічного простору громади (Парк культури та відпочинку) та має естетичне, виховне, природоохоронне та оздоровче значення; є об'єктом збереження, відтворення та раціонального користування близько 30 порід деревних та чагарникових насаджень.

- **Парк Космонавтів** – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 4,57 га, розташований на правому березі річки Інгул, що є об'єктом природоохоронного збереження деревних та чагарникових насаджень.

- **Парк Перемоги** - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 39,5 га, розташований у межах центральної частини міста, межуючи на заході із річкою Сугоклея. На території парку здійснюється охоронна діяльність щодо представників флори і фауни, у тому числі видів, що занесені до Червоної книги України.

- **Дендропарк (50 років Жовтня)** - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 42,7 га, розташований на захід від центральної частини міста. Парк має естетичне, виховне, природоохоронне та оздоровче значення з представленням значної дендрологічної колекції різних видів дерев та чагарників.

- **Козачий острів** - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 3,28 га, розташований у центрі міста, межуючи з річкою Інгул на заході. Парк представляє собою територію із штучним рослинним насадженням з ареалом проживання окремих видів рослин та тварин.

Невелика площа територій природно-заповідного фонду Кропивницької міської територіальної громади свідчить про достатньо низький показник заповідності, що становить всього 1,15%. У порівнянні з показником заповідності Кіровоградської області, що становив 4,15% за результатами 2023 року та загальної заповідності природоохоронних територій України, яка становила 6,77%, Кропивницька міська територіальна громада суттєво відстає.

Показник заповідності є суттєвим екологічним і соціальним індикатором, підвищення якого сприяє підтриманню екологічного балансу екосистем та екологічній стабільності територій. Зокрема, відповідно до Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року, затвердженої 20.05.2020 року, передбачається розширення територій та збільшення кількості об'єктів природоохоронних земель до 30%; згідно з показниками моніторингу досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки значення показника заповідності має становити 15%.

Таблиця
Основні показники
заповідності територій

Показник	Площа, тис.га	Кропивницька громада			Кіровоградська область		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
Загальна площа території Кіровоградської області, тис.га	2 458,80						
Загальна площа території Кропивницької громади, тис.га	11,33						
Площа об'єктів природно-заповідного фонду області, тис.га					101,41	101,52	101,95
Показник заповідності області, %					4,12	4,13	4,15
Площа об'єктів природно-заповідного фонду громади, тис.га		0,13	0,13	0,13			
Показник заповідності громади, %		1,15	1,15	1,15			

* розраховано на основі даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

За період з 2021 року розширення площ територій природно-заповідного фонду Кіровоградської області відбувалось дуже повільно; збільшення становило близько 0,5%. В свою чергу, площа природоохоронних територій Кропивницької міської територіальної громади залишалась незмінною з 2018 року; нових об'єктів природно-заповідного фонду зареєстровано не було.

Окремі території, що мають особливу цінність для охорони довкілля, відносяться до Смарагдової мережі. Мета збереження територій Смарагдової мережі полягає у забезпеченні охорони оселищ та видів, наведених у Резолюціях Бернської конвенції, що і є передумовою для створення території Смарагдової мережі та збереження яких реалізується через біогеографічний підхід, що передбачає визначення територій довгострокового збереження видів і оселищ в межах біогеографічних регіонів.

Територія Кропивницької міської територіальної громади знаходиться в межах степового біогеографічного регіону, через яку із півночі та північного сходу через центр міста Кропивницький на південь проходять території Смарагдової мережі, а саме:

- долина річки верхнього Інгулу, що прийнята до Смарагдової мережі у серпні 2018 року за ідентифікаційним номером UA0000304 загальною площею у Кіровоградській області 18 734,18 га;
- долина річки середнього Інгулу, що прийнята до Смарагдової мережі у серпні 2018 року за ідентифікаційним номером UA0000305 загальною площею у Кіровоградській області 31 029,07 га.

Території та об'єкти природоохоронних земель Кропивницької міської територіальної громади включені до регіональної схеми екологічної мережі Кіровоградської області. Природно-заповідний фонд є складовою природно-рекреаційних ресурсів громади, які мають значні перспективи щодо створення територіально-рекреаційного комплексу, що поєднає місця рекреації та відповідну інфраструктуру виховної, естетичної, наукової та природоохоронної направленості.

Найбільш перспективними можуть бути напрями оздоровчого, пізнавального, наукового та історико-культурного туризму, як регіонального (внутрішнього), так і міжнародного, включаючи активний відпочинок (зелений туризм, спортивний туризм тощо) та історико-етнографічний туризм.

3.4 ДЕМОГРАФІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

3.4.1 Демографічна ситуація

Місто Кропивницький є адміністративним центром Кіровоградської області та її найбільшим за чисельністю населеним пунктом. Після створення Кропивницької міської територіальної громади у 2020 році та приєднання до її адміністративно-територіальних меж селища Нове загальна чисельність агломерації збільшилась.

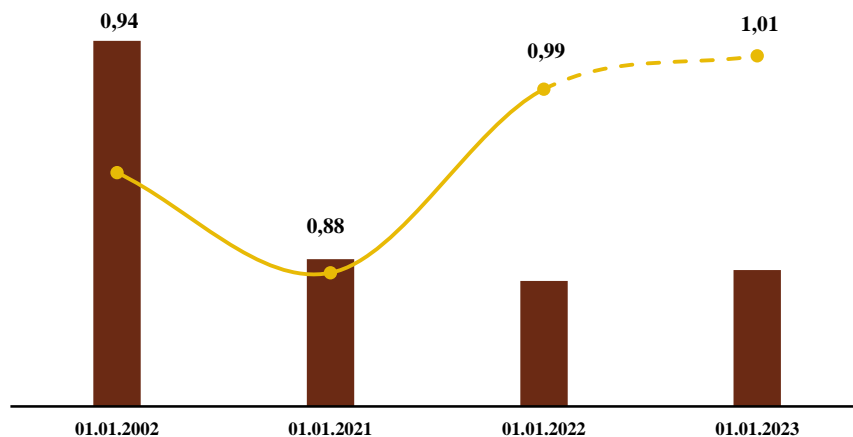
Таблиця
Динаміка зміни чисельності населення

	Чисельність населення, осіб			
	01.01.2002	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023
Кропивницька міська територіальна громада	262 543	231 162	228 007	229 584
<i>скорочення -), %</i>	-5,6	-12,0	-1,4	0,7
місто Кропивницький	262 543	222 695	219 676	
селище Нове		8 467	8 331	
Кіровоградська область	1 133 052	920 128	903 712	
<i>скорочення (-), %</i>		-18,8	-1,8	

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Кропивницької міської ради

За період з дати останнього державного перепису населення у грудні 2001 року скорочення чисельності в умовах сучасних адміністративно-територіальних меж Кропивницької міської територіальної громади становило 12,0%, хоча в області даний показник був суттєво гіршим та становив 18,8%. Це обумовлено статусом Кропивницького як обласного центру та наявною розвиненою інфраструктурою, кращою, ніж в інших населених пунктах області. Зокрема за 2021 рік скорочення населення області також відбувалось швидше, ніж у Кропивницькій міській територіальній громаді. Повномасштабне вторгнення спричинило неконтрольований рух населення, як у межах області і країни, так і за кордон. Частина жителів Кропивницької міської територіальної громади виїхала за її межі, водночас спостерігався міграційний рух внутрішньо-переміщених осіб (ВПО) на територію громади. І якщо динаміку пересування ВПО у разі їх відповідної реєстрації можна відслідкувати, то визначити точну чисельність наявного населення громади з урахуванням таких пересувань достатньо важко. Очевидно, що негативні наслідки війни підсилять наявну тенденцію депопуляції населення, а також прискорять процеси природного скорочення чисельності. Загалом, загальний базисний темп зменшення чисельності населення за період з 2002 року по 2023 рік становив близько 12,6%.

Діаграма
Темп зростання/скорочення чисельності населення Кропивницької громади

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Кропивницької міської ради

Припускається, що за рахунок більшої кількості прибулих ВПО на територію Кропивницької міської територіальної громади, міграційний приріст випередив показник

скорочення населення, та вплинув на зростання чисельності в громаді на 0,7%. На травень 2023 року кількість зареєстрованих ВПО на території громади становила 25 998 осіб. Хоча за оціночними даними мав місце приріст, щільність населення Кропивницького у 2023 році дещо впала у порівнянні з попереднім періодом на 4,0% до 2 026 осіб/км², насамперед за рахунок приєднання до територіальних меж міста селища Нового з достатньо низькою урбанізацією.

Таблиця
Динаміка коефіцієнтів руху населення

		коефіцієнт природного руху	коефіцієнт міграційного руху	загальний коефіцієнт руху населення
Кропивницький				
	2019	-6,9	-2,1	- ,0
	2020	-9,4	-2,0	-11,4
	2021	-13,1	-0,6	-13,7
Кіровоградська область				
	2019	-9,7	-3,6	-13,3
	2020	-11,4	-2,6	-14,0
	2021	-14,8	-3,2	-18,0

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

У довоєнний період спостерігалась негативна динаміка поступового збільшення коефіцієнтів природного скорочення населення, як у громаді, так і в області, хоча темп скорочення Кропивницького був повільнішим. Можна припустити, що суттєва швидкість зростання частково пов'язана із розповсюдженням коронавірусної інфекції COVID-19 у 2020-2021 роках. Загалом коефіцієнт природного руху показує загальний показник відтворення населення, зокрема у даному випадку свідчить про суттєве перевищення смертності над народжуваністю та її динамічне зростання. За відсутністю офіційних статистичних даних щодо народжуваності та смертності у період воєнних 2022-2023 років, зазначені коефіцієнти розрахувати неможливо. Але очевидно, що загибель людей під час бойових дій, зростання захворюваності суттєво вплинуть на зростання смертності та підвищення від'ємного значення коефіцієнтів.

Крім того, негативні наслідки війни, у тому числі мобілізаційна політика, вплинуть на збільшення дисбалансу у статевовіковій структурі населення, що в свою чергу приведе до зростання ваги вікової категорії населення «60 років і старше», зменшуючи частку категорії найбільш активного дітородного віку та підсилюючи навантаження на активне працездатне населення.

Таблиця
Вагова структура вікових груп населення, %

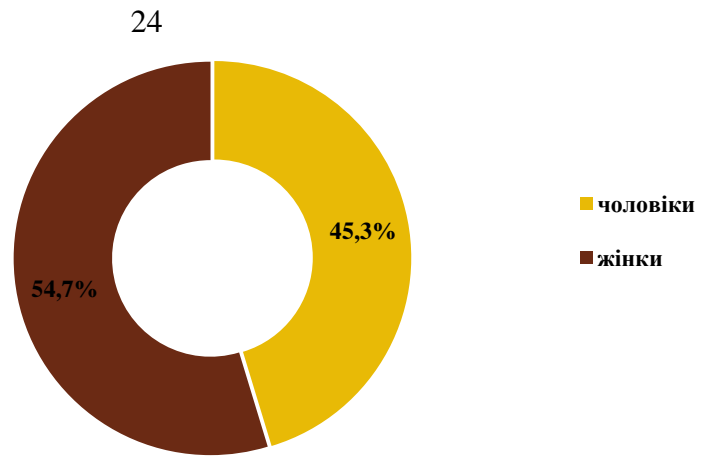
Вікові групи	Кропивницький	Кропивницька громада без ВПО	ВПО
	01.01.2002	01.01.2023	01.01.2023
до 16 років	16,8	15,4	21,7
16 - 59 років	65,5	60,9	59,3
60 років і старше	17,7	23,7	19,0
у т.ч. жінки 15 - 46 років	29,1	24,2	29,9

* за даними звіту про НДР «Розробка прогнозу чисельності населення Кропивницької міської територіальної громади до 2032 року» Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Зокрема, вага вікової групи «до 16 років» у загальній структурі населення громади помітно зменшилась на 8,3%, про що говорить тенденція скорочення народжуваності; проте частка жителів вікової групи «60 років і старше» зросла на 33,9%, що говорить про стрімке старіння населення. Вікова структура ВПО відрізняється від загальної структури громади, що обумовлено переважно міграцією жінок з дітьми у більш безпечні місця та низькою мобільністю людей похилого віку.

Діаграма
Статеві структура
населення Кропивницької
міської територіальної
громади

* на основі даних Головного
управління статистики у
Кіровоградській області

Статевий розподіл населення Кропивницької міської територіальної громади суттєво не відрізнявся від розподілу населення Кіровоградської області. А саме, чоловіків в області проживало 46,2%, несуттєво більше, ніж у Кропивницькій громаді; жінок – 53,8%. Зазначені ваги мають бути відкориговані за результатами 2022 та 2023 років з урахуванням негативних наслідків війни на демографічну ситуацію та оприлюднення офіційної статистики.

За результатами прогнозу чисельності населення Кропивницької міської територіальної громади до 2032 року, здійсненим Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи, за оптимістичним варіантом закінчення війни у 2024 році відбуватиметься надолуження відкладених дітонароджень, що сприятиме доволі різкому зростанню народжуваності із загальним показником близько 1,6 дитини на жінку. В рамках реалістичного прогнозу закінчення війни у 2025 році показник народжуваності поступово досягне позначки 1,3 дитини на жінку.

3.4.2 Ринок праці

Протягом останніх років політика розвитку ринку праці та трудових ресурсів була направлена на ліквідацію прихованого безробіття (зниження «детінізації» ринку праці) та забезпечення повної продуктивної зайнятості, впровадження стимулюючих заходів щодо створення нових робочих місць, підтримку підприємництва з метою самозайнятості населення, удосконалення галузевих програм, направлених на підвищення зайнятості в пріоритетних галузях економіки.

Глобальна пандемія коронавірусу COVID-19 мала значний негативний вплив на розвиток ринку праці як у світі, так і в Україні, у тому числі на скорочення зайнятості, зростання кількості безробітних, зменшення реальних доходів самозайнятих осіб, у тому числі за рахунок втрат доходів фізичних осіб-підприємців. Повномасштабна війна загострила негативні наслідки пандемії та сприяла стабілізації розриву між попитом та пропозицією на ринку праці у більшості завдяки зниженню ділової активності суб'єктів господарювання, з одного боку, та скороченню чисельності шукачів роботи, з іншого.

Таблиця
Взаємозв'язок попиту та
пропозиції на ринку праці

Види економічної діяльності	Навантаження на одну вакансію		
	2021	2022	2023
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1,5	1,4	1,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,0	0,9	0,6
Переробна промисловість	1,5	1,9	1,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1,5	1,2	0,8
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1,1	1,2	0,7
Будівництво	1,9	3,3	1,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2,5	3,0	1,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1,5	1,7	0,9
Тимчасове розміщення й організація харчування	1,7	2,3	0,7
Інформація та телекомунікації	2,7	6,2	5,1
Фінансова та страхова діяльність	9,8	19,8	1,2
Операції з нерухомим майном	2,3	2,1	0,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,3	3,6	2,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,5	2,4	1,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4,0	5,4	,8
Освіта	0,6	0,9	0,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,4	1,1	0,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,9	1,1	0,4
Надання інших видів послуг	2,4	2,3	1,3
Усього	2,1	2,2	1,4

* на основі даних
Кіровоградського обласного
центру зайнятості

Коефіцієнт навантаження показує кількість претендентів на одне вакантне місце. Зокрема, у 2023 році загальний розрив між попитом та пропозицією скоротився. Навантаження зменшилось, хоча за окремими видами економічної діяльності прослідковувався високий дефіцит кадрів (освіта; мистецтво, спорт, розваги; добувна промисловість; охорона здоров'я); та високий дефіцит вакансій (фінансова та страхова діяльність; інформація та телекомунікації; державне управління; наукова та технічна діяльність). Частка чоловіків – шукачів роботи впала на 82,4% у 2023 році у порівнянні з 2021 роком; статеву структуру за результатами 2023 року має наступний вигляд: 76,5% - жінок; 23,5% - чоловіків; серед зареєстрованих безробітних: 81,1% - жінок, 18,9% - чоловіків.

Таблиця
Вікова структура шукачів
роботи, %

Віковий діапазон	2021	2022	2023
до 35 років	26,0	25,1	26,2
36 - 44 роки	28,3	29,8	32,9
45 років і старше	45,7	45,1	40,9

* дані Кіровоградського
обласного центру зайнятості

Має місце тенденція зміни вікової структури жителів, які знаходяться у пошуках роботи, а саме зростає частка вікової групи «36 – 44 роки», заміщуючи більш молодих та дорослих претендентів. Частково це може бути обумовлено середнім віком у громаді, який становив у довоєнний 2021 рік 41,5 років, у тому числі 38,5 років у чоловіків та 44,0 роки у жінок.

Серед затребуваних професійних категорій ринок потребує кваліфікованих робітників з інструментом (25,1%); робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (17,8%); професіоналів (15,9%), а саме: інженерів, лікарів, агрономів, вчителів, фахівців з публічних закупівель тощо; працівників сфери торгівлі та послуг (11,3%).

Таблиця
Рівень безробіття населення
працездатного віку, %

	019	202	2021
жінки	12,0	12,8	13,2
чоловіки	10,7	13,5	14,1
загальний рівень безробіття	11,3	13,2	13,7

За відсутності офіційних даних Державної служби статистики України через призупинення обстеження робочої сили після повномасштабного вторгнення оцінити зміни на ринку праці, зокрема рівень безробіття у 2022–2023 роках, є неможливим. Виходячи з інформації про наявне навантаження на пропозицію на ринку праці можна припустити, що ситуація здебільшого погіршуватиметься.

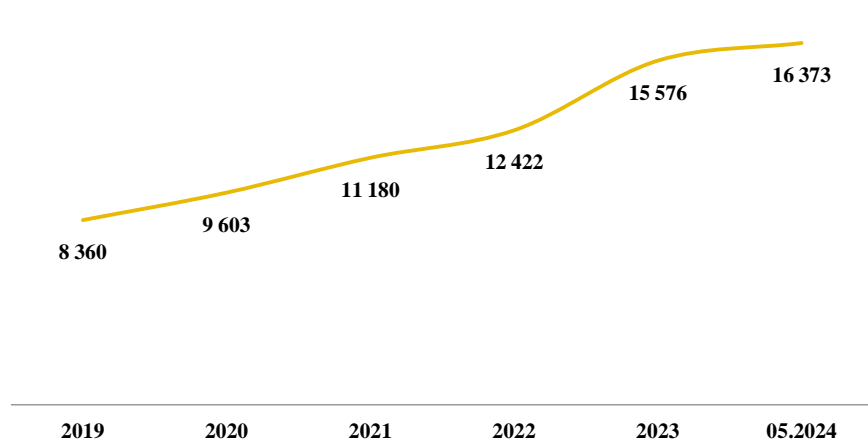
Таблиця
Структура зареєстрованих
безробітних та вакансій за
основними видами
економічної діяльності, 2023

Види діяльності	зареєстровані безробітні, %	зареєстровані вакансії, %
сільське господарство	24,4	6,3
державне управління	18,2	5,2
торгівля та ремонт транспортних засобів	16,8	7,9
переробна промисловість	9,2	13,3
транспорт	6,2	14,3
охорона здоров'я	5,6	3,1
освіта	4,8	10,0
добувна промисловість	1,8	10,0

* дані Кіровоградського
обласного центру зайнятості

Прослідковується тенденція зворотного зв'язку між наявними вакансіями та претендентами на такі вакансії; зокрема баланс попиту та пропозиції відсутній, що свідчить про нестабільну ситуацію на ринку праці та незадоволення потреб роботодавців та шукачів роботи.

Діаграма
Динаміка середньомісячної
заробітної плати, грн

* на основі даних Головного
управління статистики у
Кіровоградській області (2019-
2021);
інтернет порталу пошуку роботи
Work.ua (2022-2024)

Середньомісячна заробітна плата поступово зростає; що можна пояснити наявністю на ринку більш затребуваних професій з метою задоволення потреб окремих галузей економіки, у тому числі покриття наявного дефіциту робочої сили, та зростанням рівня мінімальної заробітної плати в країні. За ринковими даними інтернет порталу Work.ua на травень 2024 року найвища заробітна плата у місті Кропивницькому пропонувалась у галузях будівництва (23 267 грн), медицини та фармацевтики (23 375 грн), сільського господарства (22 800 грн); найнижча – у сфері обслуговування (13 616 грн), роздрібній торгівлі (14 547 грн), телекомунікації та зв'язку (14 652 грн).

Політика підтримки зайнятості на ринку праці направлена на стимулювання активного працевлаштування та розвитку самозайнятості, зокрема серед основних інструментів можна виділити: залучення безробітних у громадських й інших роботах тимчасового характеру; проходження професійного навчання, у тому числі у центрах професійно-технічної освіти; професійне навчання учасників бойових дій та осіб з

інвалідністю внаслідок війни; перепідготовка, навчання або підвищення кваліфікації за ваучерами на навчання; мікрогранти на створення або розвиток власного бізнесу, у тому числі для ветеранів та другого з подружжя тощо.

Обговорення та вирішення найгостріших проблем на ринку праці у Кропивницькій міській територіальній громаді та питань, пов'язаних з оплатою праці, здійснюється робочою групою з питань дотримання законодавства про працю при Кропивницькій міській раді. Зокрема проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота щодо детінізації ринку праці, а саме важливості офіційного працевлаштування, дотримання відповідного рівня оплати праці, проведення конкурсу «Кращий роботодавець», заходи щодо інтеграції ВПО та релокованого бізнесу тощо.

3.5 РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ

3.5.1 Транспортна інфраструктура

Кропивницька міська територіальна громада географічно розташована у центральній частині Кіровоградської області та України. Відповідно до «Переліку автомобільних доріг загального користування державного значення», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 року №1318, дорожньо-транспортна інфраструктура представлена дорогами міжнародного, національного, територіального та місцевого значення, а саме:

- міжнародна автомобільна дорога М13 (Кропивницький – Платонове (на Кишинів)) у напрямку південного заходу, що огинає Кропивницький кільцевою дорогою з півночі, вздовж європейського маршруту Е584, що прямує з Полтави до румунського міста Слобозія;
- національна автомобільна дорога Н14 (Олександрівка – Кропивницький – Миколаїв) з північного напрямку на південь, що проходить через центр Кропивницького;
- національна автомобільна дорога Н23 (Кропивницький – Кривий Ріг – Запоріжжя) зі східного напрямку, що прямує у центр міста Кропивницького;
- територіальна автомобільна дорога Т1201 (Кропивницький – Каніж – Новомиргород), яка огинає селище Нове та прямує у центр Кропивницького із західного напрямку вздовж європейського маршруту Е50, що починається в Україні на кордоні із Словаччиною на пропускному пункті Ужгород та прямує через міста Мукачеве, Стрий, Тернопіль, Хмельницький, Вінниця, Умань;
- територіальна автомобільна дорога Т1205 (Довжанськ – Криничне) зі східного напрямку, що перетинає кільцеву дорогу навколо східної частини Кропивницького;
- територіальна автомобільна дорога Т1221 (Кропивницький – Рівне) з південного заходу, що перетинає кільцеву дорогу навколо південної частини Кропивницького;
- місцеві дороги, що забезпечують транспортним сполученням райони та мікрорайони громади з іншими сусідніми територіальними громадами.

Залізничне сполучення громади з іншими містами України та закордоном забезпечується рухом пасажирських поїздів із основної залізничної станції Кропивницький; з метою сполучення територіально віддалених районів громади та населених пунктів сусідніх громад здійснюється рух приміських електропоїздів через невеликі залізничні станції. Зокрема залізничне сполучення селища Нового з Кропивницьким забезпечується функціонуванням залізничної станції Лелеківка. Завантаженість основної залізничної станції Кропивницького слабка, більшість пасажирських поїздів здійснюють транзитний рух через територію громади. Найближчий потужний залізничний вузол знаходиться у місті Знамянка на відстані близько 40 км від Кропивницького з високою спроможністю вантажних та пасажирських перевезень.

Авіаційна транспортна інфраструктура представлена наявністю аеропорту «Кропивницький», що розташований на північному сході міста з наявністю однієї злітно-посадкової смуги довжиною 1300 м з можливістю будівництва додаткової смуги, що відповідатиме сучасним міжнародним вимогам; двох майданчиків для гвинтокрилів; ангару та адміністративно-побутових будівель. З метою розвитку авіаційної транспортної галузі та повноцінного відновлення спроможності аеропорту Кіровоградською обласною радою було створено комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Кропивницький», діяльність з розвитку якого була пригальмована з початку повномасштабного вторгнення. Землі території аеропорту, право власності на які належать державі, передані у постійне користування Українській державній льотній академії, державному підприємству обслуговування повітряного руху України «Украерорух», державному підприємству «АРЗ» (Міністерство оборони України). З метою забезпечення діяльності пасажирського і вантажного авіаційного транспорту, підготовки водіїв транспортних засобів, технічного обслуговування авіаційного

транспорту тощо, в Кропивницькому здійснюється діяльність міжнародної акціонерної авіаційної компанії «УРГА», що сертифікована Європейською асоціацією регіональних авіаліній ERA. Початковий етап відновлення спроможностей аеропорту на 2022-2023 роки передбачав виконання робіт, пов'язаних із розробкою техніко-економічного обґрунтування реконструкції аеродромного комплексу міжнародного аеропорту Кропивницький.

Внутрішня транспортна мережа Кропивницької громади складається з електро- та автомобільного пасажирського транспорту, що забезпечується діяльністю комунального підприємства та приватними перевізниками на договірній основі. Зокрема комунальне підприємство «Електротранс» Кропивницької міської ради є лідером надання транспортних послуг у громаді, обслуговуючи пасажирів на тролейбусах та автобусах. Кількість тролейбусних маршрутів за період з 2021 року була скорочена на 25,0% з 10 до 8 у 2024 році відповідно до графіку руху міського електричного транспорту з використанням 32 одиниць техніки. Загальна протяжність тролейбусної мережі становить 52,5 км, енергозабезпечення якої здійснюється 6 тяговими підстанціями.

Регулярні перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування здійснюються за 12 напрямками. Інші автобусні маршрути (22 напрямки) забезпечуються приватними перевізниками згідно з договірними умовами регулярних перевезень. Загальна протяжність автобусних маршрутів становить 270,9 км. Заходи щодо спеціальних регулярних перевезень передбачають рейси у період з квітня по жовтень з метою перевезення населення до садово-городніх товариств з відшкодуванням вартості таких перевезень приватним перевізникам.

Таблиця
Основні показники
забезпечення міських
транспортних перевезень

Міські пасажирські перевезення	2021	2022	2023
Пасажири платної категорії, %	14,8	27,0	27,1
Пасажири пільгової категорії, %	85,2	73,0	72,9
Відшкодування вартості пільгових перевезень (КП «Електротранс»), млн грн	117,53	113,47	146,93
Відшкодування перевезень до садово-городніх товариств (приватним перевізникам), млн грн	0,87	0,88	1,26

* дані Кропивницької міської ради

Не зважаючи на те, що частка пасажирів пільгових категорій скоротилась у період з початку повномасштабного вторгнення на 14,4% з 2021 року, її вага залишається суттєвою для формування бюджету відшкодування вартості таких пільгових перевезень. Зокрема відшкодування комунальному підприємству «Електротранс» збільшилось на 25,0% за період з 2021 по 2023 роки. Серед головних причин такого зростання можна виділити: значне підвищення цін на паливо-мастильні матеріали та технічне обслуговування, на поточні ремонти та комплектуючі, та розширення пільгових категорій населення, що користуються безкоштовним проїздом, за рахунок включення до переліку внутрішньо-переміщених осіб. Частка пасажирів платних категорій, в свою чергу, поступово зростала на 83,1% за досліджуваний період.

Для задоволення соціальних потреб у перевезенні осіб з інвалідністю та маломобільних груп впроваджені заходи з реалізації: а) програми «Соціальне таксі», послугами якої скористались 2076 осіб з інвалідністю за результатами 2023 року; б) забезпечення перевезення маломобільних дітей спеціалізованим автобусом (виконано 1010 рейсів у 2023 році); в) використання двох спеціалізованих автомобілів для перевезення осіб з обмеженою мобільністю у візках.

Через низку внутрішніх та зовнішніх чинників негативного впливу на транспортну галузь, у тому числі макроекономічних, фінансово-кредитних, соціальних, політичних, зокрема й ризиків, пов'язаних з війною, темпи оновлення автомобільного парку приватних перевізників суттєво відстають від сучасних ринкових потреб для якісного та безпечного надання послуг перевезень пасажирів. Конкурсний відбір приватних перевізників здійснюється на основі наявності необхідного комплексу техніко-

технологічних послуг щодо зберігання, технічного контролю, технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, медичного обстеження водіїв, служби безпеки дорожнього руху, яка відповідає нормативним вимогам та законодавчим актам.

Частина комунальних транспортних засобів обладнана пристроями GPS-навігації, камерами відеоспостереження, що дає змогу посилити безпеку та контроль за роботою водіїв і кондукторів. З метою безпечного надання послуг перевезення є необхідність у заміні тролейбусної контактної мережі (близько 14,7 км) та заміні і ремонті тягових підстанцій.

У відповідності до переліку завдань, направлених на розв'язання проблем, пов'язаних із безперешкодною мобільністю та міжрегіональною інтеграцією, згідно з положеннями Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 року №430-р, перед громадою стоять головні завдання щодо:

- збільшення частки використання електротранспорту у забезпеченні регулярних міських перевезень, зокрема доведення частки електротранспорту у внутрішньому сполученні до 75% до 2030 року;
- впровадження нових технологій та інтелектуальних транспортних систем для поліпшення якості надання транспортних послуг, систем інформування про надані послуги, впровадження електронної та інтегрованої автоматичної системи оплати проїзду.

Приміське, міжміське та міжнародне пасажирське транспортне сполучення здійснюється на автовокзалах Кропивницького №1 (розташованого на Олександрівському шосе на північному сході міста) та №2 (розташованого у середмісті).

Основні показники вантажних перевезень свідчать про значну частку обсягів таких перевезень та вантажообігу у загальному обсязі області.

Таблиця
Основні показники
вантажних перевезень

Кропивницький	2020	2021
Обсяг перевезень, тис. т	3 013,2	1 632,3
Вантажообіг, млн ткм	424,7	363,
Кіровоградська область		
Обсяг перевезень, тис. т	643,6	9 783,1
Вантажообіг, млн ткм	651,5	1 035,6
Частка міста у загальному обсязі області		
Частка перевезень, %	64,9	16,7
Частка вантажообігу, %	65,2	35,1

* дані Головного управління статистики у Кіровоградській області

Загалом, Кропивницька міська територіальна громада має привабливе розгалужене транспортне сполучення, що утворюються перетином значних автомобільних магістралей міжнародного, національного, територіального і місцевого значення та наявністю залізничних вузлів, які сприяють розвитку пасажирських та вантажних перевезень. В свою чергу, привабливе географічне розташування та доступність і мобільність транспортного пересування впливають на активний рух населення, як у середині області і країни, так і за кордон.

3.5.2 Житлово-комунальне господарство

Управління житловим фондом

Основною метою здійснення діяльності житлово-комунального господарства громади є повне задоволення потреб населення в усіх видах житлово-комунальних послуг, створення комфортних умов життєдіяльності, належне утримання та ефективно використання об'єктів комунальної власності, здійснення капітального ремонту та реконструкції об'єктів благоустрою, будівництво мереж вуличного освітлення, поліпшення технічного стану водопровідної мережі, зменшення енергоємності та

впровадження енергозберігаючих технологій, врегулювання питань поводження з тваринами, поліпшення екологічного стану тощо.

Життєдіяльність міста забезпечують підприємства – надавачі житлово-комунальних послуг, діяльність яких координує Головне управління житлово-комунального господарства Кропивницької міської ради. Погіршення технічного стану галузі житлово-комунального господарства, зокрема старіння житлового фонду; зношення внутрішньо будинкових та інженерних мереж теплопостачання, водопостачання та водовідведення; погіршення стану вулично-дорожньої мережі, мереж вуличного освітлення; погіршення стану та скорочення площ зелених насаджень, особливо тих, що досягли своєї вікової межі – неповний перелік головних проблем, що потребують невідкладного вирішення.

Багатоквартирний житловий фонд налічує 1035 житлових будинків на території Кропивницької міської територіальної громади, 669 серед яких обладнані централізованим опаленням (568 будинків перебувають в управлінні ЖЕО), 175 оснащені ліфтами у загальній кількості 547 одиниць (165 будинків, в яких 504 ліфти, перебувають в управлінні ЖЕО), 31 будинок відноситься до застарілого житлового фонду (29 будинків перебувають в управлінні ЖЕО). Аварійні та непридатні до експлуатації будинки на території громади відсутні. Житловий фонд у кількості 821 житлового будинку обслуговується житлово-експлуатаційними підприємствами, зокрема ЖЕО, ЖЕК. 30 житлових будинків обслуговуються об'єднанням житлово-будівельних кооперативів, 152 будинки знаходяться на самообслуговуванні ОСББ, 39 будинків селища Нового обслуговуються ТОВ «Гудекс ВПС». Таким чином, серед надавачів послуг з управління та утримання багатоквартирних будинків та прибудинкових територій на договірних засадах із співвласниками створено конкурентне середовище. Близько 60% житлового фонду потребує капітального ремонту; у тому числі 78,8% водопровідних та каналізаційних мереж, 59,1% - мереж теплопостачання.

В межах правомочності здійснення поточних ремонтів відповідно до переліку послуг з управління багатоквартирними будинками, за останні роки надавачі послуг здійснювали поточний ремонт покрівель; мереж холодного водопостачання; мереж теплопостачання; мереж водовідведення та зливової каналізації; мереж електропостачання, електрощитових та автоматів захисту; входних дверей до під'їздів та безпосередньо під'їздів. Кошториси на послуги з управління багатоквартирними будинками не передбачають можливість спрямування видатків на роботи капітального характеру. Відповідно до вимог чинного законодавства кошти, що сплачуються мешканцями за послугу з управління багатоквартирним будинком, не можуть бути використані на проведення робіт з капітальних ремонтів. Для виконання вказаних робіт повинен бути відкритий окремий рахунок відповідно до рішення загальних зборів мешканців.

Дієвим шляхом виходу із ситуації, що склалась, є здійснення мотиваційних заходів щодо створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) з метою ефективного управління та утримання житлового фонду. В громаді створено лише близько 14% ОСББ від загальної кількості багатоповерхових будинків, що перебувають в управлінні ЖЕО. Серед основних заходів щодо продовження стимулювання співвласників щодо створення ОСББ можна виділити наступні: 1) здійснення спільного фінансування капітальних ремонтів конструктивних елементів житлових будинків, зокрема з новоствореними ОСББ; 2) відшкодування частини кредитів (процентів, основної суми) для придбання енергозберігаючого обладнання та впровадження енергоефективних заходів, у тому числі в рамках комплексної програми «Велика термомодернізація»; 3) часткове відшкодування вартості незалежних джерел електричної енергії, що придбані ОСББ у воєнний період; 4) консультації та семінари щодо створення, діяльності та функціонування ОСББ; їх переваги для жителів тощо.

Підтримання у належному технічному стані ліфтового фонду багатоквартирних будинків, що перебувають в управлінні ЖЕО, здійснюється КП «ЛВК Геркон» міста Кропивницького. Загальний технічний стан ліфтового господарства – незадовільний; 495 ліфтів відпрацювали свій нормативний строк експлуатації. Проблема зношеного

ліфтового фонду негативно впливає на життєдіяльність людей з обмеженими фізичними можливостями, у тому числі маломобільних груп населення, інвалідів, жінок з дітьми, людей похилого віку й інших категорій. Одним із шляхів вирішення проблеми модернізації ліфтового фонду може бути впровадження системи накопичувальних рахунків співвласників багатоквартирних будинків з метою зниження фінансового навантаження та спільного фінансування з місцевого бюджету.

Дорожня інфраструктура

Технічний стан дорожнього покриття під'їзних шляхів до багатоповерхової забудови (внутрішньо-дворових доріг, проїздів) незадовільний; рівень фізичного зносу становить близько 78%. Під'їзні шляхи є однією із складових транспортної системи громади, тому для забезпечення комфортного доступу до забудівель та збереження мережі у громаді під час відновлювальних дорожніх робіт здійснюються поточні ремонти внутрішньодворових доріг на прибудинкових територіях, роботи з удосконалення покриття, а також особливі роботи, що враховують необхідність ремонтів або комплексної заміни застарілих підземних комунікаційних мереж; влаштування додаткових систем відведення дощових вод; облаштування місць з метою покращення рівня мобільності людей серед маломобільних груп населення; відновлення тротуарного покриття; облаштування місць паркування тощо.

Загальна протяжність доріг територіальної громади становить 549,54 км, з них з асфальтовим покриттям – 212,04 км, з щебеневим покриттям та іншим покриттям – 337,50 км. Площа дорожнього покриття складає 3,30 тис.м², з них з асфальтовим покриттям - 1,30 тис.м², з щебеневим та іншим покриттям – 2,00 тис.м².

Транспортно-експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг не відповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення, враховуючи збільшення інтенсивності руху та розвиток галузі вантажних перевезень та, як наслідок, збільшення навантажень особливо на тонкошарові дорожні покриття. Окремі ділянки доріг, зокрема що забезпечують доступ до найвіддаленіших районів міста та окремих соціальних об'єктів, є аварійно небезпечними та потребують проведення капітального і поточного ремонтів. Таким чином, на території громади постійно здійснюються роботи щодо ремонтів (поточних, капітальних) дорожнього полотна доріг місцевого сполучення.

Для забезпечення руху транспортних засобів та пішоходів через перешкоди різних рівнів у Кропивницькому функціонують штучні споруди, серед яких 18 автомобільних мостів, 16 пішохідних мостів, а також один шляхопровід. Через застарілість та зношеність конструктивних елементів штучні споруди потребують модернізації та проведення капітальних ремонтів. КП «Міськсвітло» Кропивницької міської ради здійснює роботи з поточного ремонту та утримання в належному стані світлофорних об'єктів у місті.

Теплопостачання та енергозбереження

Послуги з виробництва, транспортування і постачання теплової енергії за всіма групами споживачів у громаді, які підключені до системи централізованого теплопостачання, надає КП «Теплоенергетик». Фонд теплопостачання складається з 22 котелень та Кропивницької ТЕЦ із загальною довжиною магістральних та розподільчих теплових мереж 164,5 км. Тепло подається шляхом прямого підключення до будівель; технічний стан котельних і теплових мереж характеризується значним фізичним і моральним зносом, у тому числі фізичний знос теплогенеруючого обладнання досягає близько 72%. Енергоефективність більшості житлових будинків дуже низька; втрати теплової енергії сягають близько 60% завдяки низьким теплозахисним властивостям окремих конструктивних елементів будівель; зокрема структура втрати теплової енергії має наступний вигляд: через стіни – 42%, через вікна – 16%, через дах – 7%, через підвал – 5%, повітрообмін – 30%.

З метою надання якісних послуг централізованого опалення у громаді здійснюються роботи щодо утримання та обслуговування теплових мереж, капітальних ремонтів

обладнання тощо. Та впроваджуються заходи щодо сприяння встановлення систем індивідуального опалення та термомодернізації будівель. З метою обґрунтування економічної доцільності та господарської необхідності проектування і будівництва нових, розширення та модернізації діючих джерел теплової енергії та теплових мереж була здійснена розробка проекту Схеми теплопостачання міста Кропивницького, яка погоджена наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 08.06.2024 року №531 «Про погодження схеми теплопостачання міста Кропивницький», і затверджена рішенням міської ради від 04.07.2024 № 2055.

В рамках системи енергетичного менеджменту здійснюється моніторинг споживання енергоресурсів будівлями бюджетної сфери; зокрема економія споживання теплової енергії становила 22,4% (2023/2022), природного газу – 40,0%. За результатами 2023 року на території громади діяли 18 енергосервісних договорів із впровадженням ЕСКО-механізму, за якими були завершені усі види робіт з комплексної термомодернізації будівель.

В умовах воєнного стану та пошкоджень критичної енергетичної інфраструктури, в рамках міжнародної технічної допомоги (USAID, UNISF) протягом 2023 року матеріально-технічна база КП «Теплоенергетик» КМР» поповнилась шістьма модульними котельнями, тридцятьма електрогенераторами (з них два – придбано за кошти підприємства), матеріалами і обладнанням, необхідними для роботи тепло-, водогосподарства, а також спеціалізованою аварійно-відновлювальною машиною з начинням, двома екскаваторами-навантажувачами і одним навантажувачем.

Благоустрій

Заходи з благоустрою передбачають розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання території Кропивницької міської територіальної громади у належному стані, її санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, роботи щодо відновлення, належного утримання та раціонального використання територій, охорони та організації упорядкування об'єктів благоустрою з урахуванням особливостей їх використання.

Довжина мереж зовнішнього вуличного освітлення становить 534 км, структура світильників якої складається переважно з енергозберігаючих світильників типу LED на 96,4%. Обслуговування та утримання в належному технічному стані мереж зовнішнього освітлення та відповідної інфраструктури, зокрема кабельних ліній, кронштейнів, опор; утримання технічних засобів регулювання дорожнього руху та відновлення дорожньої розмітки, ремонт пультів автоматичного та телемеханічного керування тощо, здійснюється КП «Міськсвітло» Кропивницької міської ради. Основним пріоритетом діяльності підприємства є забезпечення зовнішнім освітленням доріг, внутрішньодворових доріг та проїздів, парків, скверів, територій загального користування, що не мають побудованих мереж, та продовження заходів з впровадження сучасних технологій енергозбереження по всій мережі на всіх світлоточках, а також забезпечення дорожньої мережі технічними засобами регулювання дорожнього руху, зокрема функціонування 69 діючих світлофорних об'єктів, у тому числі 13 серед яких обладнані звуковими сигналами для осіб з вадами зору.

Утримання благоустрою території громади у належному стані, зокрема обслуговування та ремонт об'єктів вулично-дорожньої мережі, штучних споруд, малих архітектурних споруд, обслуговування вулиць приватного сектору та тротуарів, своєчасне ручне та механічне прибирання, систематичне вивезення сміття, ліквідація сміттєзвалищ, облаштування сучасними комплексами місць зупинок громадського транспорту тощо, здійснюється КП «Універсал 2005» Кропивницької міської ради».

Зелена зона Кропивницької міської територіальної громади представлена об'єктами загального користування (публічним простором) загальною площею 670,85 га, серед яких 8 парків, 5 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення, 20 скверів, 2 лісопарки загальною площею 222,7 га. Роботи з поточного ремонту та утримання в

належному стані об'єктів зеленого та розсадницького господарства здійснюються КП «Благоустрій» Кропивницької міської ради» та залученими на договірних засадах приватними підприємствами. Необхідні довгострокові комплексні заходи з підбору асортименту, оновлення існуючих насаджень, створення нових скверів, зелених зон житлових масивів з використанням стійких видів і форм деревних та чагарникових рослин.

Полігон захоронення твердих побутових відходів в територіальних межах громади та області відсутній. Міське сміттєзвалище твердих побутових відходів розташовується на площі 18,87 га, наповненість якого становить близько 80%, та яке знаходиться у задовільному стані. Комплексні заходи поводження з відходами на території громади здійснюються ТОВ «Екостайл». З метою ефективного функціонування сміттєзвалища здійснюються роботи, пов'язані із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивациі території з використанням сучасних технологій. З метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище підприємством ТОВ «Екостайл» встановлено сміттесортувальну лінію МСПК-50 на міському сміттєзвалищі потужністю 80,0 тис. тонн/рік, яка експлуатується з 2016 року.

З метою зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин, що утворюються у відходах існуючого сміттєзвалища, з 2019 року було розпочато реалізацію проєкту будівництва комплексної інженерної споруди із системою збору біогазу сміттєзвалища твердих побутових відходів для виробництва електричної енергії, яка убезпечувала сміттєзвалище від самозаймань і розповсюдження їдких запахів та генерувала електроенергію, що надходила до енергосистеми за «зеленим тарифом».

Збирання твердих побутових відходів здійснюється контейнерним (переважно багатопверхова забудівля) та безконтейнерним (приватний сектор) методами.

Утримання 17 кладовищ (зокрема 8 діючих кладовищ, у тому числі кладовища у селищі Новому; 8 закритих кладовищ; меморіального комплексу на Фортечних валах) загальною площею 227,482 га здійснюється КП «Ритуальна служба - спеціалізований комбінат комунально-побутового обслуговування» Кропивницької міської ради», а саме прибирання, вивезення сміття; видалення порослі дерев; систематичне очищення контейнерів та вивезення сміття з території кладовищ; інші роботи, пов'язані з утриманням кладовищ.

3.5.3 Поштові послуги та зв'язок

Сфера поштових послуг та зв'язку представлена, у першу чергу, діяльністю акціонерного товариства «Укрпошта», що має розгалужену мережу у громаді. За останні декілька років на відділеннях було проведено реалізацію масштабного проєкту комп'ютеризації відділень поштового зв'язку, автоматизації послуг, що дозволяє надавати ширший спектр та обслуговувати більшу кількість клієнтів, у тому числі віддалених районів і територій. У місті Кропивницькому розташовані 22 стаціонарні відділення поштового зв'язку, та одне стаціонарне відділення у селищі Новому, в яких надається повний перелік послуг Укрпошти. Пересувні відділення на території громади відсутні.

Основним приватним представником галузі логістики та зв'язку є група компаній NOVA (Нова Пошта), що є лідером у сфері логістичних, фінансових та ІТ-послуг, інфраструктура якої передбачає наявність на території Кропивницької міської територіальної громади розгалуженої мережі відділень, функціонування сортувального терміналу та депо з метою надання швидкого та якісного сервісу в умовах постійного зростання обсягів відправлень. Компанія Meest – лідер надання послуг міжнародної доставки, а також інших поштових та транспортних послуг в середині країни.

Завдяки будівництву нових базових станцій та модернізації існуючого обладнання за останні роки розширено мережу покриття 4G зв'язком та покращено якість зв'язку на вже існуючих територіях, що дає змогу користуватись перевагами інтернету, сучасних

мобільних технологій для підприємництва, здобуття освіти, інтернет спілкування тощо. Мережа 4G мобільних операторів Київстар, Водафон, Лайфсел покриває всю територію Кропивницької міської територіальної громади, у тому числі територію селища Нового.

3.5.4 Соціальне забезпечення

Задоволення потреб та інтересів територіальної громади у сфері соціального захисту населення, у тому числі надання соціальних послуг, здійснюється **Департаментом соціальної політики** Кропивницької міської ради, у структуру якого входять управління соціального захисту населення Подільського району, Фортечного району та відділи за напрямками, зокрема відділ соціальних допомог, по роботі з ветеранами війни, учасниками АТО та членами їх сімей, з питань організації надання соціальних послуг, з питань обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, по роботі з внутрішньо переміщеними особами.

До основних завдань департаменту соціальної політики Кропивницької міської ради належить: а) реалізація на території міста державної політики у сфері соціального захисту населення; б) здійснення моніторингу та перевірки надання соціальної підтримки під час надання державних соціальних допомог, компенсацій, цільового використання коштів державного та місцевого бюджетів, спрямованих на цю мету; в) здійснення нагляду та контролю у сфері призначення (перерахунку) і виплати пенсій та застосування пенсійного законодавства; г) проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з соціальних питань; ґ) розроблення та організація виконання місцевих цільових та комплексних програм і заходів щодо поліпшення становища соціально вразливих верств населення; й інші.

Протягом 2023 року департаментом прийнято 18 840 заяв про призначення різних видів соціальних допомог та компенсацій, зокрема 3 243 заяви про надання житлових субсидій, 1 473 заяви щодо надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг. Станом на 23.07.2024 року на обліку у департаменті перебувало 23 721 внутрішньо переміщена особа, серед яких 9 604 чоловіків, 14 117 жінок, 12 820 осіб працездатного віку, 4 271 пенсіонерів, 5 237 дітей, 1 393 осіб з інвалідністю. При Виконавчому комітеті Кропивницької міської ради функціонує Рада з питань внутрішньо переміщених осіб. Відділом з питань організації надання соціальних послуг забезпечується ведення реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг, до якого внесені 7 закладів (установ) комунальної форми власності.

Кропивницький міський центр соціальних служб надає широкий спектр соціальних послуг для осіб, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах. Центр повністю укомплектований висококваліфікованими кадрами для надання послуг екстреного (кризового) втручання; інформування; консультування; посередництва; представництва інтересів; соціальної профілактики; соціальної адаптації; соціального супроводу сімей/осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, та соціального супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; соціальної інтеграції та реінтеграції. За результатами 2023 року 2 386 осіб отримали соціальні послуги, у тому числі послугою соціальний супровід охоплено 29 сімей/осіб, з них 21 сім'я/особа знята з соціального супроводу, 12 з яких – з досягненням позитивного результату.

КУ «Кропивницький міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» КМР забезпечує надання соціальних послуг особам або сім'ям, які належать до вразливих груп населення або перебувають у складних життєвих обставинах. Центр повністю укомплектований висококваліфікованими кадрами для надання послуг догляду вдома; соціальної адаптація; натуральної допомоги; перекладу жестовою мовою; фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на колісних кріслах, з

інтелектуальними, сенсорними, фізичними моторними, психічними та поведінковими порушеннями. Для вирішення питання надання соціальних транспортних послуг створена служба «Соціальне таксі». За 2023 рік територіальний центр надав соціальні послуги 4 126 особам, у тому числі послуги натуральної допомоги (2 238 особам), догляду вдома (1 054 особам), соціальної адаптації (834 особам), перекладу жестовою мовою (55 особам), та соціальної послуги фізичного супроводу осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями (18 особам).

Управління з питань захисту прав дітей Кропивницької міської ради виконує наступні завдання: а) забезпечення додержання вимог законодавства щодо встановлення опіки та піклування над дітьми, їх усиновлення, влаштування в дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї; б) здійснення контролю за умовами утримання і виховання дітей у закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; в) впровадження заходів реалізації державної політики з питань забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа та формування відповідного житлового фонду; г) проведення заходів, спрямованих на подолання дитячої бездоглядності та безпритульності; д) організація ведення обліку дітей дошкільного та шкільного віку; е) надання практичної та методичної допомоги, консультацій з питань соціального захисту дітей, запобігання вчиненню дітьми правопорушень; є) представництво та забезпечення прав та інтересів дітей тощо. Управлінням здійснюються заходи щодо приведення в належний стан житлових приміщень для проживання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, та забезпечення них житловими приміщеннями з первинного та вторинного ринків для постійного проживання. На початок 2022 року на обліку управління перебувало 382 дитини, серед яких 84 – мають житло на праві власності, 82 – мають житло на праві користування, 216 дітей – не мають житла та 232 дитини знаходяться на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов. На території громади функціонує соціальний гуртожиток, розрахований на 40 осіб зазначених категорій дітей.

Комунальний заклад «Кропивницький міський центр комплексної реабілітації та надання соціальних послуг для осіб з інвалідністю» КМР забезпечує надання реабілітаційних і соціальних послуг особам з інвалідністю, які досягли повноліття та є особами з інвалідністю з дитинства, віком від 18 до 35 років, дітям з інвалідністю, дітям віком до трьох років (включно), які належать до групи ризику щодо отримання інвалідності, з метою максимальної реалізації їх особистого потенціалу, адаптації та інтеграції у суспільство, їх батькам або законним представникам. Центр забезпечує створення умов для зменшення та подолання фізичних та/або психічних, та/або інтелектуальних, та/або сенсорних порушень, запобігання таким порушенням, коригування порушень розвитку, формування та розвиток основних соціальних і побутових навичок; надання послуг з ранньої та/або соціальної, та/або психологічної, та/або фізичної, та/або медичної, та/або психолого-педагогічної, та/або фізкультурно-спортивної, та/або трудової реабілітації (абілітації) відповідно до їхніх потреб. Станом на 01.07.2024 року Центр не зареєстрований у Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг, не надає соціальні послуги, а забезпечує надання реабілітаційних послуг. Станом на 01.01.2024 року на обліку у Центрі перебувало 159 дітей, яким у 2023 році було надано 184 реабілітаційні послуги.

Кропивницький міський центр обліку та тимчасового перебування бездомних осіб здійснює діяльність з урахуванням індивідуальних потреб бездомних осіб і впровадження інноваційних методів роботи із зазначеними категоріями осіб, та забезпечує надання соціальних послуг з представництва інтересів, надання притулку, інформування та консультування. Спроможність Центру складає 30 ліжко-місць. Основними завданнями Центру є виявлення та ведення обліку бездомних осіб; сприяння формуванню позитивної громадської думки про бездомних осіб; сприяння в отриманні безоплатної правової

допомоги, оформленні документів, отриманні реєстрації місця проживання/перебування; сприяння у працевлаштуванні; надання тимчасового притулку із забезпеченням одягом, взуттям, харчуванням; створення умов для здійснення санітарно-гігієнічних заходів тощо; надання допомоги у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків. За 2023 рік Центром були надані соціальні послуги 87 особам.

КУ «Кропивницький міський центр запобігання та протидії насильству» КМР створений для надання комплексної допомоги та соціальних послуг особам/сім'ям, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, які постраждали від домашнього та/або насильства за ознакою статі, зокрема сексуального, та пов'язаного із збройним конфліктом. Центр включає чотири структурні підрозділи, а саме: притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі; денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (з кризовою кімнатою); мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі; цілодобову службу «Телефон довіри». Короткострокове або цілодобове перебування строком до 20 діб при денному центрі забезпечується наявністю кризової кімнати, розрахованої на 5 осіб з дітьми. У Центрі надаються соціальні послуги з надання притулку, екстреного (кризового) втручання, консультування, представництва інтересів, інформування; здійснюється організація та підтримка груп взаємодопомоги постраждалих осіб, проведення для них семінарів і тренінгів; проводиться соціально-профілактична та інформаційна робота. Станом на 01.01.2024 року до кризової кімнати звернулось 19 жінок, 7 з яких з неповнолітніми дітьми. За 2023 рік постраждалим особам було надано 19 соціальних послуг кризового та екстреного втручання, інформування, консультування, представництва інтересів.

Кропивницький міський соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є закладом для тимчасового проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 15 до 18 років та осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років. Гуртожиток надає соціальні послуги підтриманого проживання; соціальної інтеграції та реінтеграції. За 2023 рік закладом були надані соціальні послуги 60 особам.

КЗ «Кропивницький міський гуртожиток №1» та КЗ «Кропивницький міський гуртожиток №2» є закладами для тимчасового проживання осіб/сімей з числа внутрішньо переміщених, а також осіб/сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією. Гуртожитки забезпечують надання соціальних послуг особам/сім'ям, які тимчасово проживають в них, а саме з інформування; консультування; надання притулку; представництва інтересів; соціальної інтеграції та реінтеграції. За 2023 рік було надано 138 соціальних послуг.

3.5.5 Стан охорони здоров'я

За останні роки демографічна ситуація у Кропивницькій міській територіальній громаді свідчить про наявну тенденцію депопуляції населення, скорочення природного відтворення та зростання міграційного руху. Динаміку природного руху населення можна проаналізувати з використанням коефіцієнтів народжуваності та смертності.

Таблиця
Основні показники
природного відтворення
населення

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

		коефіцієнт народжуваності	коефіцієнт смертності	коефіцієнт відтворення населення
Кропивницький	2019	7,4	14,3	-6,9
	2020	6,8	16,2	-9,4
	2021	,6	19,7	-13,1
Кіровоградська область	2019	6,8	16,4	-9,6
	2020	6,5	17,9	-11,4
	2021	6,1	20,8	-14,7

У довоєнний період показники смертності та народжуваності знаходились у зворотній залежності: народжуваність поступово знижувалась, смертність зростала, що говорить про загрозливу тенденцію природного скорочення населення громади. Очевидно, що за час війни, зокрема за 2022-2024 роки, від'ємний показник природного відтворення населення буде лише погіршуватись.

Таблиця
Структура основних
хвороб, 2021

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

Частка померлих за основними причинами смерті, %	
Хвороби системи кровообігу	57,5
Новоутворення	9,8
Хвороби органів дихання	8,3
Вірус COVID-19	6,6
Хвороби органів травлення	2,9
Інші	14,8

У структурі поширеності хвороб за результатами 2021 року, як і у попередніх періодах, головну вагу займали хвороби системи кровообігу, частка померлих від яких становила більше половини всіх смертей. Частка померлих від новоутворень, хвороб органів дихання і травлення суттєво не змінилась. Натомість у структуру основних хвороб увійшов вірус COVID-19 завдяки швидкому розповсюдженню серед населення у 2020-2021 роках та ураженню внутрішніх органів людини, що стало викликом для діючої системи охорони здоров'я.

З метою пригальмування поширення соціально значимих захворювань серед населення, таких, як гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця, онкологія, туберкульоз, цукровий діабет тощо, існує необхідність із впровадження заходів пропаганди здорового способу життя та виховання усвідомлення серед громадян відповідальності за стан свого здоров'я, його збереження, у тому числі здійснення своєчасної профілактики захворювань. Воєнні дії, що посилюють негативний вплив на демографічну ситуацію, несприятливий екологічний стан, та нестійкі соціально-економічні процеси суттєво погіршують здоров'я населення.

На території міста Кропивницький, як міста – обласного центру, медичну допомогу жителям Кропивницької міської територіальної громади, зокрема внутрішньо переміщеним особам, військовослужбовцям, ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України надають лікувальні заклади і підприємства різних форм власності та підпорядкування. Медична допомога надається у 7 закладах охорони здоров'я комунальної власності, 8 закладах охорони здоров'я спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області, у ряді приватних медичних закладів (понад 50 одиниць), які функціонують і надають медичні послуги на території Кропивницької міської територіальної громади.

Враховуючи розгалуженість медичної інфраструктури, заклади охорони здоров'я обслуговують не лише населення громади, а й жителів прилеглих територій та всієї Кіровоградської області. Всі 7 закладів охорони здоров'я комунальної власності працюють за програмою державних медичних гарантій згідно з підписаними договорами з Національною службою здоров'я України.

КНП «Центральна міська лікарня» Кропивницької міської ради» - багатопрофільний кластерний заклад охорони здоров'я, що надає послуги вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги в стаціонарних і амбулаторних умовах, комплексної реабілітаційної допомоги та послуги по паліативній медичній допомозі. У структуру підприємства входять поліклініка та цілодобові стаціонари на 255 та 195 ліжок. В умовах воєнного стану та розвитку пріоритетних напрямів у сфері охорони здоров'я підприємство відкрило реабілітаційне відділення на 30 ліжок з наданням спеціалізованої медичної допомоги.

КНП «Міська лікарня швидкої медичної допомоги» Кропивницької міської ради» - кластерний заклад охорони здоров'я, що надає послуги вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги, зокрема невідкладної ургентної та планової медичної допомоги дорослому населенню із загальним ліжковим фондом – 300 місць. Підприємство безперервно надає цілодобову невідкладну стаціонарну хірургічну, акушерську та гінекологічну допомогу, невідкладну медичну допомогу хворим із гострими порушеннями мозкового кровообігу. Одним з нових напрямів підприємства є стаціонарна і амбулаторна реабілітаційна допомога хворим з перенесеними гострими порушеннями мозкового кровообігу та травмами опорно-рухового апарату.

КНП «Дитяча міська лікарня» Кропивницької міської ради» - заклад охорони здоров'я, що надає стаціонарні та амбулаторні послуги вторинної (спеціалізованої), паліативної медичної допомоги та реабілітації дітям. Ліжковий фонд становить 80 місць по наданню стаціонарної медичної допомоги дітям.

Три лікарні міста увійшли до спроможної мережі закладів охорони здоров'я Кіровоградської області.

КНП «Поліклінічне об'єднання» Кропивницької міської ради» - заклад охорони здоров'я, що надає послуги первинної, вторинної (спеціалізованої) амбулаторної медичної допомоги дорослому населенню, у тому числі мобільну паліативну допомогу та медичну реабілітацію, з ліжковим фондом денного стаціонару 210 місць.

Крім того, первинна медична допомога на території громади надається Центром первинної медико-санітарної допомоги №1 (до якого входять 10 амбулаторій загальної практики сімейної медицини), Центром первинної медико-санітарної допомоги №2 (до якого входять 8 амбулаторій загальної практики сімейної медицини), КНП «Амбулаторія загальної практики – сімейної медицини». У цих заклад надається і психологічна допомога населенню.

3.5.6 Культура та розвиток туризму

Мережа закладів культури, що підпорядковані управлінню культури і туризму Кропивницької міської територіальної громади, включає 6 мистецьких шкіл, 20 бібліотек-філій міської централізованої бібліотечної системи міста Кропивницького, 3 музейні заклади, комунальний заклад «Кропивницький культурно-дозвіллевий центр», до складу якого увійшли Будинки культури Масляниківки та творчі колективи.

Міська централізована бібліотечна система Кропивницької міської територіальної громади складається з 20 бібліотек-філій, у тому числі центральної міської бібліотеки імені Володимира Панченка, центральної міської бібліотеки для дітей імені Леоніда Куценка. Книжковий фонд мережі на 01.01.2024 року становить 308177 примірників видань та матеріалів, скоротившись у порівнянні з 2022 роком на 7,2% (331896 екземплярів).

В умовах сучасного розвитку культурних просторів на базі бібліотек з новими стандартами надання освітніх, культурних, дозвіллевих послуг, впровадження сучасних творчих проєктів, доступності до інформаційних технологій та можливості отримання адміністративних послуг тощо, розвиток інноваційних бібліотечних послуг набуває все більшої важливості у суспільстві. Зокрема, серед новітніх форм за останні роки у закладах бібліотечної мережі були впроваджені:

- виставкові заходи з використанням XR технологій (розширена реальність), у тому числі 3D (трьохмірний простір), VR (віртуальна реальність), AR (доповнена реальність) технік;
- розширення книжкового фонду в рамках проекту «Польська полиця в Україні», що реалізований Інститутом книги у Польщі та Українським інститутом книги;
- інноваційні заходи психологічної взаємодії для дітей 4-6 років з метою розвитку критичного мислення, навчання комунікації, переходу від індивідуальної діяльності до групової взаємодії, що сприяє адаптації дітей до нових життєвих обставин;
- заходи з розвитку критичного мислення для людей поважного віку;
- заходи з інтеграції внутрішньо-переміщених осіб у життєдіяльність громади з метою реалізації їхніх потреб, пізнавальних читацьких інтересів, розвитку творчого потенціалу, боротьби з негативними емоціями, думками, відчуттями шляхом арттерапії;
- коворкінг-студія з вивчення англійської мови та роботи клубу розмовної англійської;
- консультації з комп'ютерних технологій, зокрема функціональне використання проекту «Дія.Цифрова освіта» для посилення цифрової і медійної грамотності та цифрових навичок серед населення;
- функціонування клубів формування національної свідомості та духовного розвитку, а також заходів з національно-патріотичного виховання;
- лекторії та майстер-класи з краєзнавства, правознавства, екології, сімейних стосунків, роботи з дітьми та юнацтвом, людьми похилого віку.

Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського

– сучасний мегакультурний центр проведення численних наукових, літературних, мистецьких заходів: презентацій, зустрічей, засідань клубів, коворкінгів, концертів, кінопоказів тощо з унікальними рідкісними виданнями XVI-XX століття, зокрема рукописами, стародруками, мініатюрами, репринтними та факсимільними виданнями, колекціями із загальним бібліотечним фондом 783 472 примірників.

Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва імені Є. Маланюка – інформаційний, культурно-освітній, методико-консультативний, науково-дослідний центр з питань бібліотечного обслуговування юнацтва та молоді. Бібліотечний фонд на 01.01.2024 року становив 103 976 примірників, скоротившись на 2,9% з 107 056 примірників на 01.01.2023 року.

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка – центр надання інформаційних та культурно-дозвіллевих послуг дітям дошкільного та учням молодшого, середнього і старшого шкільного віку із загальним книжковим фондом близько 145 тисяч примірників.

З метою долучення населення та гостей громади до надбань національної, місцевої та світової історико-культурної спадщини на території громади розташовані заклади музейної мережі.

Комунальний заклад «Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей» - з музейними колекціями, що налічують близько 68 500 предметів основного та 33 500 науково-допоміжного фонду, що включають зібрання, пов'язані із історичним розвитком та культурою краю з найдавніших часів до наших днів, та природою регіону. Серед філій закладу, що знаходяться у місті – **Меморіальний музей Марка Кропивницького** – житловий будинок кінця XIX століття.

Комунальний заклад «Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради» - культурний простір експонування музейних предметів, що входять до фондового зібрання, зокрема творів сакрального мистецтва, мистецтва XVIII – початку XX століття, художників-земляків, видатних діячів українського образотворчого мистецтва, предметів декоративно-ужиткового мистецтва, стародруків, археології, побуту, монументального мистецтва, голограм артефактів, медалей та монет тощо.

Музейний комплекс Української державної льотної академії, мета якого полягає у формуванні інтересу до авіації, пропаганді авіаційних досягнень, поваги до історії галузі й персоналіям, які зробили особистий внесок. Комплекс включає музей авіації, сквер Кожедуба, алею авіаторів, сквер аеронавігації, музейну композицію історичного краєзнавства, клуб українсько-норвезького партнерства.

Серед інших музейних закладів на території громади функціонують: комунальний заклад «Літературно-меморіальний музей І.К. Карпенка-Карого міста Кропивницького», комунальний заклад «Художньо-меморіальний музей О.О. Осмьоркіна», комунальний заклад «Кропивницький музей музичної культури ім. К. Шимановського», Народний меморіальний музей ім. Г.Г. Нейгауза та меморіальна кімната Юлія Мейтуса (при музичній школі №1 ім. Г.Г. Нейгауза), Народний меморіальний музей Ю.С. Мейтуса (при комунальному закладі «Музична школа № 2 ім. Ю.С. Мейтуса міста Кропивницького»), Музейна кімната історії освіти Кіровоградщини (при Кіровоградському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського), Археологічний музей імені Нінель Бокій (при Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка), Музей Арсенія Тарковського (при ліцеї «Муніципальний колегіум»), Пожежно-технічна виставка-музей (при Управлінні ДСНС України у Кіровоградській області), Музей медицини (при Кіровоградському медичному коледжі ім. Є.Й. Мухіна), Музей бойової слави 3-го окремого полку спеціального призначення імені князя Святослава Хороброго, Картинна галерея Петра Оссовського «Світ і Вітчизна» (при Музеї мистецтв), Музей історії заводу «Ельворті», Галерея «Єлисаветград» тощо.

Мережа початкової мистецької освіти громади включає музичну школу №1 імені Г.Г. Нейгауза, музичну школу №2 імені Ю.С. Мейтуса, музичні школи №3 та №4, дитячу художню школу імені О.О. Осмьоркіна, дитячу школу мистецтв.

У громаді функціонує комунальний заклад **«Кропивницький культурно-дозвіллевий центр»**, серед видатних колективів якого можна виділити міський професійний духовий оркестр, народний аматорський хор «Ветеран», муніципальний камерний хор «Елефтерія», ансамбль народної музики «Степограй», народний аматорський ансамбль пісні і танцю «Горлиця», зразковий аматорський хореографічний ансамбль «Олена», театр малих форм «Муніципальний Театр Сатири»; у тому числі до складу закладу входить Будинок культури Масляниківки, що є центром культурного відпочинку та діяльності творчих колективів мікрорайону.

Крім того, розвиток культурного життя підтримується діяльністю Кіровоградського районного будинку культури, Кіровоградського обласного центру народної творчості, Кіровоградської обласної філармонії, **Кіровоградського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М.Л. Кропивницького («Театр корифеїв»)**.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 року №878 місто Кропивницький віднесено до списку історичних населених міст України (дата заснування 1754 рік). На території Кропивницької міської територіальної громади розташована значна кількість об'єктів культурної спадщини як національного, так і місцевого рівня, які описані в Історико-архітектурному опорному плані міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, розробленому Українським державним інститутом культурної спадщини у 2022 році.

Відповідно до переліку **пам'яток культурної спадщини національного значення** Кіровоградської області, занесених до державного реєстру нерухомих пам'яток України, на території громади розташовані 7 об'єктів.

Таблиця
Перелік пам'яток
культурної спадщини
національного значення,
занесених до державного

Найменування пам'ятки	Вид пам'ятки	Рішення про взяття під охорону	Охоронний номер
Двірцевий корпус (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 608	110008

реєстру				
	Військове училище (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 608	110009
	Манеж (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 609	110010
	Штабний корпус (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 610	110011
	Житловий будинок (1800 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 611	1100 2
* за даними державного реєстру нерухомих пам'яток України Міністерства культури та інформаційної політики України (МКІП)	Грецька церква (1812 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 612	110013
	Покровська церква (1875 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 613	110014

На території міста налічується 655 пам'яток нерухомої культурної спадщини, які знаходяться на обліку та занесені до переліку пам'яток культурної спадщини місцевого значення.

**Таблиця
Перелік пам'яток
культурної спадщини
місцевого значення**

Вид пам'ятки	Кількість
архітектури та містобудування	577
монументального мистецтва	42
історії	25
археології	7
садово-паркового мистецтва	4
Всього	655

* за даними Кропивницької міської ради, 2022

Зазначений перелік пам'яток місцевого значення потребує коригування з метою впорядкування об'єктів, які вже занесені або не були виявлені під час натурних досліджень (оскільки вже не існують), про що визначається в історико-архітектурному опорному плані міста Кропивницького або втратили предмет охорони, або такі пам'ятки історії, що підлягають декомунізації. Згідно з розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 29.01.2020 № 102-р був оновлений перелік щойно виявлених пам'яток, серед яких 279 об'єктів архітектури та 12 об'єктів містобудування. Відповідно до досліджень, визначених в історико-архітектурному опорному плані, даний перелік пам'яток має бути скоригований на предмет виявлення вже занесених об'єктів або невиявлених під час натурних досліджень, та об'єктів, що втратили предмет охорони під час ремонтів та перебудов.

До **національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини**, що мають місце на території громади відповідно до державного реєстру МКІП, віднесені:

- культура приготування українського борщу (охоронний номер 022.нкс; галузь – звичаї, обряди, святкування, знання та практики, що стосуються природи і Всесвіту, традиційні ремесла; географічне розташування – по всій Кіровоградській області; наказ включення до переліку від 13.10.2020 № 2182);
- приготування української традиційної страви «Голубці» (охоронний номер 066.нкс; галузь – звичаї, обряди, святкування; знання та практики, що стосуються природи і Всесвіту; традиційні ремесла; традиційна кухня; географічне розташування – по всій Кіровоградській області; наказ включення до переліку від 04.05.2023 № 234).

Серед переліку нововиявлених елементів нематеріальної культурної спадщини з ареалом сучасного побутування на території громади виділяють ткацтво та гончарство у галузі традиційних ремесел.

Велика кількість пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, об'єктів та територій природно-заповідного фонду, місць рекреації та відпочинку, культурних закладів та потужних промислових об'єктів, а також

розгалуженої мережі об'єктів індустрії гостинності тощо сприяють розвитку туристичної галузі і креативних індустрій у громаді. Розвиток діяльності туристично-інформаційного центру громади (ТІЦ) сприяє просуванню Кропивницької міської територіальної громади як привабливої туристичної дестинації завдяки налагодженню комунікації, інформуванню й консультуванню туристів та інших суб'єктів туристичної індустрії, а також промоції й рекламуванню туристично-рекреаційних ресурсів та інших «туристичних магнітів» громади. У тому числі з цією метою функціонує онлайн портал «Туристичний Кропивницький».

За останні роки з метою поліпшення стану туристичної навігації у Кропивницькому біля основних туристичних об'єктів встановлено інформаційні таблички з QR-кодами та аудіогідами; інформаційно-туристичні пілони з відповідним цифровим кодуванням. У зв'язку із повномасштабним вторгненням ТІЦ Кропивницького впровадив надання додаткових послуг внутрішньо переміщеним особам з метою створення умов для їх адаптації та відновлення, а також їх інтеграції у суспільне життя Кропивницької міської територіальної громади. Крім того, до оновленої карти «туристичних магнітів» Державного агентства розвитку туризму України внесені дві потужні локації Кропивницького, а саме Театр корифеїв та Етнолабораторія «Баба Єлька».

За період з 2019 року суттєво зросли надходження від туристичного збору до місцевого бюджету, зокрема зростання становило 120,0% з 0,5 млн.грн. у 2019 році до 1,1 млн грн за результатами 2023 року.

Не зважаючи на потужний культурно-рекреаційний та природно-ресурсний потенціал громади туристична галузь на сьогоднішній день є не достатньо розвинутою, має недостатній вплив на підвищення конкурентоспроможності території в рамках її соціально-економічного та культурного розвитку.

3.5.7 Фізична культура та спорт; молодіжна політика

На території Кропивницької міської територіальної громади діє мережа фізкультурно-оздоровчих та спортивних закладів, які здійснюють відповідну діяльність:

- 4 комплексні дитячо-юнацькі спортивні школи Кропивницької міської ради з олімпійськими та неолімпійськими видами спорту, зокрема для осіб з інвалідністю (інваспорт), в яких займаються 2100 дітей;
- 2 обласні спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи олімпійського резерву (спортивна гімнастика, плавання, важка атлетика, бейсбол, бокс, легка атлетика, софтбол, футбол);
- обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа «Ніка», реабілітаційна дитячо-юнацька спортивна школа інвалідів «Інваспорт», Кіровоградська обласна школа вищої спортивної майстерності.

Розвиток футболу на території громади підтримується діяльністю заснованого ще у 1911 році футбольного клубу «Зірка» та функціонуванням дитячо-юнацької футбольної школи Академії футбольного клубу «Зірка», метою діяльності якої є підвищення спортивної майстерності та створення резерву футбольних команд. Також на території громади функціонують 8 приватних футбольних клубів (наймасовіший вид спорту в дитячому сегменті) та є відділення в КЗ КДЮСШ №2.

Загальна кількість дітей, що займаються фізичною культурою та спортом у громаді, становить близько 4,1 тис. осіб, це складає близько 16% від загальної кількості дітей шкільного віку. Спортсмени громади демонструють високі результати на обласних, всеукраїнських та міжнародних змаганнях, про що свідчить велика кількість майстрів спорту України, майстрів спорту України міжнародного класу, заслужених тренерів України та заслужених працівників у галузі фізичної культури та спорту.

З метою залучення до масового спорту широких верств населення, популяризації здорового способу життя, Кропивницьким міським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» організовуються та проводяться спортивні змагання, фізкультурно-

оздоровчі та спортивно-масові заходи. Мережа спортивних об'єктів громади налічує 552 об'єкти, серед яких 11 футбольних полів, 2 стадіони, 72 спортивні зали, 95 приміщень для занять фізкультурно-оздоровчою роботою, плавальний басейн, льодова ковзанка, 366 спортивних майданчиків, з них за місцем проживання та в місцях масового відпочинку громадян – 173, зокрема 15 майданчиків – зі штучним покриттям.

На базі загальноосвітніх закладів, закладів професійно-технічної освіти, фахової передвищої та вищої освіти функціонує розгалужена мережа спортивних клубів, секцій, гуртків для задоволення фізкультурно-оздоровчих та спортивних потреб учнів, студентів та педагогічного персоналу; регулярно проводиться щорічна Гімназіада серед учнів загальноосвітніх закладів та Універсіада серед студентів закладів професійної, передвищої та вищої освіти.

Молодіжна політика передбачає консолідований кроссекторальний підхід з метою створення умов для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Кропивницькій міській територіальній громаді, підвищення рівня її самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі молодих людей у суспільному житті.

Мережа структурних підрозділів комунального закладу «Об'єднання дитячо-юнацьких клубів за місцем проживання Кропивницької міської ради» включає 15 закладів, що надають послуги спортивних секцій (кікбоксинг, таеквондо ІТФ, атлетична гімнастика, та інші); тренажерного залу; танцювальних та музично-вокальних гуртків і колективів, студій хореографічного мистецтва; художньо-естетичних, мистецьких, лінгвістичних гуртків.

За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області, станом на 01.01.2022 року чисельність постійного населення становила 216,5 тис. осіб, з них близько 57,8 тис. осіб – молодь віком 14-35 років, що становить 26,7%, з них 48,8% жінок/дівчат та 51,2% чоловіків/хлопців.

Кількість студентів та студенток, які навчаються у восьми закладах вищої освіти міста за денною формою навчання, становить 9520 осіб, за заочною формою – 2203 особи. В 11 закладах фахової передвищої освіти міста навчаються 3598 осіб за денною формою навчання і 333 особи – за заочною формою навчання.

Внаслідок військової агресії постраждали 40% молоді в Україні: понад два мільйони молодих людей стали внутрішньо переміщеними особами та близько двох мільйонів молодих людей виїхали за кордон. Станом на 12.07.2024 року кількість внутрішньо переміщених осіб з числа молоді, віком від 14 до 35 років, які перебувають на території Кропивницької міської територіальної громади, становить 7016 осіб, з них 3955 жінок/дівчат та 3061 чоловік/хлопець. За час збройної агресії російської федерації проти України Кропивницький став гостинним освітнім простором, який прийняв три заклади вищої освіти та чотири заклади фахової передвищої освіти, що були змушені переміститися із тимчасово окупованих територій. В Кропивницькій міській територіальній громаді кількість студентів та студенток закладів вищої та фахової передвищої освіти, які навчаються у релокованих закладах освіти, становить 6154 осіб. Загальна кількість студентської молоді Кропивницької міської територіальної громади – 21808 осіб.

Молодіжна рада при Виконавчому комітеті Кропивницької міської ради включає у своєму складі представників (представниць) молодіжних громадських організацій громади та студентського самоврядування у складі 16 осіб. Головна мета співпраці полягає у посиленні комунікації та участі молоді у формуванні молодіжної політики. Водночас, відбулося суттєве підвищення рівня участі молодих людей Кропивницького у суспільному житті: реалізовано низку успішних практик волонтерства; локальних проєктів з метою задоволення економічних, соціальних, культурних, екологічних потреб та інтересів молоді; започатковано тісну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, тобто молодь громади готова до згуртованих дій в умовах змін, набуття нових компетенцій.

Одним із важливих напрямів роботи залишається організація громадських робіт – суспільно корисних оплачуваних робіт в інтересах територіальної громади, які організовуються з метою додаткової мотивації до праці, матеріальної підтримки учнівської та студентської молоді. У 2023 році до громадських робіт залучено 250 осіб, з них 102 дівчини та 148 хлопців, виплачено заробітну плату на загальну суму 769,9 тис. грн. У 2024 році сума на реалізацію громадських робіт становить 1 209,5 тис. грн., що охопить приблизно 300 підлітків.

Варто відзначити важливість підтримки обдарованої та талановитої студентської молоді. За 2021-2023 роки призначено і виплачено іменні стипендії міського голови на загальну суму 183,0 тис. грн. За 2021-2023 роки стипендіатами міського голови стали 23 студента, з них: 14 дівчат та 9 хлопців, які проживають у Кропивницькій міській територіальній громаді та навчаються на денній формі навчання у закладах фахової передвищої, вищої освіти. З метою заохочення обдарованої та талановитої молоді, пошуку та підтримки молодіжних ініціатив, привернення уваги громадськості до досягнень молоді, промоції та підтримки волонтерських проєктів, створення умов для системної взаємодії між молоддю та органами місцевого самоврядування був започаткований щорічний конкурс «Молода людина року» з відповідними номінаціями за сферами життєдіяльності Кропивницької міської територіальної громади.

3.5.8 Освітній та науковий потенціал

Мережа багатофункціональної структури освіти Кропивницької міської територіальної громади включає:

- **38 закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО)** (у тому числі 18 гімназій, 17 ліцеїв, що функціонують на основі концепції «безперервного навчання»; Кропивницький навчально-реабілітаційний центр Кропивницької міської ради; початкова школа; спеціальна школа №1 Кропивницької міської ради). Загальна кількість дітей - отримувачів загальної середньої освіти складає 25 808 осіб (13 083 хлопців, 12 725 дівчат). Інші ЗЗСО, що розташовані на території громади: Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат Кіровоградської обласної ради; «Приватний заклад загальної середньої освіти «Кропивницька гімназія «Приватна двомовна школа «Академія»; Початкова загальноосвітня Дитяча академія «Smart Вулик School». У приватних закладах отримують освіту 34 дитини, у ліцеї-інтернаті – 570 учнів та учениць. Усі ЗЗСО обладнані комп'ютерними класами з доступом до мережі інтернет. Крім того, у ЗЗСО функціонує освітня мережа профільних класів, спрямованих на формування наукових, культурних та професійних компетентностей учнів, що забезпечить їх подальше самовдосконалення та самореалізацію.

- **38 закладів дошкільної освіти (ЗДО)** комунальної власності (7072 дітей, з них – 3595 хлопчиків, 3477 дівчаток); дошкільні групи при 6 закладах загальної середньої освіти (249 дітей, з них 133 хлопчики, 116 дівчаток); 1 заклад державної власності (Національної поліції України) (106 дітей, з них 61 хлопчик, 45 дівчаток); 3 приватні заклади дошкільної освіти: заклад дошкільної освіти «Сад Амбрелла» (86 дітей, з них 51 хлопчик, 35 дівчаток); заклад дошкільної освіти «Жираф Монтесорі Скул» (50 дітей, з них 29 хлопчиків, 21 дівчинка); Дитяча Академія «Smart Вулик» (36 дітей, з них 17 хлопчиків, 19 дівчаток). Відповідно до потреб громадян у місті створено різні типи дошкільних закладів освіти: дитячі садки, ясла-садки, ясла-садки комбінованого та компенсуючого типів, зокрема 1 санаторного типу для дітей з ранніми проявами туберкульозної інфекції, з малими та згасаючими формами туберкульозу; 1 садочок для дітей з вадами опорно-рухового апарату; 2 заклади для дітей з порушенням зору.

- **Кропивницький міжшкільний ресурсний центр**, в якому навчаються близько 7 000 учнів та учениць, забезпечує вивчення окремих предметів інваріантної складової та функціонування трьох стаціонарних та одного мобільного класів безпеки, зокрема пожежної, мінної, техногенної та домедичної допомоги.

- **3 Інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ)**, в яких працюють вчителі-дефектологи, практичні психологи, вчителі-логопеди, вчителі-реабілітологи, забезпечують права дітей з особливими освітніми потребами (ООП) та надають методичний супровід інклюзивного навчання. Зокрема, у закладах освіти забезпечені права дітей з ООП на отримання якісної освіти, створені умови для інклюзивного навчання, забезпечено безперешкодний доступ для осіб з інвалідністю, спеціально обладнані місця загального користування тощо.

- **5 закладів позашкільної освіти (ЗПО)** та 20 центрів позашкільного виховання здійснюють свою діяльність з метою сприяння розвитку творчих здібностей дітей, зокрема на базі зазначених закладів функціонує 571 група (військово-патріотичного, науково-технічного, дослідницько-експериментального, еколого-натуралістичного, туристично-краєзнавчого, художньо-естетичного, фізкультурно-спортивного, оздоровчого та інших напрямів).

- **Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників**, що повністю забезпечує потреби громади у безперервній інноваційній освіті педагогів, їхнього професійного розвитку, набуття ними нових компетенцій та отримання сучасних знань.

В умовах повномасштабного вторгнення питання створення безпечного освітнього простору набуло пріоритетного значення для закладів освіти усіх рівнів. Зокрема за період воєнних 2022–2024 років громадою було облаштовано 58 укриттів для закладів загальної середньої освіти потужністю 13144 місця; 50 укриттів для ЗДО потужністю 6988 місць; 4 укриття для ЗПО на 245 місць. 44 найпростіші укриття потребують поточних та капітальних ремонтів з метою збільшення потужності для покриття потреб не менше 50% від загальної кількості здобувачів освіти. Крім того, з метою виконання вимог протипожежних заходів 70% усіх закладів освіти обладнані автоматичними протипожежними сигналізаціями.

28 ЗЗСО мають сучасні спортивні зали, що сприяє покращенню фізичного здоров'я та формуванню розумових компетенцій та фізичних здібностей. Заклади освіти забезпечені якісним харчуванням; у всіх харчоблоках впроваджено систему постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР.

З метою посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді в громаді проводяться відповідні тематичні просвітницькі заходи, направлені на укріплення духовно-морального та громадянсько-патріотичного налаштування, національної ідентичності та формування свідомої громадянської позиції.

Серед пріоритетних напрямів розвитку позашкільної освіти реалізовано проєкт трансформації профільного закладу позашкільної освіти «Центр науково-технічної творчості «Каскад» у комплексний заклад позашкільної освіти – Центр національно-патріотичного виховання учнівської молоді «Інгульська Січ», який здійснює національно-патріотичну, інформаційно-методичну, організаційно-масову, навчально-виховну, військово-спортивну, оздоровчу, екскурсійну, краєзнавчу і туристичну діяльність з учнівською молоддю Кропивницької міської територіальної громади.

Мережа **закладів професійно-технічної освіти**, що розташовані на території громади, забезпечує підготовку за різними професіями та включає: Державний навчальний заклад Регіональний центр професійної освіти імені О.С. Єгорова; Державний заклад професійної (професійно-технічної) освіти «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі», Державний навчальний заклад «Кропивницьке вище професійне училище», Державний заклад «Кропивницький навчальний центр №6», Кропивницький професійний ліцей Кіровоградської обласної ради. Маріупольський центр первинної професійної підготовки «Академія поліції» Донецького державного університету внутрішніх справ; Державний заклад Центральноукраїнське вище професійне училище імені Миколи Федоровського, обласний комунальний навчально-курсний комбінат «Аграрник».

Багатопрофільна мережа **закладів фахової передвищої освіти** включає: Відокремлений структурний підрозділ «Кропивницький інженерний фаховий коледж Центральноукраїнського національного технічного університету»; Кіровоградський

кооперативний фаховий коледж економіки і права імені М. П. Сая Кіровоградської облспоживспілки; Кіровоградський медичний фаховий коледж ім. Є.Й. Мухіна; Кропивницький аграрний фаховий коледж; Кропивницький будівельний фаховий коледж; Кропивницький музичний фаховий коледж; Кропивницький фаховий коледж харчування та торгівлі; Фаховий коледж при Центральноукраїнському інституті ПрАТ «ВНЗ «МАУП»; Центральноукраїнський фаховий коледж; Відокремлений структурний підрозділ «Кібернетичний фаховий коледж» Економіко-технологічного інституту імені Роберта Ельворті.

Заклади вищої освіти включають: Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Центральноукраїнського інституту розвитку людини; Донецький державний університет внутрішніх справ; Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»; Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті; Кропивницький інститут приватного вищого навчального закладу «Університет сучасних знань»; Українська державна льотна академія; Приватний вищий навчальний заклад «Кропивницький інститут державного та муніципального управління», Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка; Центральноукраїнський інститут Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Центральноукраїнський національний технічний університет; Донецький національний медичний університет.

Потужна розгалужена мережа закладів освіти з різноманітними напрямками галузей знань і спеціальностей різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти, сприяє забезпеченню галузей економіки Кропивницької міської територіальної громади висококваліфікованими кадрами на ринку праці, що в свою чергу позитивно впливає на економічний розвиток території. Загалом мережа закладів різнорівневої освіти сприяє впровадженню інноваційної моделі розвитку ключових компетенцій та професійних навичок особистості в рамках розвитку національної системи «безперервної освіти».

3.6 МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Генеральний план населеного пункту є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, яка призначена для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту. Планування територій полягає у необхідності удосконалення управління територіальним розвитком населених пунктів на основі сучасного містобудівного законодавства, врахування нових соціально-економічних та містобудівних передумов, пов'язаних з процесами приватизації загальнодержавного та комунального майна, земель населених пунктів тощо.

Генеральний план міста Кропивницького був розроблений у 1999 році Державним підприємством «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО». З метою забезпечення захисту територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, запобігання надмірній концентрації населення і об'єктів виробництва, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, охорони та використання територій з особливим статусом, у тому числі ландшафтів, об'єктів історико-культурної спадщини, а також земель сільськогосподарського призначення і лісів, у 2013 році Державним підприємством «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» був розроблений план зонування території міста Кропивницького. Для розвитку окремих територій розробляються детальні плани.

Для забезпечення охорони та збереження архітектурних, культурних і історичних об'єктів культурної спадщини Державною установою «Інститут культурної спадщини» у 2022 році був розроблений Історико-архітектурний опорний план міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів.

У зв'язку із прийнятим рішенням сесії восьмого скликання від 14.05.2024 року №480 щодо погодження проєкту землеустрою щодо встановлення (зміни) меж міста Кропивницького Кіровоградської області з включенням в межі міста земель селища Нового, після юридичного врегулювання на всіх законодавчих рівнях нових меж Кропивницької міської територіальної громади виникає необхідність розробки оновленої містобудівної документації, враховуючи зміни до нормативно-законодавчих документів, у тому числі визначення принципових напрямів розвитку, планування, забудови й іншого використання території Кропивницької міської територіальної громади в її інтересах з урахуванням державних, громадських та приватних потреб.

З урахуванням обумовлених соціально-економічних змін Кропивницька міська територіальна громада потребуватиме оновлення відкритої геоінформаційної системи з метою забезпечення ефективного управління активами громади, зокрема природними та земельними ресурсами, інженерно-транспортною, соціальною, туристичною інфраструктурою, інвестиційним потенціалом тощо, та налагодження комунікації між громадськістю та владою, а також оновлення публічного геопорталу Кропивницької міської територіальної громади з метою легкого доступу до просторової інформації території.

3.7 РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

3.7.1 Економічний розвиток громади

Промисловий потенціал

Виробничо-промисловий потенціал Кропивницької міської територіальної громади представлений різними галузями господарської діяльності, в результаті чого сформовано відносно стабільну диверсифіковану структуру господарювання, яка займає потужне місце у промисловому комплексі Кіровоградської області та України, у тому числі у формуванні та розвитку стабільного ринку праці, наповненні бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податків й інших обов'язкових платежів та сталому соціально-економічному розвитку території. Кропивницький – найбільше розвинене місто області з часткою у загальному обсязі реалізації продукції (товарів, послуг) близько 43% за результатами 2021 року та понад 47% за результатами 2022 року. Основу промислового комплексу громади становлять найбільші промислові підприємства (за даними *Опендатабот*).

Добувна промисловість (КВЕД В)

Таблиця
Найбільші підприємства
добувної промисловості

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
08.11 Добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю		
ТОВ Ноксен	20,93	53
08.12 Добування піску, гравію, глини і каоліну		
ТОВ Сонек	10,45	32

Харчова промисловість (КВЕД 10)

Таблиця
Найбільші підприємства з
виробництва харчових
продуктів

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
10.11 Виробництво м'яса		
ТДВ М'ясокомбінат Ятрань	1 86 ,64	1 248
10.41 Виробництво олії та тваринних жирів		
ТОВ ОЕЗ Градоля	3 102,50	193
ТОВ Градоля Рафінація	2 791,34	242
ТОВ АОИЛ	1 129,51	194
ТОВ Придніпровський ОЕЗ	741,80	414
ПрАТ Кропивницький ОЕЗ	555,70	252
ТОВ Фалькон Агро Груп	445,86	286
10.42 Виробництво маргарину і подібних харчових жирів		
ТОВ Капро Ойл	1 796,41	362
ТОВ Кіровоградпродсервіс	2,16	18
10.52 Виробництво морозива		
ПОГ Фірма Ласка	876,60	396
10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання		
ТОВ Кропивницький хліб (*дані 2024)	1,74	
10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання		
ТОВ Прод-Інвест	46,98	66
10.82 Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів		
ТОВ Три Стар	560,51	399
ТОВ КФ Східні Ласощі	386,03	433
10.85 Виробництво готової їжі та страв		
ТОВ ФЗП	364,93	399
10.91 Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах		
ПП Укрпро соя	59,07	5

Текстильне виробництво (14-15)

Таблиця
Найбільші підприємства з текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
14.12 Виробництво робочого одягу		
ПП Будкомплекс	7,39	15
14.13 Виробництво іншого верхнього одягу		
ПрАТ ШФ Зорянка	77,82	291
Підприємство ОЦТС ОІГО ВОСОІУ	11,30	10
ТОВ Фешн Голд	4,75	11
ТДВ ШФ Україна	1,18	1
15.12 Виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів зі шкіри та інших матеріалів		
ТОВ Мілатекс	16,90	10

Деревообробна промисловість (КВЕД 16-18)

Таблиця
Найбільші підприємства з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
16.10 Лісопилне та стругальне виробництво		
ТДВ Інтерресурси	113,60	184
16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів		
ТОВ Дерев'яний двір	24,4	9
16.29 Виробництво інших виробів з деревини		
ТОВ Сіріус Трейд	12,07	4
ТОВ Імперія 21	0,5	1
17.29 Виробництво інших виробів з паперу та картону		
ТОВ Поліграф Сервіс	7,64	14
18.11 Друкування газет		
ТОВ Принт Медіа Про	13,71	6
18.12 Друкування іншої продукції		
ТОВ Трелакс Пак	171,63	56
МПП Антураж А	5,32	6
ТОВ Імекс ЛТД	2,00	3

Хімічна промисловість (КВЕД 20)

Таблиця
Найбільші підприємства з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
20.14 Виробництво інших основних органічних хімічних речовин		
ТОВ Кіровоградпостач	256,54	187
20.30 Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик		
ТОВ Прогрес-2010	203,59	133
ТОВ Герметик	10,34	32

Фармацевтична промисловість (КВЕД 21)

Таблиця
Найбільші підприємства з виробництва фармацевтичних продуктів

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
21.20 Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів		
ТОВ Славія 2000	18,11	10
ТОВ Цілющі Рослини	0,87	3
ТОВ НВФ Хорос		

Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (КВЕД 22-23)

Таблиця
Найбільші підприємства з
виробництва гумових,
пластмасових виробів;
іншої неметалевої
мінеральної продукції

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
22.23 Виробництво будівельних виробів із пластмас		
ТОВ ПСВ Груп	46,21	11
23.12 Формування й оброблення листового скла		
ТОВ Завод Дзеркальник	5,63	12
23.32 Виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів із випаленої глини		
ТОВ КЗБМ №1	54,68	125
ТОВ ВКФ Спліт	53,66	52
23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва		
ТОВ Залізобетонні Вироби М-400	49,44	19
23.63 Виробництво бетонних розчинів, готових для використання		
ТОВ Моноліт-РРА	89,6	8
23.99 Виробництво неметалевих мінеральних виробів		
ТОВ Добрострой+	26,92	3

Металургійна промисловість (КВЕД 24-25)

Таблиця
Найбільші підприємства з
металургійного
виробництва

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
24.51 Лиття чавуну		
ПрАТ Металит	88,77	113
25.11 Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій		
ТОВ Кіровоградський Будівельний Альянс	74,51	46
ПП Бу поставч-Л	27,04	11
ТДВ Коліймаш	4,02	10
25.73 Виробництво інструментів		
ТОВ Інструментальний Завод Лезо	45,34	152
25.91 Виробництво сталевих бочок і подібних контейнерів		
ТОВ Укрпромтара	76,63	31
25.93 Виробництво виробів із дроту, ланцюгів і пружин		
ПП Альянс-Маркет	193,84	18
ТОВ МК Метал Трейд	54,56	12

Машинобудування (КВЕД 26-30)

Таблиця
Найбільші підприємства
машинобудівної галузі

	Дохід (2023), млн грн.	Кількість працівників
26.51 Виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації		
ПАТ "НВП Радій"	417,08	702
27.12 Виробництво електророзподільчої та контрольної апаратури		
ТОВ Гідроавтоматизація-Монтаж	8,51	6
ТОВ ТД Гідроавтоматизація	4,53	1
27.51 Виробництво електричних побутових приладів		
ТОВ Уден-Україна	3,23	44
ТОВ Екотепло ЮА	9,95	6
28.12 Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування		
АТ Гідросила	484,65	637
ПрАТ Гідросила АПМ	176,34	306
ПрАТ Гідросила Леда	84,03	72
28.13 Виробництво інших pomp і компресорів		
ПрАТ Цукрогідромаш	25,43	87
28.29 Виробництво інших машин і устаткування загального призначення		
ТОВ Кіровоградський завод вагодозуючого обладнання	38,20	11
ТОВ БМ Системс	37,83	16
ТОВ НВФ Кіт-Консалтинг	35,50	107
ТДВ Дозавтомати	14,35	40
ТОВ АПК Простофільтри	2,74	10

28.99 Виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення		
ТОВ Завод технологічного обладнання	15,76	35
28.30 Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства		
АТ Ельворті	490,71	508
ТОВ Ремсинтез	68,77	33
ТОВ Оріджин Агро	55,6	7
ТОВ Агро Кар Україна	41,98	37
ТОВ Профі Стан	32,70	38
ТОВ ТД Агро Партнери	26,84	8
ТОВ АПК Авалон	23,74	8
ТОВ Агро Спецсервіс	21,78	13
ТОВ Полі Пласт	20,26	16
ТОВ Промислова група Харвест	19,48	17
ТОВ Кіровограделеватормаш	9,53	7
ПрАТ Завод Сегмент	9,57	45
ТОВ Агроліга Трейд	9,35	10
29.20 Виробництво кузовів для автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів		
ТОВ Завод-фірма Ось	1,20	4
30.92 Виробництво велосипедів, дитячих та інвалідних колясок		
ТОВ Друкмаш-Центр	28,47	34

Виробництво меблів і іншої продукції (КВЕД 31-33)

Таблиця
Найбільші підприємства з
виготовлення меблів й
іншої продукції

	Дохід (2023), млн.грн.	Кількість працівників
31.01 Виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі		
ТОВ Євростенд Ворлд	56,97	12
ПОГ Кропивницьке УПВ УТОГ	53,92	77
ТОВ Євростенд Експорт	44,29	17
ПМП НВФ КІТ	36,11	28
ТОВ МК Югос	19,86	22
ТОВ Дек рворкшоп	17,29	7
ТОВ Бендвіс	13,77	4
ТОВ Компанія Варго	13,19	4
ТОВ АВ4	6,05	4
ПОГ Кропивницьке УВП УТОС	2,47	25
31.09 Виробництво інших меблів		
ТОВ Дисплей Продакшн	51,72	22
ТОВ Арт-Стіл	29,73	18
ТОВ Стелажні Системи	14,77	7
ТОВ Євроконтейнер	14,34	6
33.12 Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення		
ПП Агрореммаш-Спецтехніка	34,58	14
ТОВ Новагро Сервіс	24,66	17
ДП РЗ РТО	20,26	59
ТОВ Девіс	15,11	4
ТОВ Реал Сервіс	13,54	6
33.14 Ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування		
ТзОВ Вікторія-Феліз	34,83	38
ТОВ Гарант Енерго Ремонт	9,02	10
33.19 Ремонт і технічне обслуговування інших машин і устаткування		
ТОВ Аспейт	14,56	4
33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування		
ТОВ Електро-Актив	7,50	1

Надання послуг з постачання електроенергії, газу та пари забезпечується операторами енергетичного ринку Кропивницької міської територіальної громади, зокрема ТОВ «Кіровоградська обласна ЕК», ПрАТ «Кіровоградобленерго», КП «Теплоенергетик КМР», ТОВ «Центренерго», ТОВ «Газ Сервіс ЮА», ТОВ

«Кропивницькенерго», КП «Міськвітло» й іншими. Поряд із тим на території громади динамічно розвивається ринок виробництва альтернативних джерел енергії, попит на яку активно зростає у більшості через воєнний стан, руйнування критичної енергетичної інфраструктури країни та дефіциту традиційних енергоресурсів. Основними виробниками і постачальниками альтернативної енергії, виробленої з відновлювальних джерел, зокрема сонячної, є ПП «Інкопмарк-Плюс» (дохід 2023 – 872,24 млн грн.), ТОВ «С.Енерджи Кіровоград» (83,6 млн грн.), ТОВ «Енергія сонця» (62,52 млн грн.), ТОВ «НВЦ Промінь» (36,28 млн грн.), ТОВ «НТЦВЕ Альтернатива» (36,28 млн грн.), ТОВ «С.А. Енерджи» (23,9 млн грн.) й інші.

Завдяки диверсифікованому асортименту промислової продукції вплив негативних факторів, пов'язаних з введенням обмежувальних заходів під час розповсюдження коронавірусної інфекції COVID-19, був помірно відчутним у промислових галузях. Підприємствами громади вживались заходи щодо стимулювання збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції, забезпечення кваліфікованими кадрами, розширення економічних зв'язків тощо.

Повномасштабне вторгнення, на жаль, послабило стійкість підприємств промислового комплексу; зростання обсягів реалізації відбувалось здебільшого за рахунок високої інфляції у 2022 році на всі види товарів (робіт, послуг) та значного знецінення національної валюти. Обсяги реалізованої промислової продукції підприємствами громади у розрахунку на 1 жителя щорічно зростали та перевищували аналогічні показники Кіровоградської області.

Таблиця
Динаміка обсягів реалізації промислової продукції

	2019	2020	2021	2022	2023
Кропивницький					
Обсяг реалізованої продукції, млн грн.	15 674,8	17 144,2	20 293,5	22 245,8	24 682,6
зростання (+)/скорочення (-), %	9,6	9,4	18,4	9,6	11,0
Середній обсяг реалізації промислової продукції у розрахунку на одного жителя, тис. грн.	66,3	73,0	87,3	100,6	105,6
Кіровоградська область					
Обсяг реалізованої продукції, млн грн.	32 255,6	34 919,5	46 697,9	47 105,2	56 048,9
зростання (+)/скорочення (-), %	8,7	8,3	33,7	0,9	19,0
Середній обсяг реалізації промислової продукції у розрахунку на одного жителя, тис. грн.	33,9	37,2	50,4	51,7	62,0

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Кропивницької міської ради

Частка реалізованої промислової продукції підприємствами Кропивницької міської територіальної громади у загальному обсязі Кіровоградської області за даними 2023 року становила близько 44%. Крім того, середній обсяг реалізації промислової продукції у розрахунку на одного жителя громади у 2023 році перевищив відповідний середній показник області на 70,3%.

Діаграма
Структура обсягів
реалізації промислової
продукції, 2023

* на основі даних
інформаційного порталу
Опендатабот

Основний економічний потенціал забезпечується діяльністю 142 підприємствами різних галузей реального сектору економіки Кропивницької міської територіальної громади. Промисловий потенціал має яскраво виражену диверсифіковану структуру з домінуванням окремих галузей та підгалузей, зокрема у переробній промисловості, а саме у виробництві харчових продуктів, та машинобудуванні. Серед стратегічних напрямів харчової промисловості можна виділити виробництво олії та тваринних жирів; виробництво м'яса; виробництво маргарину і подібних жирів; виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів й інші. Крім того, на території громади сконцентрований потужний комплекс підприємств машинобудування, у тому числі виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації; виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування; виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства. Серед провідних підприємств можна виділити: АТ «Ельворті», група компаній «Гідросила», ПАТ «НВП «Радій», ПрАТ «Цукрогідромаш», ТОВ «Кіровоградський завод дозуючих автоматів», ТОВ «Ремсинтез», ТОВ «Машинобудівний завод «Коліймаш» та інші. Зокрема, ПАТ «НВП «Радій», АТ «Ельворті», АТ «Гідросила» входять до переліку ТОП-10 платників ПДФО до міського бюджету. З початку 2024 року 14 промислових підприємств визначені критично важливими для економіки Кропивницької міської територіальної громади, у тому числі 7 підприємств машинобудування. Зокрема продукція основних галузей промисловості характеризується високою часткою доданої вартості, високою інвестиційною складовою та впровадженням інноваційних високотехнологічних розробок.

Зовнішньоекономічна діяльність

Зміцнення експортного потенціалу та підвищення експортної конкурентоспроможності товарів, що виробляються підприємствами Кропивницької міської територіальної громади, стають ключовими задачами у розвитку зовнішньоторговельної діяльності та формуванні міцного диверсифікованого експортного портфелю.

Таблиця
Основні показники зовнішньоекономічної діяльності підприємств Кропивницької міської територіальної громади

	2018	2019	2020	2021	2022
Експорт, млн \$	220,4	272,8	487,1	517,5	439,0
індекс експорту		1,24	1,79	1,06	0,85
Імпорт, млн \$	188,4	177,5	168,1	222,1	175,1
індекс імпорту		0,94	0,95	1,32	0,79
Торговельний обіг, млн \$	408,8	451,5	657,0	740,7	615,0
Торговельне сальдо, млн \$	32,0	95,3	319,0	295,4	263,9
коефіцієнт покриття	1,2	1,5	2,9	2,3	2,5
Частка експорту, Кропивницький/Україна, %	1,1	1,4	1,9	1,5	2,0
Частка експорту, Кропивницький/Кіровоградська область, %	42,2	38,6	53,4	50,7	50,3

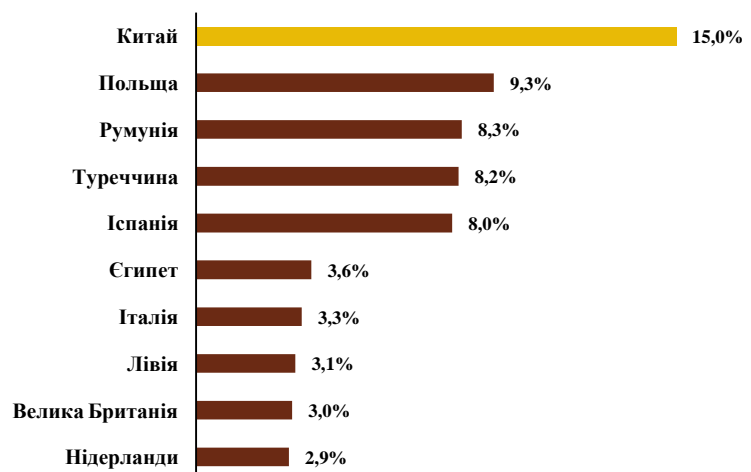
* на основі даних Кропивницької міської ради, Головного управління статистики у Кіровоградській області

З 2018 року у період до повномасштабного вторгнення відбувалось динамічне нарощування обсягів експорту товарів підприємствами Кропивницької міської територіальної громади. Максимальне прискорене зростання експорту спостерігалось у 2020 році; індекс експорту становив 1,79. Найбільші обсяги експорту були досягнуті у 2021 році, у тому числі й завдяки глобальному впровадженню карантинних пом'якшень та поступової відміни усіх обмежувальних заходів, пов'язаних із розповсюдженням коронавірусної інфекції COVID-19. Через війну у 2022 році обсяги експорту скоротились на 15,0% у порівнянні з попереднім періодом. Не зважаючи на це, експортоорієнтовані підприємства Кропивницької міської територіальної громади продовжували зберігати свою значну вагу у загальному експорті Кіровоградської області та України, а також підтримувати позитивне торговельне сальдо. За результатами 2023 року коефіцієнт покриття імпорту експортом становив 2,5.

Товарна структура експорту представлена товарами харчової промисловості, зокрема жирами та оліями тваринного або рослинного походження, машинами та устаткуванням, продукцією хімічного виробництва, виробами з деревини й меблями тощо. В свою чергу, імпорт переважно складався з палива та нафти; котлів та машин; засобів наземного транспорту; електричних машин; виробів з чорних металів; пластмас та полімерних матеріалів.

Негативні наслідки війни, у тому числі і розрив сталих логістичних маршрутів, активна релокація бізнесу у більш безпечні регіони, скорочення обсягів виробництва вплинули на трансформацію географії експорту з переорієнтацією на сусідні країни.

Діаграма
Географічна структура експорту (топ-10 країн)

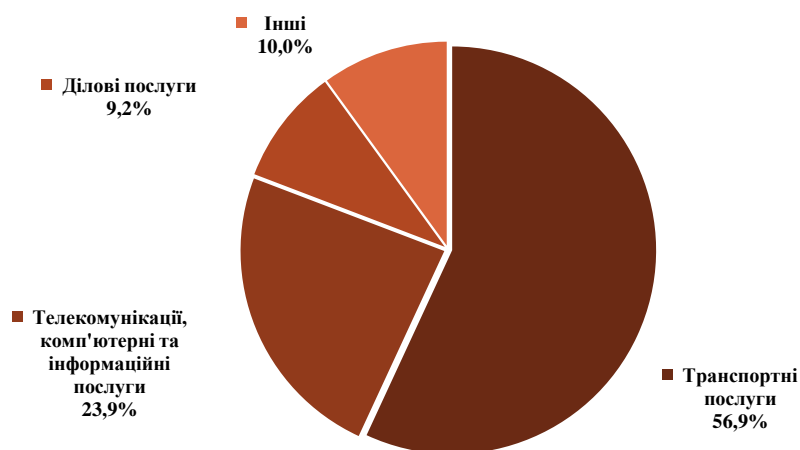
* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

Хоча Китай залишався головним стратегічним експортним партнером, частка сусідніх країн Європейського Союзу у загальному експорті значно зросла, зокрема

Польщі, Румунії, Іспанії, Італії, Нідерландів. Торговельні відносини з Туреччиною також зміцнилися.

Діаграма Структура експорту послуг

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

Завдяки привабливому географічному розташуванню та перетину основних дорожніх магістралей і залізничних вузлів, частка транспортних послуг, зокрема міжнародних вантажних перевезень, зросла майже до 57% у структурі експорту послуг. Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги займають майже чверть загального експорту.

Очевидно, що головними причинами переорієнтації експортних підприємств щодо розширення зовнішньої торгівлі з європейськими країнами стали: зміна логістичних маршрутів постачання товарів, окупація частини південних та східних регіонів і труднощі з відправкою товарів морським шляхом; послаблення митних обмежень та спрощення норм законодавства з країнами Європи; наближення законодавства України та Європейського Союзу; державне регулювання обмежень та заборони зовнішньоекономічної діяльності з росією та білоруссю.

Розвиток малого та середнього підприємництва

Розвиток малого та середнього підприємництва (МСП) є однією з головних складових розвитку економіки, який забезпечує створення нових робочих місць та підвищення самозайнятості населення, збільшення надходжень до місцевого бюджету, розгалужує сфери діяльності на території громади, стимулює розвиток конкурентоспроможності та інновацій тощо. Розбудова інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва спрямована на створення сприятливих умов для ведення бізнесу.

На 01.01.2024 року за даними Державної податкової служби України на облік Кропивницької міської територіальної громади перебувало 10310 платників податків, що знаходились на спрощеній системі оподаткування і звітності, а саме юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, та сплачували єдиний податок до місцевого бюджету громади.

Таблиця
Динаміка зміни кількості платників податків – «спрощенців»

* дані Державної податкової служби України

Кількість платників на спрощеній системі оподаткування	01.01.2023	01.01.2024
I група	1 890	2 064
II група	3 102	3 455
III група	4 360	4 791
Всього	9 352	10 310

Кількість платників податків – «спрощенців» збільшилась на початок 2024 року у порівнянні з 2023 роком на 10,2%. За результатами 2023 року єдиний податок складав

майже шосту частину (14,8%) від загальних податкових та неподаткових надходжень бюджету Кропивницької міської територіальної громади та 16,6% виключно від податкових надходжень. У кількісному вимірі надходження від єдиного податку у 2023 році збільшились на 34,2%, зокрема с 316,8 млн.грн. у 2022 до 425,3 млн.грн. у 2023 році. Це обумовлено низкою чинників, зокрема:

- частковою залежністю фіксованих ставок єдиного податку від нормативно встановлених показників, як бази оподаткування (мінімальна заробітні плата, встановлена на перше число звітного року, для II групи; прожитковий мінімум – для I групи);
- зростаючою активністю господарської діяльності та збільшення обсягів реалізації товарів (робіт, послуг);
- релокацією на територію громади бізнесу з тимчасово окупованих територій та територій з більшою небезпекою для життєдіяльності, а також внутрішньо переміщених осіб, що розпочинають власну справу.

Податковий борг зі сплати єдиного податку до місцевого бюджету на 01.01.2024 року становив 9,07 млн.грн., значно скоротившись на 41,4% у порівнянні з 2023 роком (податковий борг на 01.01.2023 – 15,47 млн.грн.).

З метою формування платформи взаємодії та зміцнення екосистеми громади, сприяння розвитку підприємницької активності та продуктивності бізнес-середовища, було створено комунальне підприємство «Центр підтримки підприємництва» - BusinessKrop-Hub, що здійснює діяльність, направлену на:

- інформаційну та консультативну підтримку бізнесу, зокрема малого та середнього підприємництва, та тих, хто бажає розпочати власну справу;
- стимулювання здійснення експортної діяльності та виходу виробленої продукції на нові ринки;
- підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації управлінських кадрів;
- залучення бізнесу до участі у програмах державної фінансової підтримки, таких, як грантові програми «єРобота» для відновлення бізнесу та створення власної справи з нуля;
- впровадження заходів фінансової підтримки МСП, у тому числі у вигляді часткової компенсації відсотків по кредитах або власних витрат на відкриття власної справи тощо;
- відзначення кращих суб'єктів МСП громади з нагоди «Дня підприємця» з урахуванням результатів їх особистого чи колективного внеску у розвиток громади, участі у підтримці потреб ЗСУ, ВПО тощо;
- організацію навчань і тренінгів для МСП з питань підготовки проєктних заявок для участі у грантових програмах, у тому числі, що надаються міжнародними донорами.

Зокрема, заходи у напрямку розвитку малого та середнього підприємництва громади включали проведення бізнес семінарів за тематикою: таргетинг, маркетинг, ШП, грантові можливості, фізіогноміка, касові апарати, професійне вигорання, самоцінність; створення та запуск інформаційних чат-ботів; взаємодію з державними установами; проведення фінансових ігор; нетворкінг у форматі форуму «Креативність та інновації в бізнесі»; комунікаційний захід «Кава з владою»; «Тімбілдинг» для підприємств громади; надання бізнес консультацій щодо створення ФОП, подання грантових заявок тощо. Загалом, Центром підтримки підприємництва було проведено 72 заходи, участь в яких взяли 1164 учасника.

3.7.2 Пріоритетні види економічної діяльності та смарт-спеціалізація

Модель смарт-спеціалізації передбачає виявлення і стимулювання інноваційного розвитку пріоритетних галузей або видів економічної діяльності, що становлять власне спеціалізацію території або регіону з формуванням відповідної політики розширення

існуючих та створення нових ринків, у тому числі інтеграції у глобальні торгові ланцюги. Результати ефективного впровадження смарт-спеціалізації дозволяють досягти широкої диверсифікації підприємницького середовища; сформуванню інноваційні кластери; розширити зовнішні зв'язки; сприяти розвитку «підприємницького відкриття», як інструменту налагодженої роботи влади, бізнесу, науки та громадськості; і, як наслідок, активізують позитивні довгострокові структурні зміни у соціально-економічному розвитку території. Необхідність у розробленні стратегії смарт-спеціалізації громади набуває все більшого значення для подальшого визначення стратегічного бачення розвитку регіону.

Рекомендації Європейської комісії щодо розкриття смарт-спеціалізації території (RIS3 Guide) базуються на визначенні локалізації (критичної маси) основних видів економічної діяльності, як пріоритетних для території; формулюванні конкурентних переваг, у тому числі з урахуванням інноваційного потенціалу через «підприємницьке відкриття»; розвитку кластерів та створенні комунікаційних міжрегіональних та міжнародних платформ; ефективного інноваційному розвитку на основі державно-приватного партнерства.

Враховуючи відсутність діючої стратегії смарт-спеціалізації Кропивницької міської територіальної громади, в рамках розробки проекту Стратегія-2030 смарт-спеціалізація визначатиметься на основі результатів стратегічного аналізу.

Структура локалізації основних видів економічної діяльності є передумовою для визначення смарт-спеціалізації Кропивницької міської територіальної громади, яка має забезпечити системний підхід до розвитку території, з урахуванням всебічної підтримки підприємницьких ініціатив та стимулювання інноваційного розвитку найбільш конкурентоспроможних видів економічної діяльності.

Виробництво харчових продуктів, зокрема виробництво олії та тваринних жирів; виробництво м'яса; виробництво маргарину і подібних жирів; виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів; - стратегічно важливий напрям переробної промисловості, що забезпечує вагому частку загального обсягу реалізації, у тому числі експорту, та найбільшу частку найнятих працівників у галузі. Зокрема, доля харчової промисловості складає близько 76% у ваговій структурі загального обсягу реалізації промислової продукції.

Машинобудування – головна галузь важкої промисловості громади, спеціалізація якої пов'язана із виробництвом інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації; електророзподільчої та контрольної апаратури, електричних побутових приладів; гідравлічного та пневматичного устаткування, pomp і компресорів; машин і устаткування для сільського та лісового господарства; інших машин і устаткування загального та спеціального призначення. Частка машинобудівної галузі у структурі промислового комплексу громади складає 11,44%.

З метою нарощування обсягів виробництва обладнання для атомних електростанцій та машин і устаткування для інших галузей промисловості, розроблено концепцію створення Індустріального парку «Радій», ініціатором якого виступає ПрАТ «НВП Радій». Передбачається реалізація сучасної моделі ековиробництва з ефективним використанням ресурсів та створенням нових робочих місць для жителів Кропивницької міської територіальної громади та внутрішньо переміщених осіб. Концепція будується на здійсненні реконструкції та відновленні існуючих будівель і зведенні двох будівель складського призначення на базі існуючих потужностей заводу, що зараз не використовуються. Загальна площа парку становитиме 16 га з перспективою створення близько 1500 нових робочих місць.

Виготовлення виробів з деревини та виробництво меблів, як суміжні між собою та взаємодоповнюючі галузі промисловості з виробництва комплементарних товарів, мають значний вплив на формування валового регіонального продукту громади. У ваговій структурі промислового комплексу доля галузей становить близько 4,64%. Промисловий комплекс зазначених галузей створює повний ланцюжок формування валової доданої

вартості з етапу лісопилного та стругального виробництва, виробництва інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів, та закінчуючи виробництвом меблів і їх оптової та роздрібною реалізації на ринку.

Значне міжгалузеве значення виробництва **хімічних речовин та хімічної продукції** обумовлено участю хімічної галузі у створенні товарних ланцюгів, а саме у формі товарів кінцевого споживання та проміжної продукції для задоволення потреб різних галузей господарювання. Підприємства хімічної промисловості громади мають вагу близько 2,42% у ваговій структурі загального обсягу реалізованих товарів промислового комплексу громади. Роль хімічного виробництва безперервно зростає, зокрема у розробці прогресивних матеріалів та інноваційних технологічних рішень.

Кропивницька міська територіальна громада має привабливе центральне географічне розташування, потужну інженерну і транспортну інфраструктуру, мережу автомобільного, залізничного та авіасполучення, що поєднує Кропивницький з іншими регіонами України, західним кордоном та морськими портами, що є передумовою ефективного розвитку **транспортної галузі та складського господарства**. З урахуванням трансформації логістичних шляхів доставки товарів в наслідок воєнних дій, галузь має неабиякий економічний потенціал для громади. Частка експорту міжнародних перевезень у загальному експорті послуг області становила 56,9%; по Україні – лише 32,3%.

Наявність логістичного хабу, у тому числі з впровадженням інноваційних мультимодальних технологій у транспортній галузі, дозволить скоротити ланцюги поставок, оптимізувати товарні потоки, підвищити мобільність поставок, пришвидшити та оптимізувати надання митних, брокерських та інших необхідних видів послуг.

В умовах сьогодення, зокрема руйнування об'єктів критичної енергетичної інфраструктури від масованих ракетних атак та ведення бойових дій, з метою підсилення енергетичної безпеки територій, виникає гостра необхідність у розробці програм розвитку використання **альтернативних відновлювальних джерел енергії**. Зокрема, на території громади функціонують підприємства, що здійснюють діяльність з вироблення сонячної електроенергії та її розподілення у загальну енергомережу. За результатами 2021 року частка сонячної енергетики в загальній структурі виробництва електроенергії країни склала близько 6%; очевидно, що в наслідок необхідності оперативного реагування на енерго виклики під час війни, вага сонячної енергії за 2022-2023 роки суттєво зростає. Системний підхід до альтернативних видів енергоефективності та енергозбереження, у тому числі можливого масового використання альтернативних джерел природних явищ та отримання тепла від спалювання відновлювального палива (біо) сприятиме розвитку галузі в громаді, підсилить енергетичну безпеку та знизить негативний вплив викидів забруднюючих речовин в атмосферу, водні об'єкти та ґрунти.

За останні роки в громаді формується та поступово розвивається галузь **інформаційних технологій**. Не зважаючи на те, що вага індустрії у загальному обсязі є невеликою (0,54%), у більшості за рахунок домінування промисловості та торгівлі, на сьогоднішній день сфера ІТ є однією з найбільш перспективних в умовах розвитку глобальних інтеграційних процесів та надшвидкого темпу росту глобальної цифровізації. Зокрема частка експорту інформаційних послуг у загальній експортній структурі Кіровоградської області становила близько 24%. Частка експорту комп'ютерних, телекомунікаційних та інформаційних послуг у загальному експорті України за результатами 2022 року становила 40,5%. Підприємства ІТ-сфери, що здійснюють свою діяльність на території громади, сплатили у 2023 році до місцевого бюджету 4% від загальних надходжень єдиного податку. Основними представниками галузі є підприємства з:

- надання послуг комп'ютерного програмування, консультування та пов'язаної з ними діяльності: ТОВ «Джойн Ту Айти» (дохід 2023 – 77,2 млн грн); ТОВ «Транслател» (дохід 2023 – 7,37 млн грн); ПП «Інтелект Центр» (5,41 млн грн); ТОВ «Твін Україна» (4,94 млн грн); ТОВ «Софт Ейдж Сервіс»

- (4,78 млн грн); ТОВ «Юней Софтвер» (4,46 млн грн); ТОВ «Центр енерготраст» (4,19 млн грн); ТОВ «Саб-Груп» (4,13 млн грн);
- оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язаної з ними діяльності: ТОВ «Онїкс-Системс» (дохід 2023 – 149,15 млн грн);
 - діяльності у сфері провідного електрозв'язку: ТОВ «ІСП Шторм (дохід 2023 – 22,65 млн грн); ТОВ Імперіал-Нет (19,73 млн грн); ТОВ Шторм Тел (11,26 млн грн); ТОВ Мктелеком (4,26 млн грн);
 - видання програмного забезпечення: ТОВ «ІВ Девелоперс» (дохід 2023 – 5,13 млн грн); ТОВ «ІВ Девелопер» (1,0 млн грн).

Наявний ресурсний та людський потенціал може бути передумовою та основою для розробки проекту концепції створення та формування кластеру «інформаційних технологій» на території Кропивницької міської територіальної громади.

Туристична галузь на території громади на сьогоднішній день не є достатньо розвинутою, її внесок у загальний валовий продукт громади є незначним та недостатньо впливає на підвищення конкурентоспроможності та привабливості території. Кропивницька міська територіальна громада має потужний культурний, промисловий та природний потенціал, ефективність економічного використання якого сприятиме просуванню громади, як привабливої туристичної дестинації, та динамічному розвитку туристичної індустрії та суміжних галузей. На території громади розташовані 7 об'єктів пам'яток культурної спадщини національного значення та 655 пам'яток нерухомої культурної спадщини, які знаходяться на обліку та занесені до переліку пам'яток культурної спадщини місцевого значення, а також ареал розповсюдження двох елементів нематеріальної культурної спадщини. Територія громади багата на об'єкти природно-заповідного фонду, рекреаційні зони та території смарагдової мережі. Крім того, Кропивницька міська територіальна громада має розгалужену мережу закладів культури та дозвілля; функціонуючий туристично-інформаційний центр та великі промислові підприємства. Частина сфери гостинності, зокрема тимчасового розміщення (готелі, хостели, мотелі тощо) та організації харчування (кафе, ресторани, їдальні тощо) складає 0,31% від загального обсягу реалізації.

Розробка Стратегії культури, туризму та креативних індустрій щодо ефективного використання економічного потенціалу наявних ресурсів, з акцентом на розроблення, впровадження та просування споживачеві конкурентоспроможний туристичний продукт, у майбутньому сприятиме збереженню і розвитку культурного та природного потенціалу, диверсифікації видів економічної діяльності, у тому числі суміжних із сферою гостинності, зростанню рівня зайнятості, збереженню довкілля та підвищенню інноваційного потенціалу громади.

Оптова та роздрібна торгівля як напрям стимулювання розвитку промислових видів діяльності та нарощування обсягів виробництва промислової продукції, є галуззю забезпечення обслуговування основних видів промислової діяльності та стимулювання налагодження нових торговельних зв'язків. Зокрема, серед основних напрямів оптової торгівлі можна виділити торгівлю зерном, насінням, фруктами та овочами; продуктами харчової промисловості (м'ясними продуктами, молочними продуктами, цукром і кондитерськими виробами, напоями та тютюновими виробами); машинами й устаткуванням (у тому числі сільськогосподарського призначення); деревиною та меблями; хімічними продуктами; паливом. За результатами 2021 року частка найнятих працівників у сфері оптової та роздрібною торгівлі складала 17,7% від всього зайнятого населення; в свою чергу вага галузі становила близько 35,6% у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг).

Хоча сільське господарство не є характерним для Кропивницької міської територіальної громади, у місті знаходяться офіси агропідприємств, що здійснюють діяльність з управління власними або орендованими сільськогосподарськими землями, розташованими поза межами території громади. Продукція **сільського господарства** носить сировинний характер з низькою часткою доданої вартості у більшості за рахунок

вирощування зернових культур, бобових культур, насіння олійних культур, зерняткових і кісточкових фруктів. Тому, з метою необхідності нарощування первинної й поглибленої переробки сільськогосподарської сировини, а також збільшення частки готової харчової продукції з інтеграцією у міжрегіональні та глобальні ланцюги доданої вартості, у тому числі з метою експорту, у громаді розпочато процес створення та облаштування інженерної інфраструктури промислової зони із створення Індустріального парку «Ростагропром» площею 22 га, основна спеціалізація якого полягатиме у переробці аграрної продукції. Ініціатором створення виступає ПП «Компанія Росток Агро».

Згідно із результатами статистичної та аналітичної інформації щодо стану досліджень та інновацій в розрізі видів економічної діяльності, наявного ресурсного потенціалу громади, розвиненості необхідної інфраструктури, потенціалу суміжних сфер з пріоритетними галузями господарювання, інвестиційної привабливості регіону та потенціалом для нарощення продукції з високою часткою доданою вартості, впровадженням інноваційних високотехнологічних розробок у виробництві, можна визначити наступні види економічної діяльності як основа для смарт-спеціалізації Кропивницької міської територіальної громади:

- **харчова промисловість;**
- **машинобудування;**
- **транспортна галузь та складське господарство;**
- **туристична індустрія та розвиток галузі гостинності.**

3.8 ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ГРОМАДИ

Починаючи з 2015 року в країні відбувається процес бюджетної децентралізації, ключовим напрямом якого є формування фінансово спроможних об'єднаних громад з розширеними повноваженнями та сферами відповідальності і, відповідно, з розширенням податкової бази. Після створення Кропивницької міської територіальної громади у 2020 році об'єднаний бюджет складався з бюджету міста Кропивницького та селища Нового.

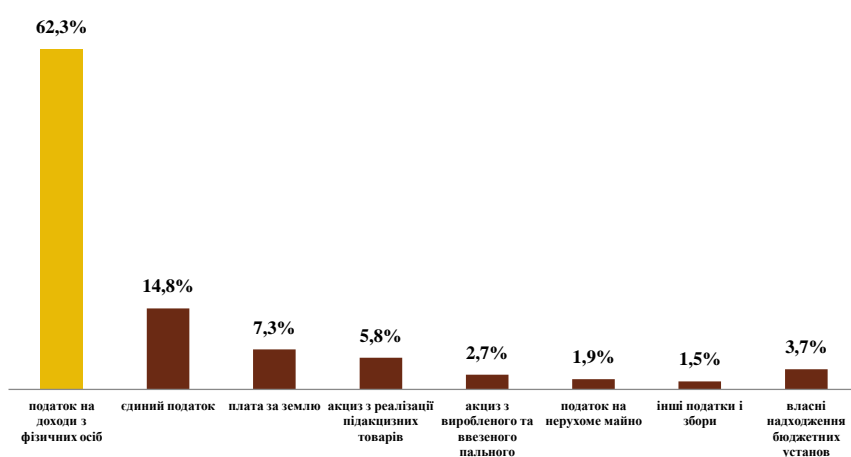
За досліджуваний період з 2020 по 2023 роки загальні надходження до бюджету громади зросли на 59,7%, зокрема збільшення спостерігались майже по всім основним статтям податкових та неподаткових надходжень, у тому числі темп росту податку на доходи з фізичних осіб становив 67,9%; єдиного податку (з фізичних і юридичних осіб) – 115,9%; плати за землю (земельний податок та орендна плата за землю) – 60,7%; акцизного податку (від роздрібної реалізації підакцизних товарів та відрахувань від виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального) – 71,5%. В структурі офіційних трансфертів основну вагу займають субвенції на освіту; за результатами 2023 року частка освітньої субвенції у трансфертах становила 83,7%.

Таблиця
Структура основних доходних статей бюджету

Доходи, млн грн	2020	2021	2022	2023
Податкові та неподаткові надходження	1 650,5	1 937,9	2 589,9	2 871,9
Податок на доходи з фізичних осіб	1 065,6	1 257,3	1 804,0	1 789,0
Місцеві податки, у тому числі:	348,3	417,3	521,0	690,6
єдиний податок	197,0	231,1	316,8	425,3
плата за землю	130,6	158,9	167,6	209,9
податок на нерухоме майно	18,7	25,6	34,5	53,5
Акцизний податок, у тому числі:	143,1	163,3	160,9	245,4
реалізація підакцизних товарів	79,5	89,6	135,7	167,9
вироблене та ввезене пальне	63,6	73,7	25,3	77,5
Спеціальний фонд, у тому числі:	69,3	74,3	74,4	113,8
продаж земельних ділянок	2,8	2,4	2,2	1,8
відчуження майна комунальної власності	6,1	0,8	1,0	2,5
фонд охорони навколишнього природного середовища	1,9	1,0	0,9	1,3
власні надходження бюджетних установ	53,3	69,7	67,9	105,7
фонд соціально-економічного розвитку	0,3	0,6	2,3	2,5
Офіційні трансферти	466,3	879,4	472,4	509,3
освітня субвенція	354,4	447,6	451,4	426,4
субвенції на видатки у сфері освіти	22,6	18,3	9,5	9,7
субвенції на забезпечення житлом пільгових категорій	9,0	14,7		27,7
інші субвенції	80,3	398,8	11,5	45,5
Всього доходів	2 116,8	2 817,3	3 062,3	3 381,2

* дані Кропивницької міської ради

Діаграма
Структура основних
податкових та
неподаткових надходжень
до бюджету громади, 2023

* на основі даних Кропивницької міської ради

Головним бюджетоутворюючим податком є податок на доходи з фізичних осіб, частка якого у структурі податкових та неподаткових надходжень становила 62,3% у 2023 році. Надходження від податків господарської діяльності малого та середнього підприємництва, зокрема юридичних та фізичних осіб, що знаходяться на спрощеній системі оподаткування та звітності, та сплачують єдиний податок, формують майже шосту частину доходів бюджету громади – 14,8%.

За 2023 рік до бюджету Кропивницької міської територіальної громади надійшло 3 381,2 млн грн доходів, у тому числі до загального фонду – 3 232,8 млн грн, спеціального фонду – 148,4 млн. грн. Виконання річного плану по податкових та неподаткових надходженнях загального фонду було забезпечено на 108,3%; темп росту 2023/2022 становив 9,6%.

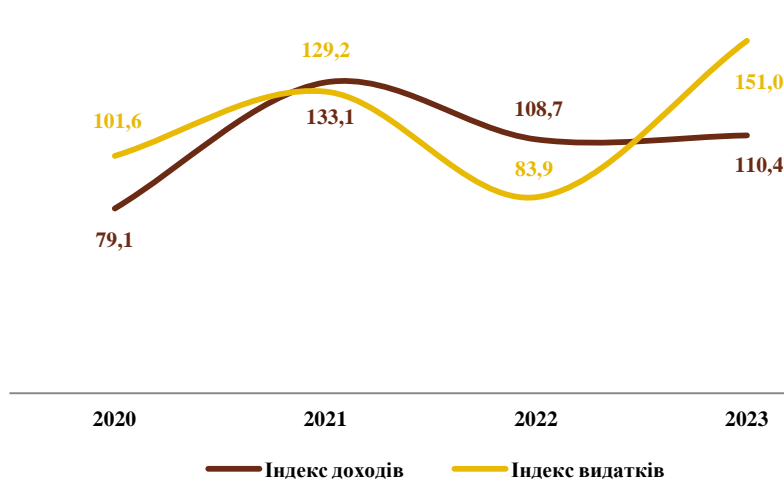
Таблиця
Структура основних
видаткових статей бюджету

Видатки, млн.грн.	2020	2021	2022	2023
освітні послуги	968,6	1 247,3	1 294,2	1 460,8
утримання та розв ток доріг	28,2	91,2	6,4	235,7
житлово-комунальне господарство	232,1	575,4	259,4	407,3
соціальний захист	76,8	190,9	211,3	330,4
медична допомога	141,1	103,0	107,8	156,4
діяльність закладів культури	24,7	1,3	32,4	40,3
фізична культура і спорт	6,0	34,8	27,9	37,0
комунальний транспорт	144,0	68,8	108,6	22,2
інші видатки	513,0	441,1	288,7	837,3
Всього видатків	2 154,8	2 783,8	2 336,7	3 527,4

* дані Кропивницької міської ради

Загальні видатки бюджету громади поступово зростали впродовж дослідженого періоду; певне гальмування здійснення витрат мало місце у 2022 році на початку повномасштабного вторгнення переважно через високу невизначеність подальших подій та необхідність ощадливого та раціонального використання бюджетних надходжень в умовах воєнного стану. Зростання загальних видатків становило 63,7%.

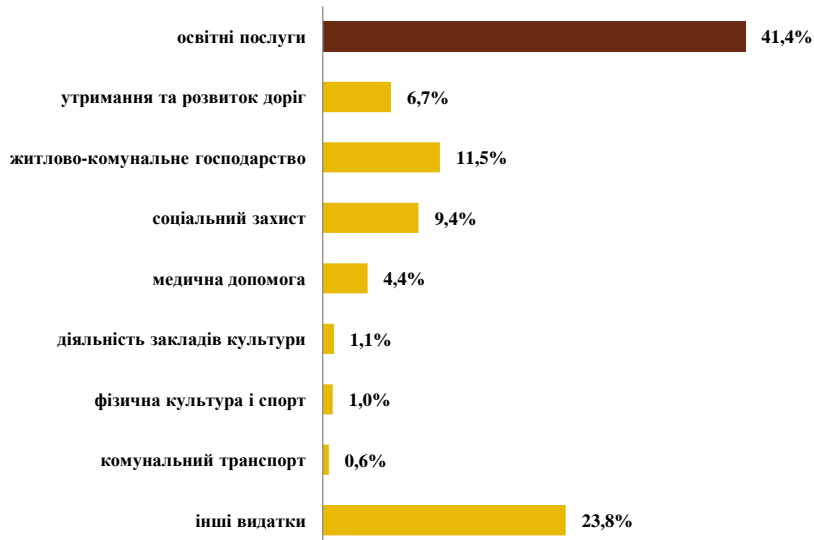
Діаграма
Динаміка індексів доходів
та видатків бюджету
громади, 2023

* на основі даних Кропивницької міської ради

Коливання індексів доходів та видатків бюджету громади (зростання/скорочення у порівнянні з попереднім періодом) відбувається нерівномірно з відхиленнями, що пояснюється виникненням профіцитів або дефіцитів бюджету за результатами відповідних звітних періодів.

Діаграма
Галузева структура
видатків бюджету громади,
2023

* на основі даних Кропивницької міської ради

Найбільші видатки у структурі статей витрат бюджету направлені на надання освітніх послуг навчальними закладами громади та забезпечення належного освітнього процесу. Видатки на освітні послуги за період з 2020 по 2023 роки зросли на 50,8%; у структурі 2023 року мають частку 41,4%, у тому числі за рахунок освітніх субвенцій. Видатки на утримання та розвиток доріг, реалізацію програм житлово-комунального господарства та забезпечення надання послуг комунальним транспортом складають 18,9%.

За 2023 звітний рік запозичення до бюджету територіальної громади не здійснювались, місцеві гарантії не надавались; місцевий борг відсутній. Заборгованість за середньостроковими казначейськими позиками, отриманими у минулі 2012-2014 роки, обліковується у сумі 22,9 млн грн.

З метою досягнення високого ступеню довіри жителів громади до органів влади та прозорості і доступності інформації про поточний стан бюджету та його основні показники структура доходів і витрат бюджету Кропивницької міської територіальної громади, основні аспекти бюджетного процесу, відомості про основні параметри бюджету розміщені на спеціальному порталі відкритого бюджету «Open Budget».

За результатами щорічного дослідження оцінки фінансової спроможності територіальних громад в рамках реалізації Програми «ULEAD з Європою» Кропивницька міська територіальна громада за 2023 рік отримала «високий» рівень фінансової спроможності.

Таблиця
Індикатори розрахунку
інтегрального показника
фінансової спроможності
Кропивницької міської
територіальної громади,
2023

Індикатор	Значення
Доходи загального фонду на мешканця, грн.	12 096,5
Видатки загального фонду на мешканця, грн.	11 739,2
Видатки на утримання апарату управління на мешканця, грн.	926,3
Капітальні видатки на мешканця, грн.	985,4
Рівень дотаційності бюджетів, %	-6,7
Частка управлінських видатків, %	7,7
Частка бюджетних видатків на оплату праці, %	48,9
Частка капітальних видатків бюджету, %	14,1
Видатки на культуру, фізкультуру і спорт на мешканця, грн.	324,3
Частка трансфертів у дохідній частині бюджету, %	13,5
Частка місцевих податків і зборів у дохідній частині загального фонду бюджету без трансфертів, %	25,0

* дослідження «Оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2023 року»

Методологія передбачає оцінювання спроможності громади на підставі абсолютних та відносних показників з визначенням індивідуальних та граничних значень індикаторів на

підставі алгоритму розрахунку інтегрального показника фінансової спроможності територіальної громади. Зокрема, Кіровоградська область посідає четверте місце у рейтингу фінансової спроможності з часткою громад «високої» спроможності 53,1%, поступаючи місце Київській, Полтавській та Дніпропетровській областям. Доходи та видатки загального фонду на одного мешканця Кропивницької міської територіальної громади суттєво перевищують середні доходи по Україні (7 751,2 грн) та середні видатки по Україні (10 369,1 грн).

Довгостроковий кредитний рейтинг за національною рейтинговою шкалою Кропивницької громади у 2021 довоєнний рік був визначений незалежним рейтинговим агентством на рівні uaA з прогнозом «стабільний». З початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року прогноз було понижено до «негативного» із внесенням до контрольного списку (тобто з ймовірністю зміни рейтингу у зв'язку з подіями або тенденціями, що розвиваються, і які можуть істотно вплинути на кредитоспроможність). У 2023 році прогноз було підвищено до рівня «у розвитку» із збереженням у контрольному списку.

У першому півріччі 2024 року за національною рейтинговою шкалою громада вийшла з контрольного списку, в якому перебувала із початку збройної агресії. Прогноз кредитного рейтингу громади визначено як стабільний, а інвестиційна привабливість – як висока. Це є важливим для установ і організацій, які оцінюють можливість кредитування потреб громади.

3.9 БЕЗПЕКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Забезпечення правопорядку та досягнення позитивної криміногенної ситуації у громаді вимагає співпраці між правоохоронними органами та місцевою владою з метою об'єднання зусиль у напрямку боротьби зі злочинністю.

За результатами 2023 року спостерігалась негативна динаміка збільшення загального рівня злочинності на території Кропивницької міської територіальної громади на 45%, у тому числі на 79,4 % збільшилась кількість зареєстрованих особливо тяжких кримінальних правопорушень (з 68 до 122), на 54,6% - тяжких кримінальних правопорушень (з 522 до 807).

В рамках Міської програми профілактики та протидії злочинності «Безпечне місто» проведені роботи щодо встановлення та функціонування камер відеоспостереження у кількості 352 одиниць, у тому числі: оглядових - 103 одиниці; з розпізнаванням номерного знаку автомобіля - 43 одиниці; комплексів автоматичної фото/відеофіксації правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху - 3 одиниці. Підвищення рівня публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини та протидії злочинності потребує у тому числі розгалуження, розвиток та модернізацію системи відеоспостереження та відеоконтролю, зокрема на об'єктах захисту та об'єктах критичної інфраструктури; та підвищення матеріально-технічного забезпечення ситуаційного центру.

На території селища Нового, селища Гірничого, мікрорайону Старої Балашівки відкриті та забезпечені необхідним обладнанням та службовими автомобілями 3 офіси поліцейського офіцера громади. У 2024 році планується відкриття ще однієї станції для 4-х поліцейських офіцерів громади на території мікрорайону Новомиколаївка.

Для посилення контролю за станом правопорядку в громадських місцях, сприяння роботі підрозділам місцевої поліції, впровадження заходів превенції та профілактики правопорушень, у тому числі протидій наркозлочинності, та підвищенні ефективності реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій і подій, в громаді функціонує міська дружина у кількості 24 штатних одиниць на шести громадських пунктах охорони порядку. Протягом 2019-2021 років дружинниками спільно з працівниками поліції виявлено понад 150 правопорушень (дрібне хуліганство, поява у нетверезому стані в громадських місцях, наркоманія тощо).

З початком військової агресії чисельність міської дружини Кропивницької міської територіальної громади збільшилась до 150 штатних одиниць для охорони громадського правопорядку в місцях розташування об'єктів критичної інфраструктури.

Особам або сім'ям, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, у тому числі сексуального, пов'язаного із збройним конфліктом, у випадках, коли такі особи звернулися разом із дитиною, у громаді функціонує денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі на базі Кропивницького міського центру запобігання та протидії насильству. Постраждалі можуть отримати безоплатну правову допомогу, підтримку психолога та послуги соціального працівника, діяльність яких направлена на подолання або мінімізацію наслідків домашнього насильства.

Мережа захисних споруд цивільного захисту Кропивницької міської територіальної громади включає 54 одиниці, серед яких 3 сховища комунальної власності (2 з яких знаходяться у віданні КП «Теплоенергетик», 1 – у КП «Електротранс»), 51 – належать іншим приватним та державним підприємствам (організаціям, установам). Перелік споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів налічує 257 одиниць.

На території міста розміщується 49 об'єктів підвищеної небезпеки, з яких 7 – хімічно небезпечні, що підвищують ризики виникнення надзвичайних ситуацій. Згідно з паспортом підтоплених територій 14 ділянок Кропивницького знаходяться у стані постійного підтоплення, площа яких складає 408 га, що пов'язано із зупинкою роботи Лелеківського водозабору та неналежне утримання на території міста поверхневих вод

усіх видів водних об'єктів з високим рівнем ґрунтових вод. Станом на 2024 рік на території громади розміщується захоронення радіоактивних відходів і забрудненого майна будівельних матеріалів після ліквідації радіоактивного зараження (1988 рік). В рамках реалізації проекту «Оцінка ризику та розробка проекту (технічного рішення) ремедіації для майданчика зберігання успадкованих радіоактивних матеріалів «Веселівське родовище» у Кіровоградській області», завершено роботи з виконання завдання даного проекту №9 «Розробка пакету проектних документів (технічного рішення) для ремедіації майданчика «Веселівське родовище», а саме: проведено огороження майданчику, вздовж якого встановлені попереджувальні знаки про небезпеку перебування та забезпечено цілодобове відеоспостереження з інтеграцією до системи відеоспостереження «Безпечне місто» з відповідним реагуванням нарядів поліції ГУНП у Кіровоградській області на несанкціоноване проникнення на майданчик сторонніх осіб. Серед причин виникнення ймовірних надзвичайних ситуацій можна виділити природні фактори та гідрометеорологічні прогнози, значний моральний та фізичний знос основних фондів, наявність в громаді потенційно небезпечних об'єктів.

3.10 ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ГРОМАДОЮ

Станом на 15.07.2024 року Виконавчий комітет Кропивницької міської ради складається з 12 членів/членкинь, головна задача яких полягає у забезпеченні ефективного розвитку Кропивницької міської територіальної громади шляхом ухвалення рішень та їх виконання. Структура Кропивницької міської ради станом на 01.01.2024 року складається з апарату міської ради, та її виконавчого комітету і 32 виконавчих органів міської ради, з них 16 – зі статусом юридичної особи.

Штатна чисельність виконавчих органів Кропивницької міської ради становить 629 одиниць; фактично працюючих – 587 осіб, серед яких більше третини перебуває на службі 10-15 років, 146 посадових осіб – більше 15 років. Кропивницька міська рада характеризується стабільним кадровим складом з високим освітнім рівнем.

Таблиця
Освітній рівень кадрового складу Кропивницької міської ради

Освітній рівень посадовців	Кількість
вища освіта, у тому числі	580
дві і більше вищі освіти	119
ступінь магістра	94
у тому числі магістр державного та публічного управління	35
кандидат наук	2
доктор наук	2
навчання в аспірантурі	1

* дані Кропивницької міської ради

У 2023 році у вищі навчальні заклади для здобуття другої вищої освіти вступили 10 посадових осіб. Пріоритетний напрям розвитку персоналу міської ради полягає у створенні ефективної системи «безперервного навчання» з метою зміцнення конкурентоспроможності кадрового потенціалу та поглиблення вмінь, знань, навичок та компетенцій. Посадові особи місцевого самоврядування Кропивницької міської ради постійно підвищують свою кваліфікацію. Так, у 2023 році, за загальними професійними (сертифікатними) та загальними короткостроковими програмами у Регіональному центрі підвищення кваліфікації Кіровоградської області на платформі ZOOM 454 особи підвищили свою кваліфікацію та отримали сертифікати. Крім того, майже кожен працівник міської ради неодноразово брав участь у навчаннях за різними програмами на онлайн-платформах: національна онлайн-платформа Дія, U-LEAD з Європою, освітня онлайн-платформа «Зрозуміло» тощо.

З метою формування мотивації серед персоналу, розвитку лідерських якостей, а також підвищення професійного рівня та ділових компетенцій у міській раді впроваджені інструменти заохочення працівників, такі як: просування по службі, преміювання та представлення до нагородження відзнаками державного, обласного, міського рівнів за високі досягнення результатів у роботі.

Депутатський корпус Кропивницької міської територіальної громади представлений 42 особами, серед яких 28 чоловіків (66,7%) та 14 жінок (33,3%).

Таблиця
Кількісний склад депутатських фракцій, груп

Належність до депутатських фракцій	Кількість
Депутатська фракція політичної партії «Пропозиція»	9
Депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»	6
Депутатська фракція Політичної партії «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ»	6
Депутатська фракція політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	5
Депутатська фракція місцевої організації політичної партії «Перспектива міста»	5
Депутатська фракція Політичної партії «Рідне місто»	4
Депутатська фракція Політичної партії «НАШ КРАЙ»	3
Позафракційні	4
Депутатська група «Міжфракційне депутатське об'єднання «Рівні можливості»	4

* дані Кропивницької міської ради

Для організації ефективної роботи, підготовки та проведення засідань сесій міської ради, засідань постійних та тимчасових контрольних комісій міської ради депутати/депутатки, посадові особи апарату управління забезпечуються необхідними технічними засобами, у тому числі програмним забезпеченням електронної системи голосування «Рада-В».

3.11 ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ

За останні роки відбувається плавний перехід від концепції електронного урядування, як потужного інструменту, пов'язаного з покращенням ефективності, відкритості та прозорості взаємодії місцевої влади з громадськістю та бізнесом із застосуванням просунутих інформаційно-комунікаційних технологій, до інноваційної моделі повної цифрової трансформації громади, що передбачатиме цифрове управління. Такі тенденції викликані глобальними надшвидкими темпами розвитку інформаційних технологій, штучного інтелекту та цифрової інтеграції.

Відповідно до національного проєкту «Цифрова громада» Міністерства цифрового розвитку України за результатами 2023 року був визначений індекс цифрової трансформації громад, що враховує показники інституційної спроможності, розвитку інтернету та ЦНАП, цифрову освіту, впровадження режиму «без паперів», візитівку громади, надання базових публічних послуг, галузеву цифровізацію та впровадження індивідуальних цифрових проєктів. Цифровізація Кропивницької міської територіальної громади знаходиться на високому конкурентоздатному рівні серед сусідніх обласних центрів; індекс досяг позначки 45,921.

Таблиця
Індекси цифровізації міських територіальних громад

Елементи індексу	Міські територіальні громади				
	Кропивницька	Полтавська	Черкаська	Вінницька	Хмельницька
цифрова економіка	2,707	5,267	4,028	3,569	4,023
цифрові навички	5,796	6,102	0,013	6,400	5,025
цифрова інфраструктура	21,380	8,635	12,749	28,402	9,405
публічні послуги	8,202	8,371	10,187	16,458	13,737
Е-трансформація ОМС	7,835	5,085	6,298	8,532	9,445
Індекс цифровізації	45,921	33,460	33,275	63,362	41,634

* дані Міністерства цифрової трансформації України

Кропивницька міська територіальна громада поступається лише Вінницькій громаді, яка значно випереджує усі сусідні громади за рівнем впровадження інформаційно-комунікативних технологій за усіма показниками цифрового розвитку.

Розвиток електронної демократії в громаді направлений для зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади завдяки прозорості і відкритості та побудови громадянського суспільства. Зокрема веб-сайт громади є головним інструментом інформування, комунікації та залучення жителів громади до демократичних процедур (<https://kr-rada.gov.ua/>). У 2023 році зафіксовано 153 тисячі відвідувань сайту. Крім того, комунікація Кропивницької міської ради, її структурних підрозділів, комунальних підприємств здійснюється шляхом розвитку сторінок у соціальних мережах. З січня 2023 року інформація у формі відкритих даних міської ради оприлюднюється на Порталі відкритих даних Кропивницького (<https://data.kr-rada.gov.ua/>). Інформація з Порталу шляхом харвестингу відображається на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних. Кропивницький приєднаний до Міжнародної Хартії відкритих даних.

Доступ громадськості до детальної інформації про обсяги надходжень та витрат бюджету Кропивницької міської територіальної громади забезпечується на платформі «Відкритий бюджет». В громаді впроваджено в промислову експлуатацію систему електронного документообігу АСКОД (СЕД АСКОД). Для комплексного захисту інформації створені та введені в експлуатацію системи захисту для АС класу «3» та АС класу «1».

Найбільш затребувані адміністративні, реєстраційні, соціальні, пенсійні послуги серед жителів надаються на базі Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП) Кропивницького у форматі «Прозорий офіс»; віддалені робочі місця забезпечуються у

селищі Новому. Прискорення процесів надання адміністративних послуг та спрощення механізмів їх отримання забезпечується єдиною інформаційною системою корпоративної взаємодії «Прозорий офіс міста Кропивницького». У 2023 році ЦНАП надавав 497 адміністративних послуг, на віддалених робочих місцях – 343. У тому числі в ЦНАП було прийнято 168 214 заяв від суб'єктів звернення та надано 172 101 консультацію. З метою висвітлення діяльності ЦНАП, інформування жителів та бізнесу про надання адміністративних послуг забезпечується робота веб-сайту та сторінок у соціальних мережах.

Надходження до місцевого бюджету від надання платних адміністративних послуг у 2023 році становили 17,0 млн.грн., у тому числі проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – 0,7 млн грн; адміністративний збір за проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно – 0,8 млн грн.

Короткострокові програми здобуття цифрової освіти з використанням інформаційних ресурсів та нових освітніх технологій, спрямованих на підвищення рівня цифрових навичок та цифрових компетенцій у суспільстві набувають все більшого значення.

Окрім загальнодержавних електронних сервісів, в громаді запроваджені електронні звернення через офіційний веб-сайт; електронні реєстрації дітей до першого класу закладів загальної середньої освіти, до закладів дошкільної освіти та запис у гуртки закладів позашкільної освіти, учнів у 10-ті профільні класи ЗЗСО та надана можливість дистанційно перевірити стан в електронній черзі. Платформа електронної демократії надає можливість створення місцевих петицій; участі у проєктах громадського бюджету; проведення консультацій з громадськістю; отримання інформації з картографічних сервісів й інші цифрові можливості.

З метою ефективної взаємодії виконавчих органів та жителів громади, їхнього залучення до процесу вироблення та прийняття рішень, здійснюється програма «Громадський бюджет» щодо реалізації проєктів за рахунок коштів місцевого бюджету, розмір якого становить до 1% від доходів загального фонду бюджету громади без урахування міжбюджетних трансфертів, але не менше 5 млн грн. За період з 2017 по 2022 роки було реалізовано 93 проєкти у різних частинах міста за різними напрямками.

Для налагодження діалогу громадян та влади у вирішенні різноманітних соціально важливих проблем використовується вебплатформа «Єдина платформа місцевої електронної демократії» (e-DEM), запропонована Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа». Платформа e-Dem використовується як майданчик, що об'єднує найбільш затребувані інструменти електронної демократії: консультації з громадськістю, громадський бюджет, електронні петиції.

З метою налагодження ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства на партнерських засадах, залучення громадськості до вирішення актуальних питань розвитку Кропивницької міської територіальної громади при виконавчому комітеті міської ради створена Громадська рада, що є консультативно-дорадчим органом для забезпечення права громадян брати участь в управлінні справами територіальної громади, здійснення громадського контролю за діяльністю виконавчих органів, налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики та вирішення питань місцевого значення. Відповідно до постанови КМУ від 03.11.2010 року №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» оновлення складу громадської ради здійснюватиметься органом виконавчої влади через шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану.

Налагодження комунікації з жителями громади та інститутами громадянського суспільства, їх розвиток забезпечується створенням необхідних умов для ефективної взаємодії в рамках програми «Діалог», заходи якої направлені на зміцнення інклюзивного та партисипативного прийняття управлінських рішень, задоволення суспільних інтересів

через використання різноманітних форм демократії участі, укріплення національної єдності та патріотизму, забезпечення додаткових можливостей для реалізації та захисту прав, свобод людини і громадянина.

Підвищення активності участі громадських формувань може бути досягнуто просуванням та ефективним функціонуванням онлайн порталу «Платформа інститутів громадянського суспільства», що був запущений Кропивницькою міською радою у 2024 році. Платформа передбачає активізацію діалогу «ІГС – влада – громадськість», обмін досвідом, пошук партнерів, інформування про міські активності та функціонування реєстру ІГС Кропивницької міської територіальної громади.

На території Кропивницької міської територіальної громади зареєстровані різні організаційно-правові форми громадських об'єднань та організацій громадянського суспільства, найпоширенішими серед яких є громадські організації, релігійні організації, профспілки, творчі спілки, благодійні організації, ОСББ й інші. Серед основних категорій напрямів діяльності ІГС можна виділити: розвиток громадянського суспільства; волонтерська діяльність; патріотично-просвітницька діяльність; діяльність, пов'язана із допомогою ВПО та ветеранам; релігійна та соціально значуща діяльність; освіта, культура, туризм; захист прав людини; діти та молодь; захист прав тварин тощо.

Крім того, на території громади відбувається динамічний розвиток волонтерсько-ветеранських просторів, як центрів стійкості Кропивницької громади: «Кропхаб», «Свої», «Разом ми сила», «Простір хоробрих» тощо. Їх діяльність направлена на захист і допомогу Збройним Силам України та тим, хто постраждав від війни; здійснення благодійних кампаній; проведення інформаційно-просвітницької діяльності патріотичного виховання у суспільстві, у тому числі забезпечення комплексної реінтеграції ветеранів та ветеранок у суспільне життя. Потужними є організації, діяльність яких направлена на захист та допомогу ВПО, вирішення їхніх основних потреб. Організації, діяльність яких пов'язана із відродженням, збереженням і розвитком національних культур, їх традицій, звичаїв, обрядів, мови та освіти, самобутності, об'єднує Центр розвитку національних культур «Єдина родина».

Розроблений комплекс заходів заохочення жителів відзнаками та нагородами за їх особистий внесок у розвиток певних сфер життєдіяльності громади, сумлінну працю, вагомі досягнення у професійній діяльності, активну участь у вихованні молодого покоління, забезпечення законності і правопорядку, участь у обороноздатності держави, миротворчу, благодійну діяльність направлений на стимулювання довіри громадськості до місцевих органів влади.

3.12 ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ ГРОМАДИ

З початку повномасштабного вторгнення на початку 2022 року Україна зіштовхнулася з його негативними наслідками, зокрема у неконтрольованих міграційних рухах населення у середині країни та за кордон, у більшості серед жінок та дітей; через мобілізаційні процеси у більшості серед чоловіків та поповнення особового складу Збройних Сил України; у вигляді жертв серед цивільного населення. Мета гендерного аналізу полягає у визначенні рівня забезпечення потреб та задоволення інтересів окремо жінок та окремо чоловіків або їх груп у процесі розроблення стратегічного документа та виявлення у відповідних сферах або галузях гендерних розривів, гендерної дискримінації та причин їх виникнення. Очевидно, що війна значно посилить виявлені гендерні дисбаланси та призупинить позитивну гендерну динаміку у бік збільшення розривів.

Таблиця
Статева структура населення громади

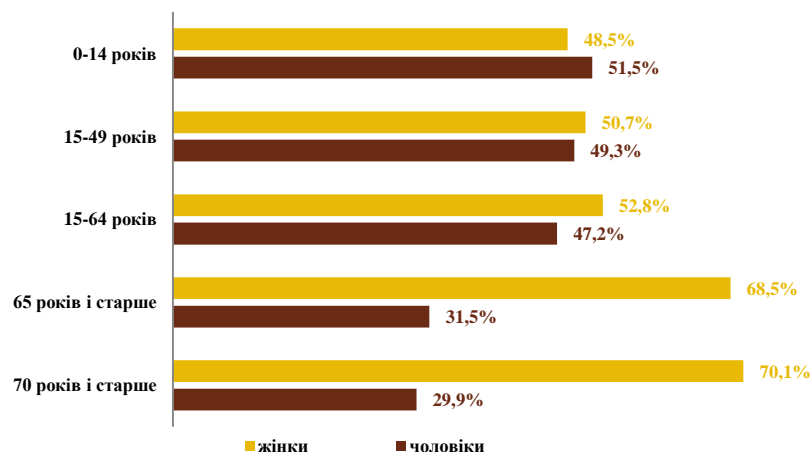
* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

Розподіл населення за статтю, %	Кропивницька громада		Кіровоградська область	
	2002	2022	2002	2022
чоловіки	45,8	45,3	46,0	46,2
жінки	54,2	54,7	54,0	53,8

В статевій структурі населення Кропивницької міської територіальної громади та Кіровоградської області спостерігається гендерна диспропорція, що виражається у переваженні кількості жінок над чоловіками, що обумовлено довшою тривалістю життя у жінок та ранньою смертністю у чоловіків, а саме середня очікувана тривалість життя при народженні у чоловіків на 2022 рік становила 63,9 років, у жінок – 73,3 років. У зв'язку із чим, середній вік населення поступово зростає, зокрема середній вік чоловіків зріс на 3,4% з 38,3 років у 2013 році до 39,6 років у 2022; середній вік жінок – на 4,2% з 43,3 років до 45,1 року.

Діаграма
Статевий розподіл населення за віком

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області на 01.01.2022 року

Прослідковується загальна тенденція старіння населення, як серед чоловіків, так і серед жінок. Навантаження на людей похилого віку також зросло на 9,8% з 214 осіб віку «65 років і старше» на 1000 осіб потенційно економічно активного населення вікового діапазону «15-64 роки» у 2013 році до 235 осіб відповідних вікових груп 2022 року. Частка жінок похилого віку (вікового діапазону «65 років і старше») суттєво переважала частку чоловіків у статевій структурі, а саме 65,9% жінок у 2013 році – 68,5% жінок у 2022 році; відповідно 34,1% чоловіків у 2013 році – 31,5% чоловіків у 2022 році. Це підтверджує негативну тенденцію старіння жителів та високої ранньої смертності чоловіків. У зв'язку із бойовими діями за період 2022-2024 років відповідний ваговий розподіл буде мати ще більший гендерний розрив та вищий коефіцієнт навантаження.

До повномасштабного вторгнення загальний рівень безробіття переважав у чоловіків, зокрема у 2020 році – 13,5%, у 2021 році – 14,1%; в свою чергу у жінок – 12,8% у 2020 році, 13,5% - у 2021 році.

Таблиця
Статевий розподіл безробітних
* на основі даних Кіровоградського обласного центру зайнятості

	2021	2022	2023
Особи, які мали статус безробітного, %			
жінки	53,9	60,6	76,5
чоловіки	46,1	39,4	23,5

Структура статевого розподілу зареєстрованих безробітних у 2021 році мала незначні відхилення від статевого розподілу чисельності населення Кропивницької громади на 01.01.2022 року. Воєнні дії, мобілізаційна політика і пов'язані із ними наслідки негативно вплинули на загальну економічну ситуацію, у тому числі й на ринок праці, відповідно частка безробітних чоловіків почала зменшуватись та становила лише 23,5% у 2023 році. Натомість, частка зареєстрованих безробітних жінок стрімко зростала під час воєнних 2022-2023 років, зокрема з 53,9% у 2021 році до 76,5% у 2023 році.

Таблиця
Статевий розподіл безробітних за видами економічної діяльності

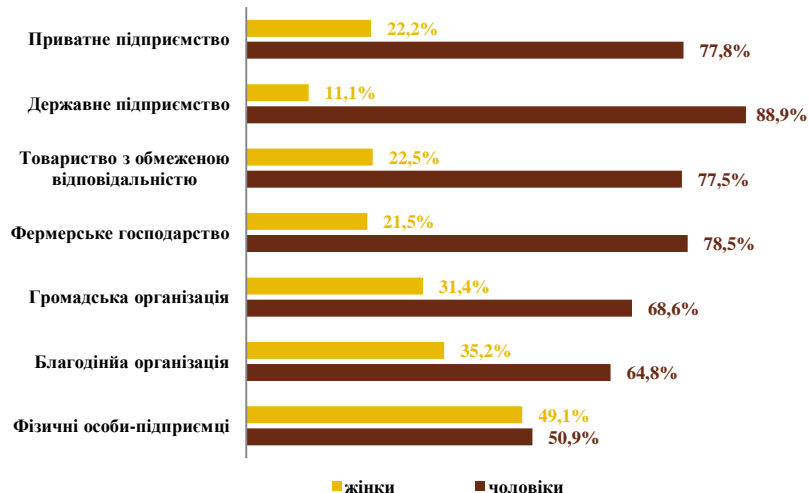
Види економічної діяльності	2021		2022		2023	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	39,5	60,5	34,9	65,1	69,8	30,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	51,1	48,9	19,6	80,4	37,8	62,2
Переробна промисловість	39,2	60,8	57,7	42,3	71,6	28,4
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	40,3	59,7	51,7	48,3	66,3	33,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	47,4	52,6	51,2	48,8	53,3	46,7
Будівництво	34,4	65,6	18,2	81,8	29,6	70,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	28,9	71,1	77,4	22,6	88,0	12,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	40,7	59,3	59,3	40,7	73,0	27,0
Тимчасове розміщування й організація харчування	37,7	62,3	90,8	9,2	95,2	4,8
Інформація та телекомунікації	26,7	73,3	73,1	26,9	79,7	20,3
Фінансова та страхова діяльність	9,3	90,7	85,1	14,9	94,6	5,4
Операції з нерухомим майном	30,5	69,5	64,9	35,1	75,7	24,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	30,7	69,3	69,7	30,3	75,3	24,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	28,2	71,8	54,1	45,9	61,5	38,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	20,2	79,8	66,4	33,6	70,4	29,6
Освіта	60,7	39,3	74,5	25,5	81,6	18,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	40,8	59,2	83,6	16,4	89,6	10,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	52,4	47,6	66,7	33,3	84,1	15,9

* на основі даних Кіровоградського обласного центру зайнятості

Скорочення частки безробітних чоловіків за період з 2021 року по 2023 рік спостерігалось за усіма видами економічної діяльності крім добувної промисловості та будівництва. Дисбаланс у бік переваження шукачів роботи серед жінок динамічно зростає і продовжує збільшуватись.

Діаграма Розподіл основних ОПФ за статтю керівника

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області на 01.01.2022

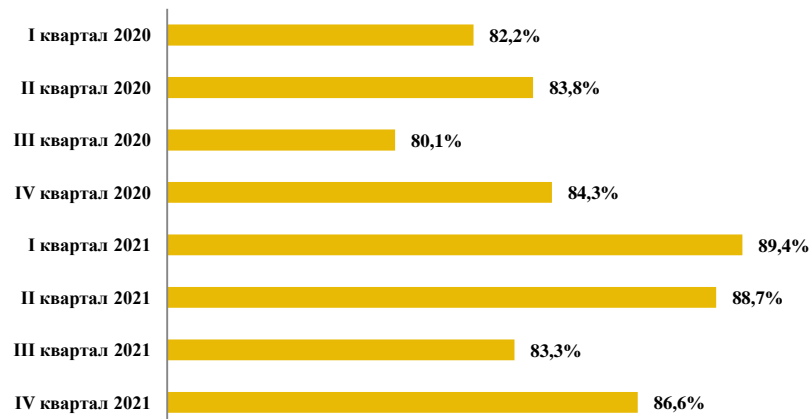
В основних організаційно-правових формах (ОПФ) здійснення господарської діяльності чоловіки суттєво домінували на керівних посадах, що створювало значний гендерний дисбаланс. В свою чергу у самозайнятості, зокрема у діяльності фізичних осіб-підприємців, гендерний розрив був мінімальний. Очевидно, що за період воєнних 2022-2024 років частка жінок на керівних посадах може значно зрости, а серед фізичних осіб-підприємців ймовірно створиться дисбаланс у бік переваження жінок.

Загалом, з метою реалізації жіночого управлінського і підприємницького потенціалу та розвитку власної справи необхідно впровадження заходів, направлених на підвищення рівня знань і навичок через тренінги, майстер-класи, просування жіночого підприємництва серед населення, створення умов для більш активної участі жінок у бізнесі.

Ситуація на ринку оплати праці за 2020-2021 роки суттєво не змінювалась, зокрема відношення середньомісячної заробітної плати жінок до чоловіків коливалось у середньому у діапазоні від 80% до 89%. Стверджувати про наявність тенденції наближення заробітної плати жінок до чоловіків за наявними даними неможливо, хоча базисний темп приросту з першого періоду 2020 року по кінцевий період 2021 року становив близько 5,4%. Тобто можна припустити, що повільними темпами заробітна плата жінок все ж наближується до рівня заробітної плати чоловіків.

Діаграма Відношення середньомісячної заробітної плати жінок до чоловіків, %

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області

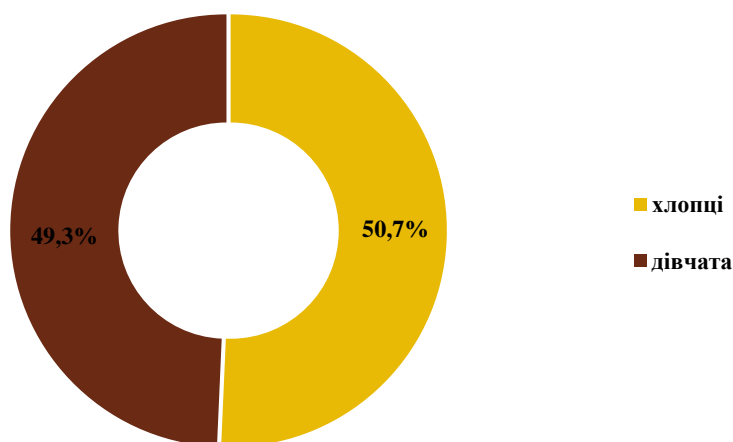

За результатами 2021 року відношення заробітної плати жінок до чоловіків по Україні становило 81,4%, що є нижчим за відповідний показник Кіровоградської області, який дорівнював 86,6%. Тобто гендерний розрив в оплаті праці жінок і чоловіків наближується до балансу. Вірогідно, що із зростанням попиту на жіночу робочу силу у воєнні роки, таке гендерне відхилення може зменшитись або навіть збільшитись у бік

зростання оплати праці жінок, що, в свою чергу, може привести до нового гендерного розриву переваження заробітної плати жінок.

У закладах загальної середньої освіти, дошкільної освіти та позашкільної освіти має місце гендерний баланс, який майже збігається з відповідним віковим розподілом дитячого населення.

Діаграма
Розподіл отримувачів
освіти за статтю, %

* на основі даних Кропивницької міської ради

Депутатський корпус Кропивницької громади представлений 42 особами, серед яких 27 чоловіків (64,3%) та 15 жінок (35,7%), що свідчить про наявність гендерного розриву та необхідності залучення жінок до більш активної участі в управлінні громадою.

Загалом, відсутність програми із забезпечення гендерної рівності у різних сферах суспільного життя Кропивницької міської територіальної громади призупиняє процеси врахування різних потреб чоловіків та жінок та їх вплив на розвиток громади. Тому виникає необхідність у сприянні інтеграції гендерної складової у публічну політику громади та впровадження заходів з проведення гендерного аналізу та розробки гендерного паспорту і профілю громади.

Проект Стратегії-2030 направлений на задоволення потреб усіх верств населення громади в усіх сферах життєдіяльності суспільства, у тому числі заходи з реалізації завдань та проєктів не можуть призвести до обмежень прав або можливостей осіб будь-якої статі (чоловіків або жінок) будь-якого віку; не носять дискримінаційних ознак за статтю або віком; а також включають окремі заходи, що направлені на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права.

IV. РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ЖИТЕЛІВ ГРОМАДИ

З метою оцінки основних тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку в рамках розробки проєкту Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року (далі – Стратегія-2030) та Плану заходів на 2025 – 2027 роки з її реалізації (далі – План заходів), було проведено соціологічне опитування з визначення думки жителів населених пунктів громади (зокрема міста Кропивницького, селища Нове), а саме представників місцевої виконавчої влади, її структурних підрозділів; працівників закладів освіти, культури, соціального захисту, комунальних підприємств, у тому числі підприємств охорони здоров'я; представників ЗМІ та громадських організацій; представників місцевого бізнесу; працівників вищих навчальних закладів, а також усіх заінтересованих осіб і небайдужого активного та ініціативного населення громади.

Опитування проводилось анонімно на основі розроблених анкет, з переліком питань, які можна умовно поділити на наступні групи:

основна інформація про респондента - вік, стать, сфера діяльності, посадовий (робочий, соціальний) статус, середньомісячний дохід на одну особу домогосподарства, освіта та місце проживання відповідно до адміністративно-територіального поділу;

власне ставлення респондента щодо проживання та роботи в громаді – вподобання проживання на території громади, плани щодо можливого переїзду з території громади та відповідні причини такого бажання, найгостріші проблеми, на рішення яких необхідно зосередити зусилля в першу чергу, пріоритетні напрями розвитку громади;

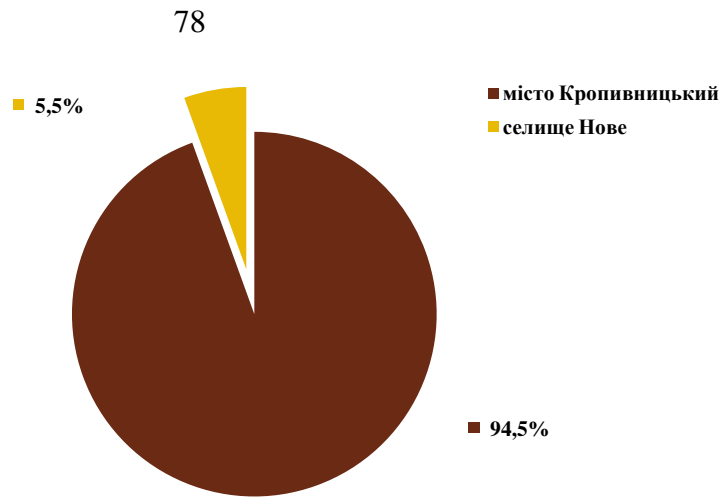
визначення респондентом якості життєдіяльності в громаді та його місця в ній – оцінка надання комунальних, освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг, відчуття безпеки, ставлення до самозайнятості та бажання займатись власною підприємницькою справою.

Опитування проводилось у формі заповнення електронної анкети, посилання на яку було опубліковано на офіційному веб-сайті Кропивницької міської ради та у соціальній мережі Facebook, у тому числі на сторінках структурних підрозділів Кропивницької міської ради; ЗМІ та громадських організацій й інших місцевих груп та спільнот; направлено зацікавленим особам засобами електронного зв'язку; а також розповсюджено методом активного просування з територіальним та віковим таргетуванням у мережі Facebook з метою безперешкодного вільного доступу до опитування всіх бажаючих жителів громади долучитись до дослідження. Окрім цього, під час таргетованого просування на сторінці у мережі Facebook був відкритий доступ до вільного коментування та надання пропозицій і зауважень.

В опитуванні взяли участь 832 особи – жителі громади – міста Кропивницького та селища Нового – представники різних верств населення, сфер діяльності та соціального (робочого) статусу, у тому числі й представники ЗМІ та громадських організацій, бізнесу (у тому числі фізичні особи-підприємці), пенсіонери, безробітні, студенти тощо. Опитування проводилось з дотриманням принципу безбар'єрності щодо можливості взяти участь в опитуванні всіх бажаючих – для об'єктивного збору та аналізу даних та наближення результатів до максимальної їх репрезентативності.

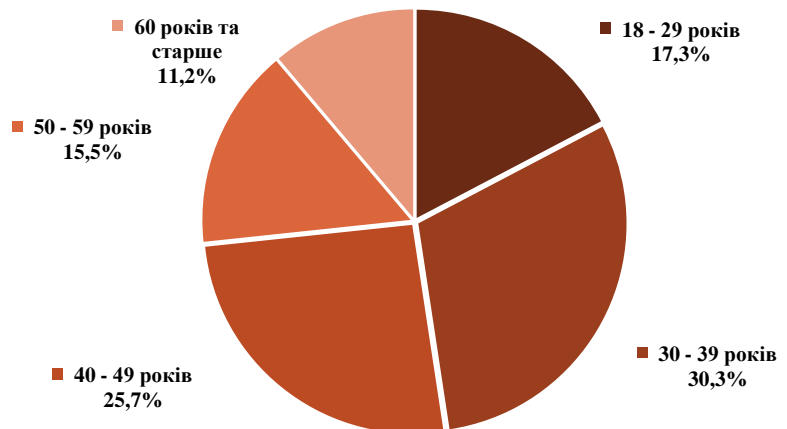
Частка респондентів, що пройшли опитування в громаді, склала близько 0,5-0,8% від загальної чисельності населення без врахування дітей у віці до 18 років.

Діаграма
Адміністративно-територіальний розподіл жителів, що взяли участь в опитуванні, %

Загалом, можна стверджувати, що опитування відображає думки жителів усіх населених пунктів та може бути визнане репрезентативним з точки зору ваги участі жителів громади з таких населених пунктів. Підрахунок частки респондентів здійснювався на основі орієнтовних даних чисельності населення у зв'язку із дією воєнного стану. Зокрема, у зв'язку із воєнним станом в країні було запроваджено низку державних обмежувальних заходів, у тому числі пов'язаних із розкриттям статистичної інформації. Відповідно до повідомлення, оприлюдненого Державною службою статистики України, органи державної статистики призупиняють оприлюднення статистичної інформації у період дії воєнного стану, а також протягом трьох місяців після його завершення.

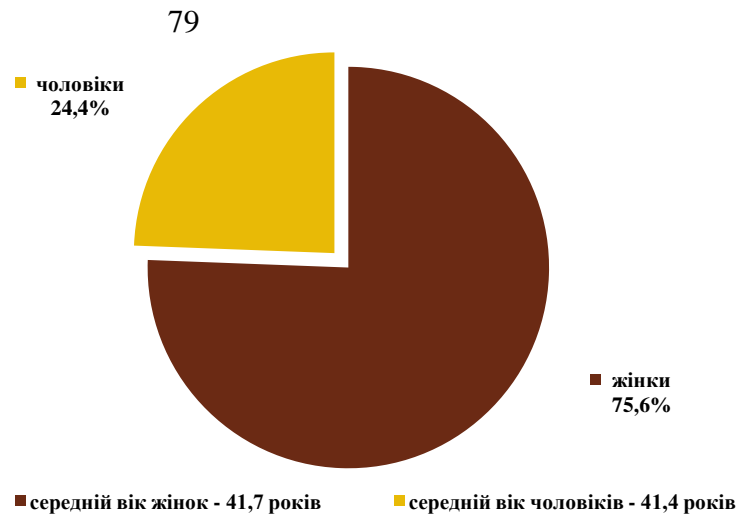
Діаграма
Частка опитуваних жителів за віковими групами, %

Найбільша активність під час опитування спостерігалась серед жителів вікового діапазону 18-49 років загальною вагою 73,3%, які становлять суттєву частину економічно активного населення громади, та можуть забезпечувати істотну частку пропозиції на ринку праці Кропивницької міської територіальної громади. Залученість до дослідження більш молодого населення у віці 18-29 років (частка опитуваних становила 17,3%) та у віці 30-39 років (частка опитуваних становила 30,3%) говорить про наявність потенціалу формування та зміцнення існуючого людського капіталу громади. Нижча частка активності мала місце серед жителів старшого віку: 50-59 років (15,5%) і 60 та старше (11,2%).

Враховуючи, що середній вік населення станом на 01.01.2022 року становив 41,5 років (38,5 років у чоловіків, 44,0 роки у жінок), очевидна активність більшої частини населення працездатного віку у діапазоні від 30 до 49 років.

Діаграма
Частка опитуваних жителів за статтю, %

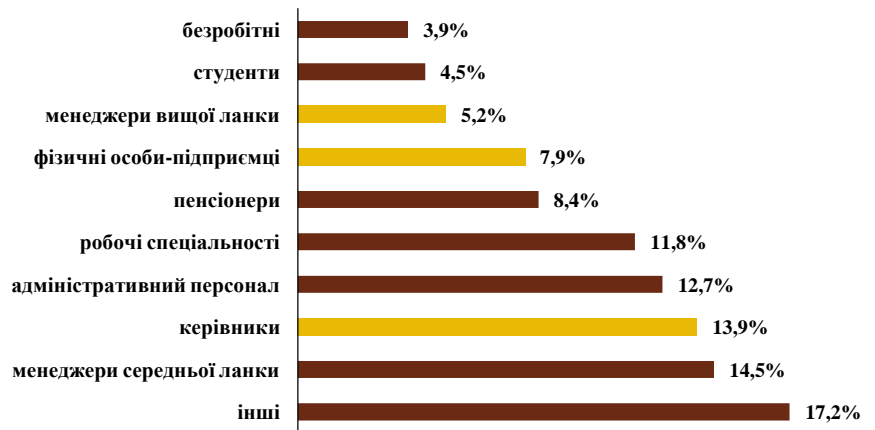

Відповідно до статевого розподілу жителів, частка чоловіків, що взяла участь в опитуванні, склала близько чверті від загальної кількості – 24,4%; частка жінок – 75,6%. Згідно з даними Головного управління статистики щодо розподілу постійного населення частка чоловіків на 01.01.2022 року становила близько 45,3%. Очевидно, що продовження бойових дій та воєнного стану, процеси мобілізації у державі унеможливили взяти участь в опитуванні більшої кількості чоловіків, що й спричинило наявний суттєвий дисбаланс у статевому розподілі респондентів. Таким чином, має місце очевидний істотний прояв більшої активності жінок у порівнянні з чоловіками, що може впливати на ймовірне зміщення результатів опитування.

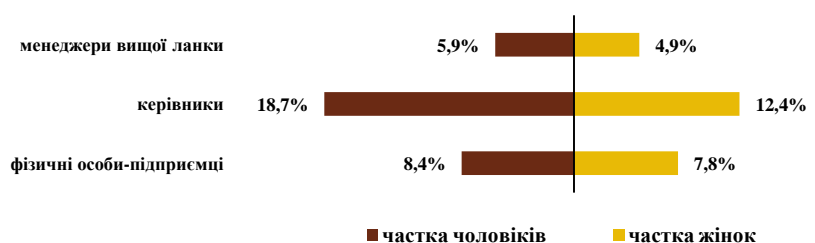
Не зважаючи на це, в опитуванні взяли участь усі верстви населення, більшість серед яких становили менеджери середньої ланки (14,5%), керівники (13,9%), адміністративний персонал (12,7%) та представники робочих спеціальностей (11,8%).

З метою оцінки співвідношення чоловіків та жінок на керівних посадах та у бізнесі (самозайнятості) був зроблений гендерний зріс, що показав наявність гендерного розриву, навіть з урахуванням доволі низької активності участі чоловіків в опитуванні.

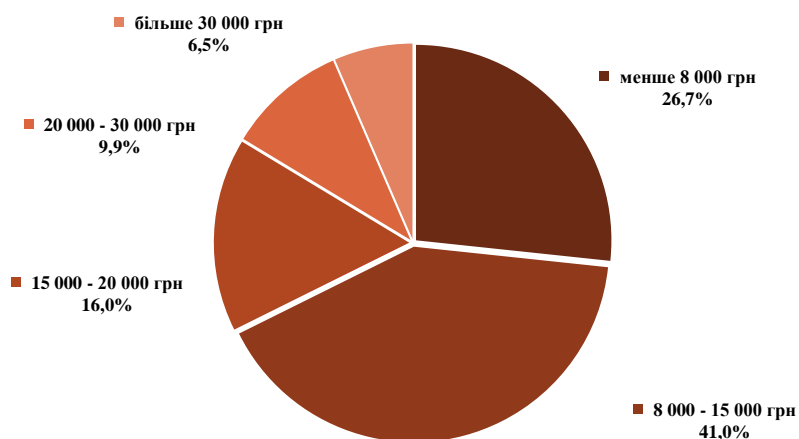
Діаграма
Частка опитуваних жителів за посадовим (соціальним, робочим) статусом, %

Діаграма
Розподіл жителів на керівних посадах та у бізнесі (самозайнятості) за статтю, %

Діаграма
Розподіл жителів громади за рівнем середньомісячного доходу, %

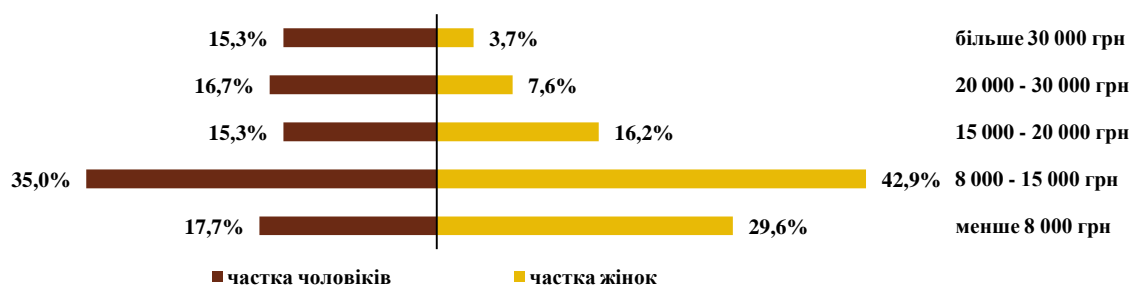

Відповідно до опитування спостерігається непропорційність розподілу рівня доходів населення. Близько третини жителів (26,7%) зазначили про низький рівень середньомісячного доходу до 8000 грн., що відповідає рівню або є нижчим за розмір мінімальної заробітної плати, законодавчо встановленої Законом України «Про Державний бюджет України на 2024 рік». Середньомісячний дохід у діапазоні 8000–15000 грн зазначає більша кількість опитуваних – 41,0% жителів. Відповідно до:

- даних Державної служби статистики України середня заробітна плата по Україні за IV квартал 2023 року складала 19 231 грн.;
- даних Пенсійного фонду України показник середньої заробітної плати (доходу) за 2023 рік становив 14 308 грн.;
- інтернет порталу пошуку роботи та аналітики ринку праці Work.ua рівень середньої заробітної плати за даними 1877 вакансій за перший квартал 2024 року у місті Кропивницькому становив 16 000 грн.

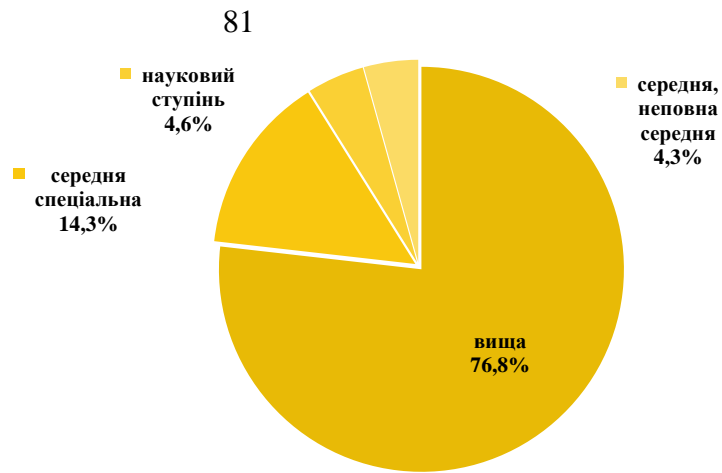
Тільки близько 16,0% жителів громади за результатами опитування входять до діапазону з середнім рівнем заробітної плати відповідно до вище перелічених джерел, зокрема 15000–20000 грн. Найменша кількість респондентів (6,5%) має найвищий рівень середньомісячного доходу у розмірі більше 30000 грн.

Діаграма
Розподіл середньомісячного доходу жінок та чоловіків, %

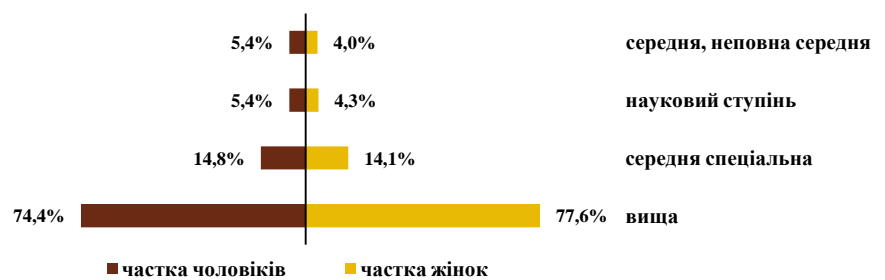
За останніми наявними статистичними даними Державної служби статистики України заробітна плата жінок по Україні за IV квартал 2021 року становила 81,6% від заробітної плати чоловіків. Розподіл середньомісячного доходу за статтю підтверджує той факт, що рівень доходів до 20000 грн. в межах мінімальної та середньомісячної заробітної плати отримують здебільшого жінки, в свою чергу дохід вищий 20000 грн. заробляють чоловіки з істотною перевагою.

Діаграма
Частка жителів за рівнем освіти, %

Більша частина жителів має вищу освіту чи науковий ступінь (81,4%), середню спеціальну освіту (14,3%), що обумовлено потужним освітнім потенціалом Кропивницької міської територіальної громади та відповідно наявністю розгалуженої мережі вищих навчальних закладів, закладів фахової передвищої освіти, професійно-технічної освіти. Наявність потужного людського капіталу є головною запорукою сприяння та розвитку соціально-економічних процесів у громаді.

Діаграма
Статевий розподіл жителів за рівнем освіти, %

Не спостерігається суттєвих змін у бік жінок або чоловіків щодо рівня отриманої освіти, зокрема частки чоловіків та жінок з вищою освітою, науковим ступенем, середньою спеціальною й іншими рівнями освіти не мають істотних відхилень. З іншого боку, з числа безробітних в громаді присутні кваліфіковані спеціалісти, що мають вищу (56,3%) та спеціальну освіту (28,1%).

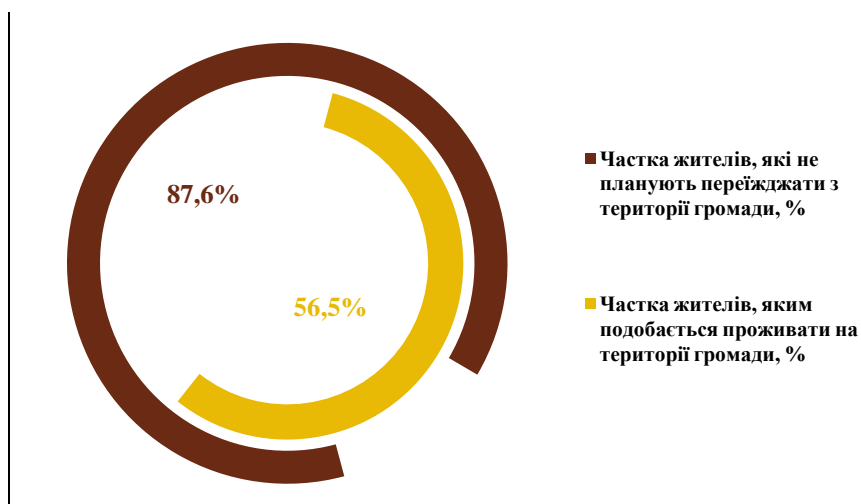
Загальна вибірка опитуваних представлена працівниками основних галузей економічної діяльності громади. Найбільша активність в опитуванні проявлена серед жителів, зайнятих у сфері освіти та науки; інших (незазначених у переліку) сфер діяльності; культури, мистецтва та творчості; муніципальної та державної служби; медицини і фармацевтики. Достатньо низька частка представників сфери телекомунікацій, інтернету, зв'язку (1,4%) та ЗМІ і видавничої справи (1,9%).

Діаграма
Частка опитуваних жителів за сферою діяльності, %

На питання щодо вподобань проживання на території громади трохи більше половини жителів відповіли позитивно (частка становила 56,5%). Значній частині жителів (17,4%) не подобається проживати на території Кропивницької міської територіальної громади; ще 26,1% опитуваних для себе не вирішили щодо своїх вподобань; ще 12,4% опитуваних планують переїзд в інші міста України або за кордон.

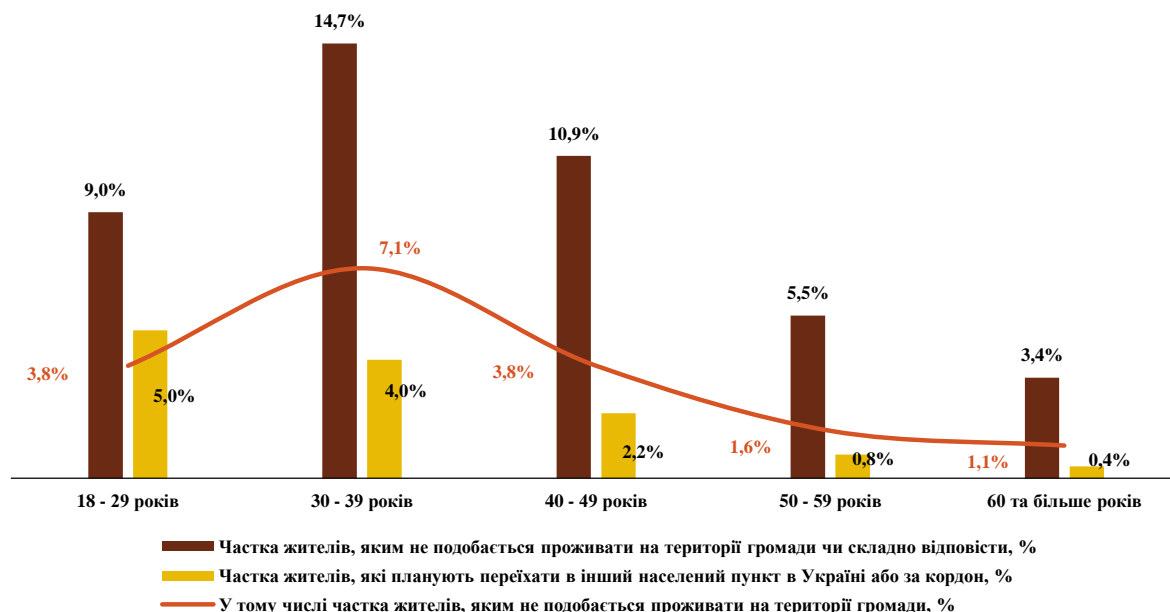
Діаграма
Розподіл жителів щодо
вподобань проживання, %

На жаль, такий результат може свідчити про наявні негативні настрої у суспільстві, що потребує невідкладного впровадження заходів, пов'язаних із покращенням комфортної життєдіяльності, у тому числі сприяння стабільному соціально-економічному розвитку та безпеки.

Діаграма

Розподіл жителів за віковими групами щодо вподобань проживання, %

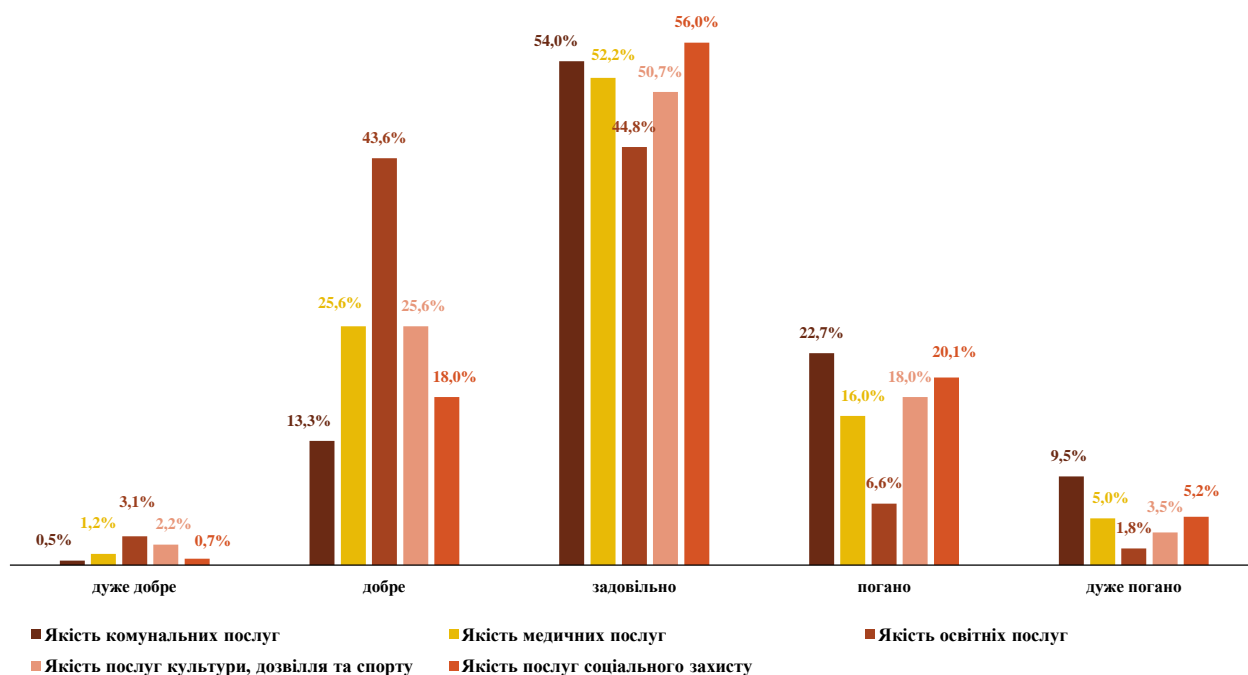

На діаграмі вище зображений віковий розподіл зазначених категорій респондентів, суттєву частку яких становлять жителі найбільш економічно активного населення громади у віці 18-49 років, що мають безпосередньо брати участь у процесах соціально-економічної трансформації на шляху до сталого розвитку громади. Частка з них планує переїзд з території громади (11,2%); частка – не впадає проживання на території громади (14,7%).

Існує необхідність у вирішенні проблем, що впливають на негативні настрої у суспільстві, у тому числі щодо комфортної життєдіяльності, перспектив власного розвитку та створення сприятливих умов здійснення підприємницької діяльності.

Діаграма

Оцінка якості надання послуг, %

Спостерігається доволі неоднорідна структура оцінки. Загалом якість надання зазначених послуг (комунальних, освітніх, соціальних, медичних, культурних тощо) оцінена на рівні «задовільно», що можна трактувати цілком достатньо для задоволення потреб, умов та вимог жителів громади. Коливання оцінки «задовільно» відбувається у діапазоні 45-56%. Нетиповий сплеск оцінки «добре» щодо якості надання освітніх послуг (43,6%) може бути обумовлений вагомою часткою працівників сфери освіти та науки, що взяли участь в опитуванні, та вага яких в оцінці становила 14,3%.

Негативною особливістю результатів можна назвати значну вагу оцінок «погано» та «дуже погано» зокрема щодо якості надання комунальних послуг (32,2%), медичних послуг (21,0%), послуг культури, дозвілля та спорту (21,5%), соціальних послуг (25,3%). Найвища оцінка «дуже добре» коливається у діапазоні від 0,5% для комунальних послуг до 3,1% для освітніх.

Таблиця
Найгостріші проблеми, на вирішення яких необхідно зосередити зусилля, %

Найгостріші проблеми громади, %	
незадовільний стан дорожньо-транспортної інфраструктури	59,7
незадовільний стан благоустрою територій	56,0
корупція і адміністративні бар'єри	51,1
низька якість житлово-комунальних послуг	44,1
нерозвинена туристична індустрія	35,2
відсутність заходів поведження зі сміттям	32,5
недоступність (дорожнеча) житла	31,1
низький рівень підготовки жителів з питань безпеки під час війни	29,3
відсутність робочих місць, безробіття	28,8
несприятливий екологічний стан	28,8
пияцтво, алкоголізм, наркоманія	24,0
нерозвинена фізкультурно-оздоровча інфраструктура	24,2
низька якість і недоступність медичних послуг	19,8
нестача масових і місцевих культурних заходів	18,3
безладна вулична торгівля	18,1
незадовільна робота громадського (приміського) транспорту	12,3
проблеми соціального забезпечення, соціальний захист	12,0
недостатній рівень розвитку бізнесу, у тому числі самозайнятості	11,5
незадовільна робота поліції	10,9
низький рівень громадської безпеки, підвищена злочинність	7,8
низька якість і недоступність освітніх послуг	6,3
високий рівень трудової міграції населення	6,6
інше	4,0
нерозвинена мережа підприємств громадського харчування	2,6

Відповідно до переліку запропонованих проблем, що представлені у таблиці, незадовільний стан дорожньо-транспортної інфраструктури (59,7%), незадовільний стан благоустрою територій (56,0%), корупція і адміністративні бар'єри (51,1%), низька якість житлово-комунальних послуг (44,1%), нерозвинена туристична індустрія (35,2%) мають найбільшу питому вагу в результаті опитування. Інші проблеми мають нижчі показники значущості та поступово ранжовані в таблиці за пріоритетністю.

У порівнянні з наявними проблемами, що стоять перед громадою, жителі визначили пріоритетні напрями розвитку, що ранжовані відповідно до їх значущості у таблиці нижче. Створення комфортного міського середовища і благоустрій територій є головним пріоритетним напрямом із загальною вагою 61,4%.

Таблиця
Пріоритетні напрями розвитку громади, %

Пріоритетні напрями розвитку громади, %	
створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	61,4
розвиток промисловості і створення нових робочих місць	44,1
створення умов для залучення інвестицій	40,0
забезпечення населення доступним житлом і формування комфортного середовища проживання	31,6
покращення інфраструктури безпеки (укриття, бомбосховища, оповіщення тощо)	29,3
створення соціальних об'єктів та об'єктів інфраструктури (водопостачання, енергетика тощо)	25,8
забезпечення доступного і якісного медичного обслуговування	23,9
підтримка малого і середнього підприємництва	19,0
розвиток туризму та рекреації	16,7
розвиток людського капіталу	12,3
розвиток культури і духовності	12,1
розвиток фізичної культури і спорту	10,6
розвиток сільського господарства, фермерства	6,3
розвиток сфери інформаційних технологій (ІТ галузі)	5,4
інший напрям	4,1

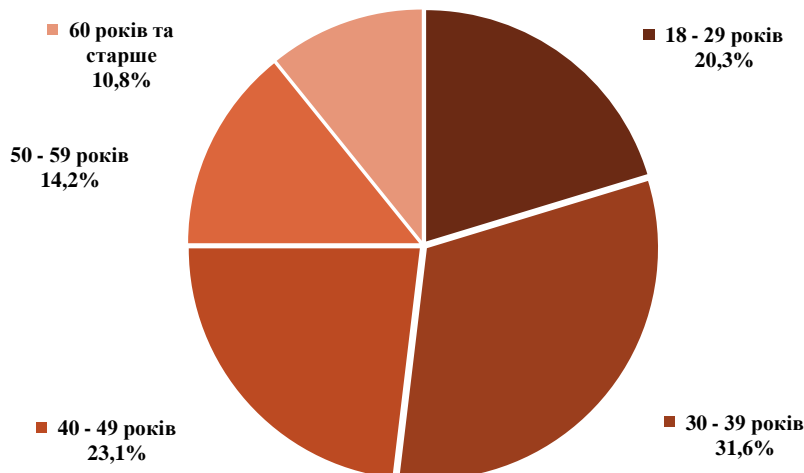
Серед інших значущих напрямів респонденти визначили розвиток промисловості і створення нових робочих місць (44,1%), створення умов для залучення інвестицій (40,0%), забезпечення населення доступним житлом (31,6%), покращення інфраструктури безпеки (29,3%). Безумовно, визначення основних пріоритетів та проблем не обмежує громаду щодо вирішення інших задач та розвитку інших напрямів та сфер діяльності.

Зокрема пріоритетність підтримки розвитку малого і середнього підприємництва визначена з вагою 19,0% у ранжованому переліку. Очевидно, що малий та середній бізнес є основою розвитку не тільки місцевої, але й державної економіки, у тому числі формування конкурентного середовища, що стимулює виробництво товарів, робіт, послуг, зокрема з інноваційною складовою, розвитку креативних індустрій шляхом впровадження процесу підприємницького відкриття.

Діаграма
Основні проблеми, що стримують займатись підприємництвом, %

Діаграма
Віковий розподіл жителів,
які хотіли б займатись
підприємництвом, %

Підтримка та розвиток підприємництва одна з найважливіших цілей соціально-економічного розвитку будь-якої громади. Виходячи з результатів опитування 30,7% жителів вже зареєстровані як підприємці або не мають бажання займатись власною підприємницькою справою.

В свою чергу, 69,3% жителів визначили проблеми, які заважають їм розпочати підприємницьку діяльність, з чого можна припустити, що питання підприємництва та самозайнятості для них є актуальним. Головними проблемами, які турбують ймовірних стартаперів, є відсутність початкового капіталу (19,5%), корупція, адміністративні бар'єри (18,4%), відсутність досвіду підприємництва (8,7%). Очевидно, що більша частина опитованих, які хотіли б займатись підприємництвом, знаходиться у віковому діапазоні 18-49 років (75,0%).

Таблиця
Вивчення потреб жителів громади

Бенефіціари	Чисельність групи, осіб	Потреби	Проблеми	Пропозиції
жителі громади	497			
жінки	370	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою території	незадовільний стан дорожньо-транспортної інфраструктури	відновлення та будівництво доріг та вуличної (дорожньої) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення
чоловіки	127			
18-49 років	376			
50 років та старше	121			
жителі громади	466			
жінки	353	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою території	незадовільний стан благоустрою території	збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді
чоловіки	113			
18-49 років	342			
50 років та старше	124			
жителі громади	425			
жінки	313	створення умов для залучення інвестицій	корупція і адміністративні бар'єри	підтримка та удосконалення інноваційних інструментів у сфері співпраці та комунікації місцевої влади і громадськості
чоловіки	112			
18-49 років	308			
50 років та старше	117			
жителі громади	367			
жінки	271	створення соціальних об'єктів та об'єктів інфраструктури (водопостачання, енергетика тощо)	низька якість житлово-комунальних послуг	будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства; забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення; модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж теплопостачання
чоловіки	96			
18-49 років	284			
50 років та старше	83			

Бенефіціари	Чисельність групи, осіб	Потреби	Проблеми	Пропозиції
жителі громади	293			
жінки	216			розвиток та промоція перспективних інноваційних та вдосконалення існуючих туристичних продуктів; зміцнення бренду громади як туристичної дестинації
чоловіки	77	створення умов для залучення інвестицій	нерозвинена туристична індустрія	
18-49 років	226			
50 років та старше	67			
жителі громади	270			
жінки	219			розробка і впровадження системи управління відходами
чоловіки	51	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	відсутність заходів поводження зі сміттям	
18-49 років	209			
50 років та старше	61			
жителі громади	259			
жінки	202			нарощування потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо
чоловіки	57	забезпечення населення доступним житлом і формування комфортного середовища проживання	недоступність (дорожняча) житла	
18-49 років	221			
50 років та старше	38			
жителі громади	244			
жінки	204			проведення інформаційно-просвітницьких заходів щодо питань цивільної безпеки
чоловіки	40	покращення інфраструктури безпеки (укриття, бомбосховища, оповіщення тощо)	низький рівень підготовки жителів з питань безпеки під час війни	
18-49 років	158			
50 років та старше	86			
жителі громади	240			
жінки	184			впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення
чоловіки	56	розвиток промисловості і створення нових робочих місць	відсутність робочих місць, безробіття	
18-49 років	190			
50 років та старше	50			
жителі громади	240			
жінки	192			впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів
чоловіки	48	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	несприятливий екологічний стан	
18-49 років	173			
50 років та старше	67			
жителі громади	200			
жінки	151			розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення
чоловіки	49	забезпечення доступного і якісного медичного обслуговування	пияцтво, алкоголізм, наркоманія	
18-49 років	167			
50 років та старше	33			
жителі громади	201			
жінки	156			розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури
чоловіки	45	розвиток фізичної культури і спорту	нерозвинена фізкультурно-оздоровча інфраструктура	
18-49 років	156			
50 років та старше	45			
жителі громади	165			
жінки	128			розвиток та модернізація мережі комунальних закладів охорони здоров'я із створенням безбар'єрного, інклюзивного, безпечного медичного простору з урахуванням гендерного підходу; забезпеченість кадровим потенціалом
чоловіки	37	забезпечення доступного і якісного медичного обслуговування	низька якість і недоступність медичних послуг	
18-49 років	105			
50 років та старше	60			
жителі громади	152			
жінки	117			створення умов для підтримки та розвитку інтелектуального, творчого та фізичного потенціалу усіх груп населення; сприяння підвищенню їхньої інтеграції у суспільне життя
чоловіки	35	розвиток культури і духовності	нестача масових і місцевих культурних заходів	
18-49 років	121			
50 років та старше	31			

Бенефіціари	Чисельність групи, осіб	Потреби	Проблеми	Пропозиції
жители громади	151			
жінки	100			
чоловіки	51	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	безладна вулична торгівля	сприяння створенню безпечних умов; покращення громадського порядку
18-49 років	105			
50 років та старше	46			
жители громади	102			
жінки	80	забезпечення населення доступним житлом і формування комфортного середовища проживання	незадовільна робота громадського (приміського) транспорту	розвиток інфраструктури та оновлення парку громадського транспорту, у тому числі підвищення якості транспортного сполучення
чоловіки	22			
18-49 років	85			
50 років та старше	17			
жители громади	100			
жінки	81	розвиток людського капіталу	проблеми соціального забезпечення, соціальний захист	розширення та удосконалення системи надання доступних та якісних соціальних послуг з урахуванням гендерного підходу; забезпечення їх цифровізації
чоловіки	19			
18-49 років	61			
50 років та старше	39			
жители громади	96			
жінки	64	підтримка малого і середнього підприємництва; розвиток сільського господарства, фермерства	недостатній рівень розвитку бізнесу, у тому числі самозайнятості	впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення
чоловіки	32			
18-49 років	77			
50 років та старше	19			
жители громади	91			
жінки	67	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	незадовільна робота поліції	сприяння створенню безпечних умов шляхом реалізації проєкту «Поліцейський офіцер громади»
чоловіки	24			
18-49 років	65			
50 років та старше	26			
жители громади	65			
жінки	49	створення комфортного (міського) середовища і благоустрою територій	низький рівень громадської безпеки, підвищена злочинність	сприяння створенню безпечних умов шляхом реалізації проєкту «Поліцейський офіцер громади»
чоловіки	16			
18-49 років	54			
50 років та старше	11			
жители громади	52			
жінки	42	розвиток людського капіталу	низька якість і недоступність освітніх послуг	формування оптимальної мережі та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти; забезпечення якості надання послуг
чоловіки	10			
18-49 років	38			
50 років та старше	14			
жители громади	55			
жінки	33	розвиток промисловості і створення нових робочих місць	високий рівень трудової міграції населення	впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення
чоловіки	22			
18-49 років	37			
50 років та старше	18			
жители громади	22			
жінки	16	створення умов для залучення інвестицій	нерозвинена мережа підприємств громадського харчування	сприяння створенню нових та розширенню діючих підприємств з високою часткою доданої вартості, у тому числі розвитку діяльності локальних виробників та надавачів споживчих послуг
чоловіки	6			
18-49 років	16			
50 років та старше	6			

V. SWOT-АНАЛІЗ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРІВНЯЛЬНИХ ПЕРЕВАГ, ВИКЛИКІВ І РИЗИКІВ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ

SWOT-аналіз представляє собою дослідження взаємозв'язків між внутрішніми – ендогенними (сильні сторони, слабкі сторони) і зовнішніми – екзогенними (можливості, загрози) факторами, що мають стратегічне значення для соціально-економічного розвитку громади. До сильних сторін і слабких сторін відносяться внутрішні чинники та ресурси, що перебувають у власності громади або які громада може контролювати. До можливостей і загроз відносяться фактори та тенденції, що можуть впливати на розвиток громади, але не перебувають під її прямим контролем, та можуть відображати потенційні майбутні зміни, викликані такими факторами.

Результати SWOT-аналізу Кропивницької міської територіальної громади сформовані на основі дослідження ключових рис, факторів, пріоритетів, тенденцій, проблем, що були виявлені під час стратегічного дослідження у різних сферах життєдіяльності, зокрема: економіка та зайнятість, навколишнє середовище, житло та благоустрій, демографія, соціальна інфраструктура, інженерна інфраструктура, транспорт, культура та туризм, культурна спадщина, природні ресурси, тощо.

SWOT-аналіз є основним елементом визначення конкурентних переваг громади, оскільки дозволяє виявити взаємозв'язки із «внутрішніми» (сильні і слабкі сторони) та «зовнішніми» (загрози і можливості) факторами. Такі взаємозв'язки дозволяють виявити порівняльні переваги, виклики та ризики, що є основою формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу.

Зв'язок між визначеними чинниками у SWOT характеризується рівнем впливу одних факторів на інші. Зокрема, взаємозв'язок можливостей та сильних сторін відображає потенційну стратегію розвитку. Більша кількість можливостей, що здатні суттєво підсилити певні сильні сторони, визначає конкурентні переваги громади. Взаємозв'язок можливостей і слабких сторін дозволяє нейтралізувати останні з одночасним використанням існуючих наявних можливостей. Більша кількість можливостей, що здатна знизити вплив слабких сторін, визначає подолання недоліків та визначення потенційних викликів. Взаємозв'язок загроз та слабких сторін дозволяє проаналізувати вірогідне обмеження стратегічного планування з причини неоднозначності розвитку певних подій у майбутньому та неможливості передбачення певних показників розвитку. Підсилювання слабких сторін зовнішніми факторами створює ризиковану подію. Слабкі сторони, вплив від загроз на які найбільший, є найбільш ризикованими та потребують запровадження заходів мінімізації ризиків.

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>1 Привабливе економіко-географічне розташування території Кропивницької громади у центральній частині Кіровоградської області та України у комфортній транспортній доступності до обласних центрів, морських портів та державного кордону на заході та південному заході країни.</p>	<p>1 Низький рівень доходів населення, у тому числі через низький рівень середньомісячної заробітної плати найманих працівників.</p>
<p>2 Наявність потужного людського потенціалу для задоволення суспільно-економічних потреб життєдіяльності; у тому числі високий рівень ділової активності й самореалізації серед жителів.</p>	<p>2 Складна демографічна ситуація, яка обумовлена природним скороченням населення і його старінням, та втратою економічно активного населення через мобілізацію та вимушений міграційний рух.</p>
<p>3 Розгалужена мережа дорожньо-транспортної інфраструктури, що утворюється перетином важливих автотранспортних магістралей міжнародного, національного, територіального значення; включає наявність залізничних вузлів та пасажирсько-вантажних залізничних станцій; наявність аеропорту і відповідної інфраструктури, у тому числі діяльності міжнародної авіаційної компанії.</p>	<p>3 Незадовільний технічний стан значної кількості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури, зокрема комунальних доріг, які потребують капітального ремонту та розширення дорожнього полотна; недостатність об'єктів, зокрема майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок для автомобілів. Низький рівень оновлення автомобільного парку приватних перевізників.</p>
<p>4 Наявність природних ресурсів, зокрема водних об'єктів (гідрографічна мережа басейну річки Інгул та її приток; наявність водосховищ); рекреаційних територій, у тому числі природно-заповідного фонду та смарагдової мережі.</p>	<p>4 Незадовільний технічний стан об'єктів комунальної інфраструктури, зокрема житлового фонду, інженерних комунікацій (систем централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення) та елементів благоустрою, які потребують капітального ремонту, модернізації та впровадження енергоефективних технологій.</p>
<p>5 Потужний багатогалузевий промисловий комплекс; наявність перспективних напрямів смайт-спеціалізації, зокрема: виробництво харчових продуктів; машинобудування; транспорт та складське господарство; туристична індустрія та галузь гостинності.</p>	<p>5 Наявність дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили. Гостра недостатність на ринку праці кваліфікованих робітників з інструментом; робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин; професіоналів, а саме: інженерів, лікарів, вчителів, фахівців з публічних закупівель тощо.</p>
<p>6 Наявність інвестиційно привабливих територій та об'єктів для промислового розвитку, типу «brownfield» та «greenfield», зокрема й «промислових зон», у тому числі й за рахунок приєднаних територій.</p>	<p>6 Недостатньо використаний інвестиційний потенціал існуючих об'єктів та територій типу «brownfield» та «greenfield» для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, у тому числі за напрямками смайт-спеціалізації.</p>
<p>7 Розроблена науково-проектна документація «Історико-архітектурний опорний план міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів» (2022 рік).</p>	<p>7 Відсутність розробленого комплексного плану просторового розвитку території громади та оновленої містобудівної документації для упорядкування юридичних меж міста з урахуванням приєднаних територій.</p>
<p>8 Наявність унікальних пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, елементів нематеріальної культурної спадщини, що внесені до національного переліку з ареалом сучасного побутування на території громади.</p>	<p>8 Відсутність дієвих заходів, спрямованих на ефективне використання природно-заповідного фонду, об'єктів культурної та елементів нематеріальної спадщини, потужностей промислових підприємств в якості потенційних центрів тяжіння з метою динамічного розвитку інноваційного туристичного продукту.</p>
<p>9 Функціонуючий туристично-інформаційний центр та унікальні і привабливі туристичні локації, у тому числі визначені на мапі «туристичних магнітів» Державного агентства розвитку туризму України, а саме Театр корифеїв та Етнолабораторія «Баба Єлька».</p>	<p>9 Наявність підприємств, що віднесені до найбільших забруднювачів навколишнього середовища. Незадовільний санітарно-екологічний стан екосистеми річки Інгул, а саме висока зарегульованість, морфологічні зміни, часткове розорення та забруднення побутовими відходами прибережних захисних смуг.</p>

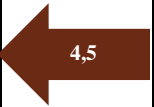

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>10 Потужна доступна розгалужена мережа закладів різнорівневої освіти, а також міжшкільний ресурсний та інклюзивно-ресурсні центри.</p>	<p>10 Відсутність системи управління відходами. Відсутність полігону твердих побутових відходів на території громади; перевантаженість діючого сміттєзвалища, що потребує робіт, пов'язаних із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивациї.</p>
<p>11 Функціонування розгалуженої мережі закладів соціального захисту для задоволення потреб усіх верств населення з широким переліком соціальних послуг.</p>	<p>11 Повільні темпи створення та функціонування ОСББ. Неврегульованість механізму передачі земель прибудинкових територій у користування ОСББ з метою ефективного обслуговування житлового фонду.</p>
<p>12 Діючий Центр надання адміністративних послуг у форматі «Прозорий офіс» з найбільш затребуваними адміністративними, реєстраційними, соціальними, пенсійними послугами, та наявністю віддалених робочих місць.</p>	<p>12 Недостатній рівень розвитку об'єктів фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури та ефективної пропаганди культури здорового способу життя серед населення.</p>
<p>13 Високий рівень розвитку інститутів громадянського суспільства, у тому числі у напрямках гендерної рівності та екології, та налагоджена взаємна комунікація місцевої влади з громадськістю.</p>	<p>13 Відсутність багатофункціонального молодіжного центру громади як простору самореалізації та саморозвитку для всіх категорій молоді, у тому числі для вразливих груп населення.</p>
<p>14 Розгалужена потужна мережа багатопрофільних підприємств і закладів охорони здоров'я з наданням якісної медичної допомоги для дорослих та дітей.</p>	<p>14 Недостатня розвиненість інфраструктури цивільної безпеки, у тому числі мережі сховищ, найпростіших укриттів, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення, систем оповіщення тощо, зокрема й облаштування для забезпечення потреб маломобільних груп населення.</p>
<p>15 Кропивницька громада відноситься до територіальних громад з достатнім рівнем фінансової спроможності.</p>	<p>15 Відсутність розробленого гендерного паспорту та аналізу виявлення контексту гендерних проблем з метою практичного впровадження гендерно орієнтованого підходу у планувальних документах та комунікації з громадськістю для скорочення гендерних дисбалансів, у тому числі для ефективного розвитку інфраструктури безбар'єрного доступу.</p>
	<p>16 Відсутність доступного житла, у тому числі соціального, для задоволення потреб жителів громади, зокрема для внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.</p>

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<p>1 Нарощування зовнішньоекономічних, зокрема євроінтеграційних, зв'язків із країнами Європи, у тому числі в рамках набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, з урахуванням наявного потужного економічного потенціалу громади, вигідного географічного розташування та близькості до державного кордону.</p>	<p>1 Нестабільність ситуації на зовнішніх ринках; втрата конкурентоспроможності провідних галузей господарювання, у тому числі виробництв з низькою доданою вартістю.</p>
<p>2 Розширення міжмуніципальної, міжрегіональної та міжнародної співпраці; ефективне використання публічних інвестицій, у тому числі для розвитку державно-приватного партнерства.</p>	<p>2 Існуюче серед потенційних інвесторів та міжнародних партнерів відчуття небезпеки через подовження / замороження військового конфлікту та високі ризики, пов'язані із невизначеністю у потенційних перспективах розвитку та можливим руйнуванням цивільної, промислової, критичної інфраструктури тощо.</p>
<p>3 Участь у програмах/проектах міжнародної технічної допомоги; розширення доступу до коштів структурних та інвестиційних фондів ЄС.</p>	<p>3 Обмеження та посилення вимог щодо отримання міжнародної технічної допомоги.</p>
<p>4 Участь у державних програмах з метою отримання коштів інвестиційного спрямування на реалізацію місцевих проєктів розвитку.</p>	<p>4 Призупинення та/або суттєве скорочення видатків Державного бюджету України інвестиційного спрямування на бюджетні програми.</p>
<p>5 Нарощування обсягів державної фінансової підтримки суб'єктів господарювання в рамках програми «Зроблено в Україні».</p>	<p>5 Нестабільність курсу національної валюти. Зростання вартості кредитних ресурсів.</p>
<p>6 Релокація бізнесу з тимчасово окупованих територій і територій, де ведуться бойові дії, та впровадження стимулюючих заходів його розвитку на території громади.</p>	<p>6 Відсутність суб'єктів господарювання, які мають наміри релокувати бізнес з інших регіонів на територію громади.</p>
<p>7 Надання в орендне користування вільних від експлуатації земель та об'єктів нерухомого майна, у тому числі промислових територій (земель), для створення та розвитку індустріальних парків у пріоритетних напрямках економічної діяльності, зокрема у смарт-спеціалізації, та розвитку інших галузей.</p>	<p>7 Бюрократичні, довготривалі та дорогі процедури оформлення та отримання правовстановлюючих та інших супровідних документів на землю та нерухоме майно, що уповільнює процес надання таких об'єктів в орендне користування або їх продажу.</p>
<p>8 Інтеграція внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих й інших вразливих категорій населення у суспільне життя громади, у тому числі в економічний простір.</p>	<p>8 Продовження трудової міграції працездатного населення у більш розвинені безпечні міста України або за кордон з відсутністю перспектив повернення.</p>
<p>9 Впровадження нових, орієнтованих на потреби пріоритетних галузей економіки громади, програм підготовки кадрів закладами професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.</p>	<p>9 Незначні обсяги інвестування в інноваційні процеси та дослідницьку діяльність, що впливатиме на стримання імплементації смарт-спеціалізації в економіку громади.</p>
<p>10 Наявність передумов для створення та розвитку кластерів різної спеціалізації, у галузях з високим економічним потенціалом.</p>	<p>10 Скорочення попиту на робочу силу, у більшості пов'язану із ручною або механічною працею, яке обумовлено впровадженням сучасних інноваційних технологій на великих підприємствах переважно промисловості.</p>
<p>11 Розширення державного стимулювання заходів щодо впровадження енергозберігаючих технологій з метою скорочення енергоспоживання із застосуванням альтернативних джерел, зокрема біомаси, вторинної сировини, відходів, енергії природних явищ, а саме сонячної.</p>	<p>11 Загальнодержавна політика підвищення вартості енергоносіїв та інших послуг житлово-комунального господарства, а також удорожчання паливо-мастильних матеріалів, що впливає на загальні інфляційні процеси.</p>

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
12 Впровадження комплексної економічної моделі циркулярної економіки екологоорієнтованої концепції, у тому числі з метою зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та ощадливого споживання.	12 Наявне захоронення радіоактивних відходів і забрудненого майна будівельних матеріалів після ліквідації радіоактивного зараження.
13 Наявність вільних земельних ділянок для будівництва нових житлових будинків з метою забезпечення доступним житлом жителів громади, внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.	13 Затяжна військова агресія російської федерації проти України та продовження ведення бойових дій і воєнного стану на території України.
14 Просування громади як привабливої конкурентоздатної туристичної дестинації з пропозицією інноваційних туристичних продуктів з урахуванням наявних потужних ресурсів об'єктів культурної спадщини, нематеріальної спадщини, природно-заповідного фонду, рекреації та промисловості; розвиток креативних індустрій.	14 Позбавлення басейнів річок , зокрема Інгулу, природних біофільтрів з тенденцією розораності водозборів, що впливає на посилення берегової ерозії, змиву і розмивання ґрунту, сприяє замуленості та обмілінню річок, погіршенню якості води.
15 Впровадження промоційних заходів здорового способу життя , популяризації масового спорту (рухової активності жителів), сприяння покращенню здоров'я населення з метою попередження захворюваності та смертності.	15 Негативна динаміка зростання смертності від основних причин захворювань (хвороби серцево-судинної системи, органів дихання та травлення, новоутворення, коронавірусна інфекція COVID-19); виникнення пандемій.
16 Розвиток цифрового урядування , як перехід від електронного, з розширенням форм цифрового управління, впровадження інноваційних цифрових технологій та формування цифрових навичок у жителів.	16 Посилення законодавства у сфері мобілізації та його порушення впливає на зростання рівня «тінізації» економіки, дефіциту пропозиції чоловічої робочої сили, скорочення виробництва та самозайнятості населення тощо.
17 Поглиблення взаємної комунікації місцевої влади з інститутами громадянського суспільства шляхом широкого залучення громадськості до прийняття управлінських рішень та удосконалення інструментів електронної демократії.	17 Висока корупція на державному та регіональному рівнях; зниження довіри громадськості до влади.
18 Впровадження заходів просвітницько-інформаційних кампаній щодо рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життєдіяльності та сприяння зниженню гендерних розривів, у тому числі, пов'язаних із створенням та розвитком інфраструктури безбар'єрного доступу.	18 Виникнення значних гендерних розривів у демографічному стані, домогосподарствах, на ринку освіти і праці тощо, зокрема під час воєнних 2022-2024 років з ймовірним посиленням дисбалансу у разі продовження війни.

МОЖЛИВОСТІ ПІДСИЛЮЮТЬ СИЛЬНІ СТОРОНИ

СИЛЬНІ СТОРОНИ			МОЖЛИВОСТІ
1	Привабливе економіко-географічне розташування території Кропивницької громади у центральній частині Кіровоградської області та України у комфортній транспортній доступності до обласних центрів, морських портів та державного кордону на заході та південному заході країни.	← 1,3,5,6	1 Нарощування зовнішньоекономічних , зокрема свроінтеграційних, зв'язків із країнами Європи, у тому числі в рамках набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, з урахуванням наявного потужного економічного потенціалу громади, вигідного географічного розташування та близькості до державного кордону.
2	Наявність потужного людського потенціалу для задоволення суспільно-економічних потреб життєдіяльності; у тому числі високий рівень ділової активності й самореалізації серед жителів.	← 1,2,3,4,5,6	2 Розширення міжмуніципальної, міжрегіональної та міжнародної співпраці ; ефективне використання публічних інвестицій, у тому числі для розвитку державно-приватного партнерства.
3	Розгалужена мережа дорожньо-транспортної інфраструктури , що утворюється перетином важливих автотранспортних магістралей міжнародного, національного, територіального значення; включає наявність залізничних вузлів та пасажирсько-вантажних залізничних станцій; наявність аеропорту і відповідної інфраструктури, у тому числі діяльності міжнародної авіаційної компанії.	← 2,4,5,6,15	3 Участь у програмах/проектах міжнародної технічної допомоги ; розширення доступу до коштів структурних та інвестиційних фондів ЄС.
4	Наявність природних ресурсів , зокрема водних об'єктів (гідрографічна мережа басейну річки Інгул та її приток; наявність водосховищ); рекреаційних територій, у тому числі природно-заповідного фонду та смарагдової мережі.	← 4,6,15	4 Участь у державних програмах з метою отримання коштів інвестиційного спрямування на реалізацію місцевих проектів розвитку.
5	Потужний багатогалузевий промисловий комплекс ; наявність перспективних напрямів смайт-спеціалізації , зокрема: виробництво харчових продуктів; машинобудування; транспорт та складське господарство; туристична індустрія та галузь гостинності.	← 5,6	5 Нарощування обсягів державної фінансової підтримки суб'єктів господарювання в рамках програми «Зроблено в Україні».
6	Наявність інвестиційно привабливих територій та об'єктів для промислового розвитку, типу « brownfield » та « greenfield », зокрема й «промислових зон», у тому числі й за рахунок приєднаних територій.	← 1,3,4,5,6,15	6 Релокація бізнесу з тимчасово окупованих територій і територій, де ведуться бойові дії, та впровадження стимулюючих заходів його розвитку на території громади.
7	Розроблена науково-проектна документація « Історико-архітектурний опорний план міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів» (2022 рік).	← 5,6,7,15	7 Надання в орендне користування вільних від експлуатації земель та об'єктів нерухомого майна, у тому числі промислових територій (земель), для створення та розвитку індустріальних парків у пріоритетних напрямках економічної діяльності, зокрема у смайт-спеціалізації, та розвитку інших галузей.
8	Наявність унікальних пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, елементів нематеріальної культурної спадщини , що внесені до національного переліку з ареалом сучасного побутування на території громади.	← 2,10,11,13	8 Інтеграція внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих й інших вразливих категорій населення у суспільне життя громади, у тому числі в економічний простір.
9	Функціонуючий туристично-інформаційний центр та унікальні і привабливі туристичні локації, у тому числі визначені на мапі «туристичних магнітів» Державного агентства розвитку туризму України, а саме Театр корифеїв та Етнолабораторія «Баба Єлька».	← 2,5,10	9 Впровадження нових, орієнтованих на потреби пріоритетних галузей економіки громади, програм підготовки кадрів закладами професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.
10	Потужна доступна розгалужена мережа закладів різномірівневої освіти , а також міжшкільний ресурсний та інклюзивно-ресурсні центри.	← 2,5,10	10 Наявність передумов для створення та розвитку кластерів різної спеціалізації , у галузях з високим економічним потенціалом.
11	Функціонування розгалуженої мережі закладів соціального захисту для задоволення потреб усіх верств населення з широким переліком соціальних послуг.	← 4,5	11 Розширення державного стимулювання заходів щодо впровадження енергозберігаючих технологій з метою скорочення енергоспоживання із застосуванням альтернативних джерел, зокрема біомаси, вторинної сировини, відходів, енергії природних явищ, а саме сонячної.

СИЛЬНІ СТОРОНИ		МОЖЛИВОСТІ
12 Діючий Центр надання адміністративних послуг у форматі «Прозорий офіс» з найбільш затребуваними адміністративними, реєстраційними, соціальними, пенсійними послугами, та наявністю віддалених робочих місць.	 4,5	12 Впровадження комплексної економічної моделі циркулярної економіки екологоорієнтованої концепції, у тому числі з метою зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та ощадливого споживання.
13 Високий рівень розвитку інститутів громадянського суспільства , у тому числі у напрямках гендерної рівності та екології, та налагоджена взаємна комунікація місцевої влади з громадськістю.	 6,7,11	13 Наявність вільних земельних ділянок для будівництва нових житлових будинків з метою забезпечення доступним житлом жителів громади, внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.
14 Розгалужена потужна мережа багатопрофільних підприємств і закладів охорони здоров'я з наданням якісної медичної допомоги для дорослих та дітей.	 1,2,4,5,8,9	14 Просування громади як привабливої конкурентоздатної туристичної дестинації з пропозицією інноваційних туристичних продуктів з урахуванням наявних потужних ресурсів об'єктів культурної спадщини, нематеріальної спадщини, природно-заповідного фонду, рекреації та промисловості; розвиток креативних індустрій.
15 Кропивницька громада відноситься до територіальних громад з достатнім рівнем фінансової спроможності .	 2,11,14	15 Впровадження промоційних заходів здорового способу життя , популяризації масового спорту (рухової активності жителів), сприяння покращенню здоров'я населення з метою попередження захворюваності та смертності.
	 2,10,12,13,	16 Розвиток цифрового урядування , як перехід від електронного, з розширенням форм цифрового управління, впровадження інноваційних цифрових технологій та формування цифрових навичок у жителів.
	 2,13	17 Поглиблення взаємної комунікації місцевої влади з інститутами громадянського суспільства шляхом широкого залучення громадськості до прийняття управлінських рішень та удосконалення інструментів електронної демократії.
	 2,11,13	18 Впровадження заходів просвітницько-інформаційних кампаній щодо рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життєдіяльності та сприяння зниженню гендерних розривів, у тому числі, пов'язаних із створенням та розвитком інфраструктури безбар'єрного доступу.

МОЖЛИВОСТІ ЗМЕНШУЮТЬ ВПЛИВ СЛАБКІХ СТОРІН

СЛАБКІ СТОРОНИ		МОЖЛИВОСТІ
1 Низький рівень доходів населення, у тому числі через низький рівень середньомісячної заробітної плати найманих працівників.	 1,2,5,6,7	1 Нарощування зовнішньоекономічних , зокрема свроінтеграційних, зв'язків із країнами Європи, у тому числі в рамках набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, з урахуванням наявного потужного економічного потенціалу громади, вигідного географічного розташування та близькості до державного кордону.
2 Складна демографічна ситуація, яка обумовлена природним скороченням населення і його старінням , та втратою економічно активного населення через мобілізацію та вимушений міграційний рух .	 3,4,6,7,8,9,10	2 Розширення міжмуніципальної, міжрегіональної та міжнародної співпраці ; ефективне використання публічних інвестицій, у тому числі для розвитку державно-приватного партнерства.
3 Незадовільний технічний стан значної кількості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури , зокрема комунальних доріг, які потребують капітального ремонту та розширення дорожнього полотна; недостатність об'єктів, зокрема майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок для автомобілів. Низький рівень оновлення автомобільного парку приватних перевізників.	 3,4,6,7,8,9,10	3 Участь у програмах/проектах міжнародної технічної допомоги ; розширення доступу до коштів структурних та інвестиційних фондів ЄС.
4 Незадовільний технічний стан об'єктів комунальної інфраструктури, зокрема житлового фонду, інженерних комунікацій (систем централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення) та елементів благоустрою , які потребують капітального ремонту, модернізації та впровадження енергоефективних технологій.	 3,4,6,8,9,10,12,14,15,16	4 Участь у державних програмах з метою отримання коштів інвестиційного спрямування на реалізацію місцевих проектів розвитку.
5 Наявність дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили . Гостра недостатність на ринку праці кваліфікованих робітників з інструментом; робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин; професіоналів, а саме: інженерів, лікарів, вчителів, фахівців з публічних закупівель тощо.	 1,2,5,6	5 Нарощування обсягів державної фінансової підтримки суб'єктів господарювання в рамках програми «Зроблено в Україні».
6 Недостатньо використаний інвестиційний потенціал існуючих об'єктів та територій типу «brownfield» та «greenfield» для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, у тому числі за напрямками смарт-спеціалізації.	 1,2,5,6,8	6 Релокація бізнесу з тимчасово окупованих територій і територій, де ведуться бойові дії, та впровадження стимулюючих заходів його розвитку на території громади.
7 Відсутність розробленого комплексного плану просторового розвитку території громади та оновленої містобудівної документації для упорядкування юридичних меж міста з урахуванням приєднаних територій.	 1,2,3,4,5,6,7	Надання в орендне користування вільних від експлуатації земель та об'єктів нерухомого майна, у тому числі промислових територій (земель), для створення та розвитку індустріальних парків у пріоритетних напрямках економічної діяльності, зокрема у смарт-спеціалізації, та розвитку інших галузей.
8 Відсутність дієвих заходів, спрямованих на ефективне використання природно-заповідного фонду , об'єктів культурної та елементів нематеріальної спадщини , потужностей промислових підприємств в якості потенційних центрів тяжіння з метою динамічного розвитку інноваційного туристичного продукту.	 1,2,5,6,13,16	8 Інтеграція внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих й інших вразливих категорій населення у суспільне життя громади, у тому числі в економічний простір.
9 Наявність підприємств, що віднесені до найбільших забруднювачів навколишнього середовища . Незадовільний санітарно-екологічний стан екосистеми річки Інгул, а саме висока зарегульованість, морфологічні зміни, часткове розорення та забруднення побутовими відходами прибережних захисних смуг.	 1,2,5,15	9 Впровадження нових, орієнтованих на потреби пріоритетних галузей економіки громади, програм підготовки кадрів закладами професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.
10 Відсутність системи управління відходами . Відсутність полігону твердих побутових відходів на території громади; перевантаженість діючого сміттєзвалища, що потребує робіт, пов'язаних із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультиватії.	 1,2,5	10 Наявність передумов для створення та розвитку кластерів різної спеціалізації , у галузях з високим економічним потенціалом.

СЛАБКІ СТОРОНИ			МОЖЛИВОСТІ
11	Повільні темпи створення та функціонування ОСББ . Неврегульованість механізму передачі земель прибудинкових територій у користування ОСББ з метою ефективного обслуговування житлового фонду.	← 4,9,10,11	11 Розширення державного стимулювання заходів щодо впровадження енергозберігаючих технологій з метою скорочення енергоспоживання із застосуванням альтернативних джерел, зокрема біомаси, вторинної сировини, відходів, енергії природних явищ, а саме сонячної.
12	Недостатній рівень розвитку об'єктів фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури та ефективної пропаганди культури здорового способу життя серед населення.	← 4,6,9,10	12 Впровадження комплексної економічної моделі циркулярної економіки екологоорієнтованої концепції, у тому числі з метою зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та ощадливого споживання.
13	Відсутність багатофункціонального молодіжного центру громади як простору самореалізації та саморозвитку для всіх категорій молоді, у тому числі для вразливих груп населення.	← 6,11,14,16	13 Наявність вільних земельних ділянок для будівництва нових житлових будинків з метою забезпечення доступним житлом жителів громади, внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.
14	Недостатня розвиненість інфраструктури цивільної безпеки , у тому числі мережі сховищ, найпростіших укриттів, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення, систем оповіщення тощо, зокрема й облаштування для забезпечення потреб маломобільних груп населення.	← 1,2,5,8	14 Просування громади як привабливої конкурентоздатної туристичної дестинації з пропозицією інноваційних туристичних продуктів з урахуванням наявних потужних ресурсів об'єктів культурної спадщини, нематеріальної спадщини, природно-заповідного фонду, рекреації та промисловості; розвиток креативних індустрій.
15	Відсутність розробленого гендерного паспорту та аналізу виявлення контексту гендерних проблем з метою практичного впровадження гендерно орієнтованого підходу у планувальних документах та комунікації з громадськістю для скорочення гендерних дисбалансів, у тому числі для ефективного розвитку інфраструктури безбар'єрного доступу.	← 2,12	15 Впровадження промोційних заходів здорового способу життя , популяризації масового спорту (рухової активності жителів), сприяння покращенню здоров'я населення з метою попередження захворюваності та смертності.
16	Відсутність доступного житла , у тому числі соціального, для задоволення потреб жителів громади, зокрема для внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.	← 5,13,15	16 Розвиток цифрового урядування , як перехід від електронного, з розширенням форм цифрового управління, впровадження інноваційних цифрових технологій та формування цифрових навичок у жителів.
		← 2,15	17 Поглиблення взаємної комунікації місцевої влади з інститутами громадянського суспільства шляхом широкого залучення громадськості до прийняття управлінських рішень та удосконалення інструментів електронної демократії.
		← 4,12,13,15,16	18 Впровадження заходів просвітницько-інформаційних кампаній щодо рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у всіх сферах життєдіяльності та сприяння зниженню гендерних розривів, у тому числі, пов'язаних із створенням та розвитком інфраструктури безбар'єрного доступу.

ЗАГРОЗИ ПОСИЛЮЮТЬ ВПЛИВ СЛАБКИХ СТОРІН

СЛАБКІ СТОРОНИ		ЗАГРОЗИ
1 Низький рівень доходів населення, у тому числі через низький рівень середньомісячної заробітної плати найманих працівників.	← 1,2,5,6,8	1 Нестабільність ситуації на зовнішніх ринках; втрата конкурентоспроможності провідних галузей господарювання, у тому числі виробництв з низькою доданою вартістю.
2 Складна демографічна ситуація, яка обумовлена природним скороченням населення і його старінням , та втратою економічно активного населення через мобілізацію та вимушений міграційний рух .	← 2,3,4,5,6,8,14	2 Існуюче серед потенційних інвесторів та міжнародних партнерів відчуття небезпеки через подовження / замороження військового конфлікту та високі ризики, пов'язані із невизначеністю у потенційних перспективах розвитку та можливим руйнуванням цивільної, промислової, критичної інфраструктури тощо.
3 Незадовільний технічний стан значної кількості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури , зокрема комунальних доріг, які потребують капітального ремонту та розширення дорожнього полотна; недостатність об'єктів, зокрема майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок для автомобілів. Низький рівень оновлення автомобільного парку приватних перевізників.	← 3,4,7,8,12,13,14	3 Обмеження та посилення вимог щодо отримання міжнародної технічної допомоги .
4 Незадовільний технічний стан об'єктів комунальної інфраструктури, зокрема житлового фонду, інженерних комунікацій (систем централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення) та елементів благоустрою , які потребують капітального ремонту, модернізації та впровадження енергоефективних технологій.	← 3,4,5,6,7,11,12,13,14,16	4 Призупинення та/або суттєве скорочення видатків Державного бюджету України інвестиційного спрямування на бюджетні програми.
5 Наявність дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили . Гостра недостатність на ринку праці кваліфікованих робітників з інструментом; робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин; професіоналів, а саме: інженерів, лікарів, вчителів, фахівців з публічних закупівель тощо.	← 1,6,8	5 Нестабільність курсу національної валюти. Зростання вартості кредитних ресурсів .
6 Недостатньо використаний інвестиційний потенціал існуючих об'єктів та територій типу «brownfield» та «greenfield» для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, у тому числі за напрямками смарт-спеціалізації.	← 1,2,5,6	6 Відсутність суб'єктів господарювання, які мають наміри релокувати бізнес з інших регіонів на територію громади.
7 Відсутність розробленого комплексного плану просторового розвитку території громади та оновленої містобудівної документації для упорядкування юридичних меж міста з урахуванням приєднаних територій.	← 6,7,14,16	7 Бюрократичні, довготривалі та дорогі процедури оформлення та отримання правовстановлюючих та інших супровідних документів на землю та нерухоме майно, що уповільнює процес надання таких об'єктів в орендне користування або їх продажу.
8 Відсутність дієвих заходів, спрямованих на ефективне використання природно-заповідного фонду , об'єктів культурної та елементів нематеріальної спадщини , потужностей промислових підприємств в якості потенційних центрів тяжіння з метою динамічного розвитку інноваційного туристичного продукту .	← 2,5,16	8 Продовження трудової міграції працездатного населення у більш розвинені безпечні міста України або за кордон з відсутністю перспектив повернення.
9 Наявність підприємств, що віднесені до найбільших забруднювачів навколишнього середовища . Незадовільний санітарно-екологічний стан екосистеми річки Інгул, а саме висока зарегульованість, морфологічні зміни, часткове розорення та забруднення побутовими відходами прибережних захисних смуг.	← 6,8	9 Незначні обсяги інвестування в інноваційні процеси та дослідницьку діяльність , що впливатиме на стримання імплементації смарт-спеціалізації в економіку громади.
10 Відсутність системи управління відходами . Відсутність полігону твердих побутових відходів на території громади; перевантаженість діючого сміттєзвалища, що потребує робіт, пов'язаних із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультиватії.	← 1,2,5	10 Скорочення попиту на робочу силу , у більшості пов'язану із ручною або механічною працею, яке обумовлено впровадженням сучасних інноваційних технологій на великих підприємствах переважно промисловості.

СЛАБКІ СТОРОНИ		ЗАГРОЗИ
11 Повільні темпи створення та функціонування ОСББ . Неврегульованість механізму передачі земель прибудинкових територій у користування ОСББ з метою ефективного обслуговування житлового фонду.	 1,11	11 Загальнодержавна політика підвищення вартості енергоносіїв та інших послуг житлово-комунального господарства, а також удорожчання паливо-мастильних матеріалів, що впливає на загальні інфляційні процеси.
12 Недостатній рівень розвитку об'єктів фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури та ефективної пропаганди культури здорового способу життя серед населення.	 2,9,10	12 Наявне захоронення радіоактивних відходів і забрудненого майна будівельних матеріалів після ліквідації радіоактивного зараження.
13 Відсутність багатофункціонального молодіжного центру громади як простору самореалізації та саморозвитку для всіх категорій молоді, у тому числі для вразливих груп населення.	 1,2,5,6,8,14	13 Затяжна військова агресія російської федерації проти України та продовження ведення бойових дій і воєнного стану на території України.
14 Недостатня розвиненість інфраструктури цивільної безпеки , у тому числі мережі сховищ, найпростіших укриттів, протирадіаційних укриттів, споруд подвійного призначення, систем оповіщення тощо, зокрема й облаштування для забезпечення потреб маломобільних груп населення.	 9,10	14 Позбавлення басейнів річок , зокрема Інгулу, природних біофільтрів з тенденцією розораності водозборів, що впливає на посилення берегової ерозії, змиву і розмивання ґрунту, сприяє замуленості та обмілінню річок, погіршенню якості води.
15 Відсутність розробленого гендерного паспорту та аналізу виявлення контексту гендерних проблем з метою практичного впровадження гендерно орієнтованого підходу у планувальних документах та комунікації з громадськістю для скорочення гендерних дисбалансів, у тому числі для ефективного розвитку інфраструктури безбар'єрного доступу.	 2,9,10,12	15 Негативна динаміка зростання смертності від основних причин захворювань (хвороби серцево-судинної системи, органів дихання та травлення, новоутворення, коронавірусна інфекція COVID-19); виникнення пандемій.
16 Відсутність доступного житла , у тому числі соціального, для задоволення потреб жителів громади, зокрема для внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення.	 2,5,15	16 Посилення законодавства у сфері мобілізації та його порушення впливає на зростання рівня «тінізації» економіки, дефіциту пропозиції чоловічої робочої сили, скорочення виробництва та самозайнятості населення тощо.
	 2,3,4	17 Висока корупція на державному та регіональному рівнях; зниження довіри громадськості до влади.
	 2,5,15	18 Виникнення значних гендерних розривів у демографічному стані, домогосподарствах, на ринку освіти і праці тощо, зокрема під час воєнних 2022-2024 років з ймовірним посиленням дисбалансу у разі продовження війни.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ

Кропивницька міська територіальна громада має привабливе економіко-географічне розташування у комфортній транспортній доступності до обласних центрів України, морських портів та західного державного кордону, що сприятливо впливає на стійкість діяльності підприємств у різних сферах економічної діяльності, особливо у період воєнних 2022-2024 років. Відсутність доступу до сталих логістичних маршрутів постачання товарів під час війни та необхідність в оперативній адаптації до нових шляхів поставок з урахуванням факторів безпеки і надійності стали головними чинниками для бізнесу у торговельних відносинах. Розгалужена мережа дорожньо-транспортної інфраструктури громади, що утворюється перетином важливих автотранспортних магістралей та наявністю залізничних вузлів, набуває значної конкурентної переваги і позитивно впливає на розвиток торговельних зв'язків бізнесу та сприяє розбудові інфраструктури суміжних галузей, зокрема транспорту та складського господарства. Географія поставок товарів експортоорієнтованих підприємств громади також зазнала певних трансформацій з переорієнтацією на країни ЄС. Набуття України статусу кандидата на вступ до ЄС, подальше нарощування зовнішньоекономічних зв'язків і інтеграція підприємств у європейський економічний простір суттєво підсилять зазначені конкурентні переваги. Крім того, очевидно, що наявність аеропорту і відповідної інфраструктури зміцнить позиції громади у сфері пасажирських та вантажних перевезень, зокрема у повоєнний період відновлення роботи авіаційної галузі.

В умовах відкриття доступу до коштів структурних та інвестиційних фондів ЄС серед конкурентних переваг громади можна визначити вищу організаційну спроможність щодо отримання фінансування, у тому числі в рамках проєктів міжнародної технічної допомоги та програм міжнародних фінансових організацій.

Не зважаючи на негативні наслідки повномасштабного вторгнення підприємства Кропивницької міської територіальної громади продовжували нарощувати обсяги виробництва, розширювати та масштабувати економічну діяльність, у тому числі за рахунок релокованого бізнесу й інвестицій. Виробничо-промисловий потенціал представлений різними видами економічної діяльності, у результаті чого сформовано потужну стабільну диверсифіковану структуру господарювання, з перспективними напрямками смарт-спеціалізації, а саме: виробництво харчових продуктів, машинобудування, транспорт та складське господарство, туристична індустрія та галузь гостинності. Успішна імплементація смарт-спеціалізації може бути досягнута у тому числі ефективним використанням публічних інвестицій, зокрема розвитку державно-приватного партнерства, участю у проєктах міжнародної технічної допомоги та державних програмах стимулювання розвитку бізнесу, зокрема й програмі «Зроблено в Україні», що сприятиме зміні структури економіки громади шляхом нарощення товарів з високою часткою доданої вартості саме українського виробництва з використанням інноваційних і високотехнологічних досліджень і розробок.

З метою залучення потенційних інвесторів, у тому числі релокованого бізнесу на територію громади, існує необхідність у створенні бази даних та презентаційних матеріалів щодо інвестиційно привабливих територій та об'єктів нерухомого майна, які можуть бути надані в орендне користування або продані, що суттєво покращить використання природних ресурсів, зазначених об'єктів та територій промислового розвитку, зміцнить загальну інвестиційну привабливість громади та сприятиме покращенню інвестиційного клімату.

Хоча в громаді існує тенденція трудової міграції населення переважно з метою переміщення у більш безпечні регіони та певний дисбаланс на ринку праці громади, а саме дефіцит робочої сили в окремих галузях та дефіцит робочих місць в інших, громада характеризується наявністю потужного людського потенціалу, зокрема достатньою кількістю економічно активного населення, а також вразливих груп, які потребують інтеграції у суспільно-економічний простір. З цією метою виникає необхідність у

налагодженні співпраці із закладами різнорівневої освіти для адаптації програм підготовки кадрів для потреб пріоритетних галузей, а також впровадженні заходів з інтеграції та реінтеграції вразливих категорій населення з метою стимулювання їх працевлаштування та самозайнятості. В свою чергу, це сприятиме зростанню престижності та попиту на освітні послуги зокрема місцевих закладів професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.

Наявна потужна мережа закладів освіти та науково-технічний потенціал громади можна вважати конкурентною перевагою в умовах глобального розвитку ІТ-сектору та залучення інвестицій у високотехнологічні галузі.

Кропивницька міська територіальна громада має високий потенціал для інтенсивного розвитку туристично-рекреаційної сфери, чому сприяють наступні фактори: діяльність туристично-інформаційного центру та наявність потужних «магнітів тяжіння», велика кількість пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, елементів нематеріальної культурної спадщини, наявність розгалуженої мережі закладів історико-культурного напрямку, територій та об'єктів природно-заповідного фонду й смарагдової мережі, інших природних ресурсів, зокрема водних об'єктів тощо.

В умовах скорочення природного відтворення населення, необхідності у невідкладній пропаганді здорового способу життя та підвищення попиту на послуги у сфері фізичного оздоровлення та реабілітації (фізичної та психічної), у тому числі з боку військовослужбовців, осіб із інвалідністю й інших вразливих груп населення, громада має суттєві переваги у подальшому розвитку цих напрямів, зокрема на базі потужної розгалуженої мережі закладів охорони здоров'я, соціального захисту та об'єктів фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури.

Поглиблення взаємної комунікації місцевої влади з громадськістю шляхом широкого залучення до прийняття управлінських рішень та удосконалення інструментів електронної демократії значно налагодить діалог та підсилить розвиток інститутів громадянського суспільства, у тому числі у напрямках гендерної рівності та екології.

Загалом, наявні конкурентні переваги Кропивницької міської територіальної громади є основою для підвищення інноваційності та конкурентоспроможності економіки, у тому числі на засадах смарт-спеціалізації; підвищення високої якості рівня життєдіяльності; покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів; зміцнення та розвитку людського потенціалу; розвитку сучасної цифрової екосистеми; збереження та охорони багатотисячолітніх культурних традицій та історичного надбання з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності та гендерного підходу.

ВИКЛИКИ

В умовах подовженої невизначеності закінчення воєнних дій у сучасних сьогоденнях Кропивницької міської територіальної громади особливої уваги потребують механізми впровадження заходів, направлених на подолання викликів, що пов'язані із негативними наслідками такої невизначеності. Низький рівень доходів, мобілізаційні процеси та пошук інфраструктурно розвинутих та безпечних місць провокує неконтрольовану міграцію населення, зокрема економічно активного, в інші регіони України та за кордон. В свою чергу, за попередніми оцінками, чисельність населення громади за 2023 рік збільшилась у порівнянні з 2022 роком виключно за рахунок прибулих внутрішньо переміщених осіб. Таким чином, для збереження та зміцнення людського потенціалу громади необхідно впроваджувати комплексні заходи, що охоплюватимуть створення сприятливих умов для комфортної життєдіяльності у громаді та інтеграції жителів у суспільно-економічний простір.

Хоча виробничо-промисловий комплекс Кропивницької міської територіальної громади має багатогалузеву стабільну диверсифіковану структуру, існує дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили з особливо гострою недостатністю на ринку праці кваліфікованих робітників з інструментом; робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин; професіоналів тощо. Що, в свою чергу, потребує налагодження ефективного діалогу влади і бізнесу із закладами різнорівневої освіти, зокрема професійно-технічної, фахової передвищої, вищої, для адаптації програм підготовки кадрів для потреб пріоритетних галузей економіки. Це стосується, зокрема й здобуття додаткової освіти, підвищення кваліфікації, перекваліфікації для працівників підприємств-релокантів з метою розширення існуючих видів діяльності, розвитку нових напрямів бізнесу на території громади. Актуальним викликом стає й інтеграція та реінтеграція усіх вразливих категорій населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих тощо, з метою підвищення рівня їх працевлаштування та самозайнятості. Саме тут постає питання у забезпеченні доступним житлом усіх вище перелічених категорій населення, що потребує нарощуванню потенціалу житлового будівництва з урахуванням сучасних вимог щодо безпеки, безбар'єрності та енергоефективності.

З метою ефективного залучення потенційних інвесторів, у тому числі підприємств-релокантів, для регулювання планування, забудови та іншого використання території громади необхідно оновлення містобудівної документації для упорядкування юридичних меж громади з урахуванням приєднаних територій; а також створення інвестиційних пропозицій існуючих об'єктів та територій типу «brownfield» та «greenfield» для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, у тому числі за напрямками смарт-спеціалізації.

Інфраструктура громади також потребує приведенню до належного стану, зокрема значна кількість об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури, у тому числі комунальних доріг, об'єкти житлового фонду, інженерних комунікацій (системи централізованого тепlopостачання, водopостачання, водовідведення), а також елементи благоустрою потребують капітальних ремонтів, модернізації, впровадження енергоефективних технологій. Зокрема незадовільний технічний стан житлового фонду пригальмовує процеси створення та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, що сприяло б ефективнішому обслуговуванню такого житлового фонду. В умовах воєнного стану гостро стоїть питання щодо розвитку інфраструктури безпеки, а саме мережі укриттів, обладнаних з урахуванням потреб маломобільних груп населення, та розвитку місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення.

Висока урбанізація території громади, щільність населення та концентрація потужних промислових об'єктів мають негативний вплив на здоров'я населення та навколишнє середовище. Виходячи з наявності підприємств, що віднесені до найбільших забруднювачів, мають бути впроваджені заходи з екологізації виробництв завдяки удосконаленню та оновленню технологічних процесів, машин і устаткування, модернізації

існуючих та застосуванню інноваційних методів виробничих процесів, впровадженню сучасних інноваційних технологій очищення, застосуванню альтернативних «зелених» джерел енергії. Зокрема, принципи циркулярної економіки та ощадливого і раціонального споживання мають бути враховані у формуванні екологічної політики громади. Крім того, головними викликами щодо захисту довкілля є покращення екологічного стану річки Інгул та впровадження системи управління відходами.

Відсутність дієвих заходів, спрямованих на ефективне використання економічного потенціалу природно-заповідного фонду, об'єктів культурної та елементів нематеріальної культурної спадщини, потужностей промислових підприємств, об'єктів рекреації суттєво уповільнюють розвиток туристичної галузі та просування громади як привабливої туристичної дестинації.

Загрозлива тенденція природного скорочення чисельності населення, зокрема високої смертності, вимагає підвищення якості та доступності надання медичних послуг, у тому числі вразливим категоріям населення, та розбудови фізкультурно-оздоровчої та спортивної інфраструктури, зокрема інклюзивної.

Загалом, створення умов для самореалізації та розвитку потенціалу жителів громади, зокрема молоді, підвищення рівня їх самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі у суспільному житті та налагодження ефективної комунікації із владою з метою прийняття управлінських рішень передбачає наявність багатофункціональних просторів такої самореалізації, у тому числі з урахуванням гендерно орієнтованого підходу.

Посилення міжмуніципальної та міжнародної співпраці сприятиме консолідації усіх ресурсів для подолання пріоритетних викликів розвитку громади, у тому числі завдяки впровадженню ефективних інструментів раціонального публічного інвестування та отримання фінансової підтримки міжнародних донорських організацій.

РИЗИКИ

Загрози, що посилюють слабкі сторони, пов'язані, у першу чергу, із негативними наслідками війни, що відобразились у всіх сферах життєдіяльності. Зокрема невизначеність подовження бойових дій та воєнного стану; обмеження, пов'язані із мобілізаційним законодавством; руйнування цивільної, промислової та критичної інфраструктури; висока смертність населення та неконтрольований міграційний рух – неповний перелік ключових загроз, що продовжують негативно впливати на процеси соціально-економічного розвитку, як громади, так і України.

Економічні наслідки воєнних років продовжують відчуватись й у нестабільності курсу національної валюти та ситуації на зовнішніх ринках, у тому числі у суттєвому знеціненні гривні; втраті конкурентоспроможності провідних галузей господарювання на внутрішньому та зовнішніх ринках; зростанні вартості кредитних ресурсів. Зазначені макроекономічні чинники негативно впливають на загальну інвестиційну привабливість громади, погіршують інвестиційний клімат та уповільнюють темпи впровадження інноваційних технологій у галузях економічної діяльності, зокрема у смарт-спеціалізації. Припускається, що врахування наявних загроз при визначенні стратегічних напрямів розвитку громади та оперативних цілей їх досягнення може бути передумовою ефективною мінімізації таких ризиків.

Негативні демографічні тенденції (природне скорочення населення, високий рівень трудової міграції, як у середині країни, так і за кордон, підвищення демографічного навантаження, ускладненого негативною тенденцією старіння населення), а також загрозна активізація міграції молоді з території громади створюють ризики для подальшого зниження народжуваності і відтворення населення та поглиблення невідповідностей у всіх сферах життєдіяльності громади, у тому числі у неможливості задовольнити потреби окремих напрямів економічної діяльності на місцевому ринку праці через зростаючий дисбаланс між попитом та пропозицією.

Загроза ескалації, розширення військових дій та мобілізаційна політика лише посилюють ці негативні процеси, підвищуючи відповідні ризики поглиблення гендерного та вікового дисбалансу. Що в свою чергу, негативно впливає на дестабілізацію у всій соціальній сфері, зокрема на скорочення наповнюваності закладів різнорівневої освіти та необхідності у скороченні та звуженні освітніх програм; на відтік молодих медичних кадрів та зниження якості та доступності надання медичних послуг; на суттєве зниження попиту та потреб у культурних послугах тощо.

В свою чергу, гальмування економічного розвитку громади, зокрема скорочення обсягів виробництва та надання послуг, у тому числі зниження ділової активності, може посилитись за умови погіршення фінансового стану банківських та небанківських установ; відтермінування запланованих інвестиційних проєктів, у тому числі пов'язаних із частковим фінансуванням з державного та обласного бюджетів, міжнародних партнерів тощо; скорочення приватних інвестицій, у тому числі в інновації, через високі ризики невизначеності; відсутності гарантій безпеки збереження інфраструктури, зокрема цивільної, промислової, критичної тощо.

Скорочення інвестування в інноваційні процеси та високотехнологічні розробки стримуватиме ефективного впровадження смарт-спеціалізації в економіці громади. Таким чином, ймовірно зниження підприємствами громади обсягів експорту продукції з високою часткою доданої вартості та збільшення ваги сировинної торгівлі вплине на збільшення залежності економіки громади від кон'юнктури на світових ринках, зокрема європейському.

В умовах продовження війни та зростання ризиків подальшого руйнування інфраструктури, виникають значні ризики обмежень та посилення вимог щодо отримання міжнародної технічної допомоги умовно безпечних територій, до яких відноситься Кропивницька міська територіальна громада, через спрямування основних фінансових потоків допомоги у постраждалі від війни регіони.

Стимування економічного розвитку через скорочення інвестицій та інновацій, скоріш за все, призведе до зниження реальних доходів населення. Це вплине на необхідність збільшення навантаження на місцевий бюджет у вигляді підвищення додаткових соціальних видатків, які і так мають незворотну зростаючу тенденцію, у тому числі через збільшення підтримки вразливих категорій населення, у тому числі ветеранів війни, членів сімей загиблих, внутрішньо переміщених осіб тощо.

Відсутність дієвих заходів, пов'язаних із зниженням негативного впливу на навколишнє середовище в усіх сферах життєдіяльності переважно через інтенсивне природокористування, суттєво загострить невирішені проблеми деградації земельних ресурсів, розораності та позбавлення річок природних біофільтрів; підвищення рівня забрудненості ґрунтів, водних об'єктів, атмосферного повітря; скорочення природного біорізноманіття; збільшення антропогенного навантаження на довкілля; зниження інвестиційної привабливості туристично-рекреаційного потенціалу громади.

VI. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку, результати соціологічного опитування жителів та SWOT-аналізу є основою для визначення сценаріїв розвитку Кропивницької міської територіальної громади. Сценарне моделювання передбачає визначення системи пріоритетних взаємопов'язаних заходів, спрямованих на структурні зміни у соціально-економічному розвитку території, які із певною ймовірністю можуть бути здійснені у майбутньому під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

Комбінації елементів SWOT-аналізу відповідно до існуючих сильних та слабких сторін дозволяють визначитись із відповідним напрямом стратегії розвитку, яка є найбільш прийнятною для ефективного реагування на зміни у зовнішньому середовищі та використання сприятливих можливостей і мінімізації виявлених ризиків.

Стратегії, що направлені на зміцнення та нарощування економічного потенціалу, впроваджуються із максимальним застосуванням усіх наявних ресурсів, у тому числі максимальним використанням існуючих можливостей та їх зв'язку із сильними сторонами. Такі стратегії є менш витратними, та у разі успішного поєднання існуючого ресурсного потенціалу з наявними можливостями, у майбутньому можуть стати основою для позитивних соціально-економічних зрушень. Стратегії із впровадженням заходів, пов'язаних із усуненням впливу слабких сторін, мінімізацією існуючих ризиків та перетворенням їх у можливості, є більш ризикованими та витратним, однак у разі успішної їх реалізації з'являються потужні можливості появи абсолютно нових напрямів та прогресивного соціально-економічного розвитку.

За основу сценаріїв розвитку громади прийняті базовий, оптимістичний та песимістичний сценарії, що містять послідовність подій розвитку, які базуються на аналізі демографічної ситуації, визначенні потужностей ресурсного потенціалу, оцінці соціально-економічного стану та прогнозу з урахуванням макро- та мікроекономічних впливів, ефективного функціонування місцевої влади тощо, які виявлені під час стратегічного дослідження та впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Оптимістичний сценарій розвитку

Основа реалізації оптимістичного сценарію передбачена в очікуваних сприятливих внутрішніх і зовнішніх факторах та максимальному використанні соціально-економічних трансформацій у державі на макрорівні, у тому числі ефективному поєднанню сильних сторін громади з можливостями, усуненням слабких сторін за рахунок збільшення впливу можливостей, елімінуванням впливу загроз на слабкі сторони. Цей сценарій характеризується розвитком та зростанням, що приводить до використання факторів виробництва у більш продуктивнішому напрямку та забезпеченні комфортної життєдіяльності у громаді.

Розробка оптимістичного сценарію передбачає припущення про стрімке припинення війни перемогою України протягом 2025 року з поверненням усіх тимчасово окупованих територій, підписанням мирного договору на прийнятних для України умовах та безпекових гарантіях з боку країн-партнерів. Це призводить до активного повернення тимчасово переміщених осіб із закордону та інших регіонів України. Створюються міжнародні фонди для акумулювання фінансових ресурсів з метою повоєнного відновлення. Державні фонди динамічно розпочинають реалізацію галузевих програм розвитку та відновлення. В свою чергу, місцева влада налагоджує ефективну співпрацю з міжнародними донорами для прискорення процесів економічного та соціального розвитку громади. Збільшуються обсяги залучення міжнародної технічної допомоги завдяки участі громади у нових програмах фінансової допомоги розвитку територій та продовженню реалізації діючих проєктів, розширенню географії міжнародної та міжмуніципальної співпраці для реалізації спільних гуманітарних, соціальних та економічних проєктів.

Національна валюта починає поступово зміцнюватись протягом 2025-2027 років, що приводить, у тому числі, до зниження облікової ставки НБУ та здешевлення кредитних

ресурсів. Україна зосереджує основні зусилля на впровадженні реформ у судовому, податковому, економічному, соціальному, антикорупційному тощо законодавстві для скорішого набуття членства у ЄС. У зв'язку із чим полегшуються умови зовнішньоекономічних стосунків, зокрема у сфері зовнішньої торгівлі. Із зняттям обмежень, пов'язаних із мобілізаційними процесами, ринок праці поступово наповнюється пропозицією чоловічої робочої сили, що надає змогу підприємствам особливо промислового напрямку поступово розширювати обсяги виробництва, повертаючись до потужностей довоєнного періоду. З іншого боку, активно впроваджуються заходи фізичної та психологічної реабілітації, соціального забезпечення та інтеграції військових, що постраждали під час війни (зокрема маломобільних осіб, осіб з інвалідністю тощо), та членів їх сімей, у повноцінне суспільно-економічне життя. На місцевому рівні відбувається згуртованість жителів громади до відновлення та розвитку території. Зокрема зростає кількість громадських формувань та об'єднань самоорганізації жителів, які беруть активну участь у питаннях управління громадою; відстань між громадськістю та місцевою владою суттєво скорочується, що приводить до ефективного діалогу та зростанню довіри. Крім того, відчувається більша прозорість та відкритість при формуванні місцевого бюджету громади, зокрема його видаткової частини; за рахунок особливої уваги до реалізації проєктів розвитку громади ефективність громадських обговорень зростає.

Інвестиційна привабливість як країни, так і громади стрімко підвищується. Кредитний рейтинг громади поступово починає зростати з позитивними прогнозами розвитку. Попит на природно-ресурсний потенціал громади з боку українських та іноземних інвесторів зростає; створюються конкурентні умови боротьби для розвитку бізнесу. Особлива увага приділяється виробництвам з високою часткою доданої вартості, зокрема за напрямками смарт-спеціалізації, та інтеграції у міжрегіональні та глобальні ланцюги зовнішньої торгівлі. Функціонуючі підприємства прогресивно модернізують матеріально-технічну базу та збільшують обсяги виробництва промислової продукції, у тому числі експортоорієнтовані підприємства харчової, машинобудівної, деревообробної промисловості. Позитивне зовнішньоторговельне сальдо зростає; покриття імпорту експортом збільшується. Зростає обсяг експорту саме кінцевої продукції; збільшується додана вартість при одночасному скороченні експорту сировини та матеріалів; відбувається імпортозаміщення, що зміцнює позитивне сальдо зовнішньої торгівлі громади, у тому числі завдяки ефективній реалізації державної програми «Зроблено в Україні». Освоюються нові ринки збуту продукції місцевих товаровиробників, що сприяє збільшенню кількості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. На родовищах показники добування корисних копалин виходять на планові значення; розробляються нові родовища з покладами.

Результатом ефективної політики місцевої влади є сформований портфель привабливих інвестиційних пропозицій та залучення стратегічних інвесторів у пріоритетні галузі економіки. За розробленими та затвердженими концепціями швидко відбувається розвиток діяльності індустріальних парків («Радій» (ековиробництва обладнання для атомних електростанцій та машин і устаткування для інших галузей промисловості); «Ростагропром» (глибока переробка аграрної продукції). Динамічний розвиток промислового комплексу громади, привабливе географічне розташування та розвинена дорожньо-транспортна інфраструктура сприяють розширенню супутніх обслуговуючих галузей, у тому числі оптової і роздрібною торгівлі та транспортно-складського господарства. У зв'язку із чим, виділяються земельні ділянки для створення сучасного інноваційного мультимодального транспортного хабу. Активно впроваджуються принципи «циркулярної» економіки та ощадливого та раціонального споживання.

Розвиток основних та суміжних видів економічної діяльності сприяє прискореному розвитку ІТ галузі; широко розробляються та впроваджуються новітні конкурентоспроможні інформаційні технології в усіх галузях економіки та сферах суспільного життя, у тому числі у цифровому управлінні.

Додатковий стимул для розвитку отримує малий і середній бізнес як середовище матеріального забезпечення та обслуговування стратегічних інвесторів. Поступово відбувається процес «підприємницького відкриття», що впливає на інтенсивний розвиток та впровадження інновацій, зростання ступеню комерціалізації наукових розробок, підвищення технологічного рівня підприємств у галузях, визначених на засадах смарт-спеціалізації.

Поступово скорочується трудова міграція завдяки зростанню попиту на висококваліфіковані кадри у пріоритетних галузях економіки. Завдяки чому налагоджується ефективна співпраця бізнесу та закладів різнорівневої освіти; відбувається підготовка фахівців за затребуваними на ринку праці спеціальностями. Як наслідок, збільшується рівень доходів населення; знижується рівень безробіття.

Розгалужена мережа закладів різнорівневої освіти та закладів культури з сучасною інноваційною матеріально-технічною базою сприяє розвитку людського капіталу, підсилює можливості для жителів до самореалізації і самовдосконалення. Реформовані підприємства охорони здоров'я оснащуються необхідною сучасною високотехнологічною апаратурою; підвищується якість та доступність надання медичної допомоги. Впроваджені профілактичні заходи позитивно впливають на зниження рівня захворюваності, що в свою чергу призупиняє природне скорочення населення та суттєво знижує смертність. Розвивається спортивна та фізкультурно-оздоровча інфраструктура; масовий спорт стає невід'ємною частиною життєдіяльності жителів громади. Поліпшення ситуації у соціально-економічній сфері країни та громади призводить до збільшення народжуваності.

Активно розвивається туристична індустрія та суміжні галузі гостинності, завдяки чому зростає попит на туристичні продукти громади. Повною мірою використовується весь економічний потенціал територій та об'єктів природно-заповідного фонду, рекреації, смарагдової мережі, об'єктів культурної спадщини, елементів нематеріальної культурної спадщини; відбувається розвиток креативних індустрій.

Збалансований економічний та соціальний розвиток громади найбільшою мірою відповідає вимогам збереження довкілля, у тому числі біорізноманіття, природно-заповідного фонду, його раціонального невиснажливого використання з урахуванням вимог екологічної безпеки та охорони природи. Громада збільшує площі територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. Впроваджені заходи позитивно впливають на покращення стану атмосферного повітря, скорочення обсягів забруднення ґрунтів та водних об'єктів, зокрема річки Інгул та її приток, а також поступового зниження рівня радіаційного фону.

Розвиток громади направлений на задоволення потреб усіх верств населення в усіх сферах життєдіяльності суспільства та не може призвести до обмежень прав або можливостей осіб будь-якої статі (чоловіків або жінок) будь-якого віку; не носить дискримінаційних ознак за статтю або віком; а також включає заходи, що направлені на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права. Таким чином, громада рухається у напрямку скорочення гендерної нерівності.

Завершення реформ децентралізації в країні стає основою для формування фінансово-спроможної територіальної громади з можливістю більш ефективного залучення бюджетних коштів у розвиток власної економіки, місцевого підприємництва, місцевої інфраструктури, адміністративних та соціальних послуг, сучасних закладів освіти, медицини, культури та спорту, транспортної інфраструктури тощо.

Песимістичний сценарій розвитку

Песимістичний сценарій розвитку громади передбачає наявність припущень про інтенсивне вичерпання чи неефективне використання наявних сильних сторін, обмежену часткову реалізацію потенційних можливостей та підвищення ступеню впливу загроз, що мають тенденцію до підсилення. За таких умов слабкі сторони розвитку громади виявляються надзвичайно вразливими до дії зовнішніх та внутрішніх чинників. Громада

рухається інерційно; загострення воєнних дій та подовження воєнного стану не сприяють розвитку.

Песимістичний сценарій враховує загострення довготривалої війни з ймовірним рухом лінії фронту без суттєвих переваг для жодної зі сторін з продовженням окупації частини території України. У зв'язку із чим державні видатки на оборону, зокрема утримання ЗСУ та функціонування ВПК, зростають або залишаються незмінними. Продовжується руйнування об'єктів цивільної, промислової та критичної інфраструктури; темпи оперативного ремонтування уповільнюються. Обсяги міжнародної фінансової допомоги скорочуються та обмежуються висуванням певних вимог та забезпечень. Для територіальних громад продовжують діяти бюджетні обмеження видатків на капітальні інвестиції та окремі статті бюджету розвитку.

Демографічна ситуація у найближчі 2025-2027 роки погіршується за рахунок зростання смертності та скорочення народжуваності. Міграція населення у більш безпечні та інфраструктурно розвинуті міста України або за кордон не зупиняється. З іншого боку, продовжується рух внутрішньо переміщених осіб на територію громади, що потребує розширенню послуг соціальної допомоги зазначених категорій, що приводить до збільшення навантаження на місцевий бюджет. Вікова структура населення продовжує змінюватись у бік скорочення працездатного населення та його стрімке старіння, що призводить до зростання навантаження на працездатне населення.

Посилення законодавства у сфері мобілізації та збільшення кількості військовослужбовців різних рівнів та різної статі, а також міграція населення негативно впливають на ринок праці, на якому спостерігається загальний дефіцит робочої сили, у тому числі зменшення попиту серед чоловічих професій та переваження жінок, що поступово приводить до скорочення виробництва та закриття окремих видів діяльності, у тому числі скорочення самозайнятості.

Зниження темпів розвитку підприємницького середовища та низька інвестиційна привабливість призводять до скорочення реального сектору економіки. Руйнування енергетичної інфраструктури та значний дефіцит традиційних енергоресурсів унеможлиблює здійснення повноцінної ефективної підприємницької діяльності. Обсяги експортних операцій зменшуються або залишаються на незмінному рівні, імпорتنі поставки поступово збільшуються; у найближчі роки зберігається позитивне зовнішньоторговельне сальдо. Блокування сталих логістичних маршрутів та повільні темпи створення нових транспортних шляхів переорієнтовують експорт на країни ЄС. Мале і середнє підприємництво розвивається незначними темпами, основні сфери діяльності – торгівля та надання послуг; суттєвого приросту новоутворених підприємств не спостерігається. Значна частина економіки знаходиться у «тіні», у тому числі через посилений податковий тиск та мобілізаційні заходи. Відбувається зниження реальних доходів жителів громади, що збільшує навантаження на бюджети всіх рівнів у частині підтримки соціальних стандартів життєдіяльності. Окрім того, ризики зростання заборгованості за послуги житво-комунального господарства суттєво збільшуються в умовах постійно зростаючих тарифів та загальної інфляції. ВВП та ВРП скорочуються через неможливість оперативно подолати негативні наслідки війни.

Повільно розвиваються основні галузі економіки громади, у тому числі за напрямками смарт-спеціалізації, що пригальмовує реалізацію стратегічних інвестиційних проєктів створення індустріальних парків, логістично-транспортного хабу та формування кластерів різної спеціалізації. Незважаючи на наявний потужний природничий, культурний та промисловий потенціал, сфера туризму та гостинності розвивається повільно; у відповідних умовах неможливо створити ефективний конкурентоздатний інноваційний туристичний продукт.

Відбувається поступова оптимізація закладів освіти усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів та культури за рахунок приєднання малокомплектних до опорних. Молодь активно переїжджає до більш розвинутих міст, у тому числі за кордон, з метою отримання європейської освіти, влаштування на перспективні робочі місця, інтеграції у європейське

суспільство. Відчувається наростаюча криза у співпраці між місцевою владою та інститутами громадянського суспільства через зростання недовіри та порушення ефективної комунікації; зниження рівня корупції не відбувається.

Соціально-економічна ситуація у країні та громаді не поліпшується, що впливає на низьке матеріально-технічне оснащення об'єктів соціальної сфери, у тому числі оснащення сучасним обладнанням підприємств охорони здоров'я, що уповільнює темпи впровадження превентивних заходів запобігання захворюваності та збільшення смертності від основних хвороб. Пропаганда здорового способу життя залишається на низькому рівні; в громаді має місце незадовільний рівень охоплення жителів масовим спортом.

Спостерігається тенденція суттєвого скорочення фінансування заходів, пов'язаних із захистом довкілля та раціональним використанням природних ресурсів; біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження штучних водних об'єктів, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Якість води річки Інгул та її приток не завжди відповідають санітарно-гігієнічним вимогам. Збільшуються обсяги скидання недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти. Обсяги викидів забруднюючих речовин підприємств – найбільших забруднювачів атмосферного повітря, водних об'єктів, ґрунтів – поступово зростають. Збільшується кількість стихійних неконтрольованих сміттєзвалищ.

Більшість територій природоохоронних та рекреаційних земель перебувають у незадовільному стані; у достатній мірі не здійснюється їх охорона та збереження відповідно до діючого законодавства, що призводить до втрати природної цінності заповідних об'єктів. Збереження високого антропогенного навантаження на природне середовище опосередковано негативно впливає на здоров'я населення громади та відповідно на погіршення показників демографії.

Культурний розвиток залишається вразливим через невідповідність матеріально-технічної бази установ культури і мистецтв сучасним вимогам; має місце недостатній рівень умов для розвитку творчих та інтелектуальних здібностей, проведення дозвілля. Гендерні розриви все більше очевидні у всіх сферах життєдіяльності громади.

Реалізація песимістичного сценарію ілюструє значне загострення соціально-політичних, фінансово-економічних, житлово-комунальних проблем, які можуть суттєво перешкоджати сталому розвитку та створенню комфортних умов життєдіяльності. Головними стратегічними пріоритетами у даному напрямку мають бути заходи, спрямовані на зміцнення сильних сторін, підтримки слабких за умов диверсифікації ризиків та загроз.

Базовий сценарій розвитку

Базовий сценарій розвитку Кропивницької міської територіальної громади передбачає врахування зовнішніх та внутрішніх факторів, що ускладнюють умови реалізації оптимістичного сценарію, та базується на основних «базових» показниках розвитку країни та області. Тому такий сценарій, в першу чергу, ґрунтується на запобіганні погіршенню основних соціально-економічних процесів у громаді, їх призупиненню; та підтримки темпів поступового зростання основних соціально-економічних показників на основі відносно стабільних макроекономічних умов та прогнозів розвитку країни в умовах воєнного стану.

Зокрема, припускається, що економіка країни, у том числі громади, адаптувалась до воєнних викликів. Кропивницька міська територіальна громада стає на шлях формування нової власної ідентичності як потужного конкурентоздатного високотехнологічного та екологічного міста, у центрі якого перебуває особистість – житель громади. Припускається, що 2025 рік може бути роком підписання мирної угоди. Передбачається, що заходи з повоєнного відновлення можуть розпочатись саме у цей час. Тому досягнення стратегічних цілей розвитку громади має базуватись на сильних сторонах та можливостях

з мінімізацією втрат від усього наявного ресурсного потенціалу з впровадженням заходів щодо зменшення впливу слабких сторін та загроз.

Розроблений план заходів реалізації Стратегії розвитку найкращим чином відображатиме базовий напрям руху громади до поступового сталого соціально-економічного розвитку в умовах ймовірного припинення активної фази війни, підготовки до підписання мирної угоди, вірогідного подовження воєнного стану та початку повоєнного відновлення.

З урахуванням визначених подій активна робота громади направлена на активізацію інвестиційного потенціалу з метою залучення стратегічних інвесторів у пріоритетні сфери економічної діяльності, зокрема у напрями смарт-спеціалізації. Підвищення інвестиційної привабливості громади відбувається поступово; здійснюється розробка привабливих інвестиційних пропозицій. Ресурси направляються на використання максимального економічного потенціалу наявних територій і об'єктів типу «brownfield» та «greenfield» через надання в оренду або продаж потенційним інвесторам з метою розширення існуючих та впровадження нових видів економічної діяльності, що сприятиме можливому інноваційному шляху розвитку на засадах смарт-спеціалізації. Особливого суттєвого значення набуває забезпечення та підтримка розвитку підприємств промислового комплексу, у тому числі у реалізації проектів створення індустріальних парків на базі підприємств машинобудівної («Радій») та агропромислової («Ростагропром») галузей; та у розробці концепції створення та функціонування транспортно-логістичного хабу.

Ефективним результатом заходів стимулювання інвестиційної привабливості громади можуть перешкоджати базові макроекономічні та геополітичні чинники, у тому числі зростання цін на комунальні тарифи (водопостачання, водовідведення, електроенергія, опалення тощо) та паливо-мастильні матеріали; істотні коливання національної валюти переважно у бік знецінення завдяки міжнародним кредитам, інтервенціям НБУ та від'ємному сальдо зовнішньої торгівлі; суттєві видатки державного бюджету на утримання ЗСУ та функціонування ВПК; загальнодержавні інфляційні коливання вище прогнозованих показників й інші чинники.

Не зважаючи на це, темпи зростання обсягів реалізації промислової продукції поступово наближуються до середніх показників по обласним центрам, особливо в напрямках смарт-спеціалізації: харчова промисловість, машинобудування. Розвиток стратегічного для громади промислового комплексу сприяє активізації діяльності суб'єктів малого підприємництва як самостійних суб'єктів підприємницької діяльності, так і з метою обслуговування діяльності стратегічних інвесторів.

Як результат відбувається збільшення робочих місць внаслідок залучення інвестицій; спостерігається зростання самозайнятості та відкриття власних справ. Хоча відсутність дієвих заходів співпраці податкових інституцій з бізнесом та податковий тиск не сприяють активному виходу економіки з «тіні», зокрема, у малому і середньому підприємстві, все ж має місце позитивна тенденція ведення «білого» бізнесу. Рівень середньомісячної заробітної плати є нижчим за відповідний показник по країні; зростає повільно з певними коливаннями в розрізі структури галузей господарства. Рівень безробіття має тенденцію до поступового зниження.

Туристична галузь та індустрія гостинності розвиваються повільними темпами. З метою активізації використання наявного ресурсного потенціалу розроблена стратегія розвитку туризму та креативних індустрій, що передбачає визначення стратегічних напрямів розвитку галузі та створення інноваційних конкурентоздатних туристичних продуктів.

Продовжується реформування підприємств охорони здоров'я; покращення матеріально-технічного стану сприяє наданню доступної та більш якісної медичної допомоги населенню громади, зокрема у віддаленій місцевості, та позитивно впливає на зниження темпів захворюваності жителів, що може привести до призупинення темпів зростання смертності і скорочення народжуваності та їх стабілізації у довгостроковій перспективі. Капітальні інвестиції у розвиток спортивної та фізкультурно-оздоровчої

інфраструктури здійснюються у межах наявних фінансових ресурсів. Активно впроваджуються заходи з пропаганди здорового способу життя та популяризації розвитку масового спорту серед населення.

Розгалужена мережа закладів різнорівневої освіти та закладів культури з сучасною інноваційною матеріально-технічною базою, сприяє розвитку людського капіталу, підсилює можливості для жителів до самореалізації і самовдосконалення. Заклади професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти задовольняють потреби ринку праці, у тому числі необхідність у працівниках в пріоритетних галузях економіки.

Діяльність житлово-комунального господарства громади направлена на повне задоволення потреб населення в усіх видах житлово-комунальних послуг, зокрема у створенні комфортних умов життєдіяльності, належному утриманні та ефективному використанні об'єктів комунальної власності, здійсненні капітальних ремонтів та реконструкцій об'єктів благоустрою, розбудові мереж вуличного освітлення, поліпшенні технічного стану водопровідної мережі, зменшенні енергоємності та впровадженні енергозберігаючих технологій, врегулюванні питань поводження з тваринами, поліпшенні екологічного стану тощо. Принципи «циркулярної» економіки та раціонального і ощадливого споживання впроваджуються повільно.

Екологічна ситуація та рівень екологічної безпеки громади не зазнає суттєвих змін і відповідає сьогоднішній ситуації. Стан атмосферного повітря на території громади залишається стабільним і у порівнянні з минулими періодами значно не погіршується. Цьому сприяють впровадження проєктів у сфері застосування альтернативних джерел енергії, енергозбереження, а також заходи зі зниження викидів стаціонарними та пересувними джерелами, управління відходами та очистки стічних вод. Впроваджених заходів не достатньо для суттєвого скорочення обсягів забруднення ґрунтів, водних об'єктів та атмосферного повітря.

Громада збільшує площі територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі несуттєвими темпами. Не зважаючи на впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод та системи управління відходами, продовжуються процеси обміління річки Інгул та її приток, активізація ерозійних процесів, погіршення санітарно-епідемічного стану в басейні річки, зникнення зон відпочинку населення.

Розвиток інститутів громадянського суспільства сприяє покращенню діалогу між місцевою владою та громадськістю; відстань у комунікації потроху скорочується, що приводить до поступового збільшення довіри. Впроваджуються заходи з подолання гендерних розривів у суспільстві, у тому числі пов'язаних із наслідками війни, та створення необхідної інфраструктури безбар'єрного доступу.

Базовий сценарій розвитку Кропивницької міської територіальної громади передбачає збалансованість у фінансуванні економічних, соціальних та екологічних інвестицій з метою підтримки реального сектору, формування здорового суспільства, вдосконалення соціального захисту населення, підвищення якості освітніх послуг, якості життя, комфортних умов та добробуту в громаді. Припускається, що завдяки об'єднанням зусиль органів місцевої влади різних рівнів, громадськості, бізнесу та академічних інституцій, можуть бути створені певні умови для наближення базового сценарію розвитку громади до оптимістичного.

VII. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ

Стратегічне бачення Кропивницької міської територіальної громади було сформульовано на принципах людиноцентричного підходу з урахуванням результатів стратегічного аналізу соціально-економічного становища громади; опитування жителів громади; SWOT-аналізу та визначення конкурентних переваг, можливостей та ризиків; ймовірних сценаріїв розвитку громади.

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ЛЮДИНА – ГОЛОВНИЙ РЕСУРС НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

- громада приділяє особливу увагу людині, її високій якості життєдіяльності; забезпечує розвиток особистості та надання можливостей самореалізації і самовдосконалення; підтримує рівні права і можливості, формує інклюзивно орієнтовний простір; забезпечує вільне волевиявлення та залучення до взаємної ефективної співпраці в управлінні громадою.

ГРОМАДА ПОТУЖНОЇ ЕКОНОМІКИ (URBAN ECONOMY)

інвестиційно приваблива громада з розвиненим конкурентоздатним високотехнологічним диверсифікованим промисловим комплексом; сприятлива для формування комфортного підприємницького середовища; відкрита для розвитку креативних рішень та інноваційних бізнес-ідей; що сформувала позитивний імідж потужного економічного потенціалу на міжрегіональному та міжнародному рівнях

КОМПАКТНА ГРОМАДА (SPATIAL CITY)

громада комфортних інноваційних планувальних рішень, що підтримує загальносвітову тенденцію впровадження концепції «компактності» у просторовому розвитку території для досягнення збалансованості та поліцентричності у модернізації міської інфраструктури з покращеною мобільністю, підвищеною транспортною доступністю, розвиненим публічним простором

РОЗУМНА ГРОМАДА (SMART CITY)

«розумна» цифрова громада, що фокусується на інтеграції та впровадженні інновацій та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини з метою підвищення ефективності розвитку цифрового управління, сприяння впровадженню новітніх розробок у пріоритетні галузі економіки, досягнення максимальної відкритості та прозорості у налагодженні ефективної взаємодії з громадськістю

ГРОМАДА ІСТОРИЇ, КУЛЬТУРИ, ОСВІТИ (CITY OF CULTURE, HISTORY, EDUCATION)

сучасна інтеркультурна громада, що приваблює жителів і гостей своєю історією, віковими багатонаціональними звичаями і традиціями та збереженими і відновленими об'єктами культурної спадщини; створює усі необхідні умови для здобуття освіти, самореалізації, духовного відродження та формування громадянської ідентичності кожного жителя

ЕКО ГРОМАДА (ECO CITY)

екологічно чиста громада з раціонально організованим міським простором, заходи із забезпечення екологічності якої направлені на максимальне зниження викидів парникових газів; використання альтернативних відновлювальних джерел енергії; збереження, відновлення та розширення природних екосистем, зокрема біорізноманіття та природних біоландшафтів; створення сучасних інноваційних «зелених» публічних просторів;

управління землекористуванням, енергоефективністю, ресурсоощадливістю; розвиток галузей циркулярної економіки

ЗДОРОВА ГРОМАДА (URBAN HEALTH)

громада розвинутого «здорового» міського простору, який створюється в усіх сферах життєдіяльності, для пріоритетного вирішення проблем громадського фізичного та емоційного здоров'я серед населення, що у довгостроковій перспективі сприятиме активному, здоровому та подовженому життю переважно через динамічне просування та розвиток здорового способу життя та масового спорту, впровадження заходів екологічності та створення сучасної інноваційної екологічної інфраструктури, покращення надання медичних послуг, створення багатофункціональних громадських просторів та центрів соціальної підтримки різних напрямів

КОМФОРТНА І БЕЗПЕЧНА ГРОМАДА (SAFE CITY)

безпечна громада із сприятливим комфортним безбар'єрним міським простором та міською інфраструктурою для життєдіяльності, що застосовує ефективні принципи проектування міського середовища з урахуванням публічних і громадських просторів; покращує мобільність та раціональність міських транспортних потоків; забезпечує інноваційними технологіями моніторингу, зокрема роботою ситуаційного центру; а також розвиває потужну інфраструктуру цивільної безпеки (сховища, найпростіші укриття; системи оповіщення; автономні рішення у сфері електропостачання та енергозбереження)

КРОПИВНИЦЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

інвестиційно приваблива конкурентоздатна екологічно чиста українська громада з європейськими цінностями, високотехнологічної інноваційної промисловості, багатовікових традицій та історико-культурної спадщини, потужного освітнього потенціалу, туристично приваблива, комфортна та безпечна для проживання та розвитку бізнесу, відкрита та прозора для ефективної комунікації, для якої людина та її особистість є головним ресурсом на шляху сталого розвитку

МІСІЯ

забезпечення високої якості життєдіяльності, безпеки та гармонійного розвитку жителів і гостей громади; розвиток та примноження потенціалу людського капіталу; налагодження широкого та відкритого діалогу; збереження, відновлювання та ефективне раціональне збалансоване невиснажливе використання усього ресурсного потенціалу громади в умовах конкурентоспроможності, інноваційності та екологічності економіки

VIII. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ

Стратегічне бачення розвитку Кропивницької міської територіальної громади досягатиметься через досягнення стратегічних цілей, а визначені стратегічні цілі будуть реалізовуватись через систему оперативних цілей та завдань до них.

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Основні завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ГРОМАДА СИЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	1.1.1 Сприяння створенню нових та розширенню діючих підприємств з високою часткою доданої вартості, у тому числі розвитку діяльності виробників крафтової та локальної продукції
		1.1.2 Створення та розвиток індустріальних парків, зокрема екологічного напрямку
		1.1.3 Створення кластерів різної спеціалізації у галузях з високим економічним потенціалом
		1.1.4 Сприяння ефективному розвитку інфраструктури поліфункціональних транспортно-логістичних хабів
		1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі
	1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	1.2.1 Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі соціального підприємництва, та стимулювання експортоорієнтованості
		1.2.2 Сприяння ефективному розвитку і популяризації інвестиційних пропозицій та співробітництва з потенційними інвесторами, у тому числі у ключових секторах економіки
		1.2.3 Впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення
		1.2.4 Формування та промоція позитивного інвестиційного іміджу громади, зокрема в рамках міжнародного співробітництва
		1.2.5 Сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для реалізації публічних інвестиційних проєктів розвитку
1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	1.2.6 Розбудова усіх форм партнерств, у тому числі розвиток міжнародного територіального співробітництва та співробітництва територіальних громад	
	1.2.7 Розвиток інституційної спроможності органу місцевого самоврядування у сфері стратегічного планування, проєктного менеджменту, цифровізації	
	1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо	
	1.2.9 Створення та забезпечення ефективної діяльності Агенції розвитку громади	
	1.3.1 Сприяння розбудові та розвитку інфраструктури інноваційної екосистеми, зокрема технологічних парків, наукових парків, цифрових хабів тощо	
1.3.2 Підтримка реалізації економічних проєктів, у тому числі інноваційних, у ключових секторах економіки на принципах екологічної та цифрової трансформації з урахуванням факторів безпеки		
1.3.3 Налагодження співпраці із закладами освіти з метою удосконалення системи підготовки професійних кадрів відповідно до потреб пріоритетних галузей економіки		

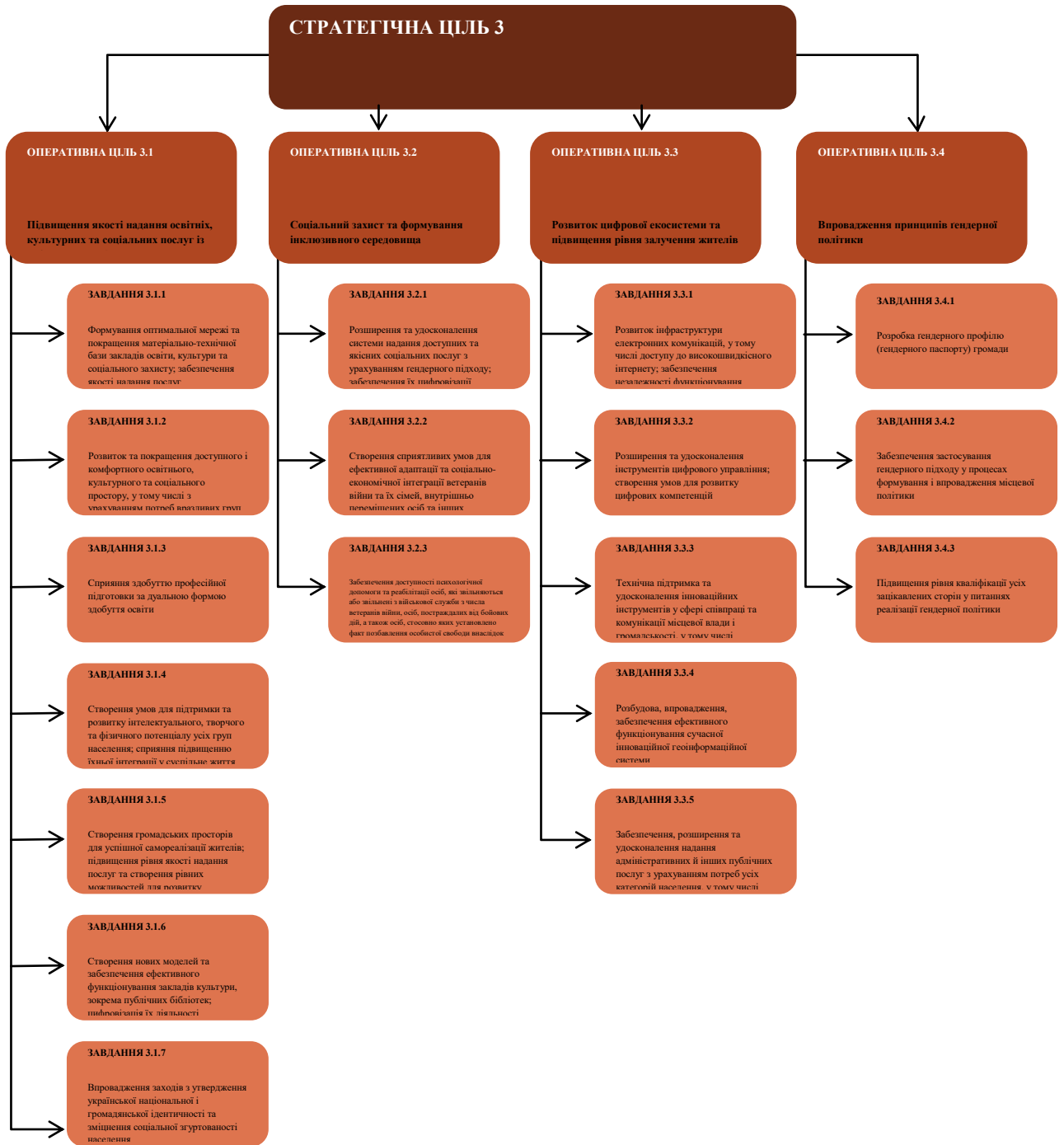
Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Основні завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ГРОМАДА ВИСОКОЇ ЯКОСТІ РІВНЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ	2.1 Інфраструктурний розвиток території	<p>2.1.1 Розроблення та впровадження комплексного плану просторового розвитку; оновленої містобудівної документації, у тому числі з урахуванням розвитку безпекової інфраструктури</p> <p>2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності</p> <p>2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості</p> <p>2.1.4 Модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж тепlopостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії</p> <p>2.1.5 Розбудова системи розподіленої енергогенерації з використанням альтернативних джерел енергії</p> <p>2.1.6 Впровадження технологій енергоефективності та застосування альтернативних джерел енергії; удосконалення системи енергетичного менеджменту</p> <p>2.1.7 Створення фізичного безбар'єрного простору та облаштування об'єктів фізичного оточення доступністю для всіх груп населення</p> <p>2.1.8 Збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді</p> <p>2.1.9 Відновлення інфраструктури, зокрема критичної та соціальної, об'єктів житлового та громадського призначення, з метою ліквідації негативних наслідків збройної агресії</p>
	2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	<p>2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності</p> <p>2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення</p> <p>2.2.3 Розвиток інфраструктури та оновлення парку громадського транспорту, у тому числі підвищення якості транспортного сполучення</p>
	2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	<p>2.3.1 Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту; розвиток системи оповіщення та інформування</p> <p>2.3.2 Створення та забезпечення функціонування центрів безпеки, у тому числі пожежно-рятувальних підрозділів</p> <p>2.3.3 Сприяння створенню безпечових умов шляхом реалізації проєкту «Поліцейський офіцер громади»</p>
	2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	<p>2.4.1 Розвиток та модернізація мережі комунальних закладів охорони здоров'я із створенням безбар'єрного, інклюзивного, безпечного медичного простору з урахуванням гендерного підходу</p> <p>2.4.2 Розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення</p> <p>2.4.3 Збереження та розвиток кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я</p> <p>2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури</p> <p>2.4.5 Розвиток, підтримка та промоція спорту, фізичної активності й реабілітації та здорового способу життя, у тому числі серед вразливих категорій населення</p>

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Основні завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ГРОМАДА ВИСОКОЇ ЯКОСТІ РІВНЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ	2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	2.5.1 Розробка і впровадження системи управління відходами 2.5.2 Впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод 2.5.3 Впровадження сучасних заходів з розчищення русел річок та прибережних захисних смуг; розбудова та розширення «зелено-блакитної» інфраструктури 2.5.4 Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду

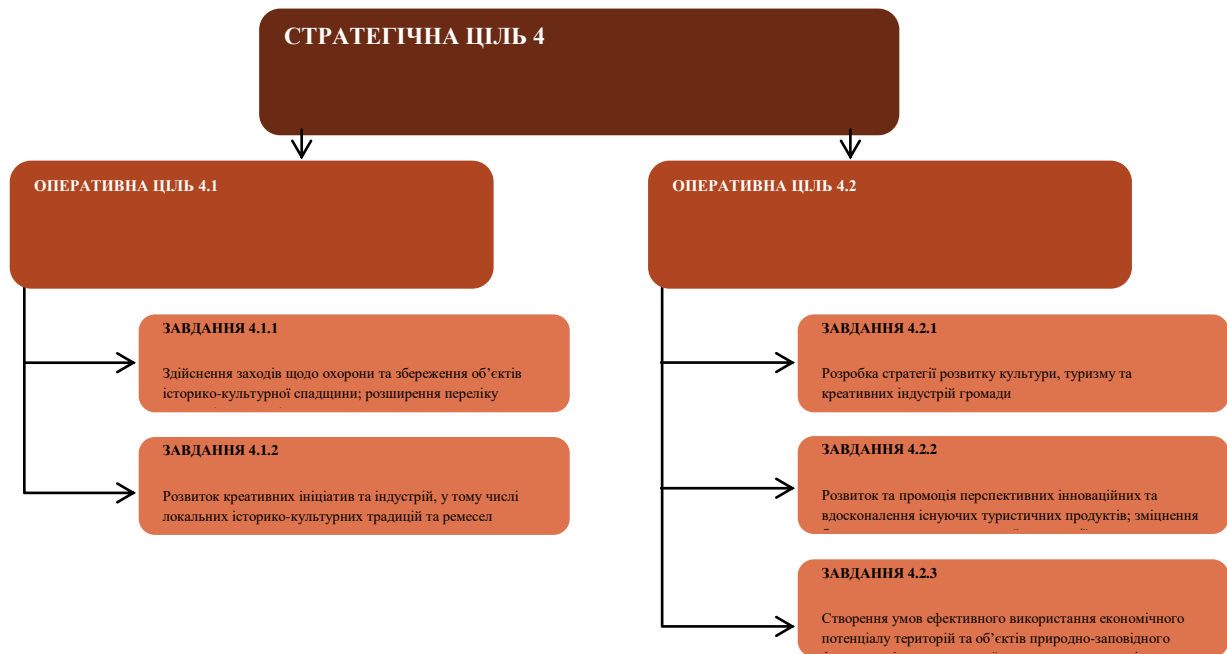
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Основні завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ГРОМАДА ПОТУЖНОГО ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЦИФРОВОГО УПРАВЛІННЯ	3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	<p>3.1.1 Формування оптимальної мережі та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, культури та соціального захисту; забезпечення якості надання послуг</p> <p>3.1.2 Розвиток та покращення доступного і комфортного освітнього, культурного та соціального простору, у тому числі з урахуванням потреб вразливих груп населення та принципу гендерної рівності</p> <p>3.1.3 Сприяння здобуттю професійної підготовки за дуальною формою здобуття освіти</p> <p>3.1.4 Створення умов для підтримки та розвитку інтелектуального, творчого та фізичного потенціалу усіх груп населення; сприяння підвищенню їхньої інтеграції у суспільне життя</p> <p>3.1.5 Створення громадських просторів для успішної самореалізації жителів; підвищення рівня якості надання послуг та створення рівних можливостей для розвитку особистості</p> <p>3.1.6 Створення нових моделей та забезпечення ефективного функціонування закладів культури, зокрема публічних бібліотек; цифровізація їх діяльності</p> <p>3.1.7 Впровадження заходів з утвердження української національної і громадянської ідентичності та зміцнення соціальної згуртованості населення</p>
	3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	<p>3.2.1 Розширення та удосконалення системи надання доступних та якісних соціальних послуг з урахуванням гендерного підходу; забезпечення їх цифровізації</p> <p>3.2.2 Створення сприятливих умов для ефективної адаптації та соціально-економічної інтеграції ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення</p> <p>3.2.3 Забезпечення доступності психологічної допомоги та реабілітації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України</p>
	3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	<p>3.3.1 Розвиток інфраструктури електронних комунікацій, у тому числі доступу до високошвидкісного інтернету; забезпечення незалежності функціонування цифрової мережі</p> <p>3.3.2 Розширення та удосконалення інструментів цифрового управління; створення умов для розвитку цифрових компетенцій</p> <p>3.3.3 Технічна підтримка та удосконалення інноваційних інструментів у сфері співпраці та комунікації місцевої влади і громадськості, у тому числі покращення доступу до електронних сервісів</p> <p>3.3.4 Розбудова, впровадження, забезпечення ефективного функціонування сучасної інноваційної геоінформаційної системи</p> <p>3.3.5 Забезпечення, розширення та удосконалення надання адміністративних й інших публічних послуг з урахуванням потреб усіх категорій населення, у тому числі для жителів віддалених районів</p>
	3.4 Впровадження принципів гендерної політики	<p>3.4.1 Розробка гендерного профілю (гендерного паспорту) громади</p> <p>3.4.2 Забезпечення застосування гендерного підходу у процесах формування і впровадження місцевої політики</p> <p>3.4.3 Підвищення рівня кваліфікації усіх зацікавлених сторін у питаннях реалізації гендерної політики</p>

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Основні завдання
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ГРОМАДА БАГАТОВІКОВИХ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ ТА ІСТОРИЧНОГО НАДБАННЯ	4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	4.1.1 Здійснення заходів щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурної спадщини; розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини 4.1.2 Розвиток креативних ініціатив та індустрій, у тому числі локальних історико-культурних традицій та ремесел
	4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	4.2.1 Розробка стратегії розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади 4.2.2 Розвиток та промоція перспективних інноваційних та вдосконалення існуючих туристичних продуктів; зміцнення бренду громади як туристичної дестинації 4.2.3 Створення умов ефективного використання економічного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини

8.1 СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ГРОМАДА СИЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Економічний потенціал Кропивницької міської територіальної громади протягом воєнних років продовжує демонструвати позитивну тенденцію нарощення обсягів виробництва продукції та надання послуг, хоча й повільними темпами. Як «умовно безпечний» регіон, територія громади не зазнала суттєвих пошкоджень та втрат через масштабні обстріли та руйнування цивільної, промислової та критичної інфраструктури. Що, в свою чергу, вплинуло на те, що реальний сектор економіки громади продовжував свою роботу. Крім того, громада гостинно приймала та розміщувала внутрішньо переміщених осіб та релоковані підприємства.

Як і до початку повномасштабного вторгнення у структурі економіки громади домінують галузі переробної промисловості, зокрема машинобудування та харчова промисловість, а також оптова та роздрібна торгівля, транспорт і складське господарство та сфера обслуговування. Саме продукція машинобудування та харчової промисловості є основною у структурі експорту товарів підприємствами громади, що дозволяє зберігати високий коефіцієнт покриття імпорту експортом. В свою чергу, транспортні послуги та послуги у сфері інформаційних технологій домінують у структурі експорту послуг, що підтверджує необхідність у сприянні та підтримці розвитку цих галузей. Зокрема, руйнування сталих логістичних маршрутів під час війни та трансформація товарних потоків через західний кордон України, сприяли розвитку вантажних перевезень, інфраструктури складської галузі та інноваційних моделей поліфункціональних транспортно-логістичних хабів та впровадження мультимодальних перевезень. Привабливе економіко-географічне розташування території громади сприяє розвитку цього напрямку.

Кропивницька міська територіальна громади переважно завдяки безпековим факторам та через значні втрати та руйнування промислового потенціалу східних та південних областей України, має всі шанси розвиватись як потужний промисловий наукоємний та високотехнологічний центр економічного розвитку, у тому числі нарощуючи обсяги експорту та інтегруючись у глобальні ланцюги доданої вартості. Тому, стратегічне планування економічного розвитку громади базується на принципах смарт-спеціалізації з метою концентрації зусиль на розвитку найбільш пріоритетних галузей економіки, що мають найбільший внесок у валовий регіональний продукт, найбільшу частку доданої вартості у кінцевій продукції та найбільшу інноваційну складову. Зокрема, напрямами смарт-спеціалізації визначені машинобудування, харчова промисловість, транспорт та складське господарство, туристична галузь та розвиток сфери гостинності.

Впровадження дієвих заходів та механізмів підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу безпосередньо впливатиме на поступове покращення інвестиційного клімату та зростання зацікавленості інвесторів. А ефективний розвиток міжтериторіальної та міжнародної співпраці сприятиме полегшенню отримання фінансування з додаткових джерел, зокрема й міжнародної технічної допомоги від міжнародних партнерів. З цією метою виникає необхідність у розбудові інфраструктури інституційної спроможності місцевої влади розробляти та реалізовувати проекти з урахуванням сучасних інструментів ефективного використання публічних інвестицій, знань і досвіду залучення грантової міжнародної допомоги з метою реалізації місцевих проектів соціально-економічного розвитку. Важливою складовою збільшення конкурентоспроможності громади є налагодження співпраці з вищими навчальними закладами з метою розвитку елементів інноваційної екосистеми, у тому числі сприяння збільшення інновацій та високих технологій у пріоритетних галузях економіки, стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі стартапів, та ефективному трансферу технологій.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	1.1.1 Сприяння створенню нових та розширенню діючих підприємств з високою часткою доданої вартості, у тому числі розвитку діяльності виробників крафтової та локальної продукції	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток видів економічної діяльності, які визначені смарт-спеціалізацією громади; - сприяння створенню нових наукоємних та високотехнологічних промислових виробництв; - нарощення обсягів та зростання частки продукції з високою доданою вартістю, зокрема в експорті; - збільшення кількості суб'єктів господарювання; - розвиток місцевих виробників крафтової продукції; - підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту виробленої продукції та наданих послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання, зокрема у напрямках смарт-спеціалізації, од.; - обсяг реалізованої промислової продукції, млн..грн.; - обсяг реалізованої промислової продукції на 1 жителя, грн.; - темп росту реалізованої промислової продукції, %; - обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн..грн.; - обсяг експорту товарів, млн..\$; - кількість виробників крафтової продукції, од.; - кількість створених нових робочих місць, од.
	1.1.2 Створення та розвиток індустріальних парків, зокрема екологічного напрямку	<ul style="list-style-type: none"> - створення сприятливого інвестиційного клімату; - підвищення інвестиційного потенціалу реалізації перспективних проєктів на території громади за рахунок різних джерел фінансування; - створення індустріальних парків, у тому числі екологічного напрямку; - нарощення експортного потенціалу підприємств, що входять до структури індустріальних парків. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість зареєстрованих індустріальних парків, зокрема екологічного напрямку, од.; - обсяг реалізованої промислової продукції підприємствами індустріальних парків, млн..грн.; - обсяг експорту промислової продукції підприємствами індустріальних парків, млн..грн.; - темп росту реалізованої промислової продукції підприємств індустріальних парків, %; - обсяг капітальних інвестицій у розбудову інфраструктури індустріальних парків, млн..грн..
	1.1.3 Створення кластерів різної спеціалізації у галузях з високим економічним потенціалом	<ul style="list-style-type: none"> - створення нових бізнес хабів для налагодження співпраці суб'єктів господарювання; - формування інноваційно-технологічних кластерів; - підтримка створення різних форм об'єднань. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість видів економічної діяльності, об'єднаних у кластери, од.; - кількість створених кластерів, од.; - обсяг реалізованої промислової продукції підприємствами кластерів, млн..грн.; - обсяг експорту промислової продукції підприємствами кластерів, млн..грн.; - кількість створених інших форм об'єднань бізнесу, од.
	1.1.4 Сприяння ефективному розвитку інфраструктури поліфункціональних транспортно-логістичних хабів	<ul style="list-style-type: none"> - розбудова інфраструктури логістичних комплексів і терміналів; - ефективне використання транзитного потенціалу регіону; - нарощення обсягів експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання; - посилення просторової інтеграції громади з іншими громадами та регіонами; - розвиток мережі автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення. 	<ul style="list-style-type: none"> - обсяг перевезених вантажів автомобільним транспортом, тис.т.; - протяжність відремонтованих та збудованих доріг, км; - кількість створених логістичних комплексів, од.; - темп росту обсягів експорту товарів, %.
	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі	<ul style="list-style-type: none"> - нарощування авіаційного потенціалу громади; - розбудова інфраструктури авіаційної галузі; - сприяння розвитку та підтримки Української державної льотної академії. 	<ul style="list-style-type: none"> - обсяг перевезених вантажів авіаційним транспортом, тис.т.; - кількість перевезених пасажирів авіаційним транспортом, осіб;

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	1.2.1 Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі соціального підприємництва, та стимулювання експортоорієнтованості	<ul style="list-style-type: none"> - створення сприятливих умов для започаткування нових та розвитку існуючих малих та середніх підприємств; - стимулювання створення нових робочих місць; - підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту виробленої продукції та наданих послуг; - нарощення експортного потенціалу МСП; - удосконалення фінансово-кредитної та інформаційно-консультативної підтримки суб'єктів МСП; - сприяння розвитку соціального підприємництва. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість зареєстрованих суб'єктів МСП, од.; - обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктами МСП, млн..грн.; - кількість об'єктів інфраструктури з підтримки розвитку підприємництва, од.; - кількість суб'єктів МСП, що займаються соціальним підприємництвом, од.; - обсяг експорту товарів суб'єктів МСП, млн..\$.
	1.2.2 Сприяння ефективному розвитку і популяризації інвестиційних пропозицій та співробітництва з потенційними інвесторами, у тому числі у ключових секторах економіки	<ul style="list-style-type: none"> - створення умов для формування привабливого інвестиційного клімату; - підвищення інвестиційної привабливості громади; - сприяння залученню інвестицій в економіку громади, зокрема у напрями smart-спеціалізації; - забезпечення презентації потенціалу громади на всеукраїнських та міжнародних заходах та онлайн платформах. 	<ul style="list-style-type: none"> - обсяг капітальних інвестицій в економіку громади, млн..грн.; - обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку громади, млн..грн.; - кількість проведених заходів налагодження співпраці місцевої влади та бізнесу, од.; - кількість створених об'єктів розвитку інвестиційної інфраструктури, зокрема залучення та супроводу інвесторів, од.
	1.2.3 Впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення	<ul style="list-style-type: none"> - створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та стимулювання самозайнятості; - проведення інформаційно-освітніх заходів з питань відкриття власної справи; - проведення семінарів та майстер-класів щодо написання грантових заявок та отримання міжнародної допомоги; - сприяння популяризації державних програм щодо розвитку власної справи та працевлаштування. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість підприємств, що отримали консультації з питань отримання грантів на розвиток власної справи, од.; - кількість поданих грантових заявок, од.; - кількість позитивно схвалених грантових заявок, од.; - кількість проведених заходів для підприємств, од.; - кількість працевлаштованих осіб за державними програмами підтримки, осіб.
	1.2.4 Формування та промоція позитивного інвестиційного іміджу громади, зокрема в рамках міжнародного співробітництва	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення заходів щодо популяризації інвестиційного потенціалу громади, у тому числі за кордоном; - розроблення маркетингової стратегії просування інвестиційного потенціалу громади; - створення бренду громади та його промоція. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість заходів, в яких взято участь для популяризації інвестиційного потенціалу громади та інвестиційного іміджу, од.; - створено бренд громади, од.; - розроблено маркетингову стратегію громади, од.
	1.2.5 Сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для реалізації публічних інвестиційних проєктів розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - проведення навчання відповідальних осіб для написання і подачі грантових заявок; - здійснення написання і подача грантових заявок на отримання міжнародної технічної допомоги для реалізації місцевих проєктів розвитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість осіб, що пройшли навчання з написання та подачі грантових заявок на отримання міжнародної технічної допомоги, осіб; - кількість поданих грантових заявок, од.; - кількість позитивно схвалених грантових заявок, од.; - обсяг фінансування за позитивно схваленими грантовими заявками, млн..грн.
	1.2.6 Розбудова усіх форм партнерств, у тому числі розвиток міжнародного територіального співробітництва та територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> - налагодження співпраці з іншими територіальними громадами з метою реалізації спільних проєктів розвитку; - розроблення та реалізація спільних ініціатив, заходів, проєктів, програм та стратегій в окремих сферах в рамках міжнародного територіального співробітництва; - укладення угод про міжнародне територіальне співробітництво в окремих сферах; - утворення нових або приєднання до існуючих органів міжнародного територіального співробітництва. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість укладених договорів з іншими громадами, од.; - обсяги фінансування в рамках угод про співробітництво з іншими територіальними громадами, млн..грн.; - кількість укладених угод про міжнародне територіальне співробітництво в окремих сферах, од.; - обсяги фінансування в рамках угод про міжнародне територіальне співробітництво, млн..грн.; - кількість угод про участь у об'єднаннях євро регіонального співробітництва, європейських об'єднаннях територіального співробітництва тощо.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
-----------------	----------	----------------------	-----------------------------

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	1.2.7 Розвиток інституційної спроможності органу місцевого самоврядування у сфері стратегічного планування, проєктного менеджменту, цифровізації	<ul style="list-style-type: none"> - вдосконалення відповідних знань і навичок для ефективного здійснення функцій місцевого самоврядування; - впровадження ефективних заходів щодо залучення інвестицій в економіку громади; - здійснення інформаційного супроводу потенційних інвесторів; - залучення грантового фінансування; - розвиток цифрової інфраструктури забезпечення інституційної спроможності. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість інформаційних супроводів, здійснених для потенційних інвесторів, од.; - обсяги залучених інвестицій в економіку громади, зокрема й у публічний сектор, млн.грн.; - кількість поданих грантових заявок та отриманих позитивних рішень, од.; - обсяги схваленого фінансування за грантовими заявками, млн.грн.; - кількість укладених договорів з іншими громадами, од..
	1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо	<ul style="list-style-type: none"> - будівництво об'єктів житлового та нежитлового призначення комунальної власності; - сприяння розвитку будівництва, зокрема житлового фонду, приватними забудовниками. 	<ul style="list-style-type: none"> - площа збудованих об'єктів житлового та нежитлового призначення комунальної власності, м²; - площа збудованих об'єктів житлового та нежитлового призначення приватної власності, м².
	1.2.9 Створення та забезпечення ефективної діяльності Агенції розвитку громади	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення спроможності ефективної підготовки та реалізації проєктів місцевого розвитку на умовах співфінансування; - залучення альтернативних ресурсів фінансування проєктів місцевого розвитку, зокрема міжнародної технічної допомоги; - підвищення спроможності з грантрайтингу та проєктного менеджменту. 	<ul style="list-style-type: none"> - створено/зареєстровано юридичну особу КП «Агенція розвитку громади»; - кількість підготовлених грантових заявок на фінансування проєктів місцевого розвитку, од.; - кількість позитивно схвалених грантових заявок на фінансування проєктів місцевого розвитку, од.; - обсяги фінансування за позитивно схваленими грантовими заявками, млн..грн.
1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	1.3.1 Сприяння розбудові та розвитку інфраструктури інноваційної екосистеми, зокрема технологічних парків, наукових парків, цифрових хабів тощо	<ul style="list-style-type: none"> - налагодження співпраці з Технологічним парком Flight City 4.0 з метою розвитку інноваційної екосистеми у громаді; - розробка концепцій створення різних форм об'єднань в рамках розвитку інноваційної екосистеми у громаді; - створення центрів підтримки та розвитку інноваційних стартапів; - підтримка комерціалізації діяльності та ефективного трансферу технологій інноваційних стартапів. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість створених елементів інноваційної екосистеми громади у форматі різних форм об'єднань, од.; - кількість укладених договорів про співробітництво із закладами різнорівневої освіти, од.; - кількість наданих консультацій розвитку інноваційних стартапів, комерціалізації їх діяльності тощо, од.; - кількість нових зареєстрованих суб'єктів господарювання, од.; - обсяги інвестицій у розвиток стартап ідей, млн..грн.
	1.3.2 Підтримка реалізації економічних проєктів, у тому числі інноваційних, у ключових секторах економіки на принципах екологічної та цифрової трансформації з урахуванням факторів безпеки	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння розвитку інноваційних проєктів у пріоритетних галузях економіки, зокрема визначених на засадах смарт-спеціалізації; - впровадження принципів «циркулярної» економіки у реалізації інноваційних проєктів у галузях економіки; - сприяння впровадженню високих цифрових технологій в економічних проєктах. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість реалізованих інноваційних проєктів місцевого розвитку, од.; - обсяг капітальних інвестицій в економіку громади, млн..грн.; - обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку громади, млн..грн.; - кількість суб'єктів господарювання, що впроваджують інновації та високі технології.
	1.3.3 Налагодження співпраці із закладами освіти з метою удосконалення системи підготовки професійних кадрів відповідно до потреб пріоритетних галузей економіки	<ul style="list-style-type: none"> - проведення форумів та конференцій за участі науковців та представників бізнесу; - укладення договорів про співробітництво з вищими навчальними закладами; - сприяння адаптації освітніх програм закладів різнорівневої освіти відповідно до потреб місцевого ринку праці; - сприяння впровадженню науково-дослідних розробок з інноваційною складовою у бізнес процесі. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених форумів, конференцій за участі науковців та представників бізнесу, од.; - кількість укладених договорів про співробітництво із закладами різнорівневої освіти, од.; - кількість адаптованих освітніх програм відповідно до потреб місцевого ринку праці, од.; - кількість суб'єктів господарювання, що впроваджують інновації та високі технології.

8.2 СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ГРОМАДА ВИСОКОЇ ЯКОСТІ РІВНЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ

Висока якість рівня життєдіяльності безпосередньо пов'язана із інфраструктурною розбудовою території, забезпеченням збалансованого просторового розвитку, що у тому числі передбачає утримання у належному стані об'єктів, як цивільної, так і критичної інфраструктури, зокрема житлово-комунального господарства, інженерних мереж водопостачання, водовідведення, електроенергії та тепlopостачання, що, в свою чергу, визначає потенційні можливості ефективного використання соціального та економічного потенціалу громади.

З прийняттям рішення щодо погодження проекту землеустрою щодо встановлення (зміни) меж міста Кропивницького з включенням у ці межі території селища Нового громада потребує оновлення містобудівної документації із визначенням юридичних меж міста з метою створення повноцінного життєвого середовища, сприятливих умов для територіального розвитку, забезпечення ефективного використання потенціалу території із збереженням природних ландшафтів та історико-культурної цінності. Оновлена містобудівна документація сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень щодо перспективного використання території громади на шляху сталого розвитку.

Забезпечення жителів громади незалежно від місця проживання доступом до якісної питної води – один із ключових викликів, що потребує впровадження заходів з диверсифікації джерел водопостачання та інвестування у будівництво нової, реконструкції і модернізації діючої інфраструктури системи централізованого водопостачання та водовідведення, у тому числі прибудинкових і транзитних мереж, насосних станцій, очисних споруд; дослідження альтернативних джерел постачання води, зокрема для забезпечення жителів відділеного приватного сектору; а також у розбудову інфраструктури водоводів.

Енергетична безпека особливо в умовах війни набуває масштабного значення для усіх сфер життєдіяльності та потребує впровадження комбінованих систем генерації та накопичення енергії для сприяння забезпеченню енергостійкості та енергонезалежності, у тому числі через розбудову інфраструктури локальних малих електростанцій, зокрема й від альтернативних відновлювальних джерел енергії (біомаси, вторинної сировини, відходів, енергії природних явищ, а саме сонячної, тощо) та підвищенню рівня енергоефективності теплогенеруючого обладнання, зокрема й встановлення автономних когенераційних установок.

Ефективна система енергетичного менеджменту, що базується на енергоефективних, енергоощадливих та автономних складових енергетичної інфраструктури громади, позитивно сприятиме підвищенню якості і здешевленню комунальних послуг для жителів; оптимізації та скороченню обсягів споживання енергоресурсів; зниженню залежності від зовнішніх енергетичних систем та підвищенню рівня безпеки та безперервності постачання усіх видів енергії. Особлива увага у сучасному просторовому плануванні міста має бути направлена на розвиток інфраструктури публічних просторів (парки, сквери, площі) та зелено-блакитних зон відпочинку, дозвілля та збереження навколишнього природного середовища.

Стратегічний напрям у розвитку сталої мобільності забезпечить розвиток мережі автомобільних доріг та сучасної дорожньо-транспортної інфраструктури, також сприятиме удосконаленню оптимізації руху пасажирів, пішоходів, транспорту, у тому числі покращенню якості та доступності транспортних послуг, з урахуванням розбудови велосипедної інфраструктури та мікромобільного руху.

В умовах зовнішніх і внутрішніх викликів питання безпеки та цивільного захисту вимагає розбудову інфраструктури колективної цивільної безпеки, а саме захисних споруд, систем оповіщення та інформування тощо, та забезпечення цивільного захисту населення (підтримка громадського правопорядку, протидія надзвичайним ситуаціям тощо).

Зокрема, інфраструктурний розвиток передбачає обов'язкове формування безбар'єрного середовища та інклюзивно-орієнтованого простору в усіх сферах життєдіяльності з метою урахування потреб маломобільних груп населення.

Демографічна ситуація у громаді характеризується негативними тенденціями природного скорочення чисельності населення через зростання смертності та зниження народжуваності, неконтрольованого міграційного руху жителів з території громади в інші інфраструктурно розвинені та безпечні регіони у середині країни та за кордон, стрімкого старіння населення. Тому підвищення якості надання медичних послуг, зокрема розвиток і модернізація закладів охорони здоров'я, розбудова спроможної системи громадського фізичного та психічного здоров'я, у тому числі профілактика хвороб та їх раннє виявлення; підтримка та промоція спорту, фізичної активності, реабілітації та здорового способу життя через розбудову відповідної інфраструктури, є затребуваними напрямками розвитку у громаді для збереження демографічного потенціалу громади в умовах війни та у повоєнній відбудові.

З метою зниження негативного впливу на здоров'я населення та довкілля в умовах формування еколого-економічного балансу території громади передбачається впровадження заходів з раціонального природокористування через розробку системи ефективного управління відходами; впровадження сучасних технологій очистки стічних вод; заходи з розчистки річки Інгул у межах міста та розбудови зелено-блакитних зон, зокрема й розширення об'єктів та територій природно-заповідного фонду.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
2.1 Інфраструктурний розвиток території	2.1.1 Розроблення та впровадження комплексного плану просторового розвитку; оновленої містобудівної документації, у тому числі з урахуванням розвитку безпекової інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення оновленої містобудівної документації, зокрема генерального плану, планів зонування території, детальних планів територій; - розроблення комплексного плану просторового розвитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади, од.; - наявність оновленої містобудівної документації, од.
	2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення будівельних робіт з модернізації, капітального ремонту об'єктів житлово-комунального господарства; - забезпечення жителів якісними житлово-комунальними послугами; - розробка місцевої програми розвитку житлового будівництва; - формування житлового фонду соціального призначення; - впровадження ЕСКО-механізму з метою підвищення ефективності використання енергоресурсів; - підтримка діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість об'єктів житлово-комунального господарства, на яких здійснені роботи з модернізації, капітального ремонту, од.; - наявність місцевої програми розвитку житлового будівництва, од.; - площа збудованих нових об'єктів житлового фонду, м²; - кількість забезпечених жителів новим житлом, у тому числі соціального призначення, осіб; - кількість впроваджених ЕСКО-механізмів, од.; - обсяги скорочення витрат на оплату паливо-енергетичних та комунальних послуг у результаті впровадження енергосервісу, млн..грн.; - кількість зареєстрованих ОСББ.
	2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості	<ul style="list-style-type: none"> - будівництво нових, реконструкція і модернізація діючих систем централізованого водопостачання та водовідведення; - дослідження альтернативних джерел постачання води, зокрема для забезпечення жителів віддаленої місцевості; - розбудова інфраструктури додаткових водоводів; - забезпечення постачання якісної питної води, зокрема жителям віддаленої місцевості. 	<ul style="list-style-type: none"> - протяжність побудованих мереж водопостачання та водовідведення, км; - протяжність реконструйованих та модернізованих мереж водопостачання та водовідведення, км; - кількість жителів, що забезпечені доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, осіб.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
2.1 Інфраструктурний розвиток території	2.1.4 Модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж тепlopостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії	<ul style="list-style-type: none"> - реконструкція та модернізація теплових мереж; - реконструкція та модернізація котельень; - підвищення рівня енергоефективності теплогенеруючого обладнання; - придбання та встановлення когенераційних установок; - впровадження механізмів автоматизації та диспетчеризації котельень; - впровадження системи енергетичного менеджменту у міській системі тепlopостачання. 	<ul style="list-style-type: none"> - протяжність реконструйованих та модернізованих теплових мереж, км; - кількість реконструйованих та модернізованих котельень, од.; - кількість встановлених когенераційних установок, од.; - потужність встановлених когенераційних установок, Гкал; - кількість встановлених систем автоматизації та диспетчеризації котельень, од.; - обсяги зниження непродуктивних втрат теплової енергії на всіх етапах виробництва та транспортування, Гкал; - кількість жителів, забезпечених якісними послугами тепlopостачання, осіб.
	2.1.5 Розбудова системи розподіленої енергогенерації з використанням альтернативних джерел енергії	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження комбінованих систем генерації та накопичення енергії; - сприяння забезпеченню енергостійкості та енергонезалежності; - підтримка суб'єктів, що виробляють теплову та електроенергію та сприяння підключенню до загальних мереж; - сприяння розбудови малих електростанцій, у тому числі від альтернативних джерел енергії. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість суб'єктів, що виробляють теплову та електроенергію для власних потреб, од.; - обсяги надлишків виробленої енергії, що постачаються у загальну мережу, МВт; - кількість побудованих малих електростанцій з використанням альтернативних джерел, од.; - потужність побудованих малих електростанцій з використанням альтернативних джерел, МВт.
	2.1.6 Впровадження технологій енергоефективності та застосування альтернативних джерел енергії; удосконалення системи енергетичного менеджменту	<ul style="list-style-type: none"> - розбудова інфраструктури генерації сонячної енергії; - розбудова інфраструктури виробництва енергії від спалювання біомаси та біогазу; - удосконалення системи енергетичного менеджменту з метою раціонального використання енергоресурсів; - забезпечення зниження негативного впливу на навколишнє середовище через використання не відновлювальних джерел генерації енергії. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість жителів, що забезпечені енергією від сонячної генерації; - кількість об'єктів житлово-комунального господарства, що забезпечені енергією від сонячної генерації; - потужність інфраструктури генерації сонячної енергії, МВт; - потужність виробництва енергії від інших відновлювальних джерел генерації, МВт; - обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, т.
	2.1.7 Створення фізичного безбар'єрного простору та облаштування об'єктів фізичного оточення доступністю для всіх груп населення	<ul style="list-style-type: none"> - формування безбар'єрного середовища та інклюзивно-орієнтованого простору, з метою урахування потреб маломобільних груп населення; - підвищення доступності публічних об'єктів, громадського транспорту, публічних послуг для усіх груп населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість об'єктів комунальної власності у всіх сферах життєдіяльності, що забезпечені безбар'єрним доступом, од.; - кількість об'єктів приватної власності загального користування, що забезпечені безбар'єрним доступом, од.
	2.1.8 Збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді	<ul style="list-style-type: none"> - облаштування нових та модернізація вже існуючих зелених зон, парків, скверів; - розбудова мережі інфраструктури відпочинку та дозвілля. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість реконструйованих відкритих публічних просторів, у тому числі парків, скверів, зелених зон тощо, од.; - кількість встановлених дитячих та спортивних майданчиків, од.
	2.1.9 Відновлення інфраструктури, зокрема критичної та соціальної, об'єктів житлового та громадського призначення, з метою ліквідації негативних наслідків збройної агресії	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення першочергових заходів з відновлення руйнованої інфраструктури від ворожих атак, зокрема з будівництва, ремонту, реконструкції тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового та громадського призначення, що зазнали руйнувань, од.; - обсяг фінансування відновлювальних робіт, млн.грн.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення оптимізації руху пасажирів, пішоходів, транспорту, вантажів та перспектив розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури; - розробка плану сталої міської мобільності міста Кропивницького. 	<ul style="list-style-type: none"> - розроблено план сталої міської мобільності міста Кропивницького, од.
	2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення; - розбудова велосипедної інфраструктури та розвиток мікромобільності; - забезпечення ефективного функціонування мережі вуличного освітлення з урахуванням енергоефективності. 	<ul style="list-style-type: none"> - протяжність відремонтованих доріг та будівництво нових доріг, км²; - протяжність побудованих велосипедних доріжок, км²; - кількість діючих енергоефективних світлоточок, од.
	2.2.3 Розвиток інфраструктури та оновлення парку громадського транспорту, у тому числі підвищення якості транспортної сполучення	<ul style="list-style-type: none"> - придбання тягових підстанцій для забезпечення роботи громадського транспорту; - придбання автобусів особливо великої пасажиромісткості; - придбання тролейбусів з автономним ходом; - налагодження співпраці з приватними перевізниками, у тому числі щодо оновлення автомобільного парку; - підвищення якості та доступності надання транспортних послуг громадським транспортом. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість придбаних тягових підстанцій, од.; - кількість придбаних автобусів особливо великої пасажиромісткості, од.; - загальна пасажиромісткість автобусів, осіб; - кількість придбаних тролейбусів з автономним ходом, од.; - загальна пасажиромісткість тролейбусів, осіб; - кількість укладених угод з приватними перевізниками, од.; - кількість діючих автобусних та тролейбусних маршрутів громадського транспорту, од.
2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	2.3.1 Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту; розвиток системи оповіщення та інформування	<ul style="list-style-type: none"> - ремонт та реконструкція існуючих та будівництво (облаштування) нових об'єктів фонду захисних споруд (укриттів); - впровадження сучасної системи оповіщення та інформування. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість відремонтованих (реконструйованих) об'єктів фонду захисних споруд, од.; - кількість побудованих (облаштованих) нових об'єктів фонду захисних споруд, од.; - загальна потужність (площа) фонду захисних споруд, осіб (м²); - кількість нових встановлених об'єктів оповіщення та інформування, од.
	2.3.2 Створення та забезпечення функціонування центрів безпеки, у тому числі пожежно-рятувальних підрозділів	<ul style="list-style-type: none"> - покращення стану протипожежного захисту об'єктів соціальної сфери; - забезпечення цивільного захисту населення; - модернізація та розширення системи автоматичного відеопостереження; - зменшення площ територій, забруднених від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; - утворення місцевих та добровільних пожежних охорон та пожежно-рятувальних підрозділів. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість об'єктів соціальної сфери, облаштованих системами протипожежного захисту, од.; - кількість встановлених камер зовнішнього спостереження, од.; - площа територій, забруднених від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, га; - кількість пожежарів, од.; - кількість пожежно-рятувальних підрозділів.
	2.3.3 Сприяння створенню безпечних умов шляхом реалізації проекту «Поліцейський офіцер громади»	<ul style="list-style-type: none"> - покращення громадського порядку; - зниження рівня злочинності, у тому числі на ґрунті сімейного насильства та расової нетерпимості; - розробка та впровадження освітніх курсів серед поліцейських з приводу політики недискримінації, проявів гендерного насильства, нетерпимості та насильства в сім'ї. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість здійснених злочинів у громаді, у тому числі тяжких, од.; - кількість здійснених злочинів на ґрунті сімейного насильства та расової нетерпимості, од.; - кількість поліцейських офіцерів громади, осіб; - кількість освітніх курсів для поліцейських, од.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	2.4.1 Розвиток та модернізація мережі комунальних закладів охорони здоров'я із створенням безбар'єрного, інклюзивного, безпечного медичного простору з урахуванням гендерного підходу	<ul style="list-style-type: none"> - ремонт та реконструкція існуючих та будівництво (облаштування) нових закладів охорони здоров'я; - збільшення ліжкового фонду закладів охорони здоров'я; - відкриття та забезпечення діяльності реабілітаційних відділень; - покращення здоров'я населення громади; - зниження рівня смертності та збільшення рівня народжуваності; - забезпечення висококваліфікованим персоналом заклади охорони здоров'я; - покращення енергоефективності та енергетичної незалежності закладів охорони здоров'я; - підвищено рівень цивільної безпеки у закладах охорони здоров'я. 	<ul style="list-style-type: none"> - потужність ліжкового фонду закладів охорони здоров'я, ліжко-місць; - кількість функціонуючих реабілітаційних відділень закладів охорони здоров'я, од.; - потужність реабілітаційних відділень, ліжко-місць, осіб/добу; - рівень захворюваності за видами хвороб, осіб/1000 жителів; - рівень смертності, рівень народжуваності, осіб/10000 жителів; - забезпеченість висококваліфікованим персоналом, осіб; - кількість закладів охорони здоров'я, на яких здійснені заходи енергоефективності, од.; - потужність укриттів закладів охорони здоров'я, осіб.
	2.4.2 Розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення	<ul style="list-style-type: none"> - покращення рівня якості надання медичних послуг; - підвищення доступності медичних послуг; - зниження рівня смертності та збільшення рівня народжуваності. 	<ul style="list-style-type: none"> - рівень захворюваності за видами хвороб, осіб/1000 жителів; - рівень смертності, рівень народжуваності, осіб/10000 жителів; - кількість осіб з інвалідністю, осіб; - середня тривалість життя, років.
	2.4.3 Збереження та розвиток кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення висококваліфікованим персоналом заклади охорони здоров'я; - покращення рівня якості надання медичних послуг; - підвищення доступності медичних послуг; - забезпечення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників; - забезпечення житлом медичних працівників закладів охорони здоров'я. 	<ul style="list-style-type: none"> - забезпеченість висококваліфікованим персоналом, осіб; - кількість медичних працівників, що пройшли перепідготовку та підвищення кваліфікації, осіб; - кількість медичних працівників, що забезпечені житлом, осіб.
	2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості об'єктів спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури; - збільшення кількості жителів, що займаються спортом та фізичною культурою; - забезпечення спортивних та фізкультурно-оздоровчих об'єктів інклюзивною інфраструктурою; - покращення доступності спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури для вразливих груп населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість осіб, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб; - кількість вразливих груп населення, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб; - кількість спортивних та фізкультурно-оздоровчих об'єктів, що забезпечені інклюзивною інфраструктурою, од.; - кількість спортивних секцій за видами спорту, од.; - кількість дітей дошкільного та шкільного віку, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб; - кількість призерів обласних, національних та міжнародних змагань за видами спорту, у тому числі серед осіб з інвалідністю, осіб.
	2.4.5 Розвиток, підтримка та промоція спорту, фізичної активності й реабілітації та здорового способу життя, у тому числі серед вразливих категорій населення	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення кількості спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів; - покращення якості надання послуг занять спортом та фізичною культурою; - покращення доступності занять спортом та фізичною культурою для вразливих категорій населення; - забезпечення пропаганди та просування здорового способу життя; - розширення переліку та покращення доступності реабілітаційних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів, од.; - кількість осіб, що беруть участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах, у тому числі вразливих категорій населення, осіб; - кількість дітей дошкільного та шкільного віку, що беруть участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах, осіб; - кількість заходів пропаганди та просування здорового способу життя, од.; - кількість закладів фізичної культури, що надають послуги з реабілітації, од.; - кількість осіб, що отримують послуги реабілітації, осіб.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	2.5.1 Розробка і впровадження системи управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> - покращення системи управління відходами у громаді; - забезпечення розбудови інфраструктури управління відходами, зокрема будівництво полігону; - покращено систему роздільного збору твердих побутових відходів; - поліпшення екологічного та санітарного стану території; - покращення системи вивезення побутових відходів; - попередження виникнення пожеж та інших надзвичайних ситуацій. 	<ul style="list-style-type: none"> - обсяги захоронених відходів, т.; - обсяги зелених відходів, що підлягають компостуванню, т.; - кількість спеціально облаштованих майданчиків для збирання та сортування твердих побутових відходів, т.; - обсяги вивезення побутових відходів на місця зберігання, т.; - обсяги відходів, що спрямовуються на повторне використання, рециклінг та відновлення.
	2.5.2 Впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод	<ul style="list-style-type: none"> - розбудова інфраструктури локальних очисних споруд; - модернізація, капітальний ремонт та будівництво каналізаційних мереж; - впровадження інноваційних технологій і методів очищення стоків та утилізації утворених відходів; - впровадження інноваційних методів фільтрації та знезаражування стічних вод; - підвищення культури раціонального та ощадливого водокористування. 	<ul style="list-style-type: none"> - протяжність каналізаційних мереж, що замінено/модернізовано/ капітально відремонтовано, км; - протяжність мережі зливової каналізації, км; - кількість (частка) домогосподарств, охоплених системою каналізування, од. (%)
	2.5.3 Впровадження сучасних заходів з розчищення русел річок та прибережних захисних смуг; розбудова та розширення «зелено-блакитної» інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - покращення якості водних ресурсів громади (лінійних, площинних); - очищення та відновлення річки Інгул, зокрема очистка дна, укріплення берегової зони та покращення доступності до неї; - розширення інфраструктури цілісної безперервної мережі зелених і блакитних просторів; - покращення стану навколишнього природного середовища; 	<ul style="list-style-type: none"> - якість води у водних об'єктах (площинних, лінійних), клас; - якість води у річці Інгул у межах міста Кропивницького, клас; - протяжність цілісної безперервної мережі зелених і блакитних просторів, м; - кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (від пересувних та стаціонарних джерел), т.; - обсяги скидів зворотних вод, т.
	2.5.4 Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення об'єктів та територій природно-заповідного фонду; - покращення системи моніторингу стану атмосферного повітря, забруднення ґрунту, якості води, у тому числі питної; - покращення стану атмосферного повітря у різних частинах громади; - покращення якості та доступності питної води; - покращення якості ґрунтів; - розширення площ зелених насаджень, рекреаційних зон та створення екологічних публічних просторів; 	<ul style="list-style-type: none"> - площа територій природно-заповідного фонду, га; - площа зелених насаджень, га; - кількість оновленого фонду зелених насаджень, од.; - кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (від пересувних та стаціонарних джерел), т.; - обсяги скидів зворотних вод, т.

8.3 СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ГРОМАДА ПОТУЖНОГО ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЦИФРОВОГО УПРАВЛІННЯ

Розвиток людського потенціалу Кропивницької міської територіальної громади безпосередньо пов'язаний із потужною конкурентоспроможною мережею закладів різнорівневої освіти, культури та соціального захисту.

Зокрема покращення якості надання освітніх послуг забезпечується покращенням матеріально-технічного оснащення закладів освіти; доступністю і комфортом освітнього простору з урахуванням потреб вразливих груп населення та гендерного підходу; здобуттям професійної підготовки за дуальною формою освіти шляхом покращення освітніх програм закладів різнорівневої освіти з урахуванням потреб місцевого ринку праці та набуття конкурентоспроможних навичок та знань. Висока якість надання освітніх послуг надає широкі можливості для успішної самореалізації кожного учасника освітнього процесу та формує цілісну особистість зі сформованими життєвими цілями та розвинутими професійними прагненнями.

Таким чином, виникає необхідність у розвитку конкурентоспроможності молоді, як основи розвитку людського капіталу громади, з розбудовою інфраструктури молодіжних центрів та впровадженням заходів зі зміцнення інтелектуального потенціалу, зокрема залучення талановитої та обдарованої молоді до систематичної науково-дослідницької роботи, інноваційної та проєктної діяльності, творчого та мистецького вираження; із створення умов підтримки участі молоді в активному житті громади, у тому числі залучення молоді до ухвалення рішень, пов'язаних із життєдіяльністю у громаді; з підтримки молодіжних ініціатив та розвитку підприємницьких навичок молоді, у тому числі через здійснення процесу підприємницького відкриття.

У цьому напрямку набуває актуальності забезпечення ефективного функціонування мережі закладів культури, зокрема створення Центру культурних послуг, з метою розвитку ініціатив для посилення національної і громадянської ідентичності; збільшення заходів, направлених на зміцнення соціальної згуртованості населення; створення сприятливих умов для культурного та творчого діалогу тощо. Тобто Кропивницька громада розвиває свій людський потенціал, у тому числі через заохочення використання культурної інфраструктури, підтримку креативних творчих проєктів та розвиток фестивального руху, проведення відкритих публічних заходів, у тому числі на базі мережі бібліотек, тощо.

Особливу увагу громада приділяє інтеграції вразливих груп населення, людей поважного віку в активне суспільно-економічне життя, а також реінтеграції осіб, що опинились у складних життєвих обставинах. В умовах війни відбувається стрімке зростання чисельності вразливих груп населення, у тому числі осіб серед військових та цивільних, зокрема ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю тощо, що потребують соціальної адаптації та інтеграції (реадаптації, реінтеграції) у суспільне життя. Тож серед ключових кроків забезпечення якісної системи соціального захисту та формування інклюзивного середовища передбачається удосконалення якості та доступності надання соціальних послуг вразливим групам населення, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, Захисникам та Захисницям України, членам сімей загиблих Захисників та Захисниць України, особам з інвалідністю внаслідок війни тощо; реалізація житлових, майнових, соціальних прав вразливих груп населення, у тому числі ветеранів та членів їх сімей; дітей, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа; забезпечення психологічної підтримки та консультацій для ветеранів та членів їх сімей з метою покращення їхнього стану та адаптації до нових умов; впровадження заходів з реабілітації та реадаптації ветеранів війни; покращення якості та доступності надання соціальних послуг усім особам, які звільняються або звільнені з військової служби; соціальна підтримка та адаптація членів сімей загиблих Захисників та Захисниць України; забезпечення фахівців із супроводу

ветеранів війни та демобілізованих осіб у системі переходу від військової служби до цивільного життя й інші заходи.

Цифровізація Кропивницької міської територіальної громади знаходиться на високому конкурентоздатному рівні, розбудова цифрової інфраструктури якої сприяє підвищенню якості ефективного муніципального управління в умовах розвитку інформаційних технологій. Розвиток та зміцнення цифрової екосистеми громади забезпечується впровадженням сучасних інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності, зокрема цифровою трансформацією муніципального управління; організацією навчання сучасним цифровим навичкам та компетенціям, цифрової грамотності різних груп населення; впровадженням сучасних цифрових інструментів електронної комунікації та розширенням переліку та покращенням доступності електронних сервісів; удосконаленням механізмів співпраці місцевої влади та громадськості, у тому числі через підвищення ефективності інструментів локальної електронної демократії; розширенням переліку, покращенням якості та доступності надання адміністративних й інших публічних послуг тощо.

Для забезпечення доступу до просторових і соціально-економічних даних в інтерактивному графічному форматі впроваджується сучасний геоінформаційний портал з базою даних об'єктів інфраструктури усіх сфер життєдіяльності громади; із забезпеченням комфортного управління активами громади, зокрема природними та земельними ресурсами, інженерно-транспортною, соціальною, туристичною інфраструктурою, інвестиційним потенціалом тощо; з удосконаленою системою комунікації жителів та влади через актуалізацію геоінформаційної системи.

Досягнення задоволення потреб усіх верств населення громади в усіх сферах життєдіяльності суспільства, забезпечення рівних можливостей для представників обох статей у сферах зайнятості, освіти та навчання, економічної і громадської діяльності та у процесі прийняття рішень забезпечується розробкою гендерного профілю громади та впровадженням заходів, спрямованих на встановлення дійсної гендерної рівності в усіх сферах життєдіяльності; забезпечення гендерно чутливого та інклюзивного середовища в усіх приміщеннях адміністративного та соціально-культурного призначення; створення рівних умов для участі жінок та чоловіків у публічному управлінні, забезпечення просвітницьких програм з посилення гендерної чутливості, політики недискримінації та толерантності, а також нетерпимості до будь-яких проявів насилля тощо.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	3.1.1 Формування оптимальної мережі та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, культури та соціального захисту; забезпечення якості надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> - ремонт, реконструкція існуючих та будівництво (облаштування) нових закладів освіти, культури та соціального захисту; - покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, культури, соціального захисту; - покращення якості надання послуг закладами освіти, культури, соціального захисту; - забезпечення закладів освіти, культури, соціального захисту висококваліфікованими кадрами, у тому числі з урахуванням гендерного підходу; - покращення практичного впровадження інклюзивного підходу при наданні послуг освіти, культури та соціального захисту. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість закладів різнорівневої освіти, культури та соціального захисту; - кількість дітей, охоплених послугами освіти, культури та соціального захисту, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі окремо хлопчиків та дівчат, - кількість кваліфікованих працівників закладів освіти, культури та соціального захисту, осіб; - кількість працівників закладів освіти, культури, соціального захисту, що пройшли курси підвищення кваліфікації, осіб.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	3.1.2 Розвиток та покращення доступного і комфортного освітнього, культурного та соціального простору, у тому числі з урахуванням потреб вразливих груп населення та принципу гендерної рівності	<ul style="list-style-type: none"> - розбудова інфраструктури безбар'єрного безпечного інклюзивного освітнього, культурного та соціального простору з урахуванням потреб вразливих категорій; - покращення якості безперебійного відкритого доступу до Wi-Fi; - забезпечення освітніх, культурних, соціальних закладів місцями колективного цивільного захисту, зокрема укриттями; - покращення матеріально-технічної бази та удосконалення системи роботи харчоблоків та їдалень; - створення безпечових умов під час здійснення освітнього процесу. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість освітніх, культурних, соціальних закладів, обладнаних для маломобільних осіб, у тому числі безбар'єрним доступом, од.; - кількість освітніх, культурних, соціальних закладів, забезпечених безперебійним відкритим Wi-Fi доступом, од.; - потужність місць колективного захисту (укриття) при освітніх, культурних та соціальних закладах, осіб; - кількість харчоблоків та їдалень, забезпечених відповідно до норм системи НАССР, од.; - кількість закладів, обладнаних системами відеоспостереження та пропуску.
	3.1.3 Сприяння здобуттю професійної підготовки за дуальною формою здобуття освіти	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження підходів дуальної освіти; - покращення освітніх програм закладів різнорівневої освіти з урахуванням потреб місцевого ринку праці; - покращення набуття конкурентоспроможних навичок та знань у пріоритетних галузях економіки громади. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість впроваджених освітніх програм в рамках впровадження дуальної форми освіти, од.; - кількість здобувачів освіти за дуальною формою, у тому числі з урахуванням гендерного підходу, осіб; - кількість укладених договорів із суб'єктами господарювання щодо стажування, од.; - кількість осіб, що проходять стажування в рамках дуальної форми освіти, осіб.
	3.1.4 Створення умов для підтримки та розвитку інтелектуального, творчого та фізичного потенціалу усіх груп населення; сприяння підвищенню їхньої інтеграції у суспільне життя	<ul style="list-style-type: none"> - створення умов підтримки участі молоді в активному житті громади; - залучення талановитої молоді до систематичної науково-дослідницької роботи, зокрема до інноваційної та проектної діяльності; - залучення молоді до ухвалення рішень, пов'язаних із життєдіяльністю у громаді; - сприяння удосконаленню роботи молодіжної ради; - підтримка молодіжних ініціатив та розвиток підприємницьких навичок молоді. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість молоді, задіяної у соціально-культурному житті громади, зокрема відвідування гуртків, дозвілєвих груп тощо, осіб; - кількість гуртків та секцій для задоволення соціально-культурних потреб молоді, од.; - кількість осіб, що входять до складу молодіжної ради, осіб; - кількість молоді, залученої до науково-дослідницької діяльності, інноваційних проєктів тощо, осіб.
	3.1.5 Створення громадських просторів для успішної самореалізації жителів; підвищення рівня якості надання послуг та створення рівних можливостей для розвитку особистості	<ul style="list-style-type: none"> - розширення мережі центрів (просторів) для успішної самореалізації жителів; - сприяння розвитку волонтерства і соціальної роботи; проведення масових та культурно-мистецьких заходів; - розширення можливостей для творчої та інтелектуальної самореалізації жителів; - створення умов підтримки участі жителів в активному житті громади. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість центрів (просторів), у тому числі молодіжних, для самореалізації жителів, од.; - кількість жителів, що відвідують громадські центри, осіб; - кількість осіб, що займаються волонтерством та соціальною роботою, осіб; - кількість проведених культурно-масових заходів (подій, фестивалів, виставок, концертів тощо), од.
	3.1.6 Створення нових моделей та забезпечення ефективного функціонування закладів культури, зокрема публічних бібліотек; цифровізація їх діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення ефективного функціонування мережі закладів культури; - збільшення книжкового фонду мережі бібліотек; - збільшення заходів культурної спрямованості, що проводяться на базі бібліотек; - розширення цифрових технологій надання культурних послуг, у тому числі бібліотеками; - покращення рівня цифровізації та доступу до інтернет у бібліотечних закладах. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість закладів культури, од.; - кількість осіб, що отримують культурні послуги, осіб; - обсяг книжкового фонду мережі бібліотек, примірників; - кількість осіб, що відвідують бібліотеки, осіб; - забезпеченість комп'ютерною технікою закладів культури, зокрема бібліотек, од.; - кількість закладів культури, зокрема бібліотек, з відкритим доступом до мережі інтернет, од.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	3.1.7 Впровадження заходів з утвердження української національної і громадянської ідентичності та зміцнення соціальної згуртованості населення	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка розвитку ініціатив для посилення національної і громадянської ідентичності; - збільшення заходів, направлених на зміцнення соціальної згуртованості населення; - створення сприятливих умов для діалогу у культурних та творчих формах, зокрема подіях та ініціативах. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених заходів, направлених на розвиток та посилення національної і громадянської ідентичності, од.; - кількість проведених заходів, направлених на зміцнення соціальної згуртованості, од.; - кількість жителів, що беруть участь у заходах з посилення національної і громадянської ідентичності, зміцнення соціальної згуртованості, осіб.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	3.2.1 Розширення та удосконалення системи надання доступних та якісних соціальних послуг з урахуванням гендерного підходу; забезпечення їх цифровізації	<ul style="list-style-type: none"> - розширення мережі центрів надання соціальних послуг; - розширення переліку надання соціальних послуг з урахуванням гендерного підходу; - удосконалення якості та доступності надання соціальних послуг, у тому числі на основі соціального замовлення; - розширення переліку соціальних послуг, що надаються з використанням цифрових технологій; - розбудова інфраструктури соціальної підтримки усіх категорій населення; - розвиток патронатного виховання дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість закладів соціального захисту, що надають соціальні послуги, од.; - кількість осіб, що отримують соціальні послуги, осіб; - кількість соціальних послуг, що надаються з використанням цифрових технологій, од.; - кількість створених центрів життєстійкості, од.; - кількість дітей, що перебувають у патронатних сім'ях, осіб.
	3.2.2 Створення сприятливих умов для ефективного адаптації та соціально-економічної інтеграції ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	<ul style="list-style-type: none"> - формування якісної системи соціального захисту вразливих груп населення, у тому числі Захисників та Захисниць України, осіб з інвалідністю внаслідок війни тощо; - реалізація житлових, майнових, соціальних прав вразливих категорій населення, у тому числі ветеранів та членів їх сімей; дітей дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа; - забезпечення психологічної підтримки та консультацій для ветеранів та членів їх сімей з метою покращення їхнього стану та адаптації до нових умов; - реалізація супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб; 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проведених інформаційно-роз'яснювальних заходів щодо соціальної, психологічної допомоги і психоемоційної підтримки, од.; - кількість військовослужбовців, що отримують різні види допомоги, у тому числі фінансової, на лікування та реабілітацію, осіб; - кількість членів сімей військовослужбовців, які отримують різні види соціальної допомоги, у тому числі фінансової, осіб; - кількість ветеранів війни та демобілізованих, що охоплені послугою супроводу, осіб; - кількість вразливих категорій населення, що забезпечені житлом або яким надані послуги з покращення житлових умов, осіб.
	3.2.3 Забезпечення доступності психологічної допомоги та реабілітації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких установлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження заходів з реабілітації та реадптації ветеранів війни; - покращення якості та доступності надання соціальних послуг усім особам, які звільняються або звільнені з військової служби; - соціальна підтримка та адаптація членів сімей загиблих Захисників та Захисниць України; - забезпечення фахівців із супроводу; - покращення заходів з інтеграції ветеранів у суспільно-економічне життя. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість створених центрів підтримки ветеранів війни, од.; - кількість осіб, які звільняються або звільнені з військової служби з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких установлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, що отримують соціальні послуги, осіб; - кількість помічників ветеранів та кількість ветеранів, що отримують послуги супроводу, осіб.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	3.3.1 Розвиток інфраструктури електронних комунікацій, у тому числі доступу до високошвидкісного інтернету; забезпечення незалежності функціонування цифрової мережі	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення інфраструктури доступу до високошвидкісного інтернету; - розширення оптоволоконної мережі з метою удосконалення покриття інтернетом; - забезпечення безперебійності та незалежності доступу до мережі інтернет; - впровадження інструментів перенесення паперової інформації у цифровий формат. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість закладів соціально-культурного призначення, забезпечених доступом до мережі інтернет, од.; - кількість закладів соціально-культурного призначення, забезпечених безперебійним та незалежним доступом до мережі інтернет, од.; - кількість оцифрованих паперових документів та створених цифрових баз даних, од.
	3.3.2 Розширення та удосконалення інструментів цифрового управління; створення умов для розвитку цифрових компетенцій	<ul style="list-style-type: none"> - навчання сучасним цифровим навичкам та компетенціям, цифрової грамотності різних груп населення; - підвищення рівня цифрової трансформації у муніципальному управлінні; - впровадження сучасних інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності, у тому числі у муніципальному управлінні; - удосконалення функціонування офіційних веб-сайтів й інших електронних сервісів виконавчих органів та комунальних підприємств, розширення їх функціоналу та використання сучасних цифрових інструментів комунікації та дизайну; - забезпечення відкритості даних. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість розроблених освітніх курсів цифрової грамотності та цифрових навичок, од.; - кількість осіб, що пройшли навчання з цифрової грамотності та цифрових навичок, осіб; - кількість впроваджених нових сучасних цифрових сервісів у муніципальному управлінні; - кількість удосконалених веб-сайтів виконавчих органів та комунальних підприємств, од.; - кількість відвідувань веб-сайтів виконавчих органів та комунальних підприємств, осіб.
	3.3.3 Технічна підтримка та удосконалення інноваційних інструментів у сфері співпраці та комунікації місцевої влади і громадськості, у тому числі покращення доступу до електронних сервісів	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення сучасними цифровими інструментами електронної комунікації; - розширення переліку та покращення доступності електронних сервісів; - удосконалення механізмів співпраці місцевої влади та громадськості, у тому числі з використанням цифрових технологій; - підвищення ефективності інструментів локальної електронної демократії. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість користувачів цифрових засобів комунікації із владою, осіб; - кількість інструментів локальної електронної демократії, од.; - кількість користувачів інструментів локальної електронної демократії, осіб; - кількість осіб, що беруть участь у заходах розвитку інститутів громадянського суспільства, осіб.
	3.3.4 Розбудова, впровадження, забезпечення ефективного функціонування сучасної інноваційної геоінформаційної системи	<ul style="list-style-type: none"> - оновлення бази даних об'єктами інфраструктури усіх сфер життєдіяльності громади; - забезпечення комфортного управління активами громади, зокрема природними та земельними ресурсами, інженерно-транспортною, соціальною, туристичною інфраструктурою, інвестиційним потенціалом тощо; - удосконалення комунікації жителів та влади через актуалізацію геоінформаційної системи; - забезпечення функціонування сучасної інтерактивної карти громади. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість інформаційних шарів геоінформаційного порталу громади, од.; - кількість об'єктів інфраструктури усіх сфер життєдіяльності, що занесені у базу даних геоінформаційної системи, од.; - кількість відвідувачів та користувачів геоінформаційної системи, осіб.
	3.3.5 Забезпечення, розширення та удосконалення надання адміністративних й інших публічних послуг з урахуванням потреб усіх категорій населення, у тому числі для жителів віддалених районів	<ul style="list-style-type: none"> - покращення якості та доступності надання адміністративних й інших публічних послуг; - розширення переліку надання електронних адміністративних й інших публічних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість наданих адміністративних й інших публічних послуг, од.; - кількість наданих електронних адміністративних й інших публічних послуг, од.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
3.4 Впровадження принципів гендерної політики	3.4.1 Розробка гендерного профілю (гендерного паспорту) громади	<ul style="list-style-type: none"> - виявлення гендерних розривів у демографічному розвитку, зайнятості, оплаті праці, плануванні стійкого соціально-економічного та культурного розвитку громади; - розкриття економічного потенціалу різних груп жінок та чоловіків. 	<ul style="list-style-type: none"> - частка жінок та чоловіків у сферах демографічного розвитку, зайнятості, оплаті праці, плануванні соціально-економічного та культурного розвитку тощо, %.
	3.4.2 Забезпечення застосування гендерного підходу у процесах формування і впровадження місцевої політики	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження комплексу дій, спрямованих на встановлення дійсної гендерної рівності в усіх сферах життєдіяльності; - забезпечення гендерно чутливого та інклюзивного середовища в усіх приміщеннях адміністративного та соціально-культурного призначення; - створення рівних умов для участі жінок та чоловіків в публічному управлінні. 	<ul style="list-style-type: none"> - частка жінок та чоловіків у публічному управлінні, %; - кількість заходів з посилення гендерної чутливості та гендерної рівності, од.; - кількість розроблених освітніх програм з питань гендерної чутливості та гендерної рівності, од.; - кількість осіб, що пройшли навчання з питань гендерної чутливості та гендерної рівності, осіб.
	3.4.3 Підвищення рівня кваліфікації усіх зацікавлених сторін у питаннях реалізації гендерної політики	<ul style="list-style-type: none"> - зниження гендерних стереотипів; - забезпечення просвітницьких програм з посилення гендерної чутливості, політики недискримінації та толерантності, а також нетерпимості до будь-яких проявів насилля; - проведення інформаційних заходів з питань гендерноорієнтованого містопланування, гендерного бюджетування, недискримінації та гендерної рівності. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість заходів з посилення гендерної чутливості та гендерної рівності, од.; - кількість розроблених освітніх програм з питань гендерної чутливості та гендерної рівності, од.; - кількість осіб, що пройшли навчання з питань гендерної чутливості та гендерної рівності, осіб.

8.4 СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ГРОМАДА БАГАТОВІКОВИХ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ ТА ІСТОРИЧНОГО НАДБАННЯ

Територія Кропивницької міської територіальної громади багата унікальними об'єктами історико-культурної спадщини, місцевими аутентичними традиціями, звичаями та ремеслами, крім того наявними об'єктами та територіями природно-заповідного фонду, іншими культурними об'єктами, що сприяють розвитку різних форм та видів туризму та відпочинку.

Зокрема, на території громади знаходяться пам'ятки культурної спадщини національного значення, місцевого значення та елементи нематеріальної культурної спадщини. Перелік пам'яток місцевого значення потребує коригування з метою впорядкування об'єктів, які вже занесені або не були виявлені під час натурних досліджень (оскільки вже не існують), про що визначається в історико-архітектурному опорному плані міста Кропивницького, або втратили предмет охорони, або такі пам'ятки історії, що підлягають декомунізації. Тож питання розробки облікової документації та упорядкування переліку пам'яток з метою їх охорони та збереження є досить актуальним.

Крім того, технічний стан окремих пам'яток історико-архітектурної спадщини стримує розвиток нових туристичних маршрутів та продуктів через необхідність їх відновлення та реставрації.

Аналізуючи сучасний стан туристично-рекреаційної сфери громади, має місце позитивна динаміка її розвитку. Не дивлячись на продовження війни, за останні роки спостерігається зростання туристичних потоків, поступове збільшення надходжень від туристичного збору у місцевий бюджет громади, розбудова та реконструкція туристичної, рекреаційної та дозвілєвої інфраструктури громади, розширення переліку туристичних послуг, зокрема туристичних маршрутів та продуктів, зростання якості сервісу обслуговування у сфері гостинності тощо. Тож розробка та впровадження ефективних комплексних заходів використання економічного потенціалу усіх ресурсів громади сприятиме зростанню конкурентоспроможності галузі та збільшення її ваги у валовому регіональному продукті громади.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	4.1.1 Здійснення заходів щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурної спадщини; розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечення збереження об'єктів історико-культурної спадщини шляхом здійснення робіт з реконструкції, реставрації та відновлення історичної цінності; - розробка облікової документації охорони та збереження пам'яток культурної спадщини; - впорядкування переліку пам'яток культурної спадщини місцевого значення; - розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість відреставрованих та відновлених пам'яток культурної спадщини, од.; - кількість пам'яток з розробленою обліковою документацією, од.; - кількість пам'яток місцевого значення, внесених до державного реєстру, од.; - кількість нових елементів нематеріальної культурної спадщини, внесених до державного переліку, од..
	4.1.2 Розвиток креативних ініціатив та індустрій, у тому числі локальних історико-культурних традицій та ремесел	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння зростанню частки креативних індустрій у збільшенні конкурентоспроможності економіки громади; - створення бази даних місцевих виробників локальної крафтової продукції творчо-мистецького вираження та аутентичних ремесел; - забезпечення сталості креативного бізнесу через розробку довгострокових проєктів місцевого розвитку галузі. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість місцевих суб'єктів креативного бізнесу громади, од.; - кількість місцевих виробників крафтової продукції, од.; - кількість проведених фестивалів, ярмарок й інших активностей з метою просування місцевого креативного бізнесу, од.; - частка креативних індустрій у загальному обсязі реалізованих товарів, послуг громади, %.

Оперативна ціль	Завдання	Очікувані результати	Індикатори результативності
4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	4.2.1 Розробка стратегії розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення дослідження щодо соціально-економічного розвитку туристичної галузі, культури та креативних індустрій громади; - розробка дорожньої карти впровадження заходів з ефективного розвитку туристичної галузі, культури та креативних індустрій; - розробка стратегії розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади. 	<ul style="list-style-type: none"> - розроблено стратегічний документ державного планування, а саме стратегія розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади, од.; - розроблено план заходів стратегії розвитку та дорожню карту їх реалізації, од.
	4.2.2 Розвиток та промоція перспективних інноваційних та вдосконалення існуючих туристичних продуктів; зміцнення бренду громади як туристичної дестинації	<ul style="list-style-type: none"> - покращення якості та доступності надання туристичних послуг, зокрема туристично-інформаційним центром громади; - розбудова цифрової туристичної інфраструктури, у тому числі сучасної туристичної онлайн платформи та цифрових інноваційних туристичних продуктів; - розроблення та впровадження єдиного візуального туристичного стилю громади; - розробка та просування туристичного бренду громади; - створення нових та промоція діючих музейних закладів громади; - промоція туристичного потенціалу на майданчиках українських та міжнародних туристичних сервісів. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість туристичних послуг, що надаються ТІЦ громади, од.; - кількість туристів, що відвідали громаду, осіб; - обсяги надходжень туристичного збору у місцевий бюджет громади, млн. грн.; - кількість впроваджених інноваційних туристичних продуктів, од.; - кількість впроваджених цифрових технологій на об'єктах туристичної атракції, од.; - кількість новостворених суб'єктів сфери гостинності, од.; - обсяг інвестицій у туристичну галузь громади, млн. грн.; - кількість створених нових музейних закладів та розроблених музейних експозицій, од.
	4.2.3 Створення умов ефективного використання економічного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток рекреаційної інфраструктури; - збереження і покращення доступності природної та культурно-історичної спадщини громади; - розбудова безпечної та безбар'єрної інфраструктури туристично-рекреаційної галузі; - ознакування об'єктів історико-культурної спадщини та природно-заповідного фонду відповідно до затвердженого візуального туристичного стилю. 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість об'єктів та територій, що облаштовані безпечною та безбар'єрною інфраструктурою, од.; - кількість встановлених позначок на об'єкти атракції, од.; - кількість музейних закладів, що включені у туристичні маршрути, од.; - кількість відцифрованих історичних артефактів.

ІХ. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛОЖЕНЬ СТРАТЕГІЇ

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ

положень Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року
Державній стратегії регіонального розвитку України

Стратегічні та оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 - 2027 роки	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	Стратегічна ціль 3. Громада погуженого людського потенціалу та цифрового управління	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	Стратегічна ціль 4. Громада багатогранних культурних традицій та історичного надбання	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій
Стратегічна ціль 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	+	-	+	-	++	+	-	-	-	++	+	-	-	+	-	-	-	-
Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	+	-	+	-	++	+	-	-	-	++	+	-	-	+	-	-	-	-
Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	+	-	-	+	++	+	-	-	++	-	++	++	++	++	++	++	++	-
Оперативна ціль 3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	+	-	+	-	+	-	-	-	+	-	++	+	++	-	-	-	-	-
Стратегічна ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	++	++	+	+	++	++	++	++	++	+	-	-	-	-	-	-	-	-

Стратегічні та оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 - 2027 роки	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	Оперативна ціль 1.3 Стригання розвитку науки, технологій та інновацій	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	Стратегічна ціль 4. Громада багатовікових культурних традицій та історичного надбання	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій			
Оперативна ціль 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	+	+	-	-	++	++	++	++	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	++	++	++	++	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	++	++	++
Стратегічна ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-

«++» - сильний зв'язок, «+» - опосередкований зв'язок

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021 - 2027 роки	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	Стратегічна ціль 4. Громада багатокітких культурних традицій та історичного надбання	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій
Стратегічна ціль 2. Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення	+	-	-	+	++	-	-	-	++	-	++	++	++	-	++	+	+	-
Оперативна ціль 2.1 Якісна освіта для всіх	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	++	++	-	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 2.2 Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації	-	-	-	-	++	-	-	-	++	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 2.3 Створення умов для підвищення добробуту населення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	++	++	++	-	++	+	+	-
Стратегічна ціль 3. Сталий розвиток усіх територій	++	++	++	+	++	++	++	++	-	-	++	++	-	++	-	++	++	++
Оперативна ціль 3.1 Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту	+	-	+	+	+	+	-	-	-	-	++	-	-	++	-	-	-	-
Оперативна ціль 3.2 Стимулювання економічної активності, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності	++	++	++	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Оперативна ціль 3.3 Розвиток логістичної та соціально-побутової інфраструктури територій	+	+	-	-	++	++	++	++	-	-	++	++	-	++	-	++	++	++

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021 - 2027 роки	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації																		
	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля																		
	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління																		
	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Стратегічна ціль 4. Громада багатогітких культурних традицій та історичного надбання																		
	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

«++» - сильний зв'язок, «+» - опосередкований зв'язок

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ
положень Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року
Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах smart-спеціалізації	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життя діяльності та чистого довкілля	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	Стратегічна ціль 4. Громада багатівкових культурних традицій та історичного надбання	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій
Подолання бідності	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства	++	++	+	+	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці	-	-	-	-	++	+	+	-	++	+	+	-	+	-	+	-	-	-
Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	++	++	+	+	+	-	-	-
Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат	+	-	+	+	+	-	-	-	+	-	++	+	+	+	++	-	-	-
Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією	+	+	-	+	++	++	+	-	+	++	-	-	-	-	-	+	-	+

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року	Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах smart-спеціалізації	Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	Оперативна ціль 2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	Стратегічна ціль 4. Громада багатокітєвих культурних традицій та історичного надбання	Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій
Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне ліскористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття	+	+	-	+	++	-	+	-	-	++	-	-	-	-	-	+	-	+
Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях	+	-	-	+	-	-	-	-	-	++	+	-	++	-	-	-	-	-
Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку	++	+	++	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

«++» - сильний зв'язок, «+» - опосередкований зв'язок

Х. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії-2030 здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевому бюджету;
- коштів місцевого бюджету;
- коштів, що надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- коштів інвесторів, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства, власних коштів підприємств;
- інших джерел, не заборонених законодавством.

XI. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Результативність Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади передбачається здійсненням моніторингу досягнення цілей шляхом порівняння базових значень показників результативності з їх фактично отриманими проміжними значеннями. Облік, збір, аналіз та узагальнення інформації щодо реалізації проєктів місцевого розвитку проводиться з метою відстеження та дослідження динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених стратегічних, оперативних цілей та завдань до них.

Моніторинг Стратегії-2030 здійснюється щороку порівнянням базових та фактичних значень показників та відображається у звіті, який оприлюднюється на офіційному вебсайті Кропивницької міської ради, за формою Звіту про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року. Показники результативності можуть бути доповнені індикаторами, визначеними оперативними цілями та відповідними завданнями до них, у тому числі екологічними індикаторами та індикаторами здоров'я населення, кількість та сутність яких може бути розширена або звужена для врахування окремих проєктів та завдань.

Звіт про моніторинг результативності Стратегії-2030 подається в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду на розгляд відповідної ради. Результати моніторингу мають бути у відкритому та безперешкодному доступі для органів влади та громадськості. Моніторинг використовується для:

- порівняння базових і фактичних індикаторів, що дає можливість отримати інформацію про ефективність реалізації Стратегії розвитку;
- отримання інформації, яка може бути використана для покращення майбутніх показників та їх нарощування або скорочення під час реалізації завдань;
- перевірки дотримання екологічних й інших вимог, встановлених відповідними нормативно-правовими актами;
- аналізу заходів, що передбачають запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків впливу на довкілля та здоров'я населення.

Оцінювання реалізації Стратегії-2030 проводиться після завершення строку дії документа на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного та екологічно-збалансованого розвитку Кропивницької міської територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить результати порівняння фактичних та базових значень показників; досягнення запланованих цілей; задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб; наявних незапланованих змін та впливів; діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих); ефективності механізмів реалізації, ресурсних витрат, стійкості результатів Стратегії-2030.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії-2030) та зовнішнім (проводиться із залученням експертів). Заключний звіт щодо оцінювання реалізації Стратегії-2030 не пізніше трьох місяців після закінчення звітного періоду подається на розгляд відповідної ради та оприлюднюється на офіційному вебсайті Кропивницької міської територіальної громади та/або у місцевих засобах масової інформації.

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ

Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року

Стратегічна ціль 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації

Оперативна ціль Стратегії-2030	Показник	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	обсяг експорту товарів, млн. \$;	314,6	290	320	Головне управління статистики у Кіровоградській області
	темпи зростання/зниження експорту товарів (до відповідного року), %	-28,3			Головне управління статистики у Кіровоградській області
	кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання, одиниць				Головне управління статистики у Кіровоградській області
	обсяг реалізованої промислової продукції млн.грн.	24,7	41,0	45,0	Головне управління статистики у Кіровоградській області
	темп росту реалізованої промислової продукції, %	111			Департамент з питань економічного розвитку
	кількість створених нових робочих місць, одиниць	1000	1000	1000	Головне управління Державної податкової служби у Кіровоградській області
	кількість індустріальних парків, внесених до Реєстру індустріальних (промислових) парків, одиниць	0	1	2	Департамент з питань економічного розвитку
	обсяг реалізованої промислової продукції підприємствами індустріальних парків, млн.грн.				Учасники індустріальних парків
	обсяг експорту промислової продукції підприємствами індустріальних парків, млн.грн.				Учасники індустріальних парків
	обсяг капітальних інвестицій у розбудову інфраструктури індустріальних парків, млн.грн..				Учасники індустріальних парків, Департамент з питань економічного розвитку
	кількість видів економічної діяльності, об'єднаних у кластери, одиниць	0	1	2	Департамент з питань економічного розвитку
	кількість створених логістичних комплексів, одиниць	0	1	2	Департамент з питань економічного розвитку
	Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	кількість зареєстрованих суб'єктів МСП, одиниць	29 815	30 000	31000
кількість об'єктів інфраструктури з підтримки розвитку підприємництва, одиниць		1	2	2	Головне управління Державної податкової служби у Кіровоградській області
кількість проведених заходів налагодження співпраці місцевої влади та бізнесу, одиниць		0	1	2	Центр підтримки підприємництва
кількість створених об'єктів розвитку інвестиційної інфраструктури, зокрема залучення та супроводу інвесторів, одиниць		1	2	2	Департамент з питань економічного розвитку
кількість підприємств, що отримали консультації з питань отамання грантів на розвиток власної справи, одиниць		20	80	100	Департамент з питань економічного розвитку
кількість позитивно схвалених грантових заявок, одиниць		51	61	71	Департамент з питань економічного розвитку
кількість проведених заходів для підприємств, одиниць		21	40	60	Департамент з питань економічного розвитку
кількість працевлаштованих осіб за державними програмами підтримки, осіб.		123	130	140	Кропивницька філія Кіровоградського обласного центру зайнятості

Оперативна ціль Стратегії-2030	Показник	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 1.2 Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	кількість заходів, в яких взято участь для популяризації інвестиційного потенціалу громади та інвестиційного іміджу, одиниць	35	45	50	Департамент з питань економічного розвитку
	кількість осіб, що пройшли навчання з написання та подачі грантових заявок на отримання міжнародної технічної допомоги, осіб	5	10	15	Департамент з питань економічного розвитку
	обсяг фінансування за позитивно схваленими грантовими заявками, млн.грн.	28,1	29,0	30,0	Департамент з питань економічного розвитку
	кількість укладених договорів з іншими громадами, одиниць	0	1	1	Департамент з питань економічного розвитку
	обсяги фінансування в рамках угод про співробітництво з іншими територіальними громадами, млн.грн.	0	1	1	Департамент з питань економічного розвитку
	кількість укладених угод про міжнародне територіальне співробітництво в окремих сферах, одиниць	0	1	1	Департамент з питань економічного розвитку
	обсяги схваленого фінансування за грантовими заявками, млн.грн.	1,1	1,2	1,5	Департамент з питань економічного розвитку
	площа збудованих об'єктів житлового та нежитлового призначення комунальної власності, тис.м ² ;				Управління капітального будівництва
	площа збудованих об'єктів житлового та нежитлового призначення приватної власності, тис.м ² .				Управління капітального будівництва
	обсяг коштів державного фонду регіонального розвитку, млн.грн.				Департамент з питань економічного розвитку
Оперативна ціль 1.3 Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	кількість укладених договорів про співробітництво із закладами різнорівневої освіти, одиниць				Департамент з питань економічного розвитку
	кількість наданих консультацій розвитку інноваційних стартапів, комерціалізації їх діяльності тощо, одиниць				Департамент з питань економічного розвитку
	кількість нових зареєстрованих суб'єктів господарювання, одиниць				Головне управління статистики у Кіровоградській області
	кількість проведених форумів, конференцій за участі науковців та представників бізнесу, одиниць				Департамент з питань економічного розвитку
	кількість адаптованих освітніх програм відповідно до потреб місцевого ринку праці, одиниць				Департамент з питань економічного розвитку

Стратегічна ціль 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 2.1 Інфраструктурний розвиток території	наявність оновленої містобудівної документації територіальної громади, одиниць				Управління містобудування та земельних ресурсів
	наявність місцевої програми розвитку житлового будівництва, одиниць	1			Управління капітального будівництва
	загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, тис.м ²	13	14	15	Головне управління статистики у Кіровоградській області
	кількість об'єктів житлово-комунального господарства, на яких здійснені роботи з реконструкції, одиниць/квартир/загальна площа квартир у будинку м ²	1/105/4004,8	1/105/4004,8	1/105/4004,8	Управління капітального будівництва
	площа збудованих нових об'єктів житлового фонду, одиниць/квартир/ загальна площа об'єктів, м ² житлового фонду, м ²	1/70/3178,3	1/70/3178,3	1/70/3178,3	Управління капітального будівництва
	кількість впроваджених проєктів ЕСКО-механізму, одиниць	18	20	20	Управління освіти Кропивницька міська рада
	обсяги скорочення витрат на оплату паливо-енергетичних та комунальних послуг у результаті впровадження енергосервісу, млн.грн.	7,0	7,5	7,5	Головне управління житлово-комунального господарства
	протяжність побудованих мереж водопостачання та водовідведення, км	31,9	0,4	0,4	Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість жителів, що забезпечені доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, осіб	6775	6775	6775	Головне управління житлово-комунального господарства
	протяжність реконструйованих та модернізованих теплових мереж, км	161	163,5	165	Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість реконструйованих та модернізованих котелень, одиниць	23	2	4	Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість встановлених когенераційних установок, одиниць	0	4	5	Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість встановлених систем автоматизації та диспетчеризації котелень, одиниць	3	2	4	Головне управління житлово-комунального господарства
	обсяги зниження непродуктивних втрат теплової енергії на всіх етапах виробництва та транспортування, Гкал	51175	47490	43490	Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість жителів, забезпечених якісними послугами теплопостачання, осіб	13643	13643	13643	Головне управління житлово-комунального господарства
Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	протяжність відремонтованих доріг та будівництво нових доріг, км ²	0,0366	0,036519	0,36519	Головне управління житлово-комунального господарства, статистичні дані
	протяжність побудованих велосипедних доріжок, км ²	-	0,007084	0,007084	Головне управління житлово-комунального господарства, статистичні дані
	кількість діючих енергоефективних світлоточок, одиниць	15443	370	570	Головне управління житлово-комунального господарства, статистичні дані
	кількість придбаних тягових підстанцій, одиниць	6	6	6	Управління транспорту та зв'язку
	кількість придбаних автобусів особливо великої пасажиромісткості, одиниць	-	10	10	Управління транспорту та зв'язку
	кількість придбаних автобусів великої пасажиромісткості, одиниць	20	50	50	Управління транспорту та зв'язку
	загальна пасажиромісткість автобусів, осіб	3900	8650	8650	Управління транспорту та зв'язку
кількість придбаних тролейбусів з автономним ходом, одиниць	21	36	36	Управління транспорту та зв'язку	

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	загальна пасажиромісткість тролейбусів, осіб	4223	5768	5768	Управління транспорту та зв'язку
	кількість укладених угод з приватними перевізниками, одиниць	9	9	9	Управління транспорту та зв'язку
	кількість діючих автобусних та тролейбусних маршрутів громадського транспорту, одиниць	38	44	44	Управління транспорту та зв'язку
Оперативна ціль 2.3 Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	кількість відремонтованих (реконструйованих) об'єктів фонду захисних споруд, одиниць	-	3	4	Відділу з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
	кількість побудованих (облаштованих) нових об'єктів фонду захисних споруд, одиниць	227	258	270	Відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
	кількість нових встановлених об'єктів оповіщення та інформування, од.	-	380	380	Відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
	частка населення, яке забезпечене укриттями, %	100	100	100	Відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
	частка автоматизованих систем централізованого оповіщення, на яких проведено технічну модернізацію, %	-	1	1	Відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
	кількість об'єктів соціальної сфери, облаштованих системами протипожежного захисту, одиниць	10	15	15	Комунальні некомерційні підприємства
	кількість встановлених камер зовнішнього спостереження (придбаних за рахунок коштів бюджету громади), одиниць	352	604	754	Управління з питань запобігання і виявлення корупції
	кількість пожежно-рятувальних підрозділів, одиниць	6	6	6	Відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення
Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	кількість поліцейських офіцерів громади, осіб	4	8	37	Управління з питань запобігання і виявлення корупції
	потужність ліжкового фонду закладів охорони здоров'я, ліжка-місць;	895	915	935	Заклади охорони здоров'я
	кількість функціонуючих реабілітаційних відділень закладів охорони здоров'я, одиниць	3	3	3	Заклади охорони здоров'я
	потужність реабілітаційних відділень, ліжка-місць	110	140	180	Заклади охорони здоров'я
	рівень захворюваності дорослих на хвороби системи кровообігу на 100 тис. населення	38314,0	37000,0	36000,0	Заклади охорони здоров'я
	рівень захворюваності злоякісними новоутвореннями на 100 тис. населення	471,3	460,0	450,0	Заклади охорони здоров'я
	рівень народжуваності на 1000 жителів	6,6*	6,7	6,8	Головне управління статистики у Кіровоградській області
	рівень смертності на 1000 жителів	19,5*	19,4	19,3	Головне управління статистики у Кіровоградській області
	укомплектованість лікарями, %	82,6	90,0	98,0	Заклади охорони здоров'я
	кількість закладів охорони здоров'я, на яких здійснені заходи енергоефективності, одиниць	7	7	7	Заклади охорони здоров'я
	потужність укриттів закладів охорони здоров'я, осіб	1180	1780	1880	Заклади охорони здоров'я
	рівень охоплення імунопрофілактикою проти дифтерії, правця та кашлюку, %	89	92	95	Заклади охорони здоров'я
	рівень охоплення імунопрофілактикою проти кору, паротиту та краснухи, %	93	95	95	Заклади охорони здоров'я
	середня тривалість життя, років	66*	68	70	Головне управління статистики у Кіровоградській області
кількість осіб, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб	23500	25000	27600	Статистичний звіт 2-ФК	

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	кількість вразливих груп населення, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб	6	6	6	Управління молоді і спорту
	кількість спортивних та фізкультурно-оздоровчих об'єктів, що забезпечені інклюзивною інфраструктурою, одиниць	0	1	2	Управління молоді і спорту
	кількість спортивних секцій за видами спорту, одиниць	48	49	50	Статистичний звіт 2-ФК
	кількість дітей дошкільного та шкільного віку, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб	3387	3500	3800	Статистичний звіт 2-ФК
	кількість призерів обласних, національних та міжнародних змагань за видами спорту, у тому числі серед осіб з інвалідністю, осіб	548	585	610	Статистичний звіт 2-ФК
	кількість ветеранів війни, що займаються спортом та фізичною культурою, осіб	50	100	150	Управління молоді і спорту
	кількість спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів, одиниць	178	200	220	Статистичний звіт 2-ФК
	кількість осіб, що беруть участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах, у тому числі вразливих категорій населення, осіб	124	140	150	Управління молоді і спорту
	кількість дітей дошкільного та шкільного віку, що беруть участь у спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходах, осіб	6600	6900	7100	Управління молоді і спорту
	кількість заходів пропаганди та просування здорового способу життя, одиниць	96	100	110	Статистичний звіт 2-ФК
	кількість закладів фізичної культури, що надають послуги з реабілітації, одиниць	4	4	5	Управління молоді і спорту
	кількість осіб, що отримують послуги реабілітації, осіб	98	115	125	Статистичний звіт 2-ФК
Оперативна ціль 2.5. Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	обсяги захоронених відходів, т.	20535,260	21568,023	22640,124	Статистичні дані
	обсяги зелених відходів, що підлягають компостуванню, т.				Головне управління житлово-комунального господарства
	кількість спеціально облаштованих майданчиків для збирання та сортування твердих побутових відходів, т.				Головне управління житлово-комунального господарства
	обсяги вивезення побутових відходів на місця зберігання, т	96102,850	125000	150000	Статистичні дані
	обсяги відходів, що спрямовуються на повторне використання, рециклінг та відновлення, т	4055,7	6250	7500	Статистичні дані
	протяжність зношених каналізаційних мереж, що потребують модернізації, капітального ремонту, км				Головне управління житлово-комунального господарства
	протяжність мережі зливової каналізації, км	32,9	-	-	Статистичні дані
	кількість (частка) домогосподарств, не охоплених системою каналізування, одиниць (%)				Головне управління житлово-комунального господарства
	якість води у водних об'єктах (площинних, лінійних), клас	II	II	II	Регіональний офіс водних ресурсів у Кіровоградській області
	якість води у річці Інгул у межах міста Кропивницького, клас	II	II	II	Регіональний офіс водних ресурсів у Кіровоградській області
	кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (від пересувних та стаціонарних джерел), т				Статистичні дані
	площа (частка) територій природно-заповідного фонду, га (%)	1300/1,15			Управління містобудування та земельних ресурсів
площа зелених насаджень, га	301,664	301,664	301,664	Статистичні дані	
кількість оновленого фонду зелених насаджень, одиниць	270	300	500	Статистичні дані	

Стратегічна ціль 3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	кількість закладів різнорівневої освіти, культури та соціального захисту, одиниць	84	84	80	Управління освіти
		6	6	6	Управління культури і туризму
	кількість дітей, охоплених послугами освіти, культури та соціального захисту, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі окремо хлопчиків та дівчат, осіб	34965 3 ООП-914 хл.-604 дів.-310	32300 3 ООП-1031 хл.-668 дів.-363	30500 3 ООП-1090 хл.-693 дів.-397	Управління освіти
		2035	2035	2035	Управління культури і туризму
		958 хл. -347 дів – 611 ООП-0	1200 хл. -500 дів – 611	1400 хл. -347 дів – 611	Управління молоді та спорту
	кількість кваліфікованих працівників закладів освіти, культури та соціального захисту, шт. од	3200	3200	3100	Управління освіти
		426	426	426	Управління культури і туризму
		45	52,25	52,25	Управління культури і туризму
	кількість працівників закладів освіти, культури, соціального захисту, що пройшли курси підвищення кваліфікації, осіб	3200	3200	3100	Управління освіти
		45	52,25	52,25	Управління культури і туризму
	частка здобувачів повної загальної освіти, які склали національний мультипредметний тест/зовнішнє незалежне оцінювання з української мови і не подолали поріг «склав/не склав», %	0%	0%	0%	Управління освіти
	частка здобувачів повної загальної освіти, які склали національний мультипредметний тест/зовнішнє незалежне оцінювання з математики і не подолали поріг «склав/не склав», %	6,7%	6,7%	6,7%	Управління освіти
	частка охоплення дітей віком п'ять років закладами дошкільної освіти, %	94%	98%	100%	Управління освіти
	частка дітей, які долучились до інклюзивної освіти, у загальній кількості дітей, які мають певні порушення функціонування, %	1%	1,2%	1,4%	Управління освіти
	кількість освітніх, культурних, соціальних закладів, обладнаних для маломобільних осіб, у тому числі безбар'єрним доступом, одиниць	52	72	80	Управління освіти
		10	10	10	Управління культури і туризму
		1	3	3	Управління молоді та спорту
	кількість освітніх, культурних, соціальних закладів, забезпечених безперебійним відкритим Wi-Fi доступом, одиниць	8	24 (26 будинків)	30	Управління освіти
		2	13	13	Управління молоді та спорту
	потужність місць колективного захисту (укриттів) при освітніх, культурних та соціальних закладах, осіб	14698	23745	25000	Управління освіти
до 64 осіб		до 64 осіб	до 64 осіб	Управління культури і туризму	
13		13	13	Управління молоді та спорту	
кількість харчоблоків та їдалень, забезпечених відповідно до норм системи НАССР, одиниць	17	57	77	Управління освіти	

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 3.1 Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	кількість закладів, обладнаних системами відеоспостереження та пропуску, одиниць	46	81	81	Управління освіти
	кількість впроваджених освітніх програм в рамках впровадження дуальної форми освіти, одиниць	5	6	6	Управління освіти
	кількість здобувачів освіти за дуальною формою, у тому числі з урахуванням гендерного підходу, осіб	165 (хл-46% дів. – 54%)	185 (хл-46% дів. – 54%)	200 (хл-46% дів. – 54%)	Управління освіти
	кількість укладених договорів із суб'єктами господарювання щодо стажування, одиниць	12	13	14	Управління освіти
	кількість осіб, що проходять стажування в рамках дуальної форми освіти, осіб	165	185	200	Управління освіти
	кількість молоді, задіяної у соціально-культурному житті громади, зокрема відвідування гуртків, дозвіллевих груп тощо, осіб	12133	12200	12300	Управління освіти
		4210	4400	4900	Управління молоді та спорту
	кількість гуртків та секцій для задоволення соціально-культурних потреб молоді, одиниць	812	815	820	Управління освіти
		30	35	38	Управління молоді та спорту
	кількість осіб, що входять до складу молодіжної ради, осіб	18	до 30	до 30	Управління молоді та спорту
	кількість молоді, залученої до науково-дослідницької діяльності, інноваційних проєктів тощо, осіб	55	70	100	Управління освіти
	кількість центрів (просторів), у тому числі молодіжних, для самореалізації жителів, одиниць	25	25	27	Управління освіти
		0	1	1	Управління молоді та спорту
	кількість проведених культурно-масових заходів (подій, фестивалів, виставок, концертів тощо), одиниць	87	87	87	Управління освіти
	кількість закладів культури, одиниць	11	11	11	Управління культури і туризму
	обсяг книжкового фонду мережі бібліотек, примірників	308177	273000	249000	Управління культури і туризму
	кількість осіб, що відвідують бібліотеки, осіб	25504	23000	23000	Управління культури і туризму
	забезпеченість комп'ютерною технікою закладів культури, зокрема бібліотек, одиниць	92	92	92	Управління культури і туризму
	кількість закладів культури, зокрема бібліотек, з відкритим доступом до мережі інтернет, одиниць	20	20	20	Управління культури і туризму
	кількість проведених заходів, направлених на розвиток та посилення національної і громадянської ідентичності, одиниць	2084	2185	2300	Управління освіти
		92	250	300	Управління молоді та спорту
	кількість проведених заходів, направлених на зміцнення соціальної згуртованості, одиниць	20900	22000	24000	Управління освіти
		1342	1500	1600	Управління молоді та спорту
	кількість жителів, що беруть участь у заходах з посилення національної і громадянської ідентичності, зміцнення соціальної згуртованості, осіб.	1000	1300	2000	Відділ комунікацій з громадськістю
1260		3250	3900	Управління молоді та спорту	
Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	кількість закладів соціального захисту, що надають соціальні послуги, одиниць	7	8	8	Департамент соціальної політики
	кількість осіб, що отримують соціальні послуги, осіб	7056	7400	8000	Департамент соціальної політики
	кількість створених центрів життєстійкості, одиниць	1	1	1	Департамент соціальної політики
	кількість дітей, що перебувають у патронатних сім'ях, осіб	12	12	12	Департамент соціальної політики
	кількість проведених інформаційно-роз'яснювальних заходів щодо соціальної, психологічної допомоги і психоемоційної підтримки, одиниць	6000	11200	15000	Департамент соціальної політики

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 3.2 Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	кількість військовослужбовців, що отримують різні види допомоги, у тому числі фінансової, на лікування та реабілітацію, осіб	1587	2000	2500	Департамент соціальної політики
	кількість ветеранів війни та демобілізованих, що охоплені послугою супроводу, осіб		3000	3000	Департамент соціальної політики
	кількість створених центрів підтримки ветеранів війни, одиниць		1	1	Департамент соціальної політики
	кількість осіб, які звільняються або звільнені з військової служби з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, що отримують соціальні послуги, осіб		3000	3000	Департамент соціальної політики
	кількість помічників ветеранів та кількість ветеранів, що отримують послуги супроводу, осіб		30/3000	30/3000	Департамент соціальної політики
Оперативна ціль 3.3 Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	кількість оцифрованих паперових документів та створених цифрових баз даних, одиниць	-	700 од./ база даних	1500 од./ база даних	Архівний відділ
	кількість розроблених освітніх курсів цифрової грамотності та цифрових навичок, одиниць	0	3	6	Управління інформаційних технологій
	кількість осіб, що пройшли навчання з цифрової грамотності та цифрових навичок, осіб	14	27	50	Управління інформаційних технологій
	кількість впроваджених нових сучасних цифрових сервісів у муніципальному управлінні, одиниць	0	2	2	Управління інформаційних технологій
	кількість удосконалених веб-сайтів виконавчих органів та комунальних підприємств, одиниць	1	1	1	Управління інформаційних технологій
	кількість відвідувань веб-сайтів виконавчих органів та комунальних підприємств, осіб	153254	248000	274000	Управління інформаційних технологій
	кількість інструментів локальної електронної демократії, одиниць	4	6	8	Відділ комунікацій з громадськістю
	кількість користувачів інструментів локальної електронної демократії, осіб	1500	3000	4000	Відділ комунікацій з громадськістю
	кількість наданих адміністративних й інших публічних послуг, одиниць	155830	190380	207880	Електронні бази даних
	кількість наданих електронних адміністративних й інших публічних послуг, одиниць	1438	2264	2865	Електронні бази даних
	індекс цифрової трансформації громади, одиниць	45,921			https://hromada.gov.ua/index/kr
Оперативна ціль 3.4 Впровадження принципів гендерної політики	кількість заходів з посилення гендерної чутливості та гендерної рівності, одиниць	47	70	85	Управління молоді та спорту
	кількість осіб, що пройшли навчання з питань гендерної чутливості та гендерної рівності, осіб	25	200	300	Управління молоді та спорту

Стратегічна ціль 4. Громада багатовікових культурних традицій та історичного надбання

Ціль Стратегії-2030	Назва показника моніторингу	Базове значення за 2023 рік	Проміжне значення за 2027 рік	Цільове значення за 2030 рік	Джерело даних
Оперативна ціль 4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	кількість відреставрованих та відновлених пам'яток культурної спадщини, одиниць				Управління містобудування і земельних ресурсів
	кількість пам'яток з розробленою обліковою документацією, одиниць				Управління містобудування і земельних ресурсів
	кількість пам'яток місцевого значення, внесених до державного реєстру, одиниць				Управління містобудування і земельних ресурсів
	кількість нових елементів нематеріальної культурної спадщини, внесених до державного переліку, одиниць				Управління містобудування і земельних ресурсів
Оперативна ціль 4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	розроблено стратегічний документ державного планування, а саме стратегія розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади, одиниць	-	1	2	Управління культури і туризму
	розроблено план заходів стратегії розвитку та дорожню карту їх реалізації, одиниць		1	2	Управління культури і туризму
	кількість туристичних послуг, що надаються ТПЦ громади, одиниць	10	15	20	Управління культури і туризму
	обсяги надходжень туристичного збору у місцевий бюджет громади, млн.грн.	1,14	1,550	1,93	Фінансове управління
	кількість встановлених позначок на об'єкти атракції, одиниць	33	40	45	Управління культури і туризму
	кількість музейних закладів, що включені у туристичні маршрути, одиниць	8	10	13	Управління культури і туризму

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

Документу державного планування:

"Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року

та

План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року"

Розділ "Охорона навколишнього природного середовища"

Виконавець

ФОП Максимова Юлія Сергіївна, реєстраційний номер №10000002237853 від 22.12.2021 р..

Тел. : 044 338 9370

Email : office@juliesdata.com

Аналіз наданих даних виконується в геоінформаційних системах QGIS, SAGA за допомогою інструментів бази даних містобудівного кадастру QGISgp ©Yuliia Maksymova 2019-2022
juliesdata.com

facebook.com/juliesdata

twitter @juliesdata

Даний твір є об'єктом авторських прав. © Юлія Максимова, Олексій Бойко.

Поширення та цитування можливе лише за умови посилання на першоджерело.

Кропивницький-2024

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Географ-геоеколог,
кандидат географічних
наук _____

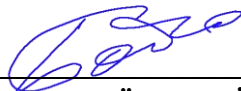
Купач Т.Г.

Геоеколог, менеджер природокористування,
кандидат географічних
наук _____

Корогода Н.П.

Керівник, спеціаліст із SEO
та геоінформаційних
систем _____

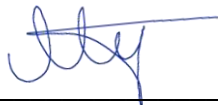

Бойко О.Ю.

Свідоцтво про підвищення кваліфікації Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління № 25-01 від 31 березня 2021р.

Свідоцтво про підвищення кваліфікації Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління № 05-05 від 02 лютого 2022р.

Інженер-геоінформатик,
спеціаліст із SEO,
к.т.н. _____

Максимова Ю.С.

Свідоцтво про підвищення кваліфікації Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління № 25-03 від 31 березня 2021р.

Свідоцтво про підвищення кваліфікації Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління № 05-16 від 02 лютого 2022р.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
1 ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	6
Зміст та основні цілі ДДП	6
Узгодженість ДДП із цілями документів вищого рівня	12
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДДП НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ	16
2.1. Кліматичні особливості території, для якої розробляється стратегічна екологічна оцінка	16
2.2 Викиди парникових газів	17
2.3 Водні ресурси	20
2.4 Атмосферне повітря	23
2.5 Радіаційний стан	25
2.6 Стан здоров'я мешканців	26
2.7 Земельні ресурси та ґрунти	30
2.8 Біорізноманіття	33
2.10 Землі лісового фонду	43
2.11 Смарагдова мережа та водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера", об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО	43
2.12 Екомережа	43
2.13 Перспективні до заповідання території в межах громади	45
2.14 Історико-культурні об'єкти	46
2.15 Поводження з відходами	51
2.16 TOWS аналіз	54
2.17 Основні екологічні проблеми території громади	57
2.18 Прогнозні зміни стану довкілля, якщо документ державного планування не буде затверджено	60
3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	65
4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДДП, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	68
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДДП, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДДП	69
Основні міжнародні та національні зобов'язання	69
Процедура ОВД	78
Інформація про оприлюднення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки	78
Інформація про обговорення Звіту про стратегічну екологічну оцінку	78
6 ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	79
6.1 Атмосферне повітря	79
6.2 Клімат	80
6.3 Водні ресурси	82
6.4 Земельні ресурси	82
6.5 Відходи	83
6.6 Біорізноманіття	83
6.7 Природоохоронні території	84
6.8 Здоров'я населення	84
6.9 Історико-культурна спадщина	84
6.10 Транскордонний вплив	85
6.11 Результати розділу	85
7 ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА	

ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 89	
8 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ) ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ	271
8.1 Вихідні дані для виконання оцінки	92
8.2 Використані інструменти та методи	92
8.3 Планувальні альтернативи	93
8.4 Фактори, які не було враховано під час підготовки звіту	94
8.5 Ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів) під час здійснення стратегічної екологічної оцінки	94
9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	95
Вибір екологічних показників	95
Індикатори моніторингу	95
Збір статистичних даних	102
Додаткова інформація щодо моніторингу довкілля	102
10 ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)	102
11 РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦЬОЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ	102

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДДП	Документ державного планування
ДСТУ	Державний стандарт України
ДСанПіН	Державні санітарні правила і норми
ОДА	Обласна державна адміністрація
ТГ	Територіальна громада
ПЗФ	Природно-заповідний фонд
Стратегія	Ця Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року та План заходів на 2025 – 2027 роки з реалізації стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року
Регіональна доповідь	Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Кірово
СЕО	Процедура стратегічної екологічної оцінки документу державного планування
Звіт	Цей звіт про стратегічну екологічну оцінку

¹ <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stand-navkolyshnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

ВСТУП

Замовник документу державного планування: Виконавчий комітет Кропивницької міської ради, вулиця Велика Перспективна, 41, Кропивницький, Кіровоградська область, 25000, 0522 247 374, e-mail: kmmr.gov.ua.

Виконавець стратегічної екологічної оцінки ДДП “Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року” — ФОП Максимова Юлія Сергіївна (реєстраційний номер №10000002237853 від 22.12.2021 р.).

1 ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ’ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Зміст та основні цілі ДДП

Відповідно до п. 3 частини першої статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», документи державного планування - стратегії, плани, схеми, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

В таблиці 1.1 наведено основні стратегічні, оперативні цілі та заходи, які планується реалізувати в межах Стратегії.

Таблиця 1.1

Цілі, завдання та заходи "Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року"

<i>Стратегічні цілі</i>	<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання/очікувані результати</i>
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	1.1. Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	<i>1.1.1 Сприяння створенню нових та розширенню діючих підприємств з високою часткою доданої вартості, у тому числі розвитку діяльності виробників крафтової та локальної продукції</i>
		<i>1.1.2 Створення та розвиток індустріальних парків, зокрема екологічного напрямку</i>
		<i>1.1.3 Створення кластерів різної спеціалізації у галузях з високим економічним потенціалом</i>
		<i>1.1.4 Сприяння ефективному розвитку інфраструктури поліфункціональних транспортно-логістичних хабів</i>
		<i>1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі</i>
	1.2. Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	<i>1.2.1 Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва, у тому числі соціального підприємництва, та стимулювання експорторієнтованості</i>
		<i>1.2.2 Сприяння ефективному розвитку і популяризації інвестиційних пропозицій та співробітництва з потенційними інвесторами, у тому числі у ключових секторах економіки</i>
		<i>1.2.3 Впровадження заходів із стимулювання та підтримки підприємницької активності, самозайнятості та працевлаштування, у тому числі вразливих категорій населення</i>

		<p>1.2.4 Формування та промоція позитивного інвестиційного іміджу громади, зокрема в рамках міжнародного співробітництва</p>
		<p>1.2.5 Сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для реалізації публічних інвестиційних проєктів розвитку</p>
		<p>1.2.6 Розбудова усіх форм партнерств, у тому числі розвиток міжнародного територіального співробітництва та співробітництва територіальних громад</p>
		<p>1.2.7 Розвиток інституційної спроможності органу місцевого самоврядування у сфері стратегічного планування, проєктного менеджменту, цифровізації</p>
		<p>1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо</p>
		<p>1.2.9 Створення та забезпечення ефективної діяльності Агенції розвитку громади</p>
	<p>1.3. Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій</p>	<p>1.3.1 Сприяння розбудові та розвитку інфраструктури інноваційної екосистеми, зокрема технологічних парків, наукових парків, цифрових хабів тощо</p>
		<p>1.3.2 Підтримка реалізації економічних проєктів, у тому числі інноваційних, у ключових секторах економіки на принципах екологічної та цифрової трансформації з урахуванням факторів безпеки</p>
		<p>1.3.3 Налагодження співпраці із закладами освіти з метою удосконалення системи підготовки професійних кадрів відповідно до потреб пріоритетних галузей економіки</p>
<p>2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля</p>	<p>2.1. Інфраструктурний розвиток території</p>	<p>2.1.1 Розроблення та впровадження комплексного плану просторового розвитку; оновленої містобудівної документації, у тому числі з урахуванням розвитку безпекової інфраструктури</p>
		<p>2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності</p>
		<p>2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості</p>

	<p>2.1.4 Модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж тепlopостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії</p>
	<p>2.1.5 Розбудова системи розподіленої енергогенерації з використанням альтернативних джерел енергії</p>
	<p>2.1.6 Впровадження технологій енергоефективності та застосування альтернативних джерел енергії; удосконалення системи енергетичного менеджменту</p>
	<p>2.1.7 Створення фізичного безбар'єрного простору та облаштування об'єктів фізичного оточення доступністю для всіх груп населення</p>
	<p>2.1.8 Збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді</p>
	<p>2.1.9 Відновлення інфраструктури, зокрема критичної та соціальної, об'єктів житлового та громадського призначення, з метою ліквідації негативних наслідків збройної агресії</p>
<p>2.2. Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг</p>	<p>2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності</p>
	<p>2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення</p>
	<p>2.2.3 Розвиток інфраструктури та оновлення парку громадського транспорту, у тому числі підвищення якості транспортного сполучення</p>
<p>2.3. Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності</p>	<p>2.3.1 Збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту; розвиток системи оповіщення та інформування</p>
	<p>2.3.2 Створення та забезпечення функціонування центрів безпеки, у тому числі пожежно-рятувальних підрозділів</p>
	<p>2.3.3 Сприяння створенню безпечових умов шляхом реалізації проєкту «Поліцейський офіцер громади»</p>
<p>2.4. Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя</p>	<p>2.4.1 Розвиток та модернізація мережі кластерних та надкластерних закладів охорони здоров'я із створенням безбар'єрного, інклюзивного, безпечного медичного простору з урахуванням гендерного підходу</p>

		<p>2.4.2 Розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення</p>
		<p>2.4.3 Збереження та розвиток кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я</p>
		<p>2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури</p>
		<p>2.4.5 Розвиток, підтримка та промоція спорту, фізичної активності й реабілітації та здорового способу життя, у тому числі серед вразливих категорій населення</p>
	<p>2.5. Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів</p>	<p>2.5.1 Розробка і впровадження системи управління відходами</p>
		<p>2.5.2 Впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод</p>
		<p>2.5.3 Впровадження сучасних заходів з розчищення русел річок та прибережних захисних смуг; розбудова та розширення «зелено-блакитної» інфраструктури</p>
		<p>2.5.4 Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду</p>
<p>3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління</p>	<p>3.1. Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища</p>	<p>3.1.1 Формування оптимальної мережі та покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, культури та соціального захисту; забезпечення якості надання послуг</p>
		<p>3.1.2 Розвиток та покращення доступного і комфортного освітнього, культурного та соціального простору, у тому числі з урахуванням потреб вразливих груп населення та принципу гендерної рівності</p>
		<p>3.1.3 Сприяння здобуттю професійної підготовки за дуальною формою здобуття освіти</p>
		<p>3.1.4 Створення умов для підтримки та розвитку інтелектуального, творчого та фізичного потенціалу усіх груп населення; сприяння підвищенню їхньої інтеграції у суспільне життя</p>
		<p>3.1.5 Створення громадських просторів для успішної самореалізації жителів; підвищення рівня якості надання послуг та створення рівних можливостей для розвитку особистості</p>

	<p>3.1.6 Створення нових моделей та забезпечення ефективного функціонування закладів культури, зокрема публічних бібліотек; цифровізація їх діяльності</p>
	<p>3.1.7 Впровадження заходів з утвердження української національної і громадянської ідентичності та зміцнення соціальної згуртованості населення</p>
3.2. Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	<p>3.2.1 Розширення та удосконалення системи надання доступних та якісних соціальних послуг з урахуванням гендерного підходу; забезпечення їх цифровізації</p>
	<p>3.2.2 Створення сприятливих умов для ефективної адаптації та соціально-економічної інтеграції ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення</p>
	<p>3.2.3 Забезпечення доступності психологічної допомоги та реабілітації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України</p>
3.3. Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	<p>3.3.1 Розвиток інфраструктури електронних комунікацій, у тому числі доступу до високошвидкісного інтернету; забезпечення незалежності функціонування цифрової мережі</p>
	<p>3.3.2 Розширення та удосконалення інструментів цифрового управління; створення умов для розвитку цифрових компетенцій</p>
	<p>3.3.3 Технічна підтримка та удосконалення інноваційних інструментів у сфері співпраці та комунікації місцевої влади і громадськості, у тому числі покращення доступу до електронних сервісів</p>
	<p>3.3.4 Розбудова, впровадження, забезпечення ефективного функціонування сучасної інноваційної геоінформаційної системи</p>
	<p>3.3.5 Забезпечення, розширення та удосконалення надання адміністративних й інших публічних послуг з урахуванням потреб усіх категорій населення, у тому числі для жителів віддалених районів</p>
3.4. Впровадження принципів гендерної	<p>3.4.1 Розробка гендерного профілю (гендерного паспорту) громади</p>

	<i>політики</i>	3.4.2 Забезпечення застосування тендерного підходу у процесах формування і впровадження місцевої політики
		3.4.3 Підвищення рівня кваліфікації усіх зацікавлених сторін у питаннях реалізації тендерної політики
4. Громада багатомістових культурних традицій та історичного надбання	4.1. Збереження історичної та культурної спадщини	4.1.1 Здійснення заходів щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурної спадщини; розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини
		4.1.2 Розвиток креативних ініціатив та індустрій, у тому числі локальних історико-культурних традицій та ремесел
	4.2. Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	4.2.1 Розробка стратегії розвитку культури, туризму та креативних індустрій громади
		4.2.2 Розвиток та промоція перспективних інноваційних та вдосконалення існуючих туристичних продуктів; зміцнення бренду громади як туристичної дестинації
		4.2.3 Створення умов ефективного використання економічного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини

Узгодженість ДДП із цілями документів вищого рівня

Інформацію щодо узгодженості ДДП із релевантними документами регіонального рівня наведено у таблицях нижче [1]. У таблиці 1.2. наведено положення про узгодженість ДДП із цілями Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки. Зауважимо, що визначені у Стратегії завдання та заходи є достатньо узагальненими, тому їх вплив на довкілля має бути уточнений на наступних етапах, в тому числі: при визначенні конкретних очікуваних результатів від провадження рішень ДДП та їх характеристик.

Таблиця 1.2.
Узгодженість основних положень ДДП із стратегічними цілями Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки

Мета ДДП	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки			
	СЦ.1.	СЦ.2	СЦ.3	СЦ.4
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	++	+	++	0
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	0	++	++	++

3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	0	++	++	0
4. Громада багатовікових культурних традицій та історичного надбання	0	+	++	0
Мета ДДП	СЦ.1.	СЦ.2	СЦ.3	СЦ.4
	Стратегічні цілі Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки			

[1] Примітка. “+” - узгоджені частково, “++” - повністю узгоджені, “-” - є суперечності, “0” - нейтральний взаємозв'язок.

Роз'яснення до Стратегічних цілей Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки:

СЦ.1. - Стратегічна ціль 1. "Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації" полягає у створенні оптимальних умов для повного використання і нарощування наявного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

СЦ.2. - Стратегічна ціль 2. "Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення" передбачає виконання завдань і здійснення заходів щодо стабілізації демографічної ситуації в області, забезпеченні рівного доступу до якісної освіти, послуг охорони здоров'я незалежно від місця проживання людей, підвищення матеріального добробуту населення.

СЦ.3. - Стратегічна ціль 3. "Сталий розвиток усіх територій" передбачає реалізацію комплексу заходів і проектів, спрямованих на усунення диспропорцій у розвитку населених пунктів у сільській і міській місцевості, розвитку соціально-дорожньої інфраструктури, модернізації житлово-комунального господарства і розвитку житлового будівництва.

СЦ.4. - Стратегічна ціль 4. "Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури" визначає завдання і проекти щодо охорони навколишнього природного середовища, формуванню екологічної інфраструктури в області.

Таблиця 1.3

Узгодженість ДДП із стратегічним цілям Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Мета ДДП	Стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки		
	СЦ.1.	СЦ.2	СЦ.3
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	+	++	+
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	++	++	0
3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	+	0	+

4.Громада багатівікових культурних традицій та історичного надбання	0	0	0
Мета ДДП	СЦ.1.	СЦ.2	СЦ.3
	Стратегічні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки		

Роз'яснення до Стратегічних цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки:

СЦ.1. - Стратегічна ціль 1. "Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах".

СЦ.2. - Стратегічна ціль 2. "Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів".

СЦ.3. - Стратегічна ціль 3. "Розбудова ефективного багаторівневого врядування".

Інформацію щодо узгодженості ДДП із цілями державної екологічної політики України на період до 2030 року наведено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Узгодженість ДДП із стратегічними цілями державної екологічної політики ^[1]

Мета ДДП	Цілі Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року **				
	Ціль 1	Ціль 2	Ціль 3	Ціль 4	Ціль 5
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	+	+	0	0	0
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	+	+	+	++	+
3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	0	0	0	0	0
4.Громада багатівікових культурних традицій та історичного надбання	0	0	+	0	+
Мета ДДП	Ціль 1	Ціль 2	Ціль 3	Ціль 4	Ціль 5
	Цілі Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року				

**Пояснення цілей Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року:

“Ціль 1.” - Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва;

“Ціль 2” - Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України;

“Ціль 3” - Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України;

“Ціль 4” - Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення;

“Ціль 5” - Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Інформація щодо узгодженості ДДП із Цілями сталого розвитку[2] наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5.

Узгодженість основних положень ДДП із Цілями сталого розвитку

Мета ДДП	Цілі сталого розвитку																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	+	++	0	+	+	+	++	++	++	+	0	+	+	0	+	+	++
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	0	+	++	0	+	++	++	0	++	0	++	++	++	0	++	0	0
3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	0	0	+	++	++	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	++	0
4. Громада багатівікових культурних традицій та історичного надбання	0	0	0	0	0	+	0	+	+	0	+	0	+	0	+	0	0
Мета ДДП	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Цілі сталого розвитку																

[1] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

[2] <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДДП НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

2.1. Кліматичні особливості території, для якої розробляється стратегічна екологічна оцінка

Географічно Кропивницька міська територіальна громада розташована у центральній частині Кіровоградської області, а також України. За агрокліматичним зонуванням територія громади розташована у зоні помірно-континентального клімату з гідротермічним коефіцієнтом від 0,7 до 1,0, що свідчить про посушливий або слабо посушливий клімат зі сприятливою та помірно комфортною біокліматикою з добре вираженими порами року. За даними багаторічних досліджень Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС, що наведено в регіональній доповіді[1] та Екологічному паспорті Кіровоградської області[2], клімат на території Кропивницької міської територіальної громади ради — знаходиться в області помірно - континентального, недостатньо вологого, з добре вираженими порами року клімату. Середньорічна кількість опадів становить 499 - 582 мм. Максимальна кількість їх впливає у теплий період року (близько 70%). Річна кількість опадів на півночі 420-470 мм, на півдні - 400-430 мм. Річна кількість опадів в Кіровоградській області скала 515,7 мм. Найбільше опадів випало у липні - 102,4 мм, а найменше в жовтні 21,4 мм.

Вся територія області перебуває під дією західного перенесення повітряних мас помірних широт. Лісостепова частина області зазнає впливу вологих повітряних мас з Атлантичного океану, а степова перебуває під впливом континентальних повітряних мас зі сходу. Північно-західна частина та північна частина області лежить у недостатньо вологій, але теплій агрокліматичній зоні, південна і східна - у посушливій і дуже теплій. Середньорічна відносна вологість повітря становить 73-76 відсотків. Звичайно сніговий покрив встановлюється в третій декаді листопада, а сходить у другій декаді березня. Максимальна висота снігового покриву в полі сягала 33-51 см. Максимальне промерзання ґрунту досягає 98-144 см.

На території області переважають північно-східні та північно-західні вітри, у травні різко збільшується кількість східних вітрів.

Клімату властиві і небезпечні явища погоди, такі як сильні зливи, град, ожеледиці, пилові бурі тощо. Нерідким явищем у степовій зоні є пилові або чорні бурі та суховії, які завдають великих збитків господарству зменшеннями або повною загибеллю урожаю [3].

Населені пункти, такі як Кропивницький характеризуються наявністю великих площ штучних поверхонь з високою теплопровідністю і теплоємністю і низькою вологоємністю. Внаслідок цього, а також значного забруднення атмосфери, в населеному пункті змінюються такі кліматичні показники: підвищується температура, зменшується відносна вологість, збільшується кількість опадів, зменшується швидкість вітру, тощо.

Нижче подано інформацію щодо основних погодних характеристик за даними метеостанції Кропивницький[4].

Кропивнытскы

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря),
 Модель: ERA5T.

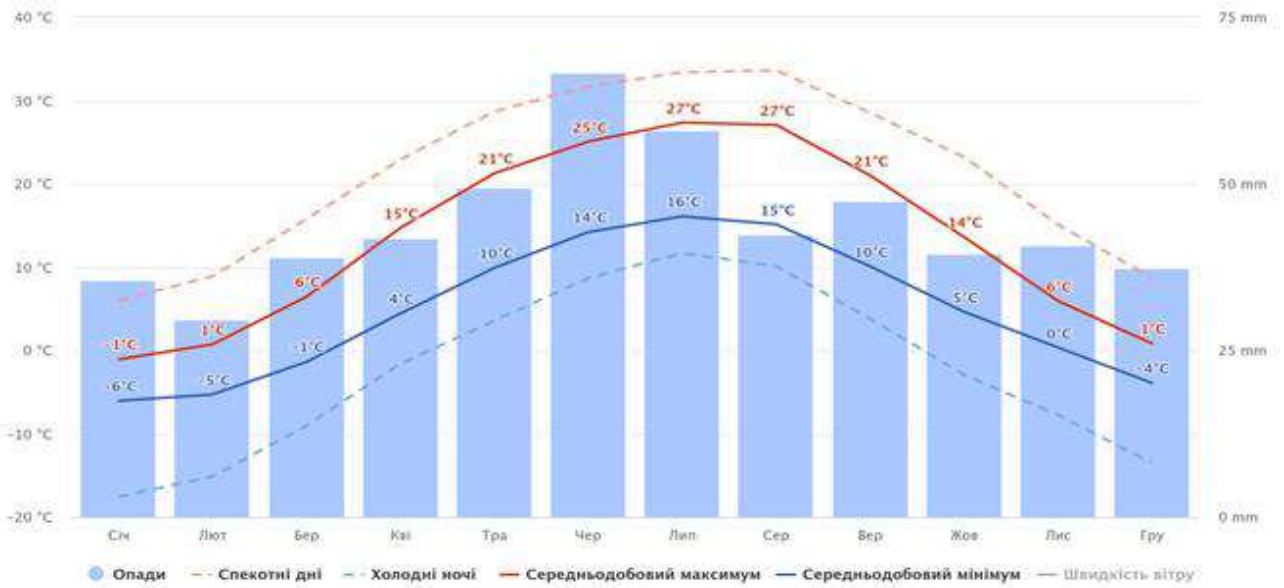

Рис.2.1. Середні температури та опади^[4].

Кропивнытскы

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря),
 Модель: ERA5T.

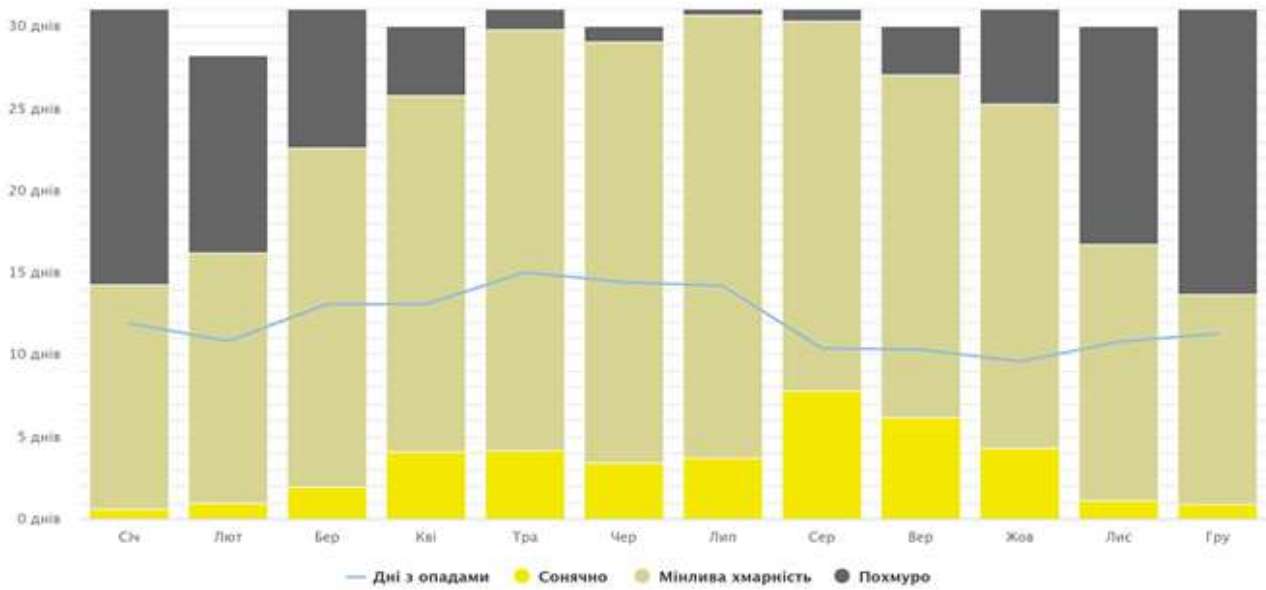

Рис.2.2. Співвідношення кількості сонячних та хмарних днів^[4].

Кропуньський

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря).
Модель: ERA5.

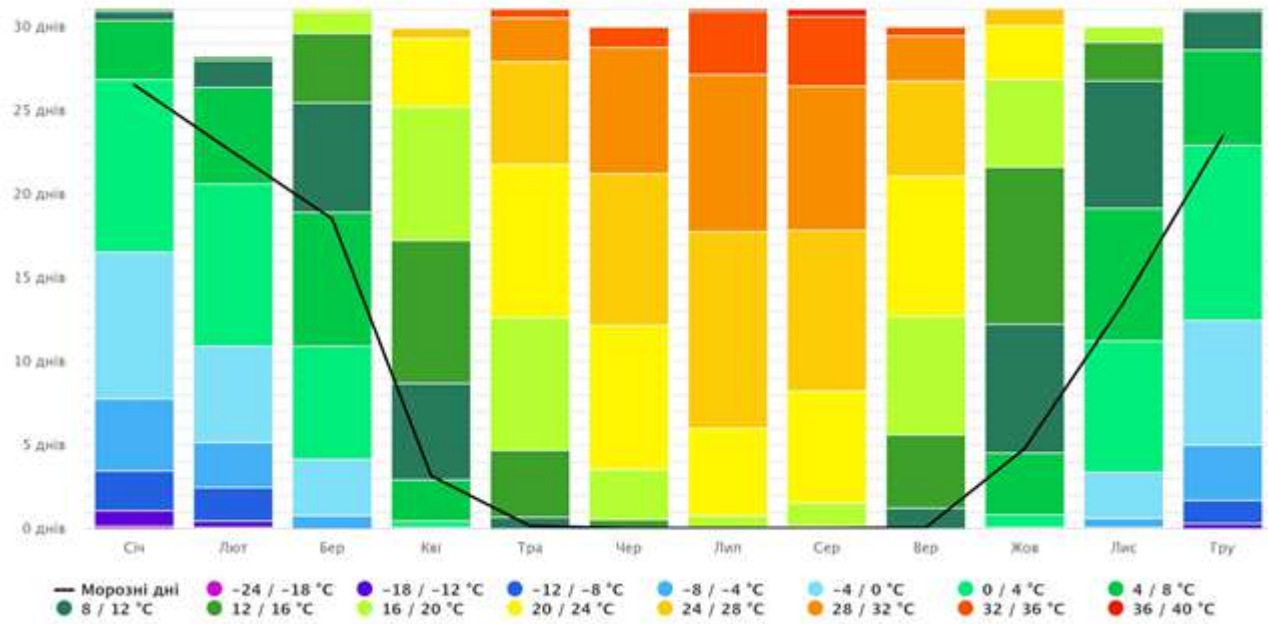

Рис.2.3. Максимальні температури^[4].

Кропуньський

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря).
Модель: ERA5.

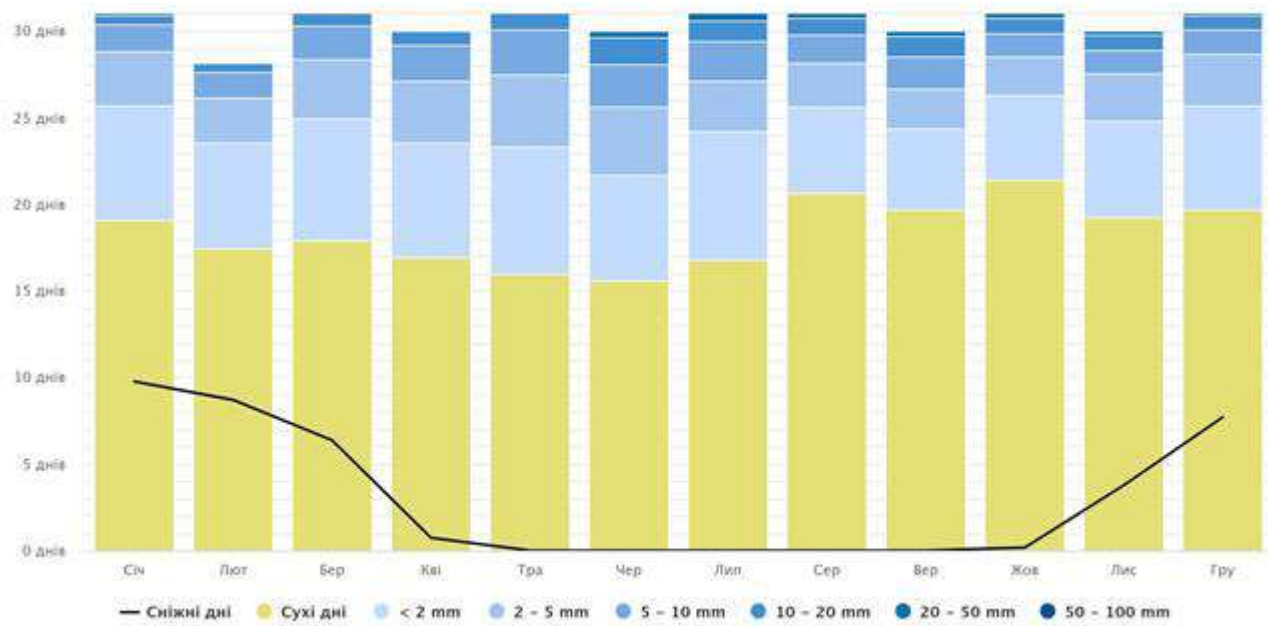

Рис.2.4. Кількість опадів^[4].

Кропивняtskyy

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря).
Модель: ERA5T.

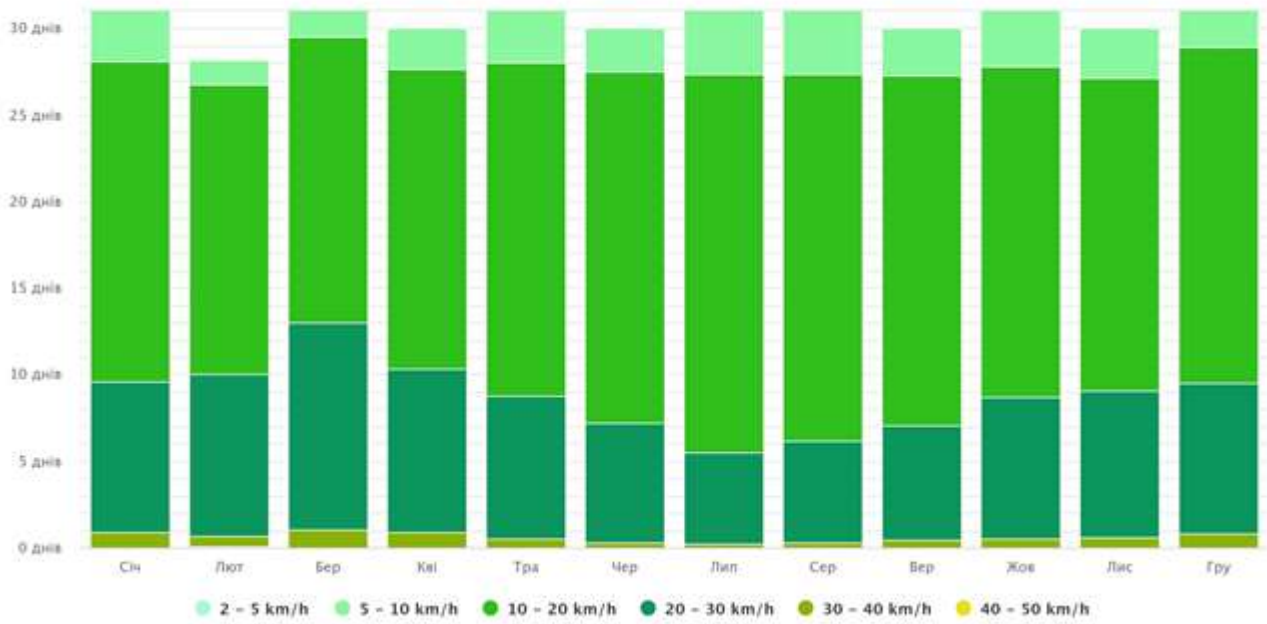

Рис.2.5. Швидкість вітру^[4].

Кропивняtskyy

48.51°N, 32.27°E (113 м над рівнем моря).
Модель: ERA5T.

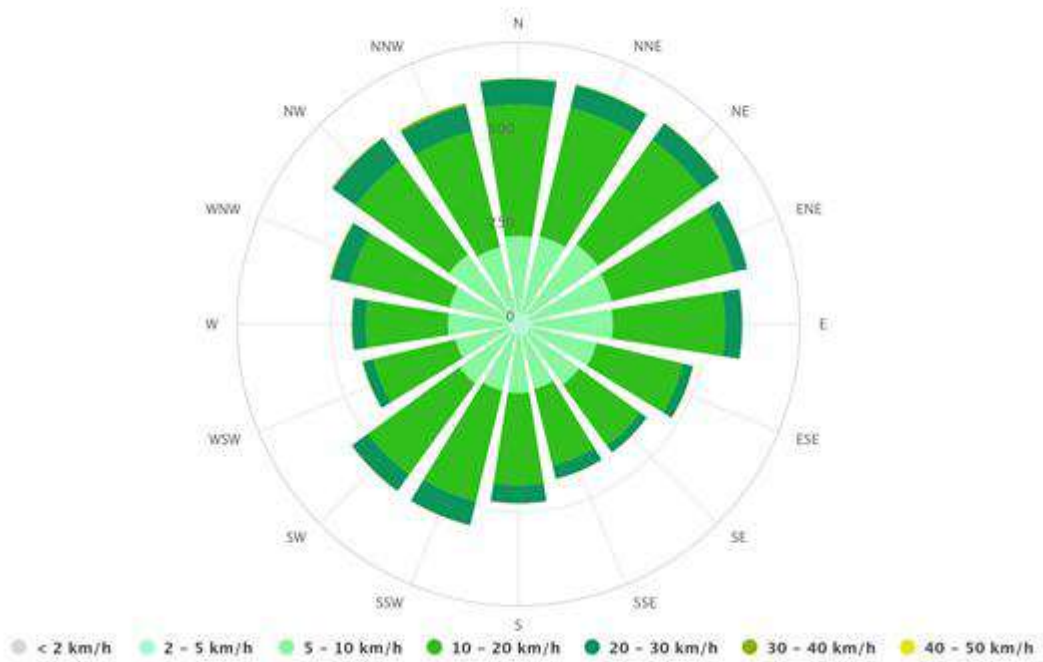

Рис.2.6. Напрями переважаючих вітрів^[4].

Зведена інформація середньорічних показників погоди міститься на рисунку 2.7.

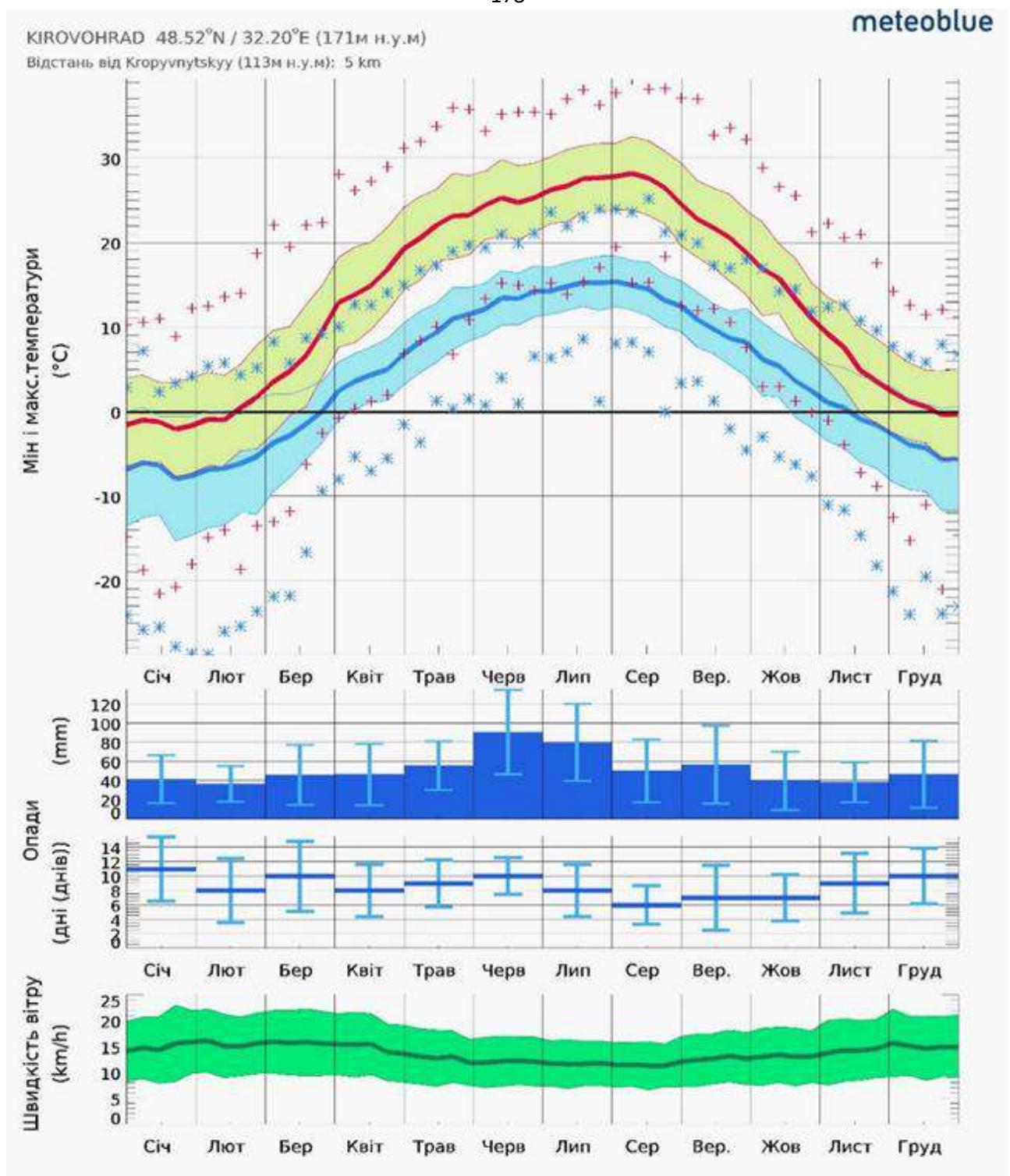

Рис.2.7. Розподіл основних метеопказників по станції Кропивницькій^[4].

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolynshogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

[2] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/ekologichni-pasporty/>

[3] <https://www.meteo.gov.ua/ua/>

[4] https://www.meteoblue.com/uk/weather/historyclimate/climateobserved/kropyvnytskyi_ukraine_705812

2.2. Стан атмосферного повітря

Техногенне навантаження забрудненості території Кропивницької міської територіальної громади високе за рахунок концентрації великої кількості промислових підприємств, розташування головних транспортних магістралей, високої господарської

освоєності земель, достатньої густоти населення, загального забруднення природного середовища та високої ураженості території антропогенними процесами.

Важливими показниками, які характеризують стан повітря в громаді, є обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, їхня динаміка. У табл. 2.1. наведено основні показники забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами за видами економічної діяльності Кропивницького району

Таблиця 2.1.

*Основні показники забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами за видами економічної діяльності Кропивницького району**

Види економічної діяльності	2022			2023		
	Викиди, т	Вагова структура, %	Частка у загальних викидах області, %	Викиди, т	Вагова структура, %	Частка у загальних викидах області, %
сільське, лісове та рибне господарство	1 013,4	34,37	60,19	1 024,5	29,57	59,89
добувна промисловість та розроблення кар'єрів	55,7	1,89	6,87	95,7	2,76	9,33
переробна промисловість	1 488,5	50,48	28,86	929,1	55,67	50,82
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	186,6	6,33	67,49	209,0	6,03	69,09
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	15,5	0,53	57,20	32,2	0,93	69,10
транспорт, складське господарство	96,4	3,27	41,13	104,7	3,02	33,86
операції з нерухомим майном	0,6	0,02	5,77	0,8	0,02	6,02
професійна, наукова та технічна діяльність	2,3	0,08	100,00	2,8	0,08	100,00
державне управління й оборона	29,0	0,98	58,70	36,5	1,05	23,01
освіта	4,3	0,15	9,39	2,3	0,07	5,82
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	56,4	1,91	51,41	27,5	0,79	30,02
Всього	2 948,7		35,08	3 465,1		46,22

* на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році

Обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення в атмосферне повітря підприємствами, установами та організаціями визначаються шляхом проведення інвентаризації стаціонарних джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, видів та обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, пилогазоочисним обладнанням на підприємствах – суб'єктах господарювання.

У цей час рівень забруднення атмосферного повітря є достатньо високим. За роки повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами значно виросли (на 17,5%). Найбільші викиди за результатами 2023 року спостерігались у переробній промисловості (55,7%) та сільському, лісовому та рибному господарстві (29,6%). Враховуючи високу урбанізацію Кропивницької міської територіальної громади, щільність населення та

концентрацію потужних промислових об'єктів, частка викидів Кропивницького району у загальному обсязі області досягає майже половини всіх викидів забруднюючих речовин (46,2%). По окремих галузях така вага є навіть більшою, зокрема в оптовій та роздрібній торгівлі (69,1%), постачанні електроенергії, газу, пари (69,0%), сільському, лісовому та рибному господарстві (59,9%), переробній промисловості (50,8%).

За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області динаміка викидів з 2020 року мала позитивну тенденцію до скорочення, хоча можна припустити, що таке зниження забруднення пов'язане із певним скороченням господарської діяльності: по-перше, під час карантинних обмежень розповсюдження коронавірусної інфекції COVID-19 у 2020 році та частково у 2021, а також під час повномасштабного вторгнення у 2022 році (рис.2.8, табл.2.2).

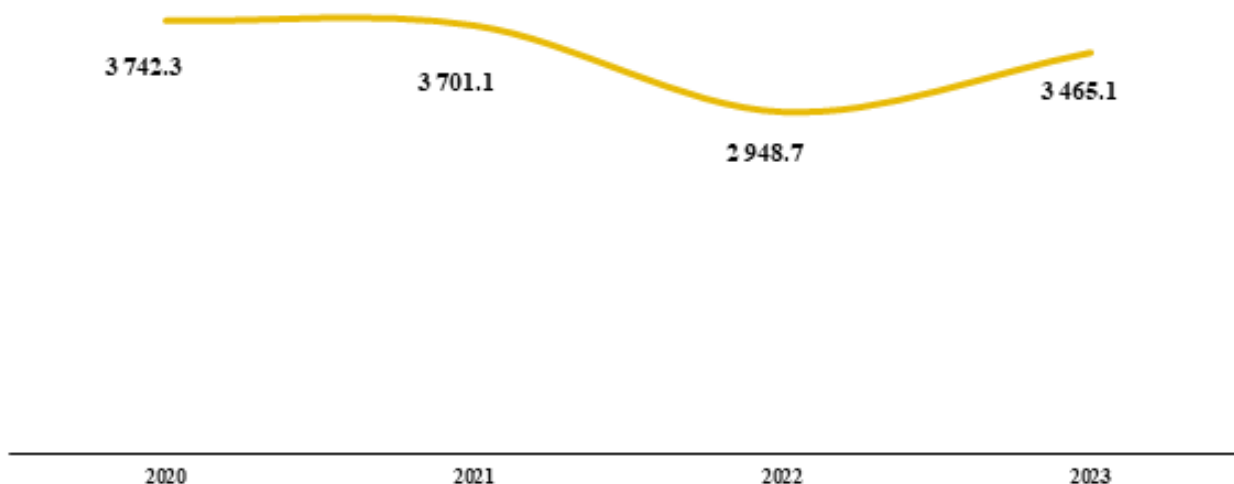

Рис.2.8. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферу Кропивницького району, т.

Таблиця 2.2.

Динаміка викидів забруднюючих речовин за одиничним показником

	Викиди від стаціонарних джерел			
	2020	2021	2022	2023
Викиди, т, у т.ч.	3 740,3	3 701,1	2 948,7	3 465,1
у розрахунку на 1 км ² , кг	38,5	38,1	30,3	35,6
у розрахунку на 1 особу, кг	0,87	0,86	0,9	0,81

За результатами 2023 року загальні обсяги викидів почали зростати, що відобразилось й на одиничних показниках, зокрема зросли викиди на 1 км² площі території до 35,6 кг та на одного жителя – до 0,81 кг. Вагова структура основних видів забруднюючих речовин включає суспендовані тверді частинки (28,6%), оксид вуглецю (25,8%), метан (18,8%), сполуки азоту (12,8%), діоксид та інші сполуки сірки (7,8%) й інші.

Найбільшим забруднювачем атмосферного повітря від пересувних джерел в громаді є автомобільний транспорт, у тому числі транзитний. За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області на основі даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом динаміка обсягів викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами мала наступний вигляд: 2019 рік – 43,5 тис. т; 2020 рік – 38,5 тис. т; 2021 рік – 40,6 тис. т.

Серед основних забруднювачів атмосферного повітря на території громади здійснюють діяльність ТОВ «Кіровоградський завод будівельних матеріалів №1», ПрАТ «Кропивницький олійноекстракційний завод», ТОВ «Придніпровський олійноекстракційний завод», ТОВ «ОЕЗ Градолія», ТОВ «Укрпромтара», ТОВ «Капро Ойл», КП «Теплоенергетик», ТОВ «Фалькон Агро Груп», ТОВ «Кіровоградпостач».

Чинники забруднення повітря знаходяться у постійному динамічному стані та залежать

від багатьох складових. Політика, спрямована на зниження викидів, має бути направлена на впровадження підприємствами та організаціями заходів з екологізації виробництва завдяки удосконаленню та оновленню технологічних процесів, машин і устаткування, модернізації існуючих та застосуванню інноваційних методів виробничого процесу, впровадженню сучасних інноваційних технологій очищення та новітнього сучасного ефективного пилогазоочисного устаткування тощо.

2.3. Зміни клімату та викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря (парникові гази)

Парникові гази (метан, діоксид вуглецю, водяна пара), що утворюються внаслідок антропогенної діяльності, спричиняють посилення парникового ефекту.

Згідно Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Кіровоградській області[1], Кіровоградська область має потужно розвинений промисловий потенціал, що зумовлює значне техногенне навантаження на навколишнє середовище. Основними забруднювачами довкілля області є підприємства, що здійснюють виробництво металів (3639,6 т), виробництво олії і тваринних жирів (1293,8 т), та підприємства, які займаються розведенням свиней (1099,3 т).

За даними Головного управління статистики у Кіровоградській області, у 2022 році у повітряний басейн області надійшло від стаціонарних джерел викидів підприємств та організацій 8,4 тис. т забруднюючих речовин (у тому числі й парникових газів), що на 2,7 тис. т менше, ніж у 2021 році. (рис.2.8.) Втім, не зважаючи на тенденцію поступового зниження загальної кількості забруднюючих речовин, відзначимо, що основні парникові гази, зокрема викиди метану, що є чи не найагресивнішим парниковим газом та надходить в атмосферне повітря від розведення великої рогатої худоби можуть навіть суттєво зростати, адже дана галузь показує зростання за всіма видами забруднювачів повітря - 380,9% у відношенні до 2021 року.

Однією з основних причин надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є моральне старіння та фізичне зношення технологічного та пилогазоочисного устаткування, що не відповідає сучасним вимогам щодо забезпечення встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Газоочисне обладнання підприємств вловлює в основному тільки пил, у той час як найбільш шкідливі з'єднання - окисли азоту, вуглецю, фенол, сірчисті, фтористі сполуки та ін. - викидаються без очищення.

Рухомі джерела викидів (автомобільний, залізничний, річковий транспорт та виробнича техніка) залишаються потужним забруднювачем довкілля в області, але окремі відомості про викиди від пересувних джерел забруднення за останні роки відсутні.

Детальна інформація по обсягах викидів парникових газів об'єктами громади відсутня.

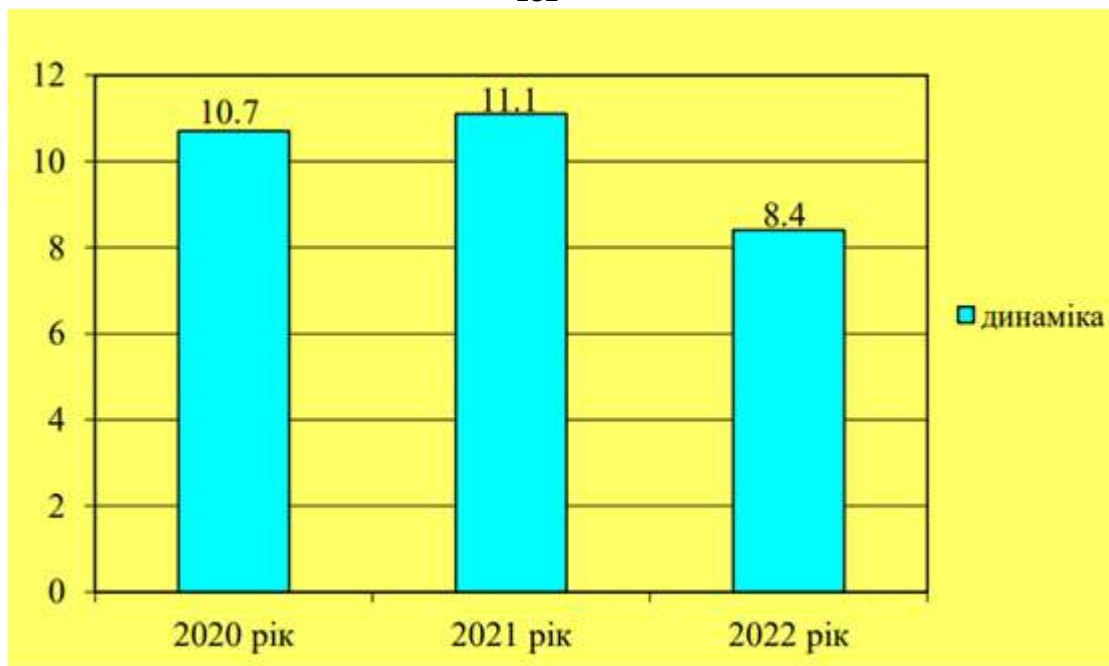

Рис.2.9. Динаміка викидів забруднюючих речовин та парникових газів від стаціонарних джерел, тис.тон

Забруднення атмосферного повітря парниковими газами, на території Кіровоградської області загалом також може відбуватися від неорганізованих джерел. Провідними серед них є пожежі зокрема такі, що утворюються внаслідок недбалого господарювання та такі, що утворюються внаслідок військової агресії рф. З початку повномасштабного вторгнення всі області України, зокрема й Кіровоградська, постійно знаходиться під обстрілами. Систематичні обстріли призводять до виникнення пожеж. Внаслідок влучання снарядів зокрема відбуваються загоряння сухої рослинності, що призводить до неорганізованого викиду забруднюючих речовин до атмосферного повітря. Крім того, під час вибухів всі речовини проходять повне окиснення, і продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу, основні з яких — вуглекислий газ та водяна пара — не є токсичними, і шкідливі тільки в контексті глобальних змін клімату, оскільки обидва є парниковими газами.

Прояви глобального потепління відчуються значно сильніше в середніх і високих широтах Північної півкулі (до яких належить територія України), ніж у інших регіонах планети. На рисунках нижче представлено зміни клімату для території МС Кропивницький за останні 40 років. Як джерело даних використовується ERA5, атмосферний реаналіз глобального клімату п'ятого покоління ECMWF, що охоплює часовий діапазон з 1979 по 2021 рік з просторовою роздільною здатністю 30 км.

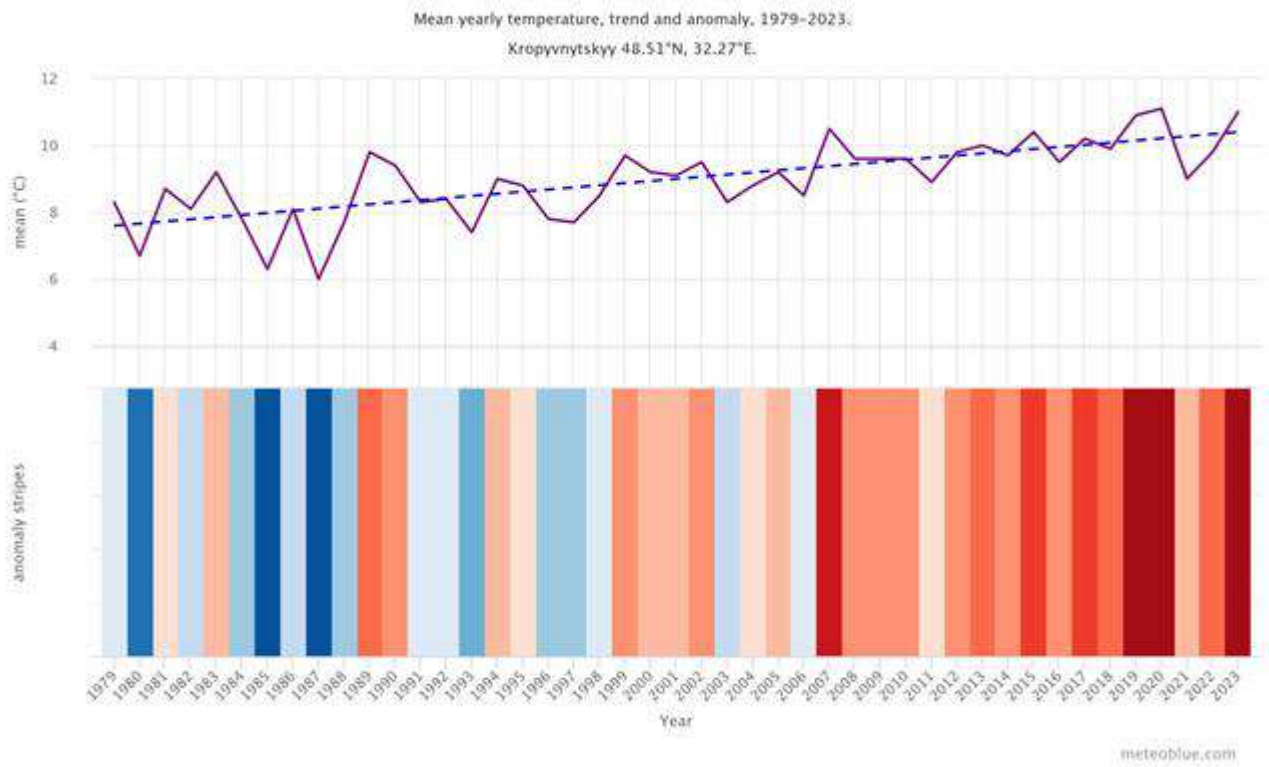

Рис. 2.10. Річна зміна температури МС Кропивницький ^[4]

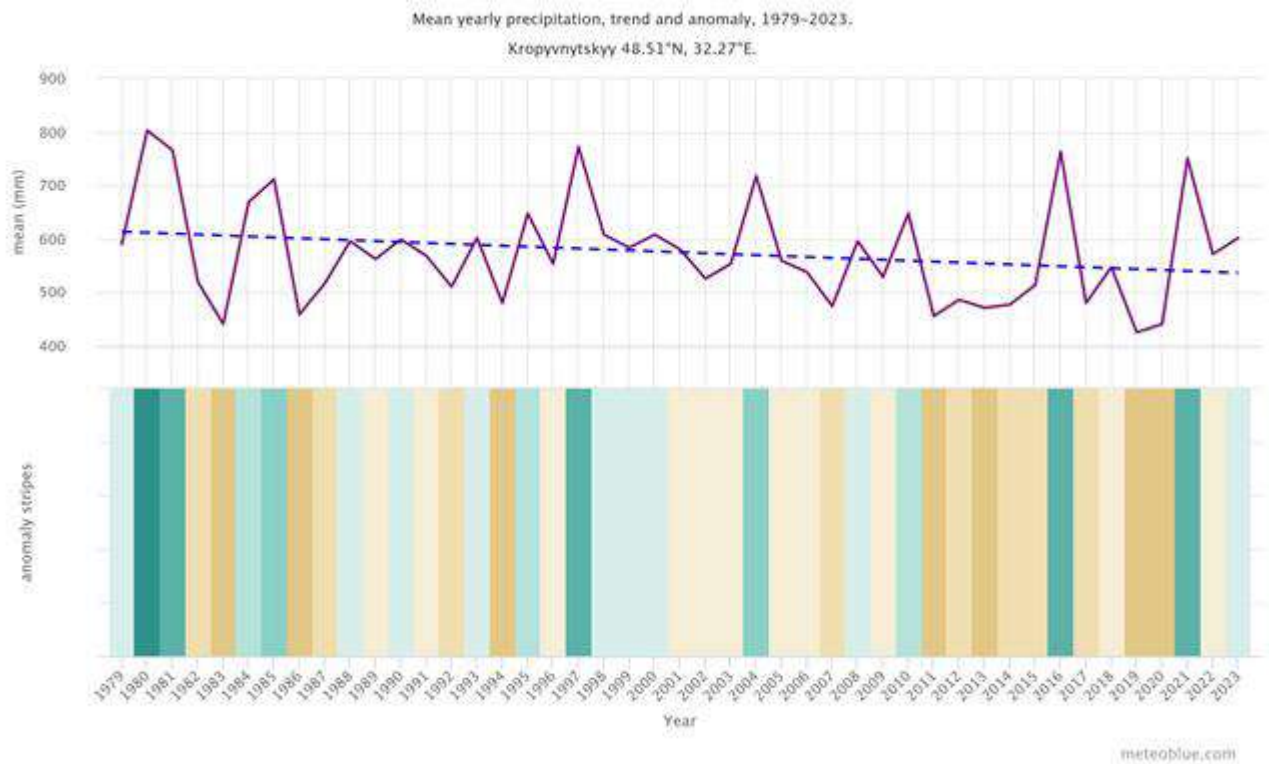

Рис. 2.11. Річна зміна кількості опадів МС Кропивницький ^[4]

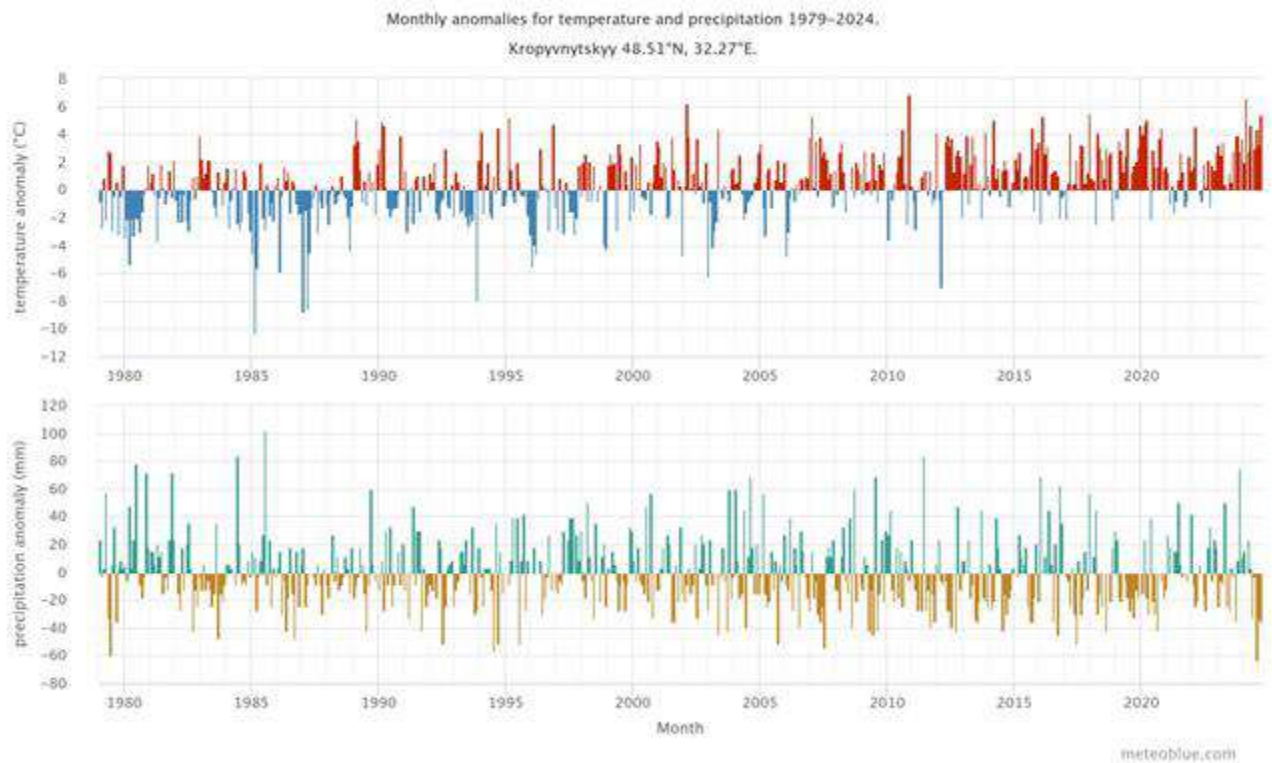

Рис. 2.12. Зміна клімату: Місячні аномалії температури та опадів МС Кропивницький^[4]

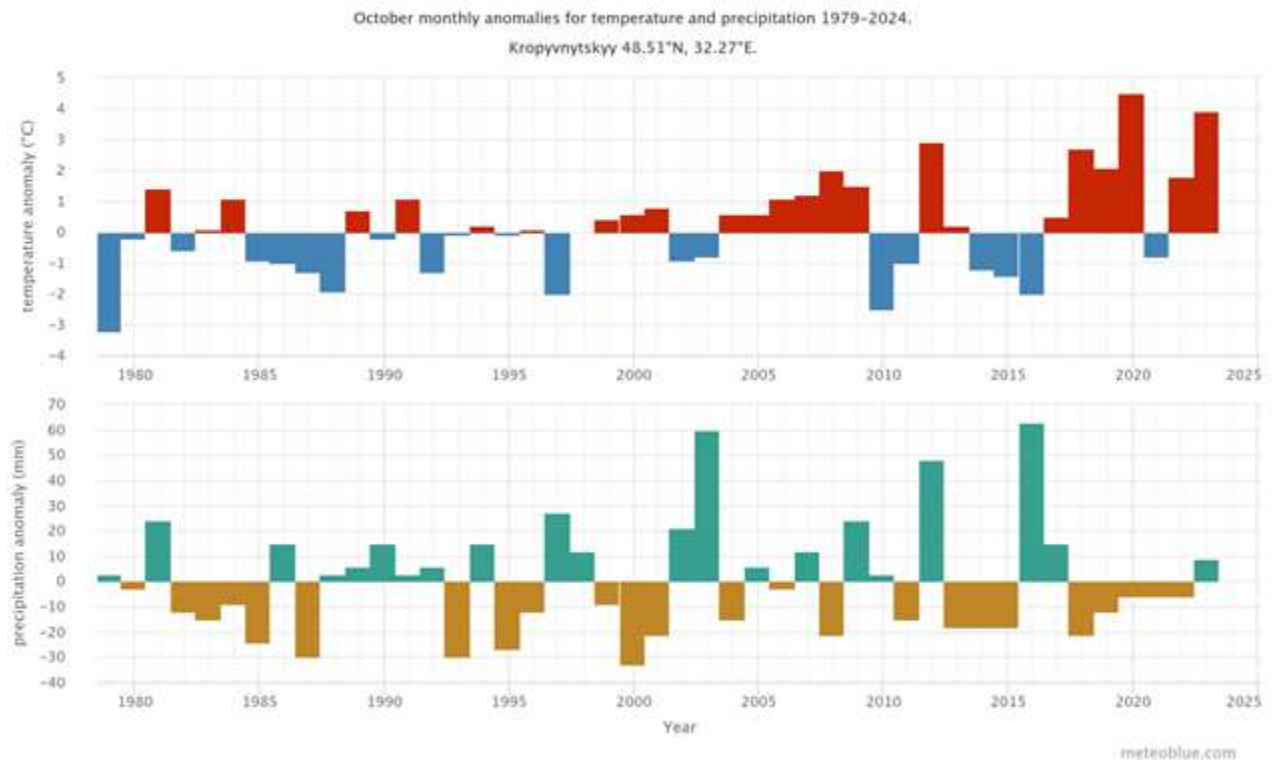

Рис. 2.13. Зміна клімату: Аномалія температури та опадів за кожен липень в період з 1979 по 2023 роки МС Кропивницький^[4]

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stand-navkolyshnogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

[4] https://www.meteoblue.com/uk/weather/historyclimate/climateobserved/kropyvnytskyy_ukraine_705812

2.4. Радіаційний стан

Результати вимірювань природного радіаційного фону, що створюється випромінюванням природних радіонуклідів та космічного випромінювання, має стабільну динаміку. За результатами спостережень Кіровоградського обласного центру з гідрометеорології, значення радіаційного фону за останні роки не перевищують рівнів

природного фону та становлять 10-14 мкР/год (при контрольному рівні природного гамма-фону 25 мкР/год).

Протягом 2024 року інформації про перевищення за радіоекологічними факторами не надходило. За даними Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб радіаційний фон в Кропивницькій міській територіальній громаді коливається від 0,07 до 0,12 мкР/год., що не перевищує показник природного фону, характерного для Кіровоградської області. В цілому радіаційна обстановка на території громади залишається стабільно нормальною.

Втім, в умовах російської агресії, що триває на час складання цього огляду, не виключається ймовірність застосування противником ядерної зброї, що може призвести до докорінної зміни радіаційної ситуації та до катастрофічних наслідків для населення та навколишнього середовища.

2.5. Водні ресурси

За даними, наведеними у Проєкті Стратегії та даними Екологічного паспорту Кіровоградської області[2] за рівнем забезпеченості водними ресурсами Кіровоградська область є однією з найменш забезпечених у регіональному розрізі України. Джерелами водопостачання області є поверхневі води басейну річки Дніпро, Південного Бугу та підземні води басейну Українського кристалічного щита.

Гідрографічна мережа Кропивницької громади, що належить до басейну річки Південний Буг, її лівої притоки річки Інгул, має доволі низьку щільність: на 5 км² площі припадає 1 км річок.

Кіровоградська область малозабезпечена водними ресурсами, що не задовольняють потреби населення та галузей економіки оскільки розподілені нерівномірно, що впливає на необхідність у додатковому заборі води з басейну річки Дніпро та використання води з розгалуженої мережі штучних ставків та водосховищ.

На території Кропивницької міської територіальної громади протікає 20 поверхневих водойм, у тому числі 4 річки, 6 струмків та 10 потічок. Основним джерелом водопостачання території громади є підземні води Криворізького артезіанського басейну та поверхневі води басейну річки Інгул та її приток. Загальна площа водного дзеркала річкового басейну становить 322,78 га з об'ємом – 3 227,8 тис.м³.

Річка Інгул відноситься до середніх річок, є найбільшою водною артерією громади, протікає через центр міста Кропивницький з півночі на південь. У нижній течії Інгул багатководний з кам'яними високими берегами, порізними ярами, де утворюються широкі плавні зарослі переважно очеретом; гирло місцями дуже широке. Інші річки, що протікають по території громади, визначаються як малі, зокрема праві притоки Інгулу: Грузька, Сугоклея; ліва притока Інгулу – Біянка.

За гідрохімічним складом поверхневі води у більшості гідрокарбонатно-кальцієві із середнім діапазоном коефіцієнта жорсткості 2,5-6,0. Гідрогеологічна структура відноситься до масиву Українського щита з наявною областю Криворізького артезіанського басейну, що обумовлює мало сприятливість для формування запасів підземних вод. Водозабезпеченість місцевим стоком у середній по водності рік на 1 людину становить близько 0,9 тис.м³, у маловодний – знижується до 0,2 тис.м³. Сумарна водозабезпеченість на 1 жителя Кіровоградської області становить 48,5 тис.м³. У табл.2.3. наведено характеристики екологічного стану основних водних об'єктів Кропивницького, за даними Держводагентства [5]

Таблиця 2.3.
Екологічний стан поверхневих водних об'єктів Кропивницького

Назва	Належність МПВ до істотно змінено	Екологічний стан	Точкові джерела забруднення	Дифузні джерела забруднення	Гідроморфологічні зміни	Несинтетичні забруднювачі	Синтетичні забруднювачі
Інгул	Ні	під ризиком	під ризиком	без ризику	без ризику	під ризиком	під ризиком
Сугоклея	Так	під ризиком	можливо під	без ризику	під ризиком	під ризиком	під ризиком

			ризиком				
Новомиколаївське водосхов	Так	під ризиком	можливо під ризиком	-	під ризиком	під ризиком	під ризиком
Грузька	Ні	під ризиком	можливо під ризиком	без ризику	під ризиком	під ризиком	під ризиком

З метою задоволення рекреаційних, господарсько-побутових потреб та для зрошення водний фонд Кропивницької міської територіальної громади представлений розгалуженою мережею річки Інгул та її приток, а також Новомиколаївським водосховищем, що розташоване на річці Інгул загальною площею 256,7 га, та Лелеківським водосховищем, розташованим на річці Грузька загальною площею 12,5 га.

Окрім цього, для технічного водопостачання підприємств, для зрошення та обводнення сільськогосподарських угідь, риборозведення, задоволення культурно-побутових потреб, забезпечення протиерозійних цілей та інших потреб використовуються водні ресурси ставків та інших водойм. Найбільшою проблемою ставків громади є їх маловодність, замулення, заболочення, заростання, незадовільний стан гідроспоруд та земляних дамб (гребель).

Відповідно до моніторингу на масивах поверхневих вод Регіонального офісу водних ресурсів у Кіровоградській області (водозбір на річці Інгул міста Кропивницького) за результатами проведених фізико-хімічних вимірювань поверхневих вод, гідрохімічний стан води знаходиться на задовільному рівні, з незначними сезонними змінами показників якості води. Значення вмісту розчиненого у воді кисню знаходилися в межах оптимальних значень. Хоча спостерігається висока каламутність річкових вод більше 500 г/м³. Актуальною проблемою території є водна ерозія ґрунтів. Через наявність ставків річкова мережа сильно замулена і заростає очеретом, місцями пересихає або перетворюється на заболочену місцевість.

На санітарний стан річки Інгул впливають зворотні води промислових підприємств та побутових споживачів. За результатами обліку хіміко-мікробіологічних вимірювань питної води у пунктах водозаборів Кропивницького за дослідженнями обласного комунально-виробничого підприємства «Дніпро-Кіровоград» на 2024 рік якість води має відхилення від відповідних нормативів, знаходиться на задовільному рівні з незначними сезонними змінами, а саме: хімічні та санітарно-бактеріологічні показники поверхневих джерел знаходяться у межах референтних інтервалів; окремі показники підземних джерел перевищують нормативні, зокрема жорсткість, наявність сульфатів, сухого залишку.

Водокористування поверхневими джерелами переважає та складає 89% від загального водозабору; 11% залишається для підземних джерел. Структура водокористування за основними видами діяльності представлена на рис.2.14

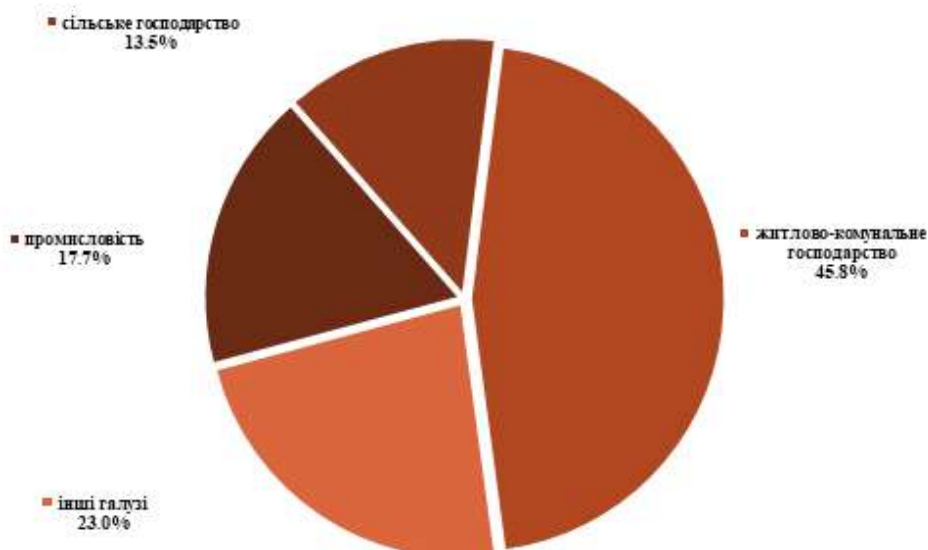

Рис.2.14. Структура водокористування за основними видами діяльності^[1]

Скид зворотних вод у поверхневій водні об'єкти від загального водовідведення складає близько 86,2%, серед якого 9,9% - нормативно очищені, 39,6% - води, що не потребують очистки, 50,5% - забруднені, недостатньо очищені води.

Водопровідно-каналізаційна система Кропивницької міської територіальної громади знаходиться на обслуговуванні ОКВП «Дніпро-Кіровоград». Зокрема, джерелами централізованого водопостачання є магістральний районний водопровід «Дніпро-Кіровоград» з потужністю 45-50 тис.м3/добу та підземний водозабір «Холодні ключі» з потужністю 2,5-4,0 тис.м3/добу. Резервний водозабір «Лелеківський» працює у режимі пониження рівня ґрунтових вод зі скидом в річку Інгул. Водні стоки транспортуються на головну каналізаційну насосну станцію, яка перекачує їх на каналізаційні очисні споруди потужністю 60,0 тис.м3/добу для проходження процесу механічного і біологічного очищення. Очищені стічні води проходять процес доочищення на біоставках і скидаються у річку Інгул.

Зливова каналізація має протяжність 33 км, що складає лише 11% від загальної протяжності доріг Кропивницького (302,8 км). Існуюча мережа потребує суттєвого покращення пропускної здатності та більшого охоплення території, зокрема місць постійного підтоплення – географічно низьких територій.

Перед водокористувачами, насамперед підприємствами житлово-комунального господарства, стоїть проблема реконструкції водогінних та каналізаційних мереж, технічна зношеність яких досягла суттєвих масштабів втрати свіжої води при її транспортуванні. Серед основних забруднювачів водних ресурсів, які здійснюють діяльність на території громади, є ОКВП «Дніпро-Кіровоград», КП «Теплоенергетик», КНП «Кіровоградський обл.

Послуги з водопостачання на території міста Кропивницького надає Кропивницьке ВКГ ОКВП «Дніпро-Кіровоград».

Джерела водопостачання для міста:

- магістральний районний водопровід «Дніпро-Кіровоград» підземний водозабір «Холодні ключі».
- Резервний водозабір «Лелеківський». У даний час працює в режимі водопониження рівня ґрунтових вод зі скидом в річку Інгул.

Всього водопровідно-каналізаційне господарство по м. Кропивницькому становить:

- водопровідних мереж – 868,352 км;
- каналізаційних мереж – 321,811 км;
- кількість водопровідних насосних станцій – 10 од. (в т.ч. 7 діючих);
- каналізаційних насосних станцій – 25 од. (в т.ч. 24 діючих);
- каналізаційних очисних споруд – 1 од.;
- загальна кількість свердловин – 14 од. (в т.ч. 13 діючих);
- кількість водозаборів з поверхневих джерел – 2 од.

Послуги з водопостачання та водовідведення жителям селища Нове надає КП «Теплоенергетик» КМР».

Водопостачання смт. Нове здійснюється від двох водозаборів: Обознівського водозабору та водозабору станції Лелеківка.

Всього водопровідно-каналізаційне господарство по селище Нове становить:

- водопровідних мереж – 31,9 км;
- каналізаційних мереж – 16,7 км;
- кількість водопровідних насосних станцій – 3 од.;
- каналізаційних насосних станцій – 1 од.;
- водопровідних очисних споруд – 1 од.;
- каналізаційних очисних споруд – 1 од.;
- загальна кількість свердловин – 6 од (табл.2.4).

Таблиця 2.4.
Водозабірні свердловини.

Назва водозабірної свердловини	Розташування	Стан	Обслуговує кількість будинків, шт.	Обслуговує кількість населення, тис. осіб	Примітка

188					
№№ 1, 5, 7, 7б, 15а, 16а, 24, 31	Водозабір «Лелеківський» м. Кропивницький, вул. Холодноярська, 2в	робочий	-	-	Робочі свердловини використовуються для пониження рівня ґрунтових вод
№№ 9, 10, 10а, 10б, 11, 12а, 12б, 17а, 19, 20, 21, 25, 26а, 32, 33		законсервовані	-	-	
№№ 37,38	Водозабір «Лелеківський» вул. Мінська, 114а	законсервовані	-	-	
№№ 1, 2, 3, 4, 5, 6	Водозабір «Холодні ключі» вул. Степова, 90 с. Калинівка Кропивницький р-н; вул. Колмаківська, 1 с. Зелене Мар'ївська с/р Компаніївський р-н	робочий	5 572	31,625	

Загальні дані по забору та скиданню зворотних вод дані наведено в таблиці 2.5. та на рис.2.15 за даними Держводагентства[5]

Таблиця 2.5.

Відомості про водокористування на території Кропивницького, на основі[5]

Код водокористувача	350300	350107	350395	350395
Назва водокористувача	ДП «СХІДГЗК» ІНГУЛЬСЬКА ШАХТА	КРОПИВНИЦЬКЕ ВКГ ОКВП «ДНІПРО-КІРОВОГРАД»	КП "ТЕПЛОЕНЕРГ ЕТИК" М.КІРОВОГРАД	КП "ТЕПЛОЕНЕРГ ЕТИК" М.КІРОВОГРАД
Тип	Водоскид	Водоскид	Водоскид	Водозабір
Об'єм забору води, млн м3	0.0	0.0	0.0	0.643
Забір поверхневої води, млн м3	0.0	0.0	0.0	0.0
Об'єм скиду стічних вод, млн м3.	2.527	12.384	0.181	0.0
Об'єм скиду забрудн. вод, млн м3	2.488	0.0	0.0	0.0

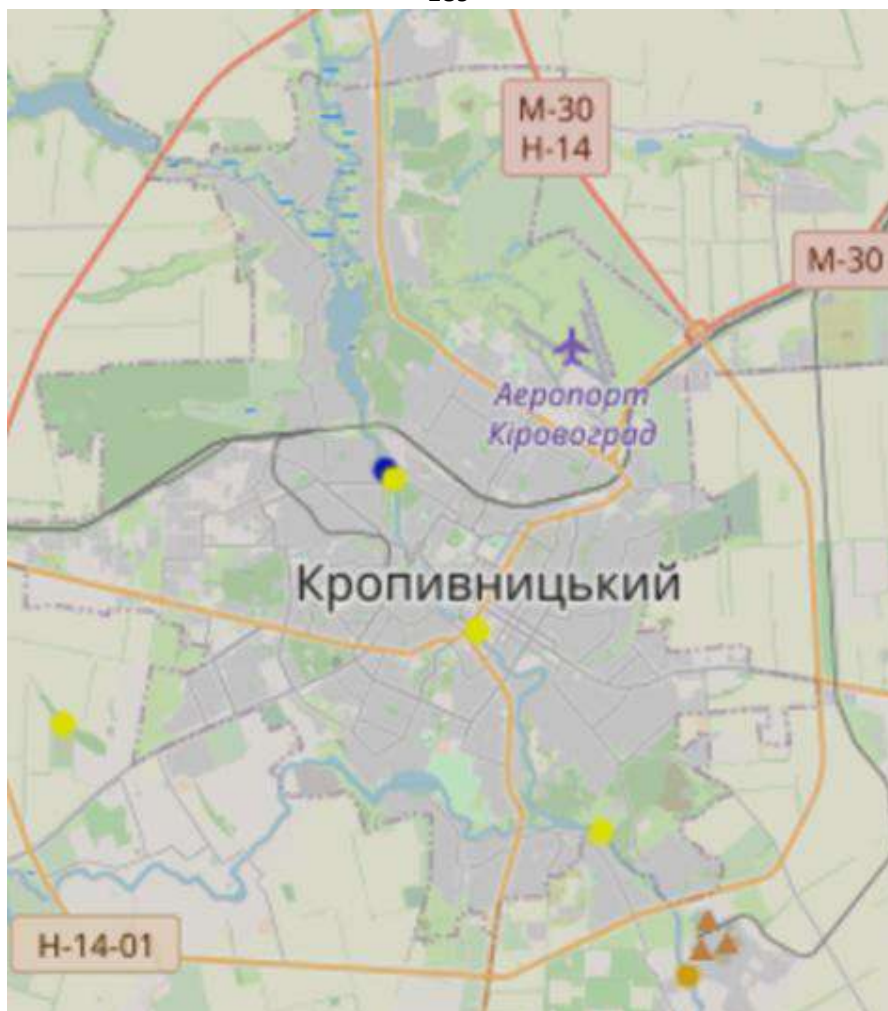

Рис. 2.15. Просторовий розподіл водокористувачів на території Кропивницького[5]

Відомо, що якісна питна вода визначає стан нашого здоров'я. За даними ВОЗ біля 80% захворювань людей пов'язані з якістю питної води. Проблема забезпечення якісною питною водою відноситься до числа соціально значущих, оскільки вода безпосередньо впливає на стан здоров'я громадян і кардинально визначає ступінь екологічної та епідеміологічної безпеки. Несприятливий вплив неякісної питної води на людину може реалізовуватися в декількох напрямках: загальнотоксичний вплив, що викликає збільшення загальної захворюваності населення (збільшення захворювань неінфекційної природи: серцево-судинних, ендокринних, виразкової хвороби шлунку, жовчнокам'яної хвороби і ін.) та вплив на збільшення частоти алергічних захворювань, а також збільшення рівня новоутворень в організмі людини. Забрудненість водних об'єктів – джерел питного водопостачання специфічними хімічними речовинами токсичної дії і збудниками інфекційних захворювань при недостатній ефективності роботи очисних споруд з водопідготовки питної води обумовлює погіршення її якості, створює серйозну загрозу для здоров'я людей, обумовлює високий рівень їх захворюваності кишковими інфекціями, гепатитом, збільшує ризик дії на організм людини канцерогенних і мутагенних чинників. До токсичних сполук, небезпечних для здоров'я людини, відносяться важкі метали, СПАР, пестициди, феноли, хлорорганічні сполуки тощо. Навіть після очистки та знезараження питної води токсичні речовини можуть залишатись та надходити у водопостачальну мережу. До того ж існуючі технології для знезараження питної води передбачають широке застосування хлору, внаслідок чого в питній воді утворюються токсичні і канцерогенні хлорорганічні сполуки, що мають кумулятивну дію та можуть викликати порушення центральної нервової системи, негативно впливати на функцію нирок і печінки. Забруднення питної води може виникати також в розподільчій мережі у зв'язку з незадовільним станом трубопроводів та їх високою аварійністю. Контроль за якістю і безпекою питної води, що надається для споживання населенню повинен бути забезпечений власниками водопроводів

у відповідності до вимог ДСанПіНу 2.2.4-171-10 "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною", яким передбачено перелік показників, точки відбору проб та кратність досліджень.

Загалом для Кіровоградської області, де провідним впливом на якість водних ресурсів є рослинництво, можливе забруднення води через: використання добрив, накопичення та обробка гною, посилення ерозійних процесів розораних земель – призводять до забруднення води сполуками фосфору й нітрогену та евтрофікації природних водойм, до змін у водних екосистемах; використання засобів захисту рослин (ЗЗР) може призвести до забруднення поверхневих та підземних вод та серйозно вплинути на водні екосистеми; використання нафтохімікатів для сільськогосподарських машин може призвести до забруднення води продуктами нафтохімії. Окрім того, можливе виснаження водних ресурсів через зрошення та глобальне потепління. Таке виснаження може призвести до зміни структури природного водостоку, зміни рівня ґрунтових вод і таким чином вплинути на різні водні та наземні екосистеми на великих територіях.

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

[2] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/ekologichni-pasporty/>

[5] Державне агентство водних ресурсів України <http://geoportal.davr.gov.ua:81>

2.6. Земельні ресурси, ґрунти та надра

За поданими даними Кропивницької міської ради, структура земельного фонду міста Кропивницького складається переважно із земель житлової та громадської забудови (3,9 тис.га); земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення (2,4 тис.га); земель сільськогосподарського призначення (1,8 тис.га); земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення (1,1 тис.га); земель водного фонду (0,4 тис.га); непридатних, неосвоєних, інших земель (0,7 тис.га) (рис.2.16).

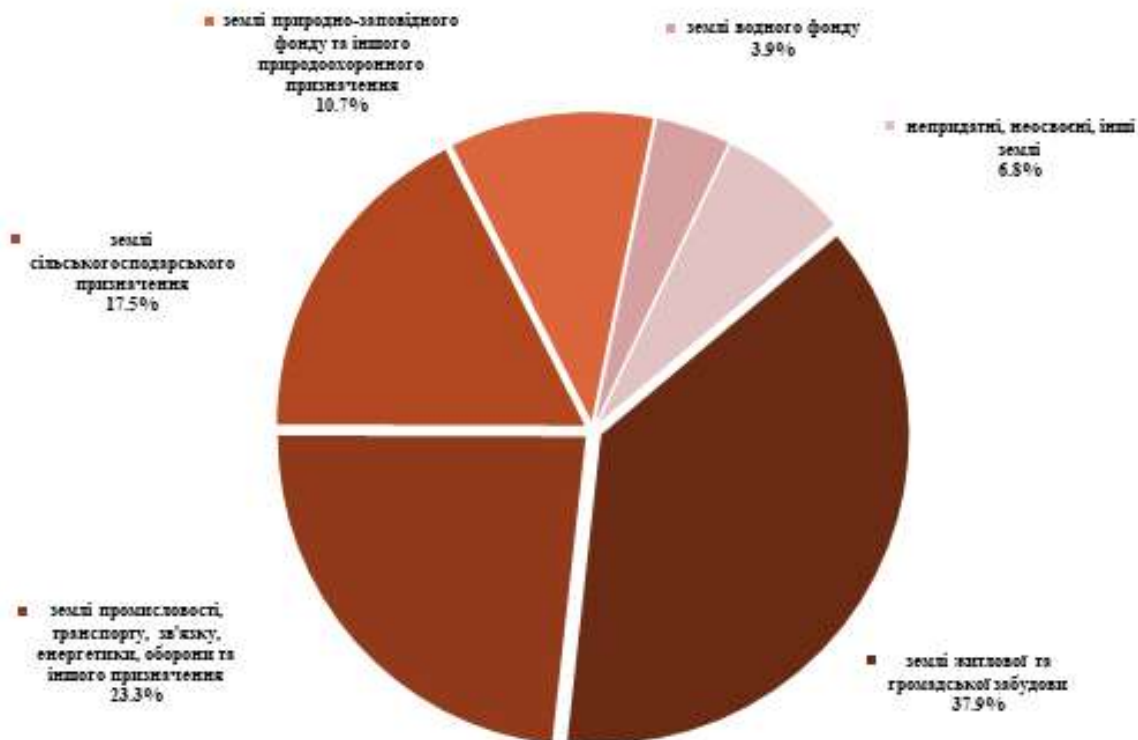

Рис.2.16. Структура земельного фонду Кропивницької міської територіальної громади

Площа селища Нового становить 0,5 тис.га. Виникає необхідність у детальній інвентаризації та структуруванні бази даних земель за їх призначенням, у тому числі з урахуванням приєднаних територій селища Нового та Аджамської промислової зони, з метою впорядкування земельних відносин та виявлення інвестиційно привабливих майданчиків greenfield та об'єктів нерухомого майна brownfield.

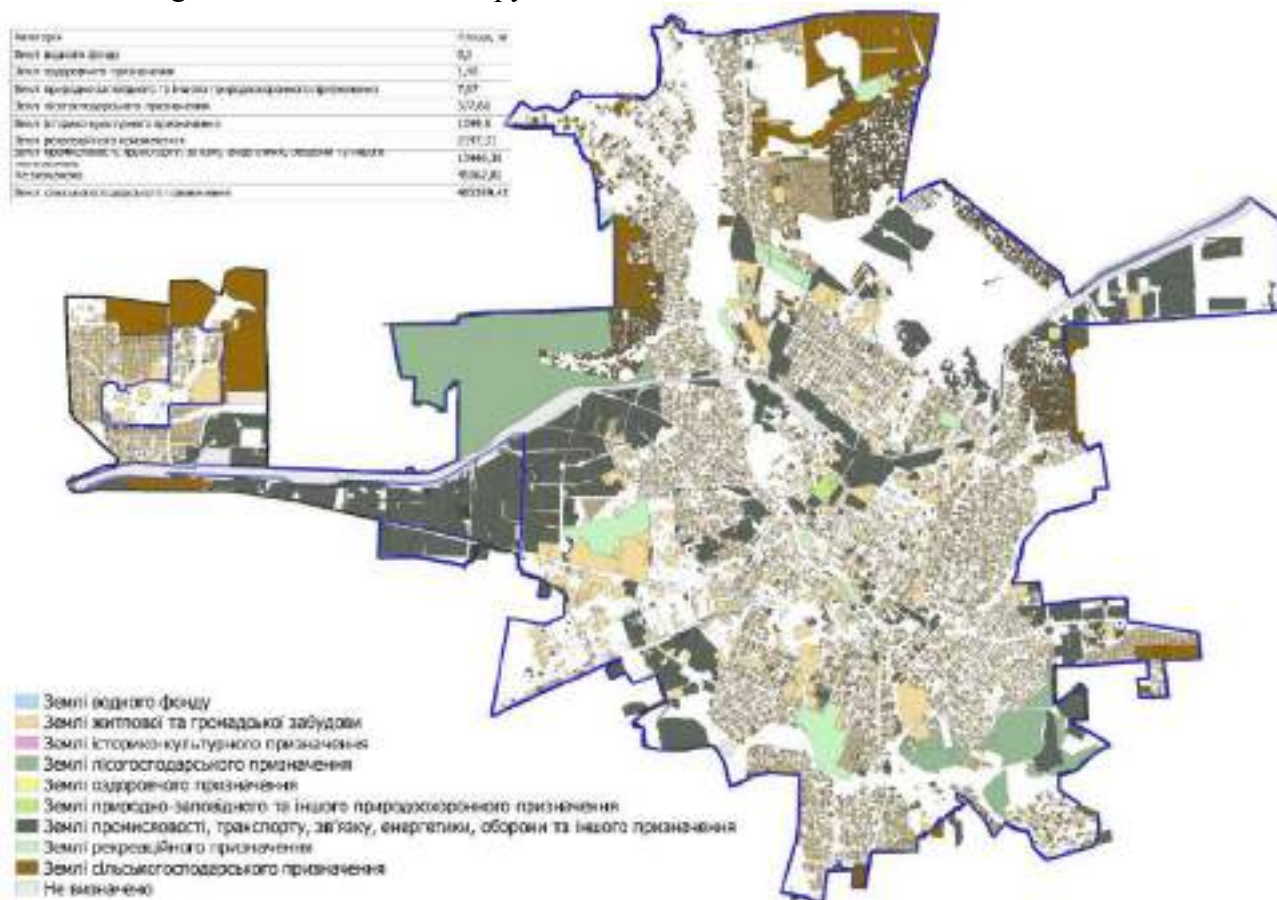

рис. 2.17. Розподіл земельних ділянок за категоріями в межах Кропивницької МТГ²

Таблиця 2.6

Категорія ЗД	К-ть	Площа, га
Землі житлової та громадської забудови	23101	1966.0093
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	2232	1395.44
Землі сільськогосподарського призначення	5086	877.91
Не визначено	186	335.45
Землі рекреаційного призначення	39	169.8
Землі історико-культурного призначення	4	0.71
Землі оздоровчого призначення	3	1.49
Землі лісогосподарського призначення	18	577.64
Землі природно-заповідного та іншого	1	7.57

² <https://kadastr.live>

природоохоронного призначення		
Землі водного фонду	2	0.3

Станом на 01.07.2024 року кількість чинних договорів оренди земельних ділянок, укладених Кропивницькою міською радою із суб'єктами господарювання, становила 2261 угода. Основними статтями надходжень до бюджету громади від операцій із землею були орендна плата за землю та продаж земельних ділянок з аукціону. Зокрема надходження від плати за землю у бюджеті громади за період з 2021 по 2023 роки збільшились на 32,1% з 158,9 млн.грн. до 209,9 млн.грн.

Ґрунти. Географічне розташування зумовило наявність родючих чорноземних ґрунтів, серед яких переважають звичайні та південні на лесових породах. У межах території громади переважають реградовані чорноземи; навколо – потужні чорноземи середньогумусні із вмістом гумусу трохи більше 5,5% та малогумусні із вмістом гумусу близько 5,0%. Таким чином, оцінка родючості за агровиробничою групою зазначених ґрунтів коливається у діапазоні 73-80 балів, що відповідає високій урожайності близько 18,76 - 20,56 ц/га.

За рівнем здатності до міграції і накопичення забруднюючих речовин геохімічні ландшафти північного сходу області здатні до самоочищення; в свою чергу, території південного заходу мають низьку здатність до самоочищення.

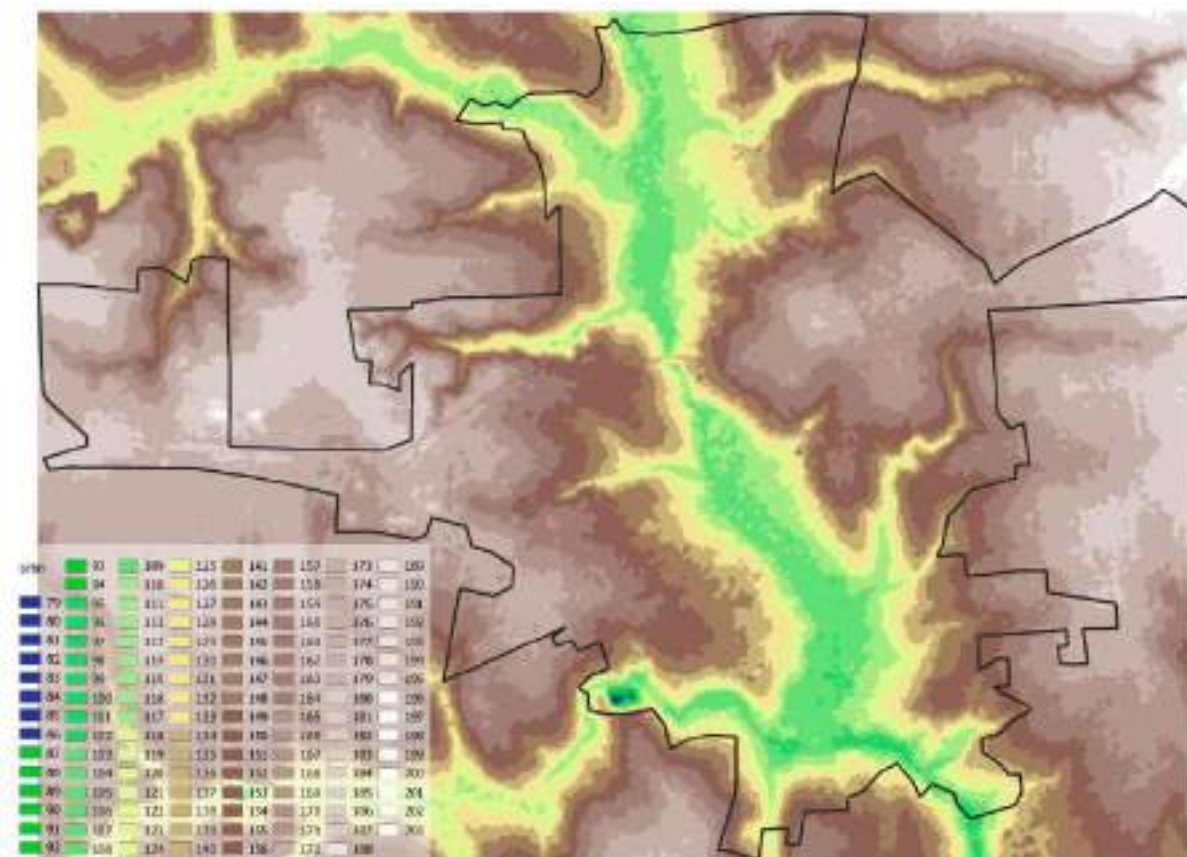

Рис. 2.18. Гіпсометрична поверхня території Кропивницької МТГ (на основі відкритих даних ДЗЗ)

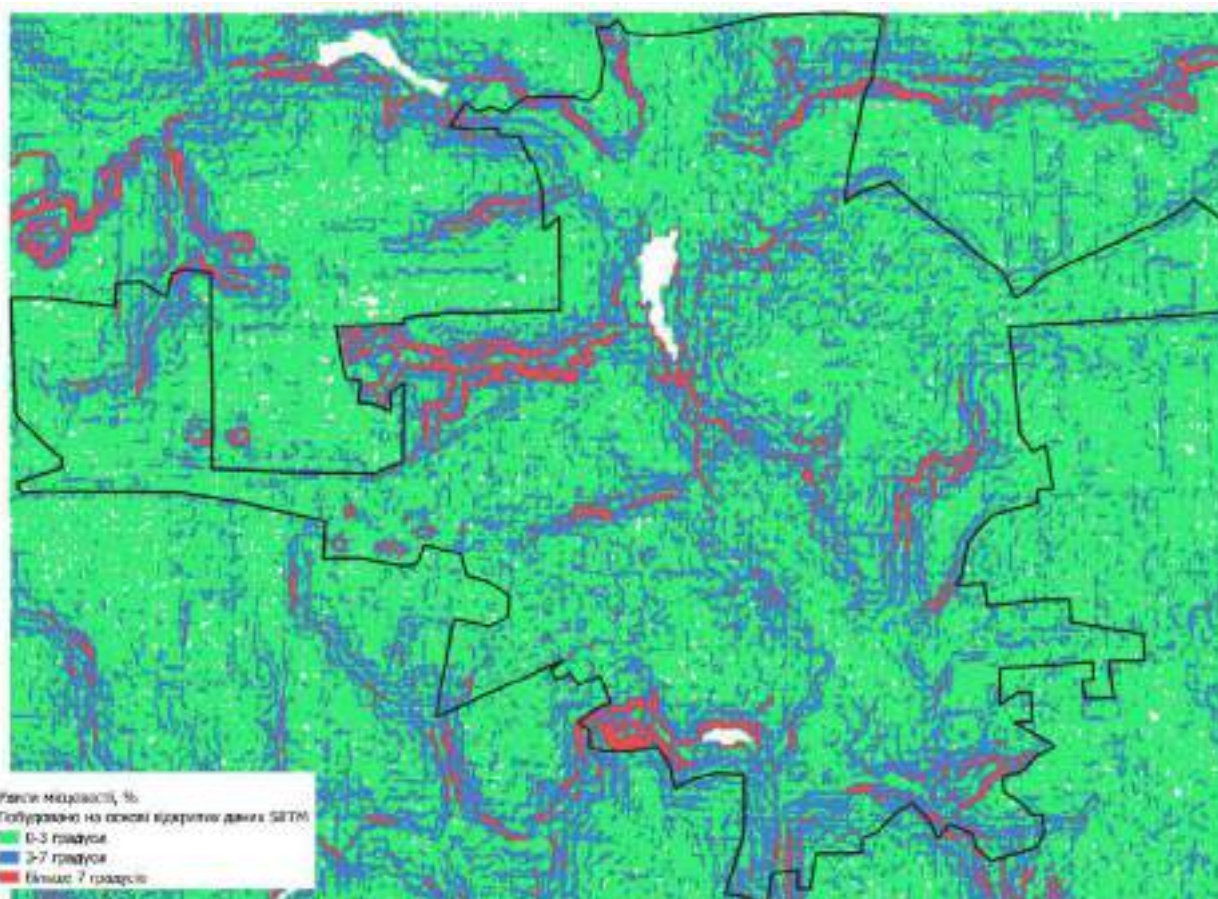

Рис. 2.19. Аналіз крутизни земної поверхні території Кропивницької МТГ (на основі відкритих даних ДЗЗ)

Близько 42.97 га земель сільськогосподарського призначення знаходяться на територіях з ухилом більше 7 градусів.

Надра. Ресурсний потенціал Кропивницької міської територіальної громади невід’ємний від ресурсів області. Геологічна будова її території зумовлена розташуванням на площі Українського кристалічного щита та його структурної одиниці Кіровоградського тектонічного блоку. Корисні копалини Кропивницької міської територіальної громади представлені наступними родовищами:

- Кіровоградське (Сухокліївське) родовище граніту, що розташоване на півночі Кропивницького, містить біотитовий рожево-сірий граніт, який використовується для виробництва бутового каменю і щебеню для будівельних робіт, а також для заповнювача важкого бетону;
- Балашівське родовище вторинних каолінів, піску, піщано-глинистих порід, що використовуються у будівельній галузі, розташоване на північному заході Кропивницького;
- Родовища уранової руди (найбільші поклади уранової руди в Україні знаходяться на території Кіровоградської області), зокрема Мічуринське, що експлуатується на південних околицях Кропивницького; Лелеківське родовище, що не розробляється, є найбільш перспективним для розробки та потребує детального геологічного вивчення;
- Кіровоградське родовище питних підземних вод, придатних для господарсько-питного водопостачання, зокрема: ділянка Балка Базарна (водозбір Холодні ключі) з обсягами запасів 4,8 тис.м3/добу; ділянка Лелеківська-І з обсягами запасів 7,5 тис.м3/добу; ділянка Сугоклеїська з обсягами запасів 2,5 тис.м3.

На території громади представлені основні типи ґрунтів Кіровоградської області.

Для області характерні переважно чорноземними ґрунтами з високою природною родючістю. У північній частині області переважають чорноземи потужні малогумусні із вмістом гумусу 5,0% та середньогумусні із вмістом гумусу трохи більше 5,5%. Значні площі тут займають чорноземи в різному ступені реградуровані, а також чорноземи опідзолені, темно-сірі опідзолені та сірі опідзолені ґрунти. Для південно-східних районів

найпоширенішими ґрунтами є чорноземи звичайні, середньо- та малогумусні, а в південній частині – чорноземи звичайні малогумусні малопотужні, присутні незначні поклади карпатських ґрунтів. За механічним складом ґрунти північних районів – важкосуглинкові, південних – легкосуглинкові, а в Придніпров'ї – легко- та середньосуглинкові. У всіх районах області на схилах залягають еродовані аналоги ґрунтів[1].

Особливості використання території провокують низку проблем, що характерні для області загалом. Висока розораність території області (85,3 %) та екстенсивне освоєння земель у минулому призвели до їх деградації та зниження родючості. Найвагомішими трансформувальними процесами, які зумовили порушення структурно-функціональної організації ландшафтів, були заміна природних еколого-стабілізувальних угідь орними землями та формування антропогенних типів ландшафтів – агроландшафтів, які належать до спрощених та нестабільних систем із низькою здатністю до саморегуляції. Вирощування культур інтенсивного мінерального живлення, зменшення внесення органічних добрив, поширення процесів ерозії призводить до від'ємного балансу гумусу в ґрунтах. Через ерозійні процеси площа ярів перевищує 3,5 тис. га, а площа деградованих та малопродуктивних земель склала 270 тис. га. Згідно Регіональної доповіді про стан довкілля в області, негативний баланс гумусу складає більше 3 ц з га. Причиною цього є те, що органічні та мінеральні добрива вносяться до ґрунту періодично і в недостатній кількості, збільшилися площі посіву культур, що виносять підвищену кількість поживних речовин з ґрунту, насамперед соняшника, який в останні роки займає 20 і більше відсотків посівних площ.

Наслідками високого ступеня розораності земель є деградація ґрунтів та опустелення. Втрачається не лише біологічне різноманіття, а й водні об'єкти, зокрема - малі річки. Ґрунтово-меліоративна зона території громади передбачає впровадження розрідженого зрошення та масових заходів по боротьбі з водною ерозією шляхом затримання води в ґрунті і використання її для збільшення продукції рослинництва.

Сільське господарство підсилює дію природних чинників погіршення їх якості. Насамперед це стосується земель аграрного сектору, де погіршення якісного стану ґрунтового покриву відбувається через мінімізацію механізованого обробітку ґрунту, нехтування науково обґрунтованою системою використання ґрунтів, вирощування малозатратних культур (зернових), суттєве зменшення внесення органічних добрив, відсутність протиерозійних заходів. Це призводить до зменшення родючості ґрунтів. Особливо загрозовою є ситуація з використанням пестицидів. Їх використання завдає шкоди мікрофлорі й мікрофауні ґрунту, значно знижує врожайність полів, викликає забруднення підземних вод та сприяє поширенню токсичних металів, наприклад. Промислове та транспортне забруднення ґрунтів є локальним фактором зниження родючості ґрунтів.

Відповідно ґрунти Кропивницької громади також зазнають деградаційних процесів. Серед причин деградації ґрунтового покриву переважають ерозійні процеси та винесення родючого шару ґрунту з площинною ерозією. Водна ерозія ґрунтів проявляється на схилах, що перевищують ухил 0,5 градуса. Землекористування в Кропивницькій громаді супроводжується загрозою високого рівня розораності схилових земель, розширенням посівних площ просапних культур, нехтуванням науково обґрунтованими ґрунтозахисними сівозмінами, впровадженням індустріальних технологій вирощування сільськогосподарських культур, що викликає відчутне зменшення площ, зайнятих природними рослинними угрупованнями (луками, лісами, болотами) при одночасному збільшенні питомої ваги освоєних сільськогосподарських угідь, насамперед ріллі. Значна частина полів розташована на схилах. На території громади часто до краю ярів, балок чи річкових долин впритул прилягають орні землі. У такому випадку є загроза того, що під час злив та стрімкого танення снігу, води поверхневого стоку будуть призводити до росту ярів на верхніх частинах схилів та відкладання змитого ґрунту – біля їх підніжжя. Обидва процеси призводять до втрати придатних для сільськогосподарського використання ґрунтів, а потрапляння змитого ґрунту у водойми забруднює їх рештками пестицидів та мінеральних добрив. У цьому плані гостро постає питання дотримання чинних норм щодо ведення рослинництва на схилах до 3, від 3 до 5 і вище 5 градусів. Важливо проводити моніторинг за появою нових ярів та

мотивувати землевласників проводити заходи щодо регулювання поверхневого стоку, а на землях громади, особливо у верхів'ях схилів за потреби влаштовувати бар'єри у вигляді валів, відвідних каналів як земляних, так і залізобетонних, регулярно проводити догляд за існуючими протиерозійними спорудами. Важливу роль в цьому відіграють водорегулюючі лісосмуги[6]

Звертаємо також увагу, на те що згідно ЗУ "Про охорону" ст. 47 забороняється розорювання схилів крутизною понад 7 градусів (крім ділянок для залуження, залісення та здійснення ґрунтозахисних заходів). На схилах крутизною від 3 до 7 градусів обмежується розміщення просапних культур, чорного пару тощо. В перспективі при розробленні містобудівної документації, відповідні території мають бути визначені.

Суттєву небезпеку погіршення стану земельних ресурсів становить застосування великих доз добрив може погіршити якість продукції, ґрунтових вод, що зумовлює забруднення близьких річок і водойм. Використання мінеральних добрив дало змогу певною мірою підвищити врожайність культур, однак подальше збільшення їх доз уже не сприятиме її зростанню, що буде пов'язано із зменшенням запасів гумусу в ґрунті.

Особливо небезпечне неправильне або надмірне використання пестицидів. Причому деяка їх частина трансформується, тобто виникають нові токсичні речовини (вторинна токсикація).

Іншу небезпеку земельним ресурсам створює недотримання режиму прибережних захисних смуг. Так аналіз відкритих джерел вказує на можливі наслідки для територій із природоохоронним статусом, такі як забруднення ґрунтів, поверхневих та ґрунтових вод внаслідок інтенсивної господарської діяльності. Можлива подальша евтрофікація водних об'єктів, спричинена міграцією хімічних речовин зі сільськогосподарських угідь, забруднення ґрунтів пестицидами.

Зауважимо, що згідно ВКУ ст. 89 прибережні захисні смуги є природоохоронною територією з режимом обмеженої господарської діяльності. У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється: 1) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво; 2) зберігання та застосування пестицидів і добрив; 3) влаштування літніх таборів для худоби; 4) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних, а також інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів; 5) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки; 6) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо; 7) випалювання сухої рослинності або її залишків з порушенням порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг. У прибережних захисних смугах дозволяються реконструкція, реставрація та капітальний ремонт існуючих об'єктів.

Забруднення ґрунту несе в собі серйозну потенційну загрозу для здоров'я людини, екосистем та економіки в цілому. Особливо небезпечним є неправильне або надмірне використання пестицидів, адже вони проявляють мутагенну, або інші негативні дії на живу природу і людину. Через неправильне використання добрив в ґрунтах спостерігаються високі концентрації нітратів, що може спричинити отруєння людей. Для збереження родючості ґрунтів потрібно проводити раціонально обґрунтовану господарську діяльність на засадах сталого розвитку, проводити постійний моніторинг ґрунтів для відображення їх фактичного стану і проведення доцільного землекористування.

Також зауважимо, що значний відсоток земель, що використовуються як землі забудови та транспорту посилює негативні процеси в ґрунтах, зокрема механічне, хімічне забруднення, порушення структури ґрунту тощо.

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidy-pro-stan-navkolnyshnogoseredovyshha-v-ukrayini/>

2.7. Стан здоров'я мешканців

За поданими громадою даними, чисельність населення у Кропивницькій міській територіальній громаді (далі — Кропивницькій ТГ) з часу останнього перепису до початку 2022 р. знизилася з 262,5 до 228,0 тисяч осіб (на 13,2%). Зменшення людності в Кропивницькій ТГ за цей період спричинено як природним убутком (на 70 %), так і від'ємним сальдо міграції. Для порівняння: в цілому по Кіровоградській області скорочення чисельності населення за той самий період становило 20,2%. Із початком повномасштабної війни у 2022 р. частина мешканців Кропивницької ТГ виїхала.

Таблиця 2.7
Динаміка зміни чисельності населення

	Чисельність населення, осіб			
	01.01.2002	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023
Кропивницька міська територіальна громада	262 543	231 162	228 007	229 584
<i>скорочення (-), %</i>	-5,6	-1,0	-1,4	0,7
місто Кропивницький	262 543	222 695	219 676	
селище Нове		8 467	8 331	
Кіровоградська область	1 133 052	920 128	903 712	
<i>скорочення (-), %</i>		-18,8	-1,8	

Проте, прибула велика кількість переселенців з інших регіонів України. Станом на початок 2023 р. їхня чисельність складала 31 880 осіб, тобто майже 14% місцевого населення. Таке співвідношення показує, наскільки непевною є поточна оцінка людності Кропивницької ТГ. Адже є невідомими тривалість війни, рівень виїзду та повернення місцевих мешканців, частка внутрішньо переміщених осіб (ВПО), яка залишатиметься у Кропивницькій ТГ під час війни та скільки їх повернеться додому після її закінчення. Наразі, на основі даних Держстату України на початок 2022 р. та інформації щодо чисельності ВПО, кількість населення Кропивницької ТГ на початок 2023 р. була на основі даних Головного управління статистики у Кіровоградській області, Кропивницької міської ради оцінена на рівні 244,8—245,0 тис. осіб (табл.2.4). Чисельність постійного населення м. Кропивницького за статтю і віком на 1 січня 2022 року подано у табл.2.8

Таблиця 2.8

Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
до 1 року	1446	730	716	34	4039	1897	2142	67	2525	883	1642
1	1504	761	743	30-34	17806	8626	9180	68	2267	746	1521
2	1670	835	835	35	4082	1979	2103	69	2255	731	1524
3	1769	900	869	36	4016	1906	2110	65-69	12117	4187	7930
4	2090	1096	994	37	4344	2004	2340	70	2312	813	1499
0-4	8479	4322	4157	38	4369	2052	2317	71	2191	678	1513
5	2320	1176	1144	39	3810	1752	2058	72	2176	690	1486
6	2373	1198	1175	35-39	20621	9693	10928	73	1915	597	1318
7	2532	1322	1210	40	3639	1664	1975	74	1665	506	1159

Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Вік	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
8	2572	1355	1217	41	3618	1672	1946	70-74	10259	3284	6975
9	2588	1268	1320	42	3185	1575	1610	75	1558	459	1099
5-9	12385	6319	6066	43	3221	1509	1712	76	877	235	642
10	2464	1250	1214	44	2939	1415	1524	77	974	197	777
11	2437	1283	1154	40-44	16602	7835	8767	78	914	261	653
12	2646	1386	1260	45	3399	1683	1716	79	924	205	719
13	2415	1274	1141	46	3344	1619	1725	75-79	5247	1357	3890
14	2394	1272	1122	47	3160	1501	1659	80	1481	517	964
10-14	12356	6465	5891	48	2911	1400	1511	81	1066	348	718
15	2363	1138	1225	49	3016	1376	1640	82	1024	244	780
16	2176	1131	1045	45-49	15830	7579	8251	83	939	226	713
17	2268	1162	1106	50	3247	1453	1794	84	835	200	635
18	2034	1027	1007	51	3198	1492	1706	80-84	5345	1535	3810
19	1791	947	844	52	2791	1238	1553	85	613	153	460
15-19	10632	5405	5227	53	2804	1183	1621	86	336	111	225
20	1703	924	779	54	2753	1217	1536	87	223	48	175
21	1879	973	906	50-54	14793	6583	8210	88	185	67	118
22	1889	1060	829	55	2903	1252	1651	89	157	61	96
23	2071	1120	951	56	2844	1261	1583	85-89	1514	440	1074
24	2157	1222	935	57	2979	1219	1760	90	232	102	130
20-24	9699	5299	4400	58	3043	1265	1778	91	124	43	81
25	2360	1302	1058	59	2981	1226	1755	92	4	0	4
26	2486	1331	1155	55-59	14750	6223	8527	93	24	0	24
27	2610	1425	1185	60	3267	1333	1934	94	0	0	0
28	2644	1421	1223	61	3001	1261	1740	90-94	384	145	239
29	3081	1574	1507	62	2930	1102	1828	95	20	20	0
25-29	13181	7053	6128	63	2712	1075	1637	96	11	11	0
30	3113	1533	1580	64	2582	1002	1580	97	0	0	0
31	3418	1679	1739	60-64	14492	5773	8719	98	0	0	0
32	3530	1736	1794	65	2675	974	1701	99	0	0	0
33	3706	1781	1925	66	2395	853	1542	95-99	31	31	0

За період з дати останнього державного перепису населення у грудні 2001 року скорочення чисельності в умовах сучасних адміністративно-територіальних меж Кропивницької міської територіальної громади становило 12,0%, хоча в області даний показник був суттєво гіршим та становив 18,8%. Це обумовлено статусом Кропивницького як обласного центру та наявною розвиненою інфраструктурою, кращою, ніж в інших населених пунктах області. Зокрема за 2021 рік скорочення населення області також відбувалось швидше, ніж у Кропивницькій міській територіальній громаді. Повномасштабне вторгнення спричинило неконтрольований рух населення, як у межах області і країни, так і за кордон. Частина жителів Кропивницької міської територіальної громади виїхала за її межі, водночас спостерігався міграційний рух внутрішньо-переміщених осіб (ВПО) на територію громади. І якщо динаміку пересування ВПО у разі їх відповідної реєстрації можна відслідкувати, то визначити точну чисельність наявного населення громади з урахуванням таких пересувань достатньо важко. Очевидно, що негативні наслідки війни підсилять наявну тенденцію депопуляції населення, а також прискорять процеси природного скорочення чисельності. Загалом, загальний базисний темп зменшення чисельності населення за період з 2002 року по 2023 рік становив близько 12,6% , за даними Головного управління статистики у Кіровоградській області, Кропивницької міської ради (рис.2.20).

У довоєнний період спостерігалась негативна динаміка поступового збільшення коефіцієнтів природного скорочення населення, як у громаді, так і в області, хоча темп скорочення Кропивницького був повільнішим. Можна припустити, що суттєва швидкість зростання частково пов'язана із розповсюдженням коронавірусної інфекції COVID-19 у 2020-2021 роках. Загалом коефіцієнт природного руху показує загальний показник відтворення населення, зокрема у даному випадку свідчить про суттєве перевищення смертності над народжуваністю та її динамічне зростання. За відсутністю офіційних статистичних даних щодо народжуваності та смертності у період воєнних 2022-2023 років, зазначені коефіцієнти розрахувати неможливо. Але очевидно, що загибель людей під час

бойових дій, зростання захворюваності суттєво вплинуть на зростання смертності та підвищення від'ємного значення коефіцієнтів.

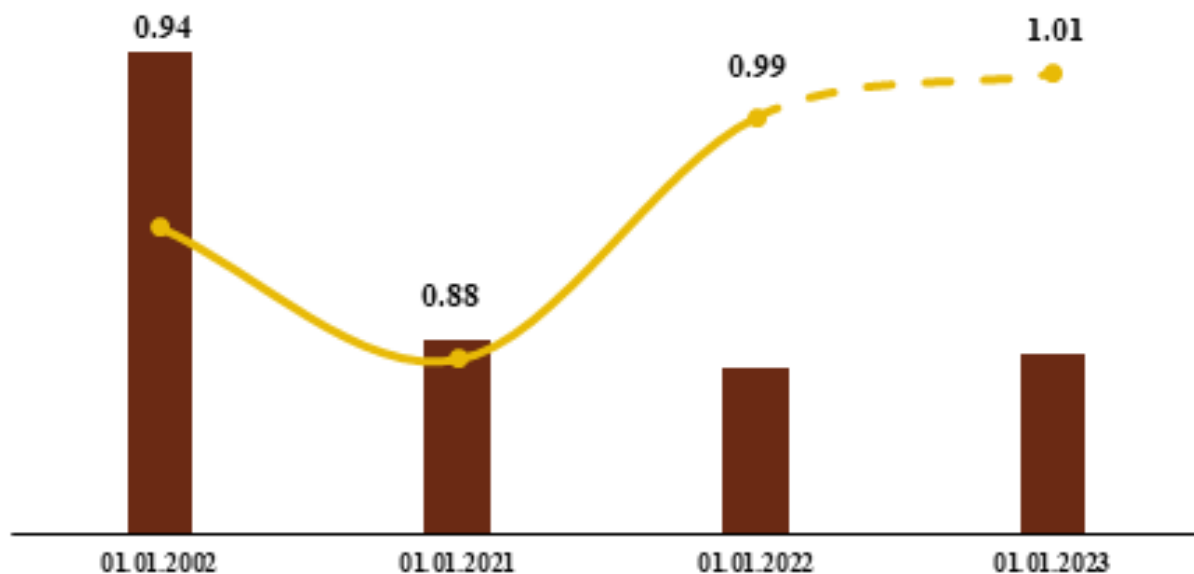

Рис.2.20. Темп зростання/скорочення чисельності населення Кропивницької громади

За даними ІДСД НАН України[6] загальні коефіцієнти народжуваності у Кропивницькій ТГ дещо вищі за відповідні показники у Кіровоградській області (рис. 2.21). Міське населення зазвичай є порівняно молодшим, а оскільки обласні центри притягують більше мігрантів у працездатному, й, отже, у репродуктивному віці, то це структурно сприяє збільшенню загальних коефіцієнтів народжуваності. Таким чином, цей коефіцієнт не дає коректного уявлення про рівень народжуваності.

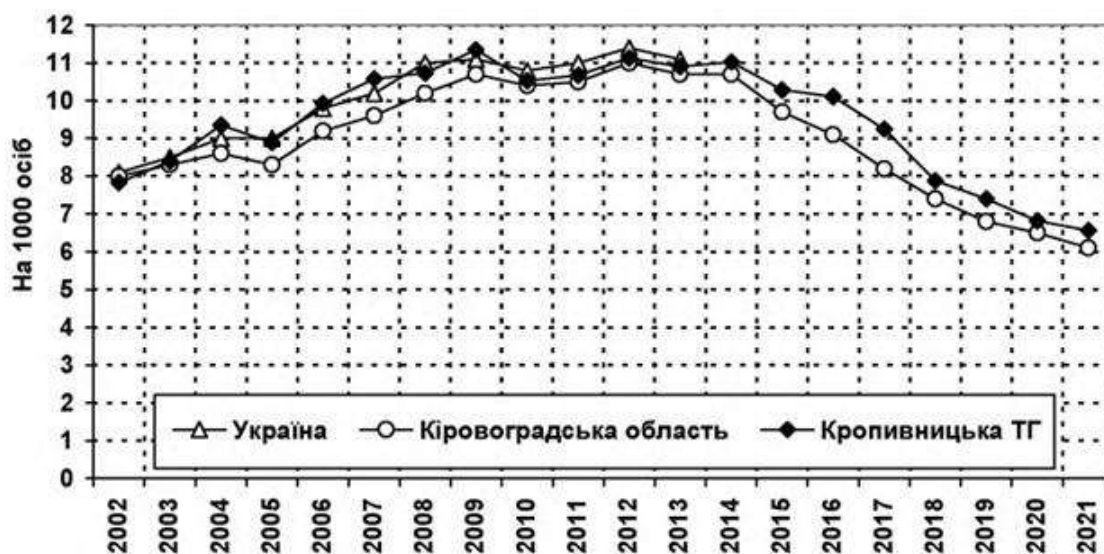

Рис. 2.21. Загальні коефіцієнти народжуваності в Україні, Кіровоградській області та Кропивницькій ТГ Примітка. За 2014—21 рр. дані для України в цілому не наведені через їхню територіальну незіставність.[6]

Загальні коефіцієнти смертності у Кропивницькій ТГ нижчі за обласні. В 2016—2019 рр. окреслилася тенденція до зближення цих показників (рис. 2.22). В 2020—2021 рр. відбулося ще більше зближення. Наразі важко сказати, чи відбулося реальне зближення рівня смертності, чи частина смертей мешканців Кіровоградської області була зареєстрована за місцем настання події, тобто в обласному центрі (наприклад, важкі випадки Covid-19).

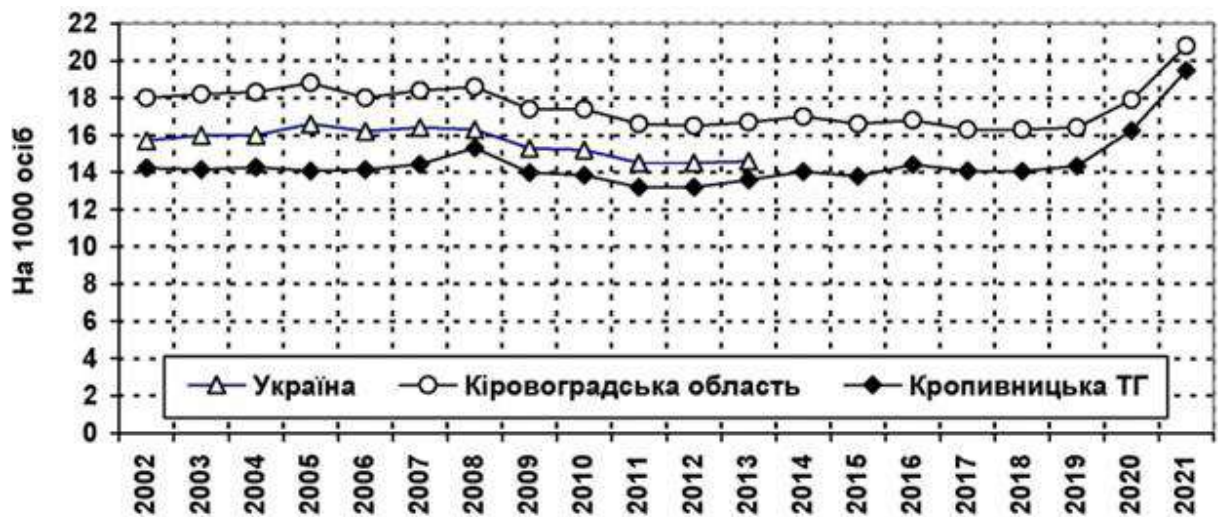

Рис. 2.22. Загальні коефіцієнти смертності в Україні, Кіровоградській області та Кропивницькій ТГ Примітка. За 2014—2021 рр. дані для України в цілому не наведені через їхню територіальну незіставність.

Порівняно молода вікова структура населення Кропивницької ТГ сприяє тому, що загальні коефіцієнти природного приросту тут вищі, ніж у середньому в області. Проте, вони залишаються від'ємними (рис. 2.23).

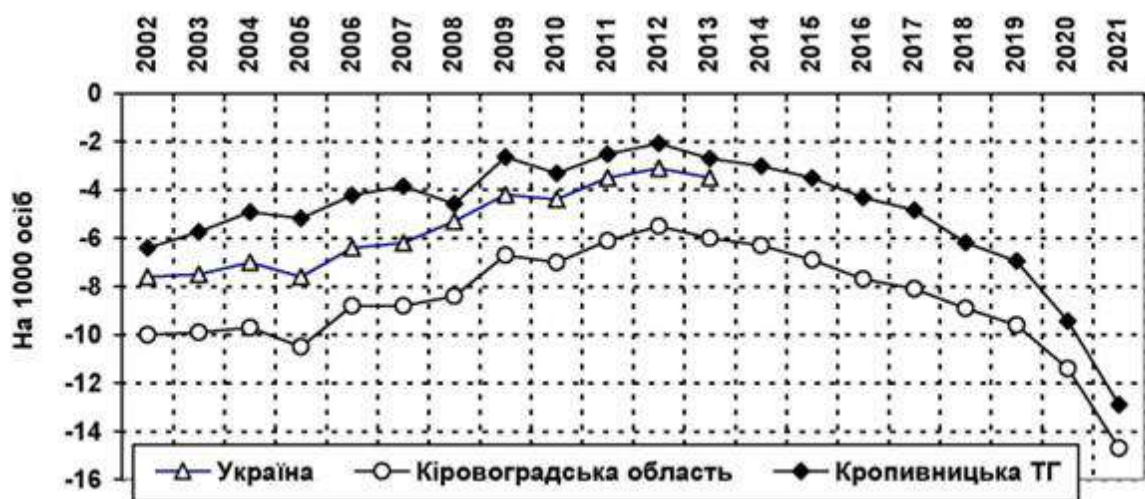

Рис. 2.23. Загальні коефіцієнти природного приросту в Україні, Кіровоградській області та Кропивницькій ТГ Примітка. За 2014—2021 рр. дані для України в цілому не наведені через їхню територіальну незіставність.

За результатами прогнозу чисельності населення Кропивницької міської територіальної громади до 2032 року, здійсненим Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи, за оптимістичним варіантом закінчення війни у 2024 році відбуватиметься надолуження відкладених дітонароджень, що сприятиме доволі різкому зростанню народжуваності із загальним показником близько 1,6 дитини на жінку. В рамках реалістичного прогнозу закінчення війни у 2025 році показник народжуваності поступово досягне позначки 1,3 дитини на жінку.

Демографічна ситуація в громаді цілком відповідає загальним трендам в Україні та Кіровоградській області за даними Держстату[7] (таблиці 2.6 -2.10). Найвні статистичні дані говорять про такі загальні тенденції в області як зниження народжуваності, підвищення показника смертності, підвищення питомої ваги населення старшого пенсійного віку, зниження середньої очікуваності тривалості життя.

Демографічне навантаження на населення у віці 15-64 роки (на 1000 осіб у віці 15-64 роки), на початок року^[7]

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Загальне навантаження	455	462	473	481	490	496	500	503	503	501
Навантаження особами у віці 0-14 років	208	213	218	222	226	228	228	226	224	220
Навантаження особами у віці 65 років і старше	247	249	255	259	264	268	272	277	279	281

*Таблиця 2.10
Народжуваність, за рік^[7]*

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість живонароджених осіб										
Міська та сільська місцевості	11029	10562	10576	9456	8859	7845	7077	6356	6048	5533
міська місцевість	6718	6349	6396	5898	5448	4902	4418	3946	3657	3481
сільська місцевість	4311	4213	4180	3558	3411	2943	2659	2410	2391	2052
на 1000 осіб наявного населення										
Міська та сільська місцевості	11,0	10,7	10,7	9,7	9,1	8,2	7,4	6,8	6,5	6,1
міська місцевість	10,8	10,3	10,4	9,6	8,9	8,1	7,4	6,6	6,2	6,0
сільська місцевість	11,4	11,3	11,4	9,8	9,5	8,3	7,6	7,0	7,1	6,2

*Таблиця 2.11
Смертність, за рік^[7]*

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість померлих осіб										
Міська та сільська місцевості	16521	16513	16716	16197	16277	15694	15484	15451	16624	19005
міська місцевість	9184	9425	9489	9306	9630	9194	9234	9272	10118	12024
сільська місцевість	7337	7088	7227	6891	6647	6500	6250	6179	6506	6981
на 1000 осіб наявного населення										

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Міська та сільська місцевості	16,5	16,7	17,0	16,6	16,8	16,3	16,3	16,4	17,9	20,8
міська місцевість	14,8	15,2	15,4	15,2	15,8	15,2	15,4	15,6	17,2	20,7
сільська місцевість	19,5	19,0	19,7	19,0	18,5	18,3	17,8	17,9	19,2	21,1

Таблиця 2.12
Кількість померлих за причинами смерті (осіб), за рік^[7]

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Померло - всього	16521	16513	16716	16197	16277	15694	15484	15451	16624	19005
від деяких інфекційних та паразитарних хвороб	379	349	408	374	322	347	368	300	276	237
..від туберкульозу	191	150	160	154	99	110	112	93	83	100
..від хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)	108	136	159	154	170	163	173	131	123	87
від новоутворень	2329	2280	2150	2122	2092	2015	2006	1981	1942	1863
від хвороб системи кровообігу	10002	10167	10530	10143	10287	9846	9632	9893	10379	10937
від хвороб органів дихання	432	431	421	409	435	371	339	341	552	1585
від хвороб органів травлення	537	573	524	498	527	494	533	491	599	560
від зовнішніх причин захворюваності та смертності	1273	1169	1178	1093	980	1041	914	850	946	818

Таблиця 2.13
Природний приріст (скорочення) населення, за рік^[7]

Регіон	Кіровоградська область									
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
осіб										
Міська та сільська місцевості	-5492	-5951	-6140	-6741	-7418	-7849	-8407	-9095	-10576	-13472
міська місцевість	-2466	-3076	-3093	-3408	-4182	-4292	-4816	-5326	-6461	-8543
сільська місцевість	-3026	-2875	-3047	-3333	-3236	-3557	-3591	-3769	-4115	-4929
на 1000 осіб наявного населення										
Міська та сільська місцевості	-5,5	-6,0	-6,3	-6,9	-7,7	-8,1	-8,9	-9,6	-11,4	-14,7

Регіон	Кіровоградська область									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
міська місцевість	-4,0	-4,9	-5,0	-5,6	-6,9	-7,1	-8,0	-9,0	-11,0	-14,7
сільська місцевість	-8,1	-7,7	-8,3	-9,2	-9,0	-10,0	-10,2	-10,9	-12,1	-14,9

Науково доведено, що забруднення навколишнього природного середовища і насамперед атмосферного повітря у населених пунктах (особливо у містах) хімічними речовинами різного походження, може призвести до зростання рівнів захворюваності населення. Тривалий вплив забруднення атмосферного повітря токсичними речовинами: формальдегідом, пилом, діоксидом сірки, діоксидом азоту та іншими хімічними сполуками негативно впливає на здоров'я людини. При цьому зростає загальна захворюваність населення, зумовлена ураженням, перш за все, органів дихання (бронхіальна астма, хронічний бронхіт, алергічні риніти та інші неспецифічні хвороби легень). Особливо викиди шкідливих речовин, як від стаціонарних так і пересувних джерел, є небезпечними для здоров'я дітей. За умов забруднення атмосферного повітря, знижуються адаптивні можливості дитячого організму, що призводить до зміни дихальних функцій і збільшення рівня легеневої патології. Через відсутність на території області потужних підприємств, джерел забруднення атмосферного повітря, а також враховуючи те, що на адміністративних територіях області не проводились активні бойові дії, не зафіксовано зростання захворюваності населення області на хвороби органів дихання за 2022 рік, а навпаки, відмічено тенденцію до зменшення (-20,5 % відносно 2021 р.). Загальний рівень захворюваності населення області у 2022 році склав 19853,4 проти 24985,7 у 2021 році (на 100 тис. населення). Дещо збільшився показник захворюваності органів дихання у дітей на алергічний риніт – з 217,9 у 2021 році до 220,0 у 2022 році до (у 2019 році 176,1; у 2020 році – 254,2). Показник захворюваності на бронхіальну астму у дітей навпаки зменшився – з 22,0 у 2021 р. до 19,0 у 2022 р. (на 100 тис. населення)[1].

Відповідно до інформації, наданої Державною Установою «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України», що спирається на дані департаменту охорони здоров'я ОВА (статистичний збірник за 2023р.) — показник поширеності захворювань серед всього населення у 2023 році становить 138314,1 на 100 тисяч населення проти 135432,1 у минулому році, тобто збільшився на 2,1%.

У порівнянні з попереднім роком показник поширеності захворювань серед всього населення області (у розрахунку на 100 000 населення) збільшився по наступних класах хвороб:

- хвороби вуха та соскоподібного відростка з 2309,9 у 2022 році до 2773,4 у 2023 році, або на 20,1%;
- хвороби ендокринної системи у показнику з 6798,9 у 2022 році до 7756,0 у 2023 році, або на 14,1%;
- хвороби органів дихання з 23321,0 у 2022 році до 26363,1 у 2023 році, або на 13,0%;
- ускладнення вагітності, пологів та післяпологового періоду з 2234,3 у 2022 році до 2352,5 у 2023 році, або на 5,3%;
- хвороби кістково-м'язової системи та сполучно! тканини у показнику з 8388,1 у 2022 році до 8800,7 у 2023 році, або на 4,9%;
- хвороби органів травлення з 10510,7 у 2022 році до 10954,1 у 2023 році, або на 4,2%;
- хвороби системи кровообігу з 40885,5 у 2022 році до 41671,8 у 2023 році, або на 1,9%;
- розлади психіки та поведінки у показнику з 5315,7 у 2022 році до 5405,7 у 2023 році, або на 1,7%;
- хвороби ока та придаткового апарату з 7541,0 у 2022 році до 7657,3 у 2023 році, або на 1,5%.

У структурі поширеності захворювань серед всього населення на першому місці знаходяться: хвороби системи кровообігу, на які приходиться 30,1% (2022 рік - 30,2%) від

всіх захворювань, на другому — хвороби органів дихання - 19,1% (2022 рік - 17,2%), на третьому — хвороби органів травлення — 7,9% (2022 рік — 7,8%).

За результатами 2021 року, як і у попередніх періодах, головну вагу займали хвороби системи кровообігу, частка померлих від яких становила більше половини всіх смертей. Частка померлих від новоутворень, хвороб органів дихання і травлення суттєво не змінилась.

За підсумками 2023 року епідситуація щодо туберкульозу в Кіровоградській області залишається напруженою. За останні три роки і особливо під впливом війни та міграційних процесів в країні маємо зростання захворюваності на туберкульоз. Показник захворюваності на туберкульоз (вперше зареєстровані випадки та рецидиви) збільшився у порівнянні з 2022 роком на 17,4% та склав 92,1 на 100 тисяч населення, зареєстровано 826 осіб (2022 рік — показник 76,7 на 100 тисяч населення, 687 осіб). Вперше зареєстровано хворих на туберкульоз - 705 осіб. Показник захворюваності серед вперше зареєстрованих збільшився на 18,7% та склав 78,6 на 100 тисяч населення, (2022 рік — 66,2 на 100 тисяч населення, 594 особи). Таблиця 2.14 дає уявлення про показники поширеності та захворюваності серед усього населення за видами хвороб.

Таблиця 2.14

Показники поширеності та захворюваності серед усього населення на 100 000 (розрахунок на все населення - 224340)

Захворювання	Зареєстровано всього (поширеність)			з діагнозом встановленим вперше (захворюваність)		
	2023		2022	2023		2022
	абс.число	поширеність на 10 тис.дор.нас.	поширеність на 10 тис.дор.нас.	абс.число	захворюваність на 10 тис.дор.нас.	захворюваність на 10 тис.дор.нас.
Всі хвороби	279 260	124 480,7	107 759,7	111562	49729,0	43 264,7
Інфекційні та паразитарні хвороби	4 626	2 062,0	3 220,1	2751	1226,3	2 269,8
Новоутворення	9 046	4 032,3	3 209,0	26	11,6	11,6
Хвороби крові	957	426,6	337,4	382	170,3	84,2
анемії	912	406,5	317,4	374	166,7	82,5
Хвороби ендокринної системи	21 112	9 410,7	7 848,4	3281	1462,5	1 140,2
вузловий зоб	3 436	1 531,6	1 429,1	385	171,6	140,0
тиреотоксикоз (гіпертиреоз)	354	157,8	165,4	28	12,5	12,0
тиреїдити	2 506	1 117,1	1 008,3	252	112,3	99,4
цукровий діабет	6 993	3 117,1	2 328,6	474	211,3	90,5
інсулінозалежний	450	200,6	203,3	6	2,7	6,2
цукровий діабет з ускладненням	2 067	921,4	875,9	45	20,1	13,8
Хвороби нервової системи	13 488	6 012,3	6 842,3	3698	1648,4	1 814,2
запальні хвороби ЦНС	130	57,9	59,7	12	5,3	4,5
хв. периферичної нервової системи	8 439	3 761,7	4 041,6	1660	739,9	763,6
ураження нервів нервових корінців	7 050	3 142,6	3 858,0	1374	612,5	688,7
вегетосудинна дистонія	789	351,7	355,7	276	123,0	72,7
Хв. ока та його придатк. апарату	17 873	7 966,9	6 916,3	936	417,2	478,3
катаракта	3 855	1 718,4	1 493,3	425	189,4	132,4
глаукома	907	404,3	384,7	79	35,2	50,8
міопія	3 082	1 373,8	1 148,3	505	225,1	359,7
Хв. вуха та сосковидного відростку	7 630	3 401,1	3 137,2	5349	2384,3	1 772,8
Хвороби системи кровообігу	71 100	31 693,0	24 833,3	5854	2609,4	2 261,7
хрон. ревматичні хв. серця	79	35,2	37,4	2	0,9	1,78
гіпертонічна хвороба (всі форми)	31 789	14 170,0	11 120,2	2358	1051,1	871,4
ішемічна хвороба серця	25 441	11 340,4	8 748,8	1434	639,2	556,3
у т.ч. з гіпертонією	22 450	10 007,1	7 353,6	976	435,1	248,7
стенокардія	2 399	1 069,4	1 039,9	84	37,4	48,1
гострий інфаркт міокарду	359	160,0	132,4	359	160,0	132,4
цереброваскулярні хвороби	8 179	3 645,8	3 297,7	960	427,9	477,8
у т.ч. з гіпертонією	4 487	2 000,1	1 526,3	461	205,5	274,6
інсульт (всі форми)	784	349,5	404,7	784	349,5	404,7
Хвороби органів дихання	61 548	27 435,1	21 302,9	56219	25059,7	18 944,5
пневмонії	1 067	475,6	670,0	1067	475,6	670,0
хронічні хвороби мигдаликів	920	410,1	398,1	497	221,5	156,5
бронхіт хронічний	1 158	516,2	339,7	158	70,4	26,3

бронхіальна астма	628	279,9	193,5	67	29,9	15,6
Хвороби органів травлення	16 548	7 376,3	5 354,8	2861	1275,3	950,3
виразка шлун. та 12-ти палої кишки	1 111	495,2	457,3	156	69,5	49,9
гастрит та дуоденіт	4 390	1 956,9	1 407,2	609	271,5	193,0
цироз печінки	204	90,9	63,3	49	21,8	24,1
хронічний гепатит	220	98,1	66,0	27	12,0	4,0
жовчокам'яна хвороба	950	423,5	315,6	237	105,6	90,0
холецистит, холангіт	4 021	1 792,4	1 069,4	372	165,8	100,3
хвороби підшлункової залози	2 263	1 008,7	688,2	161	71,8	34,8
Хв.би шкіри та підшк. клітковини	2 646	1 179,5	1 261,9	2296	1023,4	1 085,0
Хвороби кістково-м'язової системи	24 697	11 008,7	10 219,3	5835	2601,0	2 177,5
ревматоїдний артрит	466	207,7	189,0	50	22,3	40,6
деформуючий артроз	2 877	1 282,4	879,9	206	91,8	56,6
системний червоний вовчак	25	11,1	12,9	1	0,45	1,34
анкілозуючий спондиліт	41	18,3	16,9	1	0,4	1,3
ураження міжхребетних дисків	236	105,2	145,3	52	23,2	41,0
Хвороби сечостатевої системи	13 816	6 158,5	5 937,0	5684	2533,7	2 538,6
хронічний гломерулонефрит	52	23,2	22,3	12	5,3	2,2
хронічний пієлонефрит	1 022	455,6	405,6	163	72,7	67,3
камені нирок і сечоводів	1 605	715,4	708,7	458	204,2	203,7
хвороби передміхурової залози	2 137	952,6	1 069,4	797	355,3	426,1
Травми отруєння	10 897	4 857,4	5 477,8	10564	4708,9	5 304,0

На території міста Кропивницький, як міста – обласного центру, медичну допомогу жителям Кропивницької міської територіальної громади, зокрема внутрішньо переміщеним особам, військовослужбовцям, ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України надають лікувальні заклади і підприємства різних форм власності та підпорядкування. Медична допомога надається у 7 закладах охорони здоров'я комунальної власності, 8 закладах охорони здоров'я спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст області, у ряді приватних медичних закладів (понад 50 одиниць), які функціонують і надають медичні послуги на території Кропивницької міської територіальної громади.

Враховуючи розгалуженість медичної інфраструктури, заклади охорони здоров'я обслуговують не лише населення громади, а й жителів прилеглих територій та всієї Кіровоградської області. Всі 7 закладів охорони здоров'я комунальної власності працюють за програмою державних медичних гарантій згідно з підписаними договорами з Національною службою здоров'я України.

КНП «Центральна міська лікарня» Кропивницької міської ради» - багатопрофільний кластерний заклад охорони здоров'я, що надає послуги вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги в стаціонарних і амбулаторних умовах, комплексної реабілітаційної допомоги та послуги по паліативній медичній допомозі. У структуру підприємства входять поліклініка та цілодобові стаціонари на 255 та 195 ліжок. В умовах воєнного стану та розвитку пріоритетних напрямів у сфері охорони здоров'я підприємство відкрило реабілітаційне відділення на 30 ліжок з наданням спеціалізованої медичної допомоги.

КНП «Міська лікарня швидкої медичної допомоги» Кропивницької міської ради» - кластерний заклад охорони здоров'я, що надає послуги вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги, зокрема невідкладної ургентної та планової медичної допомоги дорослому населенню із загальним ліжковим фондом – 300 місць. Підприємство безперервно надає цілодобову невідкладну стаціонарну хірургічну, акушерську та гінекологічну допомогу, невідкладну медичну допомогу хворим із гострими порушеннями мозкового кровообігу. Одним з нових напрямів підприємства є стаціонарна і амбулаторна реабілітаційна допомога хворим з перенесеними гострими порушеннями мозкового кровообігу та травмами опорно-рухового апарату.

КНП «Дитяча міська лікарня» Кропивницької міської ради» - заклад охорони здоров'я, що надає стаціонарні та амбулаторні послуги вторинної (спеціалізованої), паліативної медичної допомоги та реабілітації дітям. Ліжковий фонд становить 80 місць по наданню стаціонарної медичної допомоги дітям.

Три лікарні міста увійшли до спроможної мережі закладів охорони здоров'я Кіровоградської області.

КНП «Поліклінічне об'єднання» Кропивницької міської ради» - заклад охорони здоров'я, що надає послуги первинної, вторинної (спеціалізованої) амбулаторної медичної допомоги дорослому населенню, у тому числі мобільну паліативну допомогу та медичну реабілітацію, з ліжковим фондом денного стаціонару 210 місць.

Крім того, первинна медична допомога на території громади надається Центром первинної медико-санітарної допомоги №1 (до якого входять 10 амбулаторій загальної практики сімейної медицини), Центром первинної медико-санітарної допомоги №2 (до якого входять 8 амбулаторій загальної практики сімейної медицини), КНП «Амбулаторія загальної практики – сімейної медицини». У цих заклад надається і психологічна допомога населенню.

Прогнозовані зміни стану здоров'я населення, якщо документ не буде затверджено: за умови збереження існуючої ситуації значного збільшення впливу негативних факторів на стан здоров'я мешканців не передбачається. У зв'язку з кумулятивними впливами автомобільних викидів, недостатнім очищенням стічних вод, неякісної питної води, нераціонального поводження із відходами, в тому числі ріст кількості несанкціонованих сміттєзвалищ, можливе накопичення шкідливих сполук в ґрунтах, зараження ґрунтових вод, поверхневих вод, повітря, що матиме систематичний негативний вплив на здоров'я, зумовлюючи збільшення частоти хронічних захворювань.

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyshha-v-ukrayini/>

[6] Звіт про науково-дослідну роботу розробка прогнозу чисельності населення кропивницької міської територіальної громади до 2032 р.

[7] Державна служба статистики України
http://db.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/statfile1_c_files/pasport.files/pasport/35_uk.htm#0305

2.8 Біорізноманіття

Рослинний світ.

За геоботанічним районуванням територія відноситься до степової зони Бузько-Дніпровського округу різнотравно-злакових степів, байрачних лісів та рослинності гранітних відслонень. Зокрема на півночі області переважають мішані і листяні ліси та лісостеги; на півдні пролягають степові місцевості. Північна частина Східноєвропейської рівнини представлена грабовими (на вододілах), бересто-пакленовими (по байраках) дібровами подекуди із судібровами; на півдні переважають сухі байрачні бересто-пакленові та чорнокленові діброви.

За даними Регіональної доповіді про стан навколишнього середовища та Екологічного паспорту [1,2] рослинний світ Кіровоградщини є різноманітним. З південного заходу на північний схід територію області перетинає умовна межа між лісостеповою та степовою зонами. Саме цим і зумовлений неоднорідний світ рослин Кіровоградщини. Понад 70% лісостепової частини області розорано, ліси та лісонасадження займають лише 7,2% території області. Збереглися значні лісові масиви на вододілах – Чорний ліс, Нерубайський ліс та інше. Природна степова рослинність багата, різноманітна, зберігається на схилах річкових долин та балок, на узліссях. Досить добре збереглася лучна та болотна рослинність у заплавах річок. У лісостеповій частині області в заплавах менше відчувається вплив засолення, менше гранітних відслонень зі своєрідним рослинним світом. Степова зона з підвищеними місцевостями, почленованими яружно-балковими системами. Ліси і чагарники в степовій зоні зустрічаються в балках, у яких вони захищені від руйнівних степових вітрів. Орні землі складають у степовій зоні області понад 76% її території. В заплавах річок, де переважають лучна та болотна рослинність, сильніше, ніж у лісостепу, виявляється вплив засолення. Для степової зони характерна трав'яна степова рослинність. Рідкісні й зникаючі рослини: астрагал шерстистоквітковий, ковила волосиста, коручка болотна, любка дволиста, ірис злаколистий, ірис понтичний, ряска Буше, лілія лісова, підсніжник звичайний, сон великий, барвінок малий, валеріана лікарська, звіробій звичайний, конвалія звичайна, льон жовтий та ін.

Тваринний світ.

Тваринний світ Кіровоградщини, незважаючи на значну господарську освоєність території області, залишається відносно багатим. Цьому сприяє географічне положення даної

території, яку з південного заходу на північний схід перетинає природна межа між лісостепом і степом. Із 413 видів наземних хребетних тварин, відомих для Дніпровсько-Бузького лісостепоного зоогеографічного району (ссавців - 65 видів, птахів - 324, плазунів - 13, амфібій - 11), на території Кіровоградщини виявлено 368 видів, в тому числі: ссавців - 65, птахів - 279, плазунів - 13, амфібій - 11. Крім того, водойми області населяє 61 вид риб, з яких найбільш численними є представники ряду карпоподібних (35 видів). У Кіровоградській області нині зустрічаються 5 видів ссавців, 10 видів птахів і 8 видів комах, занесених до Європейського Червоного списку, що перебувають під загрозою зникнення у світовому масштабі. Зі 115 видів хребетних тварин, занесених до Червоної книги України, в межах Кіровоградщини зустрічаються 114 видів, у тому числі: 61 вид ссавців, 43 види птахів, 4 види плазунів, в основному зосереджених на природоохоронних територіях.

Господарська діяльність протягом останніх десятиліть значно змінила природне середовище Кіровоградської області. Серед основних причин збіднення біорізноманіття є: - забруднення природного середовища (викиди в атмосферне повітря, забруднення поверхневих та підземних вод); - денатуралізація природних ландшафтів (грунтова та повітряна ерозія, підтоплення територій, поширення агроландшафтів, нерівномірна забудова території); - монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства. Антропогенна діяльність призводить до знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), глобальної зміни клімату, екологічно незбалансованої експлуатації, поширення чужорідних видів, розповсюдження хвороб та шкідників. Природні степові екосистеми майже зникли з території області внаслідок інтенсивного розвитку сільського господарства (розораність складає 71,8 % площі області). Зараз первісні цілинні степи повністю замінені на агроценози з широкою мережею полезахисних лісових смуг, створених за останні 50-60 років. Сьогодні вони є провідниками лісових видів з півночі на південь, із заходу на схід. Загрозами для лісової рослинності області є: випалювання сухої рослинності у весняний період, що призводить до виникнення лісових пожеж, погіршення технології заготівлі та трелювання деревини, всихання соснових лісів, самовільні рубки. Чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин, в тому числі із «червонокнижним» статусом, є насамперед людський фактор. Однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів є браконьєрство. Значної трансформації зазнали лучні і водні екосистеми в результаті бездумної меліорації, зарегулювання річок та забруднення недостатньо очищеними стічними водами, недотримання режиму обмежень діяльності в прибережних захисних смугах і водоохоронних зонах, порушення гідрологічного режиму, зростання евтрофікації, збільшення рекреаційного навантаження. Аграрне перетворення значної частини ландшафтів спричинило масштабні порушення структури біорізноманіття на території внаслідок впливу таких факторів, як руйнування та фрагментація біогеоценозів, техногенне нівелювання ландшафтів, забруднення поверхневих і ґрунтових вод, зміна складу, структури та основних властивостей ґрунтів, умов життєдіяльності ґрунтової біоти.

Значна частина області знаходиться у степовій зоні, представленій степовими природними комплексами – типовими різнотравно-типчакково-ковилковими та типчакково-ковилковими степами. Разом з тим, внаслідок їх розорювання, типові степові природні комплекси зазнали найсильнішого антропогенного тиску, перетворені у ріллю, фрагментовані. Степова рослинність, представлена лучними ковилково-різнотравними степами, збереглась на незначних фрагментах території, непридатних для сільського господарства, а також у складі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, та у складі зарезервованих для заповідання природоохоронних територій[3].

Степова частина області не є сприятливою для зростання лісової рослинності. Її характерною особливістю є відсутність природних лісів, окрім байрачних, в інтразональних умовах (наприклад, у долинах річок). Степова зона України вирізняється великим обсягом накопичених органічних речовин в ґрунті. Багаті ґрунти степової зони – це і є найкращий в цьому регіоні спосіб депонування атмосферного вуглецю. Сухі степові умови призвели до появи механізму, при якому основна маса всіх рослин захована в ґрунті, проте через дефіцит вологи органіка відмерлих рослин не розкладається, а просто накопичується, стабілізуючи тим самим клімат на планеті. Звісно, це все працює лише там, де степи не розорюють.

Серед негативних факторів, що призводять до деградації біорізноманіття регіону слід назвати поширення інвазійних (чужорідних) видів рослин, що «заміщають» природні лучні та степові угруповання у їх оселищах.. Найбільша загроза від інвазійних видів – це надзвичайно висока продуктивність насіння. Насіння інвазійних дерев легко розноситься по місту та за його межі. Його вивозять за межі міста із сміттям, воно розноситься вітром та водними потоками, на кузовах чи капотах автомобілів.

Інвазійні види збільшують викиди вуглецю з ґрунту. У тіні від крон інвазійних дерев стрімко починають рости інші небезпечні чужорідні рослини, звичні до такого сусідства (амброзія полинолиста тощо). Займаючи місце місцевих (аборигенних) трав'янистих рослин, такі “союзники” формують щільно затінену вологу ділянку, під якою більше нема тих посушливих умов. І в таких умовах накопичена протягом тисячоліть органіка стрімко розкладається бактеріями, призводячи до викиду в атмосферу сполук вуглецю, які рослини накопичували й зберігали в ґрунті століттями.

Інвазійні види призводять до швидкого випаровування вологи з ґрунту. Дерева здійснюють транспірацію (дихання), через яку волога, вилучена з ґрунтових горизонтів коренями дерев, випаровується через листя. Дослідження в кількох країнах показали, що посадка штучних лісонасаджень посухостійких чужорідних рослин саме в степах призводить до швидкого випаровування вологи з ґрунту. Випаровування води насадженнями, здатними дотягнутись корінням до ґрунтових горизонтів, значно перевищує обсяг атмосферних опадів, а отже, випаровуються ґрунтові води. У результаті від нестачі води гинуть самі насадження, на їхньому місці утворюються чагарники, які однаково продовжують витісняти місцеве біорізноманіття, виснажувати ґрунтове деповуглецю, але при цьому зовсім не виконують тих функцій, задля яких висаджували дерева. Така ситуація складається тому, що лісові екосистеми за своїм змістом не є характерними для посушливих регіонів[6].

Відомості про біорізноманіття громади

Нижче наведено інформацію про біорізноманіття в Кропивницькій МТГ на основі даних міжнародної бази GBIF (<https://www.gbif.org/>).

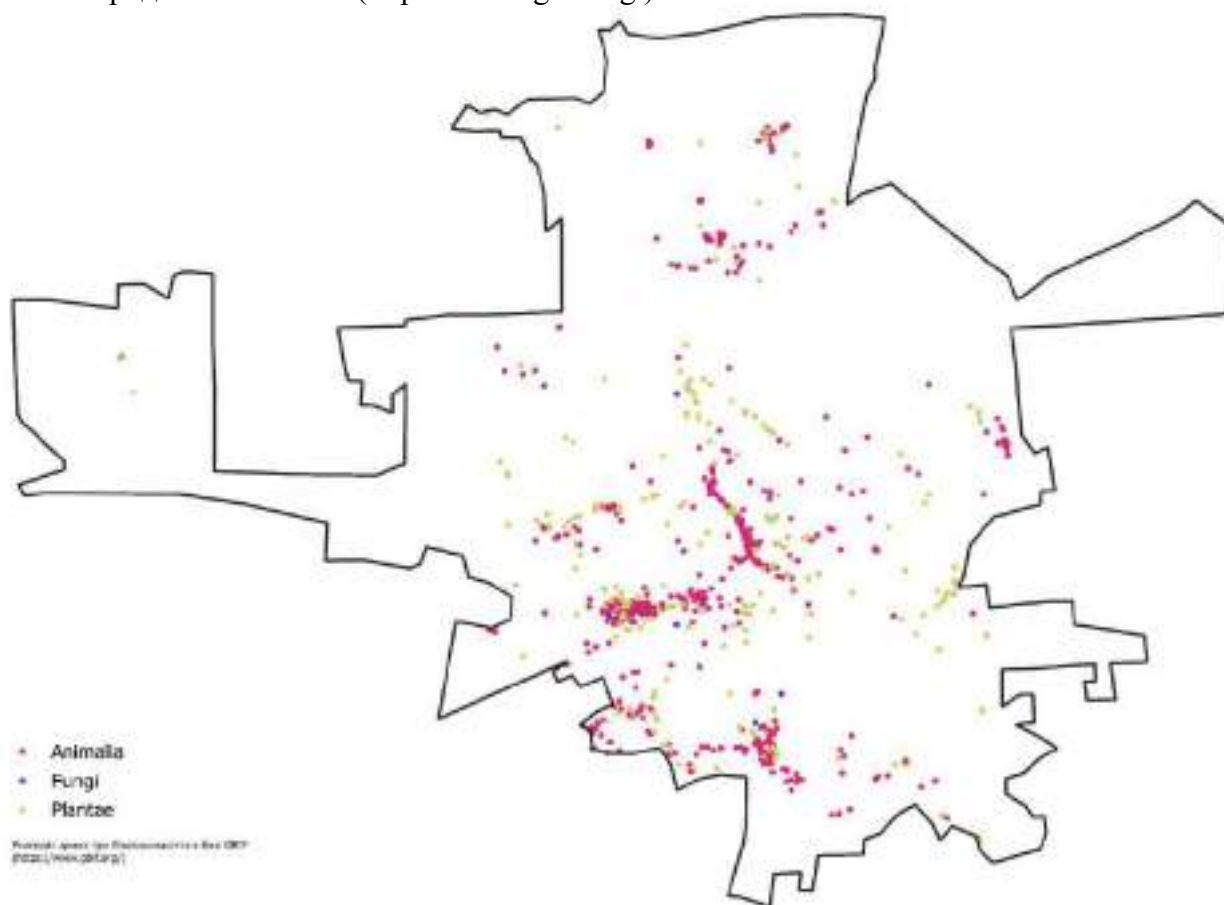

рис.2.24. Розподіл даних про біорізноманіття в базі GBIF на території Кропивницької МТГ

scientificName	kingdom	taxonRank	scientificName	kingdom	taxonRank	scientificName	kingdom	taxonRank
<i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Zerynthia polyxena</i> (Denis & Schiffermüller), 1775	Animalia	SPECIES
<i>Spatula clypeata</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Mimastilia</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Anser albifrons</i> (Scopoli 1769)	Animalia	SPECIES
<i>Streptopelia decaocto</i> (Frivaldszky 1838)	Animalia	SPECIES	<i>Conocephalus fuscus</i> (Fabricius, 1793)	Animalia	SPECIES	<i>Turdus viscivorus</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES
<i>Linaria cannabina</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Laetiporus sulphureus</i> (Bull. Merrill)	Fungi	SPECIES	<i>Geranium collinum</i> Stephan ex Willd.	Plantae	SPECIES
<i>Pipistrellus kuhlii</i> (Kuhl, 1817)	Animalia	SPECIES	<i>Pararge aegeria</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Milvus migrans</i> (Boddaert 1783)	Animalia	SPECIES
<i>Eptesicus serotinus</i> (Schreber, 1774)	Animalia	SPECIES	<i>Sympycma fusca</i> (Vander Linden, 1820)	Animalia	SPECIES	<i>Apodemus flavicollis</i> (Melchior, 1834)	Animalia	SPECIES
<i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Tringa ochropus</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	<i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Corvus frugilegus</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Gymnosporangium sabiniae</i> (Dicks.) G. Winter	Fungi	SPECIES	<i>Anthus trivialis</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Corvus monedula</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Odontites vulgaris</i> Moench	Plantae	SPECIES	<i>Motacilla flava</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
<i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Steatoda albomaculata</i> (De Geer, 1778)	Animalia	SPECIES	<i>Sorex araneus</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
<i>Fringilla montifringilla</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Salvia nemorosa</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Anax imperator</i> Leach 1815	Animalia	SPECIES
<i>Parus major</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Aster amellus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Adonis vernalis</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Sanguisorba minor</i> Scop.	Plantae	SPECIES	<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov & Zoz	Plantae	SPECIES
<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich & Ehrenberg, 1833)	Animalia	SPECIES	<i>Eryngium campestre</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Centaurea ruthenica</i> Lam.	Plantae	SPECIES
<i>Cyanistes caeruleus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Graphosoma italicum</i> (O.F.Müller, 1766)	Animalia	SPECIES	<i>Unio pictorum</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Agrius convolvuli</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	<i>Unio tumidus</i> Philipsson 1788	Animalia	SPECIES
<i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Sciocoris homalonotus</i> Fieber, 1851	Animalia	SPECIES	<i>Dianthus hypanicus</i> Andr.	Plantae	SPECIES
<i>Vespertilio murinus</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Agenioideus ciliatus</i> (Lepeletier, 1845)	Animalia	SPECIES	<i>Lamium maculatum</i> (L.) L.	Plantae	SPECIES
<i>Melanocorypha calandra</i> (Linnaeus 1766)	Animalia	SPECIES	<i>Equisetum arvense</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Ballota nigra</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Passer domesticus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Vespa crabro</i> Linnaeus	Animalia	SPECIES	<i>Stachys annua</i> (L.) L.	Plantae	SPECIES
<i>Sitta europaea</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Centaurea jacea</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Spermophilus suslicus</i>	Animalia	SUBSPECIES
<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Aquarius paludum</i> (Fabricius, 1794)	Animalia	SPECIES	<i>Eragrostis minor</i> Host	Plantae	SPECIES
<i>Garrulus glandarius</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Hieracium umbellatum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Microtus</i> Schrank, 1798	Animalia	GENUS
<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Pipistrellus kuhlii</i> (Natterer 1819)	Animalia	SPECIES
<i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Malva thuringiaca</i> (L.) Vis.	Plantae	SPECIES	<i>Lysiphebus confusus</i> Tremblay & Eady, 1978	Animalia	SPECIES
<i>Corvus cornix</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Ceratophyllum demersum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Anodonta</i> Lamarck, 1799	Animalia	GENUS
<i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Anisoplia austriaca</i> (Herbst 1783)	Animalia	SPECIES	<i>Lysiphebus fabarum</i> (Marshall, 1896)	Animalia	SPECIES
<i>Tachybaptus ruficollis</i> (Pallas, 1764)	Animalia	SPECIES	<i>Chlorophorus varius</i> (Müller 1766)	Animalia	SPECIES	<i>Apodemus agrarius</i> (Pallas 1771)	Animalia	SPECIES
<i>Corvus corax</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Acronicta rumicis</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	<i>Catocala fraxini</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Oxycarenus lavaterae</i> (Fabricius, 1787)	Animalia	SPECIES	<i>Mus spicilegus</i> Petényi 1882	Animalia	SPECIES
<i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1774)	Animalia	SPECIES	<i>Pyrausta despicata</i> Scopoli 1763	Animalia	SPECIES	<i>Scutigera coleoptrata</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES
<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Orthetrum coerulescens</i> (Fabricius, 1798)	Animalia	SPECIES	<i>Megascolia maculata</i> (Drury, 1773)	Animalia	SPECIES

Fringilla coelebs Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Lactuca tatarica (L. C.A.Mey.	Plantae	SPECIES	Saturnia pyri (Denis & Schiffermüller), 1775	Animalia	SPECIES
Berteroa incana (L.) DC.	Plantae	SPECIES	Acer platanoides L.	Plantae	SPECIES	Sicista loriger (Nathusius 1840)	Animalia	SPECIES
Carduus acanthoides L.	Plantae	SPECIES	Lolium perenne L.	Plantae	SPECIES	Setaria viridis (L. P.Beauv.	Plantae	SPECIES
Sciurus vulgaris Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Mantis religiosa (Linne 1758)	Animalia	SPECIES	Polygala L.	Plantae	GENUS
Harmonia axyridis (Pallas, 1773)	Animalia	SPECIES	Lacerta viridis (Laurenti 1768)	Animalia	SPECIES	Chenopodium vulvaria L.	Plantae	SPECIES
Coccinella septempunctata Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Orthetrum cancellatum (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Lathyrus L.	Plantae	GENUS
Pieris brassicae (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Echinocystis lobata (Michx. Torr. & A.Gray	Plantae	SPECIES	Ononis spinosa L.	Plantae	SPECIES
Episyrphus balteatus (De Geer, 1776)	Animalia	SPECIES	Spatula querquedula (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Silene wolgensis (Hornem., Oth	Plantae	SPECIES
Hyoscyamus niger L.	Plantae	SPECIES	Tropinota hirta (Poda, 1761)	Animalia	SPECIES	Gypsophila paniculata L.	Plantae	SPECIES
Dendrocopos major (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Senecio vernalis Waldst. & Kit.	Plantae	SPECIES	Silene dichotoma Ehrh.	Plantae	SPECIES
Flammulina P.Karst.	Fungi	GENUS	Rhyarochromus vulgari (Schilling, 1829)	Animalia	SPECIES	Carex supina Willd. ex Wahlenb.	Plantae	SPECIES
Coccothraustes coccothrauste (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Amara aenea (DeGeer, 1774)	Animalia	SPECIES	Eremogone saxatilis (L. Ikonn.	Plantae	SPECIES
Erithacus rubecula (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Ophonus azureus (Fabricius 1775)	Animalia	SPECIES	Festuca arundinaceae Schreb.	Plantae	SPECIES
Athene noctua (Scopoli, 1769)	Animalia	SPECIES	Staphylinus caesareus (Cederhjel, 1798)	Animalia	SPECIES	Propappus volk (Michaelsen, 1916)	Animalia	SPECIES
Carduelis carduelis (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Cetonia aurata (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Chaetogaster diaphanus (Gruthuisen, 1828)	Animalia	SPECIES
Prunus tenella Batsch	Plantae	SPECIES	Veronica chamaedrys L.	Plantae	SPECIES	Verbascum chaixii subsp orientale (M.Bieb.) Hayek	Plantae	SUBSPECIES
Alliaria petiolata (M.Bieb.) Cavara & Grande	Plantae	SPECIES	Mareca penelope (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Limnodrilus michaelsen Lastockin, 1937	Animalia	SPECIES
Phoenicurus ochrurus (S.G.Gmelin 1774)	Animalia	SPECIES	Ardea purpurea Linnaeus 1766	Animalia	SPECIES	Androsace elongata L.	Plantae	SPECIES
Luscinia luscinia (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Polygonia c-album (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Datura stramonium L.	Plantae	SPECIES
Lathyrus tuberosus L.	Plantae	SPECIES	Armadillidium versicolor Stein, 1859	Animalia	SPECIES	Dianthus campestris M.Bieb.	Plantae	SPECIES
Alcea rosea L.	Plantae	SPECIES	Xanthoria parietina (L. Th.Fr.	Fungi	SPECIES	Dianthus carthusianorum L.	Plantae	SPECIES
Tragopogon dubius Scop.	Plantae	SPECIES	Caucasotachea vindobonensis (C.Pfeiffer 1828)	Animalia	SPECIES	Lymnaea stagnalis (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Heliopsis helianthoides (L.) Sweet	Plantae	SPECIES	Cepaea hortensi (O.F.Müller, 1774)	Animalia	SPECIES	Planorbarius corneus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Lucanus cervus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Pancalia leuwenhoekii (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Tubifex tubifex (Müller 1774)	Animalia	SPECIES
Hordeum murinum L.	Plantae	SPECIES	Propylea quatuordecimpunctata (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Limnodrilus udekemianus Claparède, 1862	Animalia	SPECIES
Celtis occidentalis L.	Plantae	SPECIES	Pardosa Koch, 1847	Animalia	GENUS	Limnodrilus claparedeanus Ratzel, 1868	Animalia	SPECIES
Mirabilis nyctaginea (Michx.) Mac Mill.	Plantae	SPECIES	Sciaphobus squalidus (Gyllenhal, 1834)	Animalia	SPECIES	Ilyodrilus hammoniensis Michaelsen, 1901	Animalia	SPECIES
Campsis radicans (L.) Bureau	Plantae	SPECIES	Theraps flavicaria (Denis & Schiffermüller), 1775	Animalia	SPECIES	Aulodrilus limnobius Bretscher, 1899	Animalia	SPECIES
Gymnocladus dioica (L.) K.Koch	Plantae	SPECIES	Leiopus femoratus Fairmaire 1859	Animalia	SPECIES	Bombina bombina (Linnaeus, 1761)	Animalia	SPECIES
Merops apiaster Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Asproparthenis punctiventris (E.F.Germar, 1823)	Animalia	SPECIES	Talpa europaea Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
Curruca curruca (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Chrysolina oricalcia (Müller 1776)	Animalia	SPECIES	Apodemus uralensis (Pallas, 1811)	Animalia	SPECIES
Oenanthe oenanthe (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Symphytum officinale L.	Plantae	SPECIES	Sylvaemus Ognev, 1924	Animalia	GENUS

Cuculus canorus Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Panorpa vulgaris Imhoff & Labram, 1845	Animalia	SPECIES	Iris humilis M.Bieb.	Plantae	SPECIES
Oriolus oriolus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Polydrusus inustus Germar 1823	Animalia	SPECIES	Equisetum palustre L.	Plantae	SPECIES
Luscinia svecica (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Pisaura Simon, 1885	Animalia	GENUS	Fragaria ×neglecta Lindem.	Plantae	SPECIES
Phasianus colchicus Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Stenocorus meridianus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Ceratocarpus arenarius L.	Plantae	SPECIES
Poa bulbosa L.	Plantae	SPECIES	Monacha fruticola (Krynicky 1833)	Animalia	SPECIES	Pelobates fuscus (Laurenti 1768)	Animalia	SPECIES
Geranium pusillum L.	Plantae	SPECIES	Chondrula triden (O.F.Müller, 1774)	Animalia	SPECIES	Bufo viridis Laurenti, 1768	Animalia	SPECIES
Helix albescens Rossmässler, 1839	Animalia	SPECIES	Cantharis rustica Fallén 1807	Animalia	SPECIES	Pelophylax ridibundus (Pallas, 1771)	Animalia	SPECIES
Asperugo procumbens L.	Plantae	SPECIES	Protoetia affinis (Andersch 1797)	Animalia	SPECIES	Pedicularis palustris L.	Plantae	SPECIES
Plantago urvillei Opiz	Plantae	SPECIES	Dorcus parallelipedu (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Rana arvalis Nilsson, 1842	Animalia	SPECIES
Betula pendula Roth	Plantae	SPECIES	Asida lutosa Solier, 1836	Animalia	SPECIES	Delphinium consolidi subsp. consolidi	Plantae	SUBSPECIES
Apus apus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Lepidium draba L.	Plantae	SPECIES	Geranium sanguineum L.	Plantae	SPECIES
Sylvia atricapilla (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Egretta garzetta (Linnaeus 1766)	Animalia	SPECIES	Vicia L.	Plantae	GENUS
Chelidonium majus L.	Plantae	SPECIES	Otus scops (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Lissotriton vulgaris (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Delichon urbicum (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Mangora acalyph (Walckenaer, 1802)	Animalia	SPECIES	Sceliphron destillatorium (Illiger, 1807)	Animalia	SPECIES
Columba livia J.F.Gmelin, 1789	Animalia	SPECIES	Mythimna albipuncta Gaede 1916	Animalia	SPECIES	Philanthus triangulur (Fabricius, 1775)	Animalia	SPECIES
Turdus philomelos C.L.Brehm, 1831	Animalia	SPECIES	Idaea inquinata (Scopoli 1763)	Animalia	SPECIES	Ornithogalum boucheanur (Kunth) Asch.	Plantae	SPECIES
Noccaea perfoliata (L.) Al-Shehbaz	Plantae	SPECIES	Oedemera podagraria (Linnaeus, 1767)	Animalia	SPECIES	Hedwigia ciliata (Hedw., P.Beauv.	Plantae	SPECIES
Ficaria verna Huds.	Plantae	SPECIES	Vanessa cardui (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Neomys anomalus Cabrera 1907	Animalia	SPECIES
Picus canus J.F.Gmelin, 1788	Animalia	SPECIES	Silene latifolia Poir.	Plantae	SPECIES	Pisaura mirabilis (Clerck 1757)	Animalia	SPECIES
Ficedula hypoleuca (Pallas, 1764)	Animalia	SPECIES	Sedum pallidum M.Bieb.	Plantae	SPECIES	Cerioporus squamosus (Huds.) Quéf.	Fungi	SPECIES
Fulica atra Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Lacerta agilis Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Capsella bursa-pastoris (L. Medik.	Plantae	SPECIES
Columba palumbus Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Erigeron annuus (L.) Pers.	Plantae	SPECIES	Glechoma hederacea L.	Plantae	SPECIES
Podiceps cristatus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Tritomegas bicolor (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Dorcadion holosericeur (Krynicky, 1832)	Animalia	SPECIES
Phylloscopus trochilus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Nycticorax nycticorax (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Lethrus apterus (Laxmann 1770)	Animalia	SPECIES
Acrocephalus arundinaceus (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Chlidonias hybrida (Pallas 1811)	Animalia	SPECIES	Diaperis boleti (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
Circus aeruginosus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Caprimulgus europaeus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Ornithogalum umbellatur L.	Plantae	SPECIES
Locustella luscinioides (Savi, 1824)	Animalia	SPECIES	Sylvia borin (Boddaert 1783)	Animalia	SPECIES	Salvia revoluta Ruiz & Pav	Plantae	SPECIES
Alcedo atthis (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Forficula auricularis Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Ablattaria laevigata (Fabricius, 1775)	Animalia	SPECIES
Jynx torquilla Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Rubus caesius L.	Plantae	SPECIES	Pyrochroa coccinea (Linnaeus, 1761)	Animalia	SPECIES
Acrocephalus scirpaceus (Hermann 1804)	Animalia	SPECIES	Rhagonycha fulva (Scopoli 1763)	Animalia	SPECIES	Scytodes thoracici (Latreille, 1802)	Animalia	SPECIES
Gallinula chloropus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Parmelina tiliacea (Hoffm. Hale	Fungi	SPECIES	Ranunculus repens L.	Plantae	SPECIES
Asplenium septentrionale (L.) Hoffm.	Plantae	SPECIES	Ctenophora festiva Meigen 1804	Animalia	SPECIES	Helix pomatia Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
Lanius collurio Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Eristalis tenax (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Lonicera tatarica L.	Plantae	SPECIES

Lanius minor Gmelin, 1788	Animalia	SPECIES	Eupeodes corollae (Fabricius 1794)	Animalia	SPECIES	Harmonia axyridis f. spectabilis	Animalia	FORM
Butomus umbellatus L.	Plantae	SPECIES	Leonurus quinquelobatus Gilib.	Plantae	SPECIES	Corydalis solida (L.) Clairv.	Plantae	SPECIES
Plantago major L.	Plantae	SPECIES	Verbascum lychnitis L.	Plantae	SPECIES	Harpalus distinguendus (Duftschmid, 1812)	Animalia	SPECIES
Chroicocephalus ridibundus (Linnaeus 1766)	Animalia	SPECIES	Vicia cracca L.	Plantae	SPECIES	Viola suavis M.Bieb.	Plantae	SPECIES
Sonchus palustris L.	Plantae	SPECIES	Scardinius erythrophthalmus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Bombus pascuorum (Scopoli, 1763)	Animalia	SPECIES
Solanum dulcamara L.	Plantae	SPECIES	Stachys palustris L.	Plantae	SPECIES	Osmia cornuta (Latreille 1805)	Animalia	SPECIES
Epilobium parviflorum Schreb.	Plantae	SPECIES	Sympetrum sanguineum (Müller, 1764)	Animalia	SPECIES	Sialis	Animalia	GENUS
Prunella vulgaris L.	Plantae	SPECIES	Platynemis pennipes (Pallas 1771)	Animalia	SPECIES	Opatrum sabulosum (Linnaeus, 1761)	Animalia	SPECIES
Grindelia squarrosa (Pursh) Dunal	Plantae	SPECIES	Anax parthenope (Selys 1839)	Animalia	SPECIES	Lamium purpureum L.	Plantae	SPECIES
Gypsophila perfoliata L.	Plantae	SPECIES	Campanula bononiensis L.	Plantae	SPECIES	Bombus Latreille, 1802	Animalia	GENUS
Tribulus terrestris L.	Plantae	SPECIES	Allium rotundum L.	Plantae	SPECIES	Gagea pusilla (F.W.Schmidt) Sweet	Plantae	SPECIES
Bassia scoparia (L.) A.J.Scott	Plantae	SPECIES	Astrapaeus ulmi (P.Rossi 1790)	Animalia	SPECIES	Scolopax rusticola Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES
Berberis thunbergii DC.	Plantae	SPECIES	Silpha obscura Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Aythya fuligula (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
Aurinia saxatilis (L.) Desv.	Plantae	SPECIES	Papilio machaon Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Aglais io (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Psammophiliea muralis (L.) Ikonn.	Plantae	SPECIES	Verbascum nigrum L.	Plantae	SPECIES	Erinaceus roumanicus Barrett-Hamilton, 1900	Animalia	SPECIES
Stipa capillata L.	Plantae	SPECIES	Pieris rapae (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Ebrechtella tricuspidata (Fabricius, 1775)	Animalia	SPECIES
Ambrosia artemisiifolia L.	Plantae	SPECIES	Autographa gamma (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Bombycilla garrulus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Allium flavescens Besser	Plantae	SPECIES	Heterotheridion nigrovariegatum (Simon 1873)	Animalia	SPECIES	Galanthus nivalis L.	Plantae	SPECIES
Parthenocissus inserta (A.Kern.) Fritsch	Plantae	SPECIES	Noctua pronuba Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Haliaeetus albicilla (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Cornus sanguinea subsp. australis (C.A.Mey.) Jáv.	Plantae	SUBSPECIES	Ctenolepisma lineata (Fabricius, 1775)	Animalia	SPECIES	Pholcus phalangioides (Fuesslin, 1775)	Animalia	SPECIES
Helianthus annuus L.	Plantae	SPECIES	Eriophyes tiliae (H.A.Pagenstecher, 1857)	Animalia	SPECIES	Arion fasciatus (Nilsson 1823)	Animalia	SPECIES
Prunus cerasifera Ehrh.	Plantae	SPECIES	Lotus corniculatus L.	Plantae	SPECIES	Urtica dioica L.	Plantae	SPECIES
Elaeagnus angustifolia L.	Plantae	SPECIES	Rhaponticum repens (L. Hidalgo)	Plantae	SPECIES	Silene latifolia subsp. alba (Mill.) Greuter & Burdet	Plantae	SUBSPECIES
Cirsium vulgare (Savi) Ten.	Plantae	SPECIES	Diplotaxis tenuifolia (L.) DC	Plantae	SPECIES	Stellaria media (L.) Vill.	Plantae	SPECIES
Rubus idaeus L.	Plantae	SPECIES	Alkekengi officinarum Moench	Plantae	SPECIES	Protoparmeliopsis muralis (Schreb.) M.Choisy	Fungi	SPECIES
Populus xcanescens (Aiton) Sm.	Plantae	SPECIES	Silene noctiflora L.	Plantae	SPECIES	Tortula muralis Hedw.	Plantae	SPECIES
Polygonum patulum M.Bieb.	Plantae	SPECIES	Phragmites australis subsp. altissimus (Benth.) Clayton	Plantae	SUBSPECIES	Geum urbanum L.	Plantae	SPECIES
Caragana frutex (L.) K.Koch	Plantae	SPECIES	Cynodon dactylon (L.) Pers.	Plantae	SPECIES	Pyrrhocoris apterus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Acer negundo L.	Plantae	SPECIES	Prunus cerasus L.	Plantae	SPECIES	Palomena prasina (Linnaeus, 1761)	Animalia	SPECIES
Silene csereii Baumg.	Plantae	SPECIES	Cynanchum acutum L.	Plantae	SPECIES	Plantago lanceolata L.	Plantae	SPECIES
Hylotelephium maximum subsp. ruprechtii (Jalas) Dostál	Plantae	SUBSPECIES	Prunus avium (L.) L.	Plantae	SPECIES	Viscum album L.	Plantae	SPECIES
Rumex patientia L.	Plantae	SPECIES	Gleditsia triacanthos L.	Plantae	SPECIES	Steatoda triangulosa (Walckenaer, 1802)	Animalia	SPECIES
Centaurea scabiosa subsp. apiculata (Ledeb.) Mikheev	Plantae	SUBSPECIES	Sonchus arvensis subsp. uliginosus (M.Bieb.) Nyman	Plantae	SUBSPECIES	Erigeron canadensis L.	Plantae	SPECIES

<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marshall	Plantae	SPECIES	<i>Lactuca serriola</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Amorpha fruticosa</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Ulmus pumila</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Potentilla argentea</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Ipomoea purpurea</i> (L.) Roth	Plantae	SPECIES	<i>Rumex confertus</i> Willd.	Plantae	SPECIES	<i>Dactylis glomerata</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Tragopogon orientalis</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Daucus carota</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Reseda lutea</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Amaranthus blitoides</i> S.Watson	Plantae	SPECIES	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Plantae	SPECIES
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle	Plantae	SPECIES	<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Ischnura elegans</i> (Vander Linden, 1820)	Animalia	SPECIES
<i>Alauda arvensis</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Lucanus cervus cervus</i>	Animalia	SUBSPECIES	<i>Polyommatus icarus</i> (vor Rottenburg, 1775)	Animalia	SPECIES
<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Arctium tomentosum</i> Mill.	Plantae	SPECIES	<i>Leptoglossum occidentale</i> Heidemann, 1910	Animalia	SPECIES
<i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Carassius gibelio</i> (Bloch 1782)	Animalia	SPECIES	<i>Echium vulgare</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Certhia familiaris</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Lobularia maritima</i> (L.) Desv.	Plantae	SPECIES	<i>Sambucus nigra</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Coenonympha pamphili</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Medicago sativa</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Humulus lupulus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Psephellus dealbatus</i> (Willd.) K.Koch	Plantae	SPECIES	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	Plantae	SPECIES
<i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	Animalia	SPECIES	<i>Chondrilla juncea</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Cichorium intybus</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Impatiens parviflora</i> DC.	Plantae	SPECIES	<i>Bromus tectorum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Pontia edusa</i> (Fabricius 1777)	Animalia	SPECIES
<i>Symphytotrichum novae-angliae</i> (L.) G.L.Nesom	Plantae	SPECIES	<i>Anchusa officinalis</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Celastrina argiolus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Euonymus europaeus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Elymus repens</i> (L.) Gould	Plantae	SPECIES	<i>Macroglossum stellatarum</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES
<i>Plecotus austriacus</i> (J.Fischer, 1829)	Animalia	SPECIES	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Sympetrum meridionale</i> (Selys, 1841)	Animalia	SPECIES
<i>Procambarus virginalis</i> Lyko, 2017	Animalia	SPECIES	<i>Cyclachaena xanthiifolia</i> (Nutt.) Fresen.	Plantae	SPECIES	<i>Camptogramma bilineata</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Berberis vulgaris</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Chenopodium album</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Cornus sanguinea</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Argynnis pandora</i> (Denis & Schiffermüller, 1775)	Animalia	SPECIES	<i>Acer tataricum</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Dryobates minor</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Maniola jurtina</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Phlomis tuberosa</i> (L.) Moench	Plantae	SPECIES
<i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	<i>Oryctes nasicornis</i> (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Stenurella bifasciata</i> (Müller, 1776)	Animalia	SPECIES
<i>Delphinium ajacis</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Lycium barbarum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Ptelea trifoliata</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Alisma plantago-aquatica</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Lasius flavus</i> (Fabricius 1782)	Animalia	SPECIES	<i>Medicago falcata</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Salvia verticillata</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Myennis octopunctata</i> (Coquebert, 1798)	Animalia	SPECIES	<i>Morus alba</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Stachys byzantina</i> K.Koch	Plantae	SPECIES	<i>Arma custos</i> (Fabricius 1794)	Animalia	SPECIES	<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.	Plantae	SPECIES
<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	Plantae	SPECIES	<i>Bombus lapidarius</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Phytolacca acinosa</i> Roxb.	Plantae	SPECIES
<i>Calopteryx splendens</i> (Harris, 1780)	Animalia	SPECIES	<i>Himacerus apterus</i> (J.C.Fabricius, 1798)	Animalia	SPECIES	<i>Typha latifolia</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Althaea officinalis</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Sphinx ligustri</i> Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	<i>Onopordum acanthium</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Centaurea cyanus</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Tettigonia viridissima</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	<i>Typha angustifolia</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Trifolium medium</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Cosmos bipinnatus</i> Cav.	Plantae	SPECIES	<i>Sisymbrium loeselii</i> L.	Plantae	SPECIES
<i>Epilobium hirsutum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Helichrysum arenarium</i> (L.) Moench	Plantae	SPECIES	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) Rudolph	Plantae	SPECIES
<i>Trifolium repens</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Prostemma guttula</i> guttula	Animalia	SUBSPECIES	<i>Iphiclides podalirius</i> (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
<i>Galium verum</i> L.	Plantae	SPECIES	<i>Tremex fuscicornis</i> (Fabricius, 1787)	Animalia	SPECIES	<i>Hierodula transcaucasica</i> Brunner von Wattenwyl	Animalia	SPECIES

Asyneuma canescens (Waldst. & Kit. Griseb. & Schenk)	Plantae	SPECIES	Cuscuta campestris Yunck.	Plantae	SPECIES	Convolvulus arvensis L.	Plantae	SPECIES
Solidago canadensis L.	Plantae	SPECIES	Larinioides ixobolu (Thorell, 1873)	Animalia	SPECIES	Lolium arundinaceum (Schreb.) Darbysh.	Plantae	SPECIES
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	Animalia	SPECIES	Lithosia quadra (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Potentilla reptans L.	Plantae	SPECIES
Prunus mahaleb L.	Plantae	SPECIES	Marchantia polymorpha subsp. ruderalis Bischl. & Boissel.-Dub.	Plantae	SUBSPECIES	Graphosoma italicum	Animalia	SUBSPECIES
Vitis vinifera L.	Plantae	SPECIES	Cydalima perspectali (Walker, 1859)	Animalia	SPECIES	Monacha Fitzinger, 1833	Animalia	GENUS
Hirundo rustica Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Coreus marginatu (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Hemipenthes moric (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Borago officinalis L.	Plantae	SPECIES	Lepomis gibbosus (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Saponaria officinalis L.	Plantae	SPECIES
Phylloscopus sibilatrix (Bechstein 1792)	Animalia	SPECIES	Helicoverpa armiger (Hübner, 1808)	Animalia	SPECIES	Crepis foetida L.	Plantae	SPECIES
Ficedula albicollis (Temminck, 1815)	Animalia	SPECIES	Psyllobora vigintiduopunctata (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Melanargia galathe (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Phylloscopus collybita (Vieillot, 1817)	Animalia	SPECIES	Rallus aquaticus Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Geolycosa vultuos (C.L.Koch, 1838)	Animalia	SPECIES
Ciconia ciconia (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Accipiter gentilis (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Megascolia maculata	Animalia	SUBSPECIES
Dendrocytes medius (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Cynips quercusfoli Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Lapsana communis L.	Plantae	SPECIES
Riparia riparia (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Perca fluviatilis Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Trifolium pratense L.	Plantae	SPECIES
Chlidonias niger (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Pistia stratiotes L.	Plantae	SPECIES	Tritomegas sexmaculatu (Rambur, 1839)	Animalia	SPECIES
Anser anser (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Carpocoris purpureipenni (DeGeer, 1773)	Animalia	SPECIES	Coenagrion puelli (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Ardea alba Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Phragmites australis (Cav. Trin. ex Steud.	Plantae	SPECIES	Valgus hemipterus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Poecile palustris (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Periparus ater (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Phragmidium Link, 1816	Fungi	GENUS
Emberiza citrinella Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Robinia pseudoacacia L.	Plantae	SPECIES	Dysgonia algira Linnaeus 1767	Animalia	SPECIES
Lullula arborea (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Fraxinus excelsior L.	Plantae	SPECIES	Misumena vatia (Clerck 1757)	Animalia	SPECIES
Aegithalos caudatus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Erysiphe berberidis DC.	Fungi	SPECIES	Trichodes apiarius (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Larus cachinnans Pallas, 1811	Animalia	SPECIES	Clogmia albipunctatu (Williston, 1893)	Animalia	SPECIES	Tyta luctuosa (Denis & Schiffermüller), 1775	Animalia	SPECIES
Phalacrocorax carbo (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Lepus europaeus Pallas, 1778	Animalia	SPECIES	Vanessa atalanta (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
Grus grus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Gavia arctica (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Aptura ilia (Denis & Schiffermüller), 1775	Animalia	SPECIES
Remiz pendulinus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Sonchus oleraceus L.	Plantae	SPECIES	Hister quadrimaculatu Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES
Saxicola rubicola (Linnaeus, 1766)	Animalia	SPECIES	Columba oenas Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES	Vulpes vulpes (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
Sterna hirundo Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Falco peregrinus Tunstall 1771	Animalia	SPECIES	Apis mellifera Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
Polygonum aviculare L.	Plantae	SPECIES	Anthus pratensis (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Chrysolmelidae	Animalia	FAMILY
Columba livia var. domestica J.F.Gmelin, 1789	Animalia	VARIETY	Circus cyaneus (Linnaeus 1766)	Animalia	SPECIES	Calvia quatuordecimguttata (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES
Cygnus olor (J.F.Gmelin, 1789)	Animalia	SPECIES	Aristolochia clematitis L.	Plantae	SPECIES	Fomes fomentarius (L.) Fr.	Fungi	SPECIES
Curruca communis (Latham, 1787)	Animalia	SPECIES	Ondatra zibethicu (Linnaeus, 1766)	Animalia	SPECIES	Argentina anserina (L. Rydb.	Plantae	SPECIES
Acrocephalus schoenobaenus (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Emberiza schoeniclu (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Meconema thalassinur (De Geer, 1773)	Animalia	SPECIES

Vinca minor L.	Plantae	SPECIES	Ligustrum vulgare L.	Plantae	SPECIES	Asclepias syriaca L.	Plantae	SPECIES
Buteo lagopus (Pontoppidan, 1763)	Animalia	SPECIES	Eurydema ornata (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Taraxacum serotinum (Waldst. & Kit.) Poir.	Plantae	SPECIES
Galerida cristata (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Perilla frutescens (L.) Britton	Plantae	SPECIES	Scabiosa ochroleuca L.	Plantae	SPECIES
Plecotus auritus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Sambucus racemosa L.	Plantae	SPECIES	Muscicapa striata (Pallas 1764)	Animalia	SPECIES
Poecile montanus (Conrad Baldenstein, 1827)	Animalia	SPECIES	Prunus tomentosa Thunb.	Plantae	SPECIES	Bicolorana bicolor (Philippi, 1830)	Animalia	SPECIES
Mus musculus Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Portulaca oleracea L.	Plantae	SPECIES	Rutilus rutilus (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES
Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769)	Animalia	SPECIES	Dorcadion fulvum (Scopoli 1763)	Animalia	SPECIES	Cameraria ohridella (Descyka & Dimić, 1986)	Animalia	SPECIES
Phoenicurus phoenicurus (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Limacus Lehmann, 1864	Animalia	GENUS	Amata phegea Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
Upupa epops Linnaeus, 1758	Animalia	SPECIES	Ventocoris rusticus (Fabricius, 1781)	Animalia	SPECIES	Laburnum anagyroides Medik.	Plantae	SPECIES
Pipistrellus kuhlii lepidus Blyth, 1845	Animalia	SUBSPECIES	Forficula Linnaeus, 1758	Animalia	GENUS	Leptinotarsa decemlineata (Say, 1824)	Animalia	SPECIES
Apodemus sylvaticus (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Erpobdella octoculata (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES	Turdus iliacus Linnaeus 1758	Animalia	SPECIES
Xylocopa valga Gerstäcker, 1872	Animalia	SPECIES	Calopteryx virgo (Linnaeus 1758)	Animalia	SPECIES	Knautia arvensis (L.) Coult	Plantae	SPECIES
Veronica polita Fr.	Plantae	SPECIES	Apatura iris (Linnaeus, 1758)	Animalia	SPECIES			

На території Кропивницької МТГ знаходяться території, віднесені до природно - заповідного фонду, діяльність яких регулюється Законом України “Про природно-заповідний фонд”, іншими документами що стосуються охорони довкілля. А розташування ПЗФ подана нижче. Відомості про функціональні зони та охоронні зони ПЗФ - не надано.

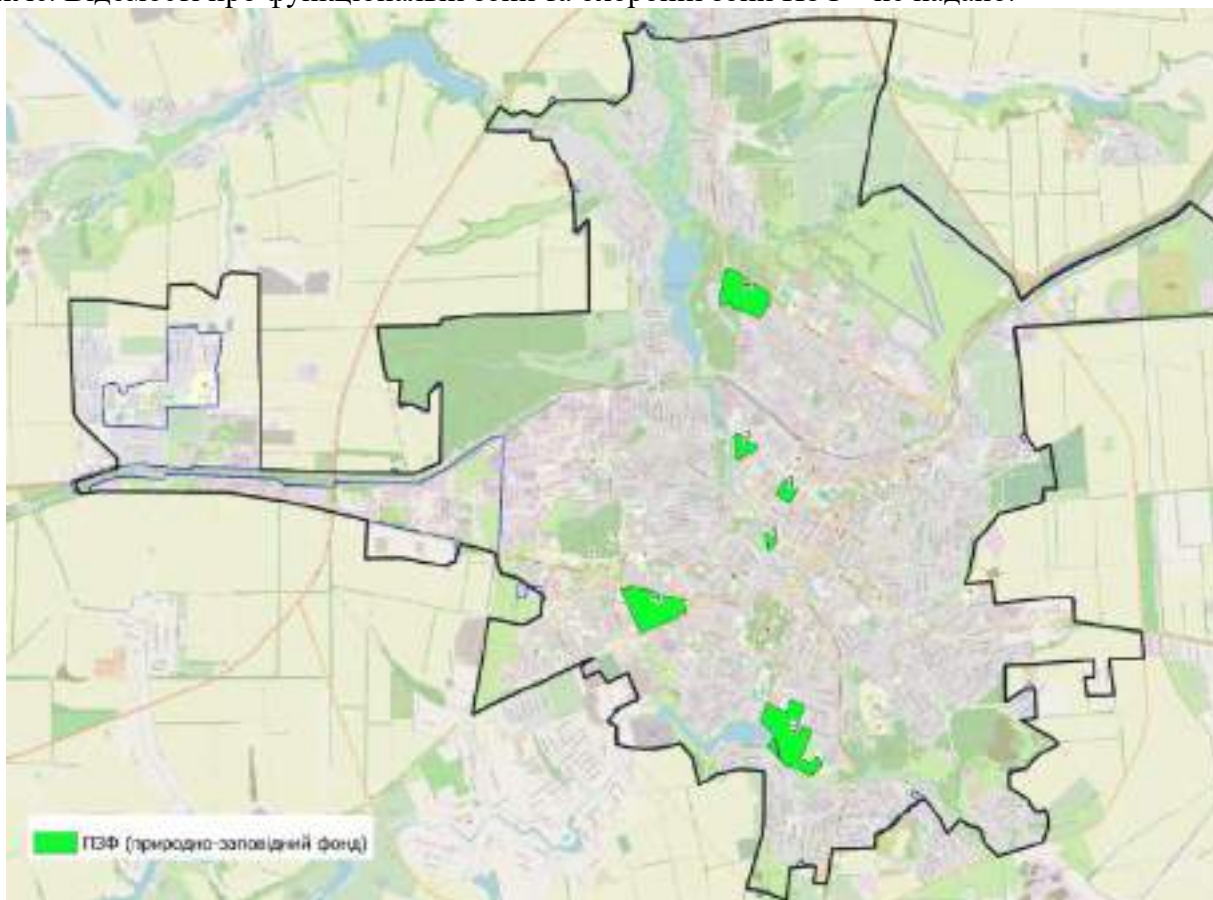

рис.2.25. Розташування територій ПЗФ на території Кропивницької МТГ згідно з відкритими даними³

³ Примітка. Межі громади взято із відкритих даних про АТУ - <https://atu.decentralization.gov.ua>, межі ПЗФ та Смарагдової мережі взято із даних Публічної кадастрової карти - https://data.gov.ua/dataset/mepr_05/resource/ba204283-62c2-461e-87f8-

Зокрема на території громади знаходиться:

Назва	Значення	Площа, га
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Ковалівський»	Місцевого значення	6.1991
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк “Космонавтів”»	Місцевого значення	9.1721
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк “Перемоги”»	Місцевого значення	56.2578
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «50 років Жовтня»	Місцевого значення	43.062
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Козачий острів»	Місцевого значення	3.1297
Ландшафтний заказник місцевого значення «Зелений сосновий масив в р-ні вул. Лісопаркова»	Місцевого значення	36.77

2.9. Території, що можуть бути включені до складу ПЗФ

Природно-заповідний фонд являє собою ділянки суші та водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність та виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» природно-заповідні території охороняються як національне надбання, щодо яких встановлені особливі режими охорони, відтворення і використання, які виступають складовою частиною світової системи природних територій. Розвиток системи природоохоронних територій є важливою передумовою для забезпечення сталого розвитку як країни, так і регіонів.

Безпосередньо природно-заповідний фонд Кропивницької міської територіальної громади представлений унікальними та найкраще збереженими природними територіями та об'єктами. Земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення в громаді налічується 1,1 тис.га. Заповідні території включають 6 об'єктів місцевого значення загальною площею 128,65 га відповідно до реєстру державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Згідно з Історико-архітектурним опорним планом міста Кропивницького, на території міста статус об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) - парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення мають п'ять міських парків:

- Дендропарк. Рішення Кіровоградського облвиконкому від 09.06.1971 р. №233 та від 06.06.1972 р. №213;
- Парк Космонавтів. Рішення Кіровоградського облвиконкому від 09.06.1971 р. №233 та від 06.06.1972 р. №213;
- Парк Ковалівський. Рішення Кіровоградського облвиконкому від 09.06.1971 р. №233 та від 06.06.1972 р. №213;
- Парк Перемоги. Рішення Кіровоградського облвиконкому від 09.06.1971 р. №233 та від 06.06.1972 р. №213;

- Парк Козачий острів. Рішення Кіровоградської обласної ради від 08.06.2018 р. № 497. 228

Статус ландшафтного заказника місцевого значення має Зелений сосновий масив в районі вул. Лісопаркової. Рішення Кіровоградської обласної ради від. 19.06.2009 р. № 721.

Відомості про структуру територій та об'єктів ПЗФ Кропивницької міської територіальної громади подано у табл.2.15. Відомості складено на основі даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

*Таблиця 2.15
Структура територій та об'єктів ПЗФ
Кропивницької міської територіальної громади*

№	Об'єкт природно-заповідного фонду	Рік створення	Загальна площа, га	Охоронні зобов'язання, землевласники (землекористувачі)
1	Зелений сосновий масив в районі вулиці Лісопаркова - ландшафтний заказник місцевого значення	2009	30,00	КП Трест зеленого господарства КМР
2	Ковалівський - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	8,60	КП Благоустрій КМР
3	Парк Космонавтів - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	4,57	КП Трест зеленого господарства КМР
4	Парк Перемоги - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	39,50	КП Благоустрій КМР
5	Дендропарк (50 років Жовтня) - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	1972	42,70	КП Парк культури та відпочинку
6	Козачий острів - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення	2018	3,28	КП Благоустрій КМР
	Всього		128,65	

- Зелений сосновий масив в районі вулиці Лісопаркова – ландшафтний заказник місцевого значення, загальною площею 30,0 га, розташований на півночі міста з протяжністю лісопаркової зони до берегу річки Інгул. Ландшафтний заказник є об'єктом збереження, охорони і відновлення лісового масиву природного походження з типовою для цієї формації флорою і фауною та підтримки загального екологічного балансу регіону.

- Ковалівський – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 8,6 га, розташований у північно-східній частині середмістя Кропивницького в межах житлових масивів. Парк відноситься до об'єктів публічного простору громади (Парк культури та відпочинку) та має естетичне, виховне, природоохоронне та оздоровче значення; є об'єктом збереження, відтворення та раціонального користування близько 30 порід деревних та чагарникових насаджень.

- Парк Космонавтів – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 4,57 га, розташований на правому березі річки Інгул, що є об'єктом природоохоронного збереження деревних та чагарникових насаджень.

- Парк Перемоги - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 39,5 га, розташований у межах центральної частини міста, межуючи на заході із річкою Сугоклея. На території парку здійснюється охоронна діяльність щодо представників флори і фауни, у тому числі видів, що занесені до Червоної книги України.

- Дендропарк (50 років Жовтня) - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 42,7 га, розташований на захід від центральної частини міста.

Парк має естетичне, виховне, природоохоронне та оздоровче значення з представленням значної дендрологічної колекції різних видів дерев та чагарників.

- Козачий острів - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення, загальною площею 3,28 га, розташований у центрі міста, межуючи з річкою Інгул на заході. Парк представляє собою територію із штучним рослинним насадженням з ареалом проживання окремих видів рослин та тварин.

Невелика площа територій природно-заповідного фонду Кропивницької міської територіальної громади свідчить про достатньо низький показник заповідності, що становить всього 1,15%. У порівнянні з показником заповідності Кіровоградської області, що становив 4,15% за результатами 2023 року та загальної заповідності природоохоронних територій України, яка становила 6,77%, Кропивницька міська територіальна громада суттєво відстає.

Показник заповідності є суттєвим екологічним і соціальним індикатором, підвищення якого сприяє підтриманню екологічного балансу екосистем та екологічній стабільності територій. Зокрема, відповідно до Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року, затвердженої 20.05.2020 року, передбачається розширення територій та збільшення кількості об'єктів природоохоронних земель до 30%; згідно з показниками моніторингу досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки значення показника заповідності має становити 15%. Показники заповідності території, що розраховано на основі даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, подано у табл.2.16.

Таблиця 2.16

Основні показники заповідності території

Показник	Площа , тис.га	Кропивницька громада			Кіровоградська область		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
Загальна площа території Кіровоградської області, тис.га	2 458,80						
Загальна площа території Кропивницької громади, тис.га	11,33						
Площа об'єктів природно- заповідного фонду області, тис.га					101,41	101,52	10,95
Показник заповідності області, %					4,12	4,13	4,15
Площа об'єктів природно- заповідного фонду громади, тис.га		0,13	0,13	0,13			
Показни		1,15	1,15	1,15			
заповідності громади, %							

За період з 2021 року розширення площ територій природно-заповідного фонду Кіровоградської області відбувалось дуже повільно; збільшення становило близько 0,5%. В свою чергу, площа природоохоронних територій Кропивницької міської територіальної громади залишалась незмінною з 2018 року; нових об'єктів природно-заповідного фонду зареєстровано не було.

Зауважимо, що згідно Закону України “Про ПЗФ” землі природно-заповідного фонду України, а також землі територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську цінність і є відповідно до статті 6 цього Закону об'єктами комплексної охорони, належать до земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення. На землях природно-

заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. На землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, забороняється будь-яка діяльність, що не забезпечує режим радіаційної безпеки.

Межі територій та об'єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства. До встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду в натурі їх межі визначаються відповідно до проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

На використанні земельної ділянки або її частини в межах природно-заповідного фонду може бути встановлено обмеження (обтяження) в обсязі, передбаченому законом або договором. Обмеження (обтяження) підлягає державній реєстрації і діє протягом строку, встановленого законом або договором. Завдані внаслідок обмеження (обтяження) у землекористуванні втрати відшкодовуються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом: встановлення заповідного режиму; організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об'єктів; проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання; додержання вимог щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності, розробки проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля; запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони; здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання; встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об'єктів; проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері; проведення інших заходів з метою збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

2.10 Землі лісового фонду, паркові та рекреаційні насадження

Зелена зона Кропивницької міської територіальної громади представлена об'єктами загального користування (публічним простором) загальною площею 670,85 га, серед яких 8 парків, 5 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення, 20 скверів, 2 лісопарки загальною площею 222,7 га. Роботи з поточного ремонту та утримання в належному стані об'єктів зеленого та розсадницького господарства здійснюються КП «Благоустрій» Кропивницької міської ради» та залученими на договірних засадах приватними підприємствами. Необхідні довгострокові комплексні заходи з підбору асортименту, оновлення існуючих насаджень, створення нових скверів, зелених зон житлових масивів з використанням стійких видів і форм деревних та чагарникових рослин.

2.11 Смарагдова мережа та водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера", об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Окремі території, що мають особливу цінність для охорони довкілля, відносяться до Смарагдової мережі. Мета збереження територій Смарагдової мережі полягає у забезпеченні охорони оселищ та видів, наведених у Резолюціях Бернської конвенції, що і є передумовою для створення території Смарагдової мережі та збереження яких реалізується через біогеографічний підхід, що передбачає визначення територій довгострокового збереження видів і оселищ в межах біогеографічних регіонів.

Територія Кропивницької міської територіальної громади знаходиться в межах степового біогеографічного регіону, через яку із півночі та північного сходу через центр міста Кропивницький на південь проходять території Смарагдової мережі, а саме:

- долина річки верхнього Інгулу, що прийнята до Смарагдової мережі у серпні 2018 року за ідентифікаційним номером UA0000304 загальною площею у Кіровоградській області 18 734,18 га;

- долина річки середнього Інгулу, що прийнята до Смарагдової мережі у серпні 2018 року за ідентифікаційним номером UA0000305 загальною площею у Кіровоградській області 31 029,07 га.

2.12 Екомережа

Схема локальної екомережі на громаду не розроблена.

Згідно Закону України “Про екологічну мережу України” статті 5 До складових структурних елементів екомережі включаються: а) території та об’єкти природно-заповідного фонду; б) землі водного фонду, водно-болотні угіддя, водоохоронні зони; в) землі лісового фонду; г) полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, які не віднесені до земель лісового фонду; г) землі оздоровчого призначення з їх природними ресурсами; д) землі рекреаційного призначення, які використовуються для організації масового відпочинку населення і туризму та проведення спортивних заходів; е) інші природні території та об’єкти (ділянки степової рослинності, пасовища, сіножаті, луки, кам’яні розсипи, піски, солончаки, земельні ділянки, в межах яких є природні об’єкти, що мають особливу природну цінність); є) земельні ділянки, на яких зростають природні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України; ж) території, які є місцями перебування чи зростання видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України; з) частково землі сільськогосподарського призначення екстенсивного використання - пасовища, луки, сіножаті тощо; и) радіоактивно забруднені землі, що не використовуються та підлягають окремій охороні як природні регіони з окремим статусом.

Згідно статті 11 ЗУ “Про екомережу” місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у сфері формування, збереження та використання екомережі в межах своїх повноважень забезпечують: розроблення та виконання регіональних і місцевих схем та програм розвитку екомережі, проведення необхідних для цього наукових досліджень; надання відповідно до закону фінансової та іншої підтримки власникам і користувачам земельних ділянок, що знаходяться в межах територій та об’єктів екомережі. В області затверджено Регіональну схему екомережі Кіровоградської області. Схема локальної екомережі на громаду не розроблена.

Згідно регіональної схеми екомережі на область [<https://oblrada.kr.ua/decission/2151/pro-zatverdzhennya-regionalnoi-shemi-ekologichnoi-merezhi-kirovogradskoi-oblasti-30-06-2017>] території та об’єкти природоохоронних земель Кропивницької міської територіальної громади включені до регіональної схеми екологічної мережі Кіровоградської області. Ними є екологічні коридори вздовж річок Інгул та Сугоклея.

Екологічні коридори регіонального рівня виконують сполучні функцію між ключовими територіями та забезпечують зв’язки між ділянками природних ландшафтів, що збільшує їх стійкість до впливу різних негативних факторів і покращує умови для збереження біологічного різноманіття. Екокоридори що проходять по території громади виділено на основі долин річок. Сполучна функція може виконуватись тут долинами річок, до яких примикають лісові та інші природні масиви. Проектування екологічних коридорів відбувається на основі контурів природних елементів ландшафтів, але у деяких випадках, ширина пропонуваніх коридорів менш ніж ширина долини. Це обумовлено тим, що з одного боку це полегшує подальшу імплементацію екологічної мережі зокрема узгодження з землекористувачами та землевласниками), а з іншого боку ширина коридорів достатня для міграцій та дисперсії тварин.

2.13 Перспективні до заповідання території в межах громади

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об’єктів, що перебувають під особливою охороною. Правовий режим існування територій та об’єктів ПЗФ визначається ЗУ «Про природно-заповідний фонд України», ЗУ «Про охорону

навколишнього природного середовища України» та Земельним кодексом України. Землі ПЗФ, згідно зі ст. 43 Земельного Кодексу України віднесені до особливо цінних земель природоохоронного призначення.

Створення територій та об'єктів ПЗФ регулюється ст.ст. 51 – 53 ЗУ «Про ПЗФ». Відповідно до ст. 51 цього Закону підготовка і подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ можуть здійснюватись державними та науковими установами, природоохоронними громадськими об'єднаннями або іншими організаціями та громадянами. Докладні рекомендації щодо пошуку територій під ПЗФ підготовлено МБО «Екологія - Право - Людина»

[http://epl.org.ua/images/pdf/people/1767_EPL_Posibnyk_Fond_Zapovidnuk.pdf].

У виборі ділянок, перспективних для заповідання, варто керуватися Оселищною директивою та зважати на наявність існування на територіях видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України. Важливо пам'ятати про роль природно-заповідної мережі у показниках сталого розвитку країни. Так рекомендованими під ПЗФ можуть бути наступні території в межах громади (опираючись на рекомендації http://epl.org.ua/images/pdf/people/1767_EPL_Posibnyk_Fond_Zapovidnuk.pdf): природні ділянки, що можливо включити до складу існуючих територій природно-заповідного фонду; місця поширення видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України, регіональних переліків видів флори та фауни, що охороняються в областях, а також місця поширення рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, місця поширення видів флори і фауни та оселища, що знаходяться під охороною Бернської конвенції (додатки конвенції I, II та III, Резолюції Постійного комітету конвенції № 4 (1996, 2010) «Про зникаючі природні середовища (оселища), що потребують спеціальних заходів для їх збереження» та № 6 (1998, 2011) «Про перелік видів, щодо потребують спеціальних заходів для їх збереження»); потенційними для заповідання є об'єкти-кандидати (які не мають статус об'єктів ПЗФ в Україні) Смарагдової мережі Європи, що створюється на виконання Бернської конвенції як аналог екомережі ЄС НАТУРА 2000; землі лісогосподарського призначення, насамперед лісові землі наукового призначення, рекреаційно-оздоровчі та захисні ліси, та інші ділянки лісів, важливі для збереження біорізноманіття; внутрішні природні та штучно створені водні об'єкти (водотоки, водойми), прибережні захисні смуги та водоохоронні зони, заболочені території, острови та інші водно-болотні угіддя, що не використовуються інтенсивно у сільському господарстві; заплави малих річок (долини річок, збережені у природному стані); сільськогосподарські угіддя екстенсивного використання (пасовища, сіножаті); території, на яких у минулому було здійснено заходи з консервації земель шляхом залуження; неугіддя, малопродуктивні, деградовані та еродовані землі, що підлягають відновленню; перелоги, що виведені з категорії орних земель; • природні степові ділянки (в сучасних умовах, як правило, розміщені на схилах та у яружно-балочних комплексах), якщо на їх території немає заростання деревною рослинністю, представленою інвазивними видами, а також якщо в минулому на цих ділянках не здійснювались заходи з лісорозведення.

Природно-заповідний фонд є складовою природно-рекреаційних ресурсів громади, які мають значні перспективи щодо створення територіально-рекреаційного комплексу, що поєднає місця рекреації та відповідну інфраструктуру виховної, естетичної, наукової та природоохоронної направленості. Найбільш перспективними можуть бути напрями оздоровчого, пізнавального, наукового та історико-культурного туризму, як регіонального (внутрішнього), так і міжнародного, включаючи активний відпочинок (зелений туризм, спортивний туризм тощо) та історико-етнографічний туризм.

Для точної характеристики потенційних об'єктів ПЗФ мають бути надані геопросторові дані про території, зокрема інформація про рельєф, існуючі та проектні санітарні та планувальні обмеження. На час розробки Звіту геопросторових даних про територію громади не надано.

2.14 Історико-культурні об'єкти

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 року №878 місто Кропивницький віднесено до списку історичних населених міст України (дата заснування 1754 рік). На території Кропивницької міської територіальної громади розташована значна

кількість об'єктів культурної спадщини як національного, так і місцевого рівня, які описані в Історико-архітектурному опорному плані міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів, розробленому Українським державним інститутом культурної спадщини у 2022 році.

Відповідно до переліку пам'яток культурної спадщини національного значення Кіровоградської області, занесених до державного реєстру нерухомих пам'яток України, на території громади розташовані 7 об'єктів (за даними державного реєстру нерухомих пам'яток України Міністерства культури та інформаційної політики України (МКІП)) (табл.2.17).

Таблиця 2.17
Перелік пам'яток культурної спадщини
національного значення, занесених до державного реєстру

Найменування пам'ятки	Вид пам'ятки	Рішення про взяття під охорону	Охоронний номер
Двірцевий корпус (1848 рік)	пам'ятка архітектур	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 608	110008
Військове училище (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 608	110009
Манеж (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 609	110010
Штабний корпус (1848 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 610	110011
Житловий будинок (1800 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 611	110012
Грецька церква (1812 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 612	110013
Покровська церква (1875 рік)	пам'ятка архітектури	Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2024 № 613	110014

За даними Кропивницької міської ради, на 2022 рік на території міста налічувалось 655 пам'яток нерухокої культурної спадщини, які знаходяться на обліку та занесені до переліку пам'яток культурної спадщини місцевого значення (табл.2.18).

Таблиця 2.18
Перелік пам'яток культурної спадщини місцевого значення

Вид пам'ятки	Кількість
архітектури та містобудування	577
монументального мистецтва	42
історії	25
археології	7
садово-паркового мистецтва	4
Всього	655

Зазначений перелік пам'яток місцевого значення потребує коригування з метою впорядкування об'єктів, які вже занесені або не були виявлені під час натурних досліджень (оскільки вже не існують), про що визначається в історико-архітектурному опорному плані міста Кропивницького або втратили предмет охорони, або такі пам'ятки історії, що

підлягають декомунізації. Згідно з розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 29.01.2020 року №102-р був оновлений перелік щойно виявлених пам'яток, серед яких 279 об'єктів архітектури та 12 об'єктів містобудування. Відповідно до досліджень, визначених в історико-архітектурному опорному плані, даний перелік пам'яток має бути скоригований на предмет виявлення вже занесених об'єктів або виявлених під час натурних досліджень, та об'єктів, що втратили предмет охорони під час ремонтів та перебудов.

Згідно з Історико-архітектурним опорним планом міста Кропивницького, на території міста зареєстровано 3 пам'ятки археології. Слід зауважити, що зазначений Перелік пам'яток потребує коригування оскільки в ньому й досі фігурують об'єкти, які вже знесені або не були виявлені під час натурних досліджень (оскільки вже не існують), втратили предмет охорони та пам'ятки історії які підлягають декомунізації. Крім того потребують уточнення номери будівель, оскільки їх номери за сучасними адресами не завжди відповідають номерам, зазначеним в рішеннях, якими ці об'єкти бралися на облік. Типологічна приналежність деяких пам'яток також потребує уточнення. Ще 291 об'єкт має статус щойно виявлених пам'яток, Перелік яких затверджено Розпорядженням голови Кіровоградської ОДА від 29.01.2020 р. №102-р. Серед них 279 щойно виявлених об'єктів архітектури та 12 щойно виявлених об'єктів містобудування. До зазначеного Переліку пам'яток також є зауваження: наявні об'єкти, які вже знесені або не виявлені під час натурних досліджень, втратили предмет охорони під час ремонтів та перебудов. Крім того потребують уточнення номери будинків, оскільки їх номери за сучасними адресами не завжди відповідають номерам, зазначеним в рішенні. При включенні об'єктів культурної спадщини до Переліків пам'яток слід також керуватися загальноприйнятими критеріями для кожного виду пам'яток.

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини» до пам'яток археології відносяться рештки життєдіяльності людини (нерухомі об'єкти культурної спадщини: городища, кургани, залишки стародавніх поселень, стоянок, укріплень, військових таборів, виробництв, іригаційних споруд, шляхів, могильники, культові місця та споруди, їх залишки чи руїни, мегаліти, печери, наскельні зображення, ділянки історичного культурного шару, поля давніх битв, а також пов'язані з ними рухомі предмети), що містяться під землею поверхнею та під водою і є невідтворюваним джерелом інформації про зародження і розвиток цивілізації. Археологічна — спадщина — м. — Кропивницького — репрезентована різночасовими та різнохарактерними об'єктами. Станом на початок 2020 року вона представлена 3 пам'ятками місцевого значення (дослідженими, але не знятими з обліку) та 15 археологічними об'єктами, які наразі не мають охоронюваного статусу пам'ятки або щойно виявленого об'єкту культурної спадщини. У своїй сукупності вони дозволяють реконструювати процес заселення території сучасного міста та його околиць. Серед цих археологічних об'єктів є такі:

Курган № 4, пам'ятка археології місцевого значення (охоронний № 2319), була досліджена на всій площі і по всій глибині культурного шару у 2004 році Сугоклейською археологічною експедицією ТАНУ.

Курган № 6, 48°29.454', 32°14.991', пам'ятка археології місцевого значення (охоронний № 2320), взято на державний облік відповідно до рішення виконавчого комітету Кіровоградської обласної ради від 04 березня 1992 року № 51 з затвердженням охоронної зони - 5 м від підніжжя кургану. Знаходиться в межах південно-західної частини міста — району Новоолексіївка (лівий берег р. Інгул), на вул. Курганна. Через північно-західну полу кургану прокладено вуличну асфальтовану дорогу, в той час як швидносхідна частина пам'ятки забудована житловим будинком, будівлями та спорудами приватної садиби вул. Курганна, 56 63940 (кадастровий № 3510100000:46:362:0023).

Особливої уваги потребують пам'ятки ІКС, що можуть бути пошкоджені або зруйновані внаслідок агресивних дій рф. Також особливу увагу слід зосередити на тому, щоб наявні археологічні пам'ятки (кургани) не були пошкоджені (розорані) тощо.

2.15 Поводження з відходами

Поводження з відходами є однією з найгостріших проблем у громаді з точки зору негативного впливу на довкілля та його компоненти. Ускладнення ситуації відбувається завдяки відсутності ефективної системи поводження з відходами на рівні області, що зумовлює їх накопичення у значній кількості у місцях видалення та призводить до антропогенного навантаження, зокрема забруднення землі, водних об'єктів, атмосферного повітря тощо. Необхідність у розробці і впровадженні регіонального плану управління відходами у Кіровоградській області на довгострокову перспективу набуває все більшого значення.

У процесі здійснення господарської діяльності підприємствами та організаціями утворюється близько 63,7% від загального обсягу утворених відходів; домогосподарствами – 36,3%.

Основними джерелами утворення відходів у громаді у галузевій структурі видів економічної діяльності є підприємства переробної галузі (53,5%), та сфери комунально-побутового обслуговування (1,9%). Структура утворення відходів за видами економічної діяльності, на основі даних Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році, представлена на рис.2.26.

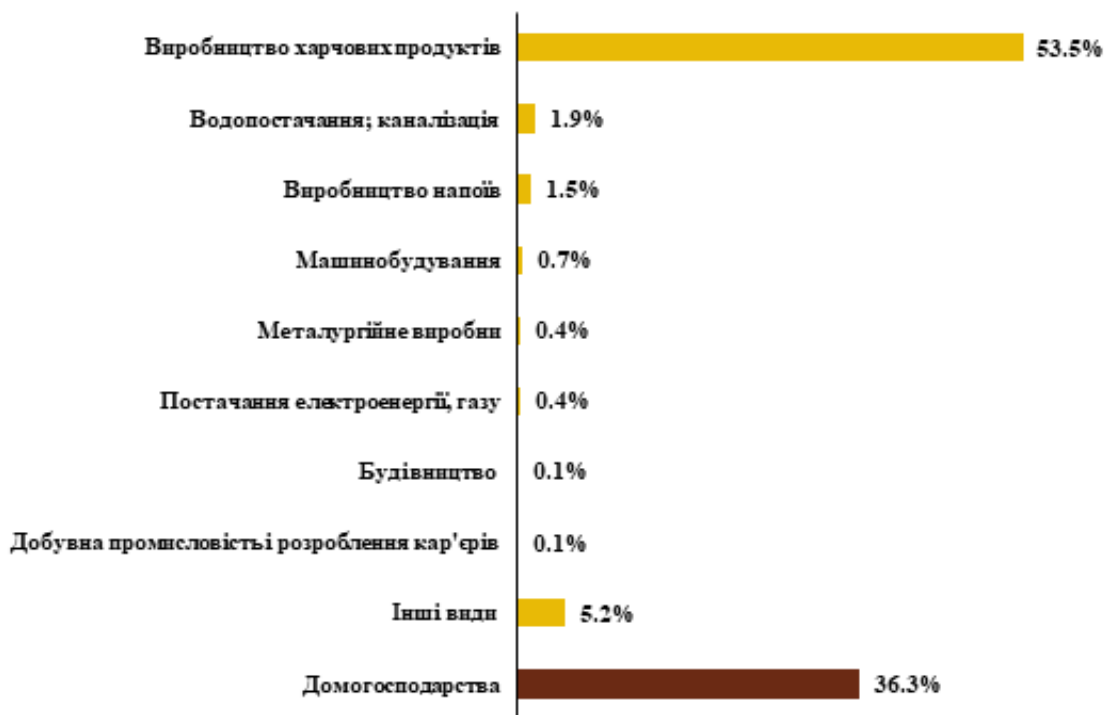

Рис.2.26. Структура утворення відходів за видами економічної діяльності

В структурі утворення відходів, переважають побутові та подібні відходи (за даними Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Кіровоградської області у 2022 році). Побутові та подібні відходи з відходами рослинного походження становлять суттєву частку загальних утворених відходів (79,8%), близько 19,1% яких спалюються з метою отримання енергії та теплового перероблення (рис.2.27).

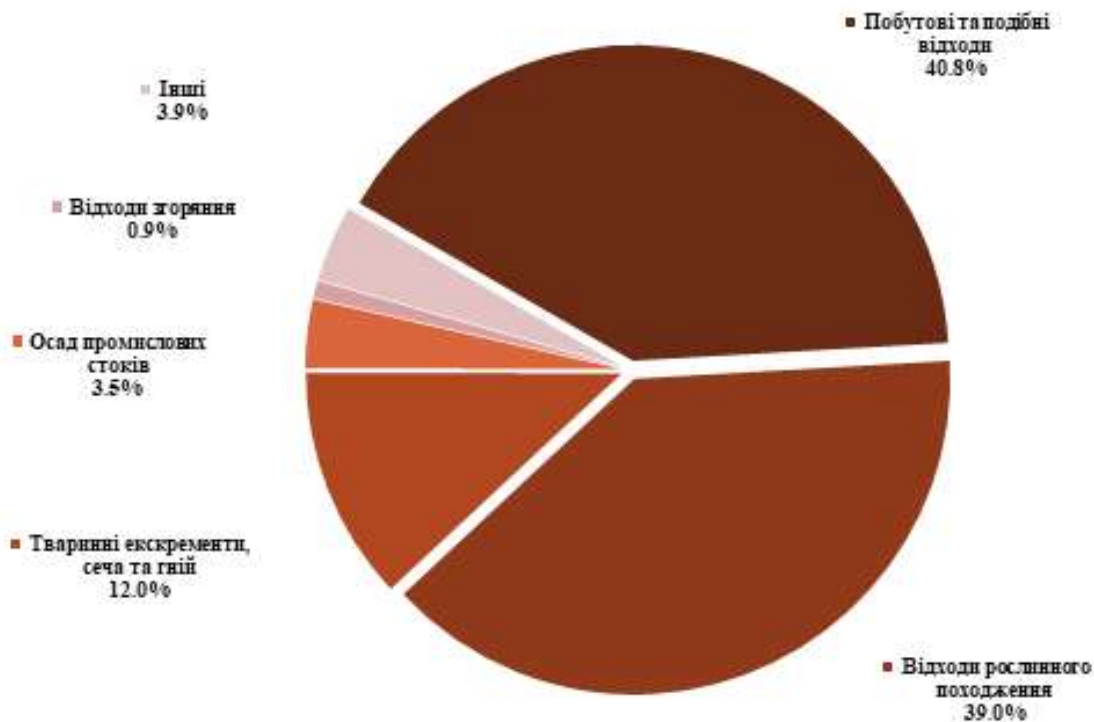

Рис.2.27. Структура утворення відходів

Серед підприємств – основних накопичувачів промислових відходів на території громади здійснюється діяльність ОКВП «Дніпро-Кіровоград» (шлам від очищених комунальних (міських) стічних вод); КП «Теплоенергетик» (шлам, що утворюється від освітлення води).

Збирання твердих побутових відходів здійснюється контейнерним (переважно багатоповерхова забудовля) та безконтейнерним (приватний сектор) методами. Полігон захоронення твердих побутових відходів на території Кропивницької міської територіальної громади відсутній; натомість в межах міста знаходиться одне паспортизоване сміттєзвалище – місце видалення відходів загальною площею 18,87 га, наповненість якого становить близько 80%. Сміттєзвалище знаходиться у задовільному стані, тому здійснюються роботи, пов'язані із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивації території з використанням сучасних технологій.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» (до 09.07.2023 Закон України «Про відходи») на території міста Кропивницького здійснюється централізований збір побутових відходів.

Роботи з даного напрямку проводяться товариством з обмеженою відповідальністю «ЕКОСТАЙЛ».

Згідно з підпунктом 1.1. пункту 1 Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом МОЗ України від 17.03.11 № 145, використовуються:

планово-поквартирна система збирання побутових відходів - система, яка не передбачає наявності контейнерів, а споживач самостійно завантажує побутові відходи у сміттєвоз, що прибуває за графіком (для приватного сектора);

планово-подвірна система збирання побутових відходів - система, за якою зібрані в контейнери побутові відходи перевозять на об'єкти поводження з відходами для їх подальшого оброблення (перероблення), утилізації, знешкодження чи захоронення (для багатоквартирних будинків, а також підприємств, установ, організацій різних форм власності).

У місті Кропивницькому існує сміттєзвалище твердих побутових відходів за адресою: вул. Ірпінська (Байкальська), 124, на яке розроблено та зареєстровано паспорт місця видалення відходів від 24.03.2011 № 72 (далі - Паспорт МВВ).

Згідно з Паспортом МВВ код і вид операції з видалення відходів - D1 (скидання на звалище), режим функціонування місця видалення відходів - діюче.

Відповідно до Звіту про поводження з твердими побутовими відходами наданого ТОВ «ЕКОСТАЙЛ» за 2023 рік за формою № 1-ТПВ річна (затвердженою наказом Мінбуду України від 19.09.2006 № 308, за погодженням з Держкомстатом України від 14.11.2006) обсяг збирання та перевезення твердих побутових відходів (ТПВ) за 2023 рік становить 547906,785 куб. м або 96102,850 тонни.

Відповідно до вимог законодавства у сфері поводження з відходами, а також з метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище ТОВ «ЕКОСТАЙЛ» на міському сміттєзвалищі встановлено сміттесортувальну лінію МСПК-50 (потужністю 80,0 тис. тонн/рік), яка експлуатується з 2016 року. Відсоток проходження твердих побутових відходів через сміттесортувальну лінію становить 90% від накопичення.

Побутові відходи, зібрані з території міста Кропивницького, на сміттесортувальній лінії розсортовуються на корисні компоненти за фракціями сортування, зокрема: алюмінієві банки, папір, металеві банки, метал, полімери, плівка, склобій, упаковка «Тетра Пак». Розсортовані ресурсоцінні компоненти ТОВ «ЕКОСТАЙЛ» постачаються переробним підприємствам на переробку.

З метою зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин, що утворюються у відходах існуючого сміттєзвалища, ТОВ «ЛНК» на підставі договору з ТОВ «ЕКОСТАЙЛ» реалізовано проєкт «Будівництво комплексної інженерної споруди з системою збору біогазу полігону твердих побутових відходів для виробництва електричної енергії». Зазначена установка працює цілодобово, що забезпечує полігон від самозаймань і розповсюдження їдких запахів.

КП «УНІВЕРСАЛ 2005» КРОПИВНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ» як одержувач бюджетних коштів здійснює ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ на території міста Кропивницького.

Згідно з Комплексною програмою розвитку житлово-комунального господарства та безпеки дорожнього руху в місті Кропивницькому на 2021-2025 роки, затвердженою рішенням Кропивницької міської ради від 02.02.2021 № 105, зі змінами та доповненнями, станом на 01.10.2024 ліквідовано 27 несанкціонованих сміттєзвалищ обсягом 301,40 тонни на суму 480,00 тис. грн.

Схема санітарного очищення Кропивницької міської територіальної громади відсутня. У зв'язку із змінами в законодавстві щодо поводження з відходами, а саме Законом України «Про управління відходами» наразі не визначено порядок розроблення схем санітарного очищення території.

Полігон захоронення твердих побутових відходів в територіальних межах громади та області відсутній. Міське сміттєзвалище твердих побутових відходів розташовується на площі 18,87 га, наповненість якого становить близько 80%, та яке знаходиться у задовільному стані. Комплексні заходи поводження з відходами на території громади здійснюються ТОВ «Екостайл». З метою ефективного функціонування сміттєзвалища здійснюються роботи, пов'язані із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивациі території з використанням сучасних технологій. З метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище підприємством ТОВ «Екостайл» встановлено сміттесортувальну лінію МСПК-50 на міському сміттєзвалищі потужністю 80,0 тис. тонн/рік, яка експлуатується з 2016 року.

З метою зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин, що утворюються у відходах існуючого сміттєзвалища, з 2019 року було розпочато реалізацію проєкту будівництва комплексної інженерної споруди із системою збору біогазу сміттєзвалища твердих побутових відходів для виробництва електричної енергії, яка забезпечувала сміттєзвалище від самозаймань і розповсюдження їдких запахів та генерувала електроенергію, що надходила до енергосистеми за «зеленим тарифом».

Збирання твердих побутових відходів здійснюється контейнерним (переважно багатоповерхова забудівля) та безконтейнерним (приватний сектор) методами.

Система збору та вивезення твердих побутових відходів у громаді є недостатньо ефективною. У громаді є проблема утилізації твердих побутових відходів, пов'язана з тим, що обсяг утворення яких щорічно зростає. З метою недопущення екологічної кризи необхідне будівництво сміттєпереробного заводу для утилізації новоутворених відходів та переробки і знешкодження вже накопичених відходів.

Згідно Регіональної доповіді про стан довкілля у Кіровоградській області за 2022 рік питання утворення відходів і поводження з ними є надзвичайно актуальними для Кіровоградської області. За статистичними даними (попередні дані) обсяг утворених відходів в області за 2022 рік становить 461,0 тис. тонн відходів, що на 5,53 % менше порівняно із 2021 роком (488,0 тис. тонн). Серед низки екологічних проблем, які мають місце в області, особливо гостро стоїть проблема поводження з відходами, які є одним із найбільших забруднювачів навколишнього природного середовища та негативно впливають на всі його компоненти. Ситуація ускладнюється відсутністю ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону, що зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення та призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області

Відомості щодо наявних місць несанкціонованого розміщення твердих побутових відходів населенням на території громади не надано. Доцільно регулярно проводити ревізію території громади з метою виявлення несанкціонованих місць скидів ТПВ, оскільки сміттєзвалища є серйозним джерелом забруднення і повітряного, і водного середовища та як наслідок несуть загрозу здоров'ю людей [<http://epl.org.ua/human-posts/styhijni-zvalyshha-shkoda-zdorov-yu-i-dovkillu-ta-rekomendatsiyi/>].

Зауважимо, що згідно ЗУ “Про управління відходами” забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів, у тому числі побутових, у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів, на територіях природно-заповідного фонду, на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, в межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Захоронення відходів у надрах допускається у виняткових випадках за результатами спеціальних досліджень з дотриманням норм і правил, передбачених законодавством України. Згідно ЗУ “Про управління відходами” особи винні у порушенні у сфері поводження з відходами несуть відповідальність.

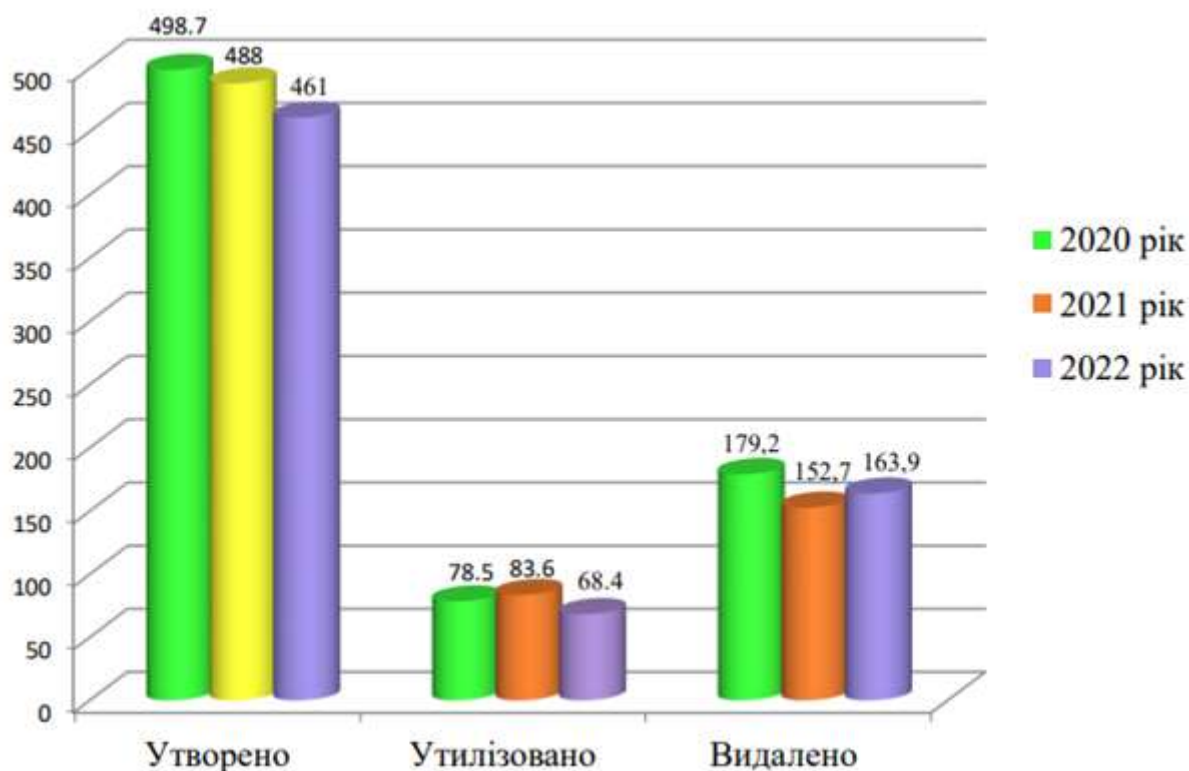

рис 2.28. Обсяг утворення та поводження з відходами I-IV класів небезпеки, тис.т.

Згідно ЗУ “Про управління відходами” територіальні громади є власниками відходів, що утворюються на об'єктах комунальної власності чи знаходяться на їх території і не мають власника або власник яких невідомий (безхазяйні відходи). Згідно ст.12 відходи, щодо яких не встановлено власника або власник яких невідомий, вважаються безхазяйними.

Згідно ЗУ “Про управління відходами” органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами забезпечують: а) виконання вимог законодавства про управління відходами; б) розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів; в) організацію збирання і видалення побутових відходів, у тому числі відходів дрібних виробників, створення полігонів для їх захоронення, а також організацію роздільного збирання корисних компонентів цих відходів; г) затвердження місцевих і регіональних програм поводження з відходами та контроль за їх виконанням; д) вжиття заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з відходами; е) вирішення питань щодо розміщення на своїй території об'єктів поводження з відходами; є) координацію діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що знаходяться на їх території, в межах компетенції; з) здійснення контролю за раціональним використанням та безпечним поводженням з відходами на своїй території; и) ліквідацію несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів; і) сприяння роз'ясненню законодавства про управління відходами серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини; ї) здійснення інших повноважень відповідно до законів України; й) надання згоди на розміщення на території села, селища, міста місць чи об'єктів для зберігання та захоронення відходів, сфера екологічного впливу функціонування яких згідно з діючими нормативами включає відповідну адміністративно-територіальну одиницю; м) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з виробничими та побутовими відходами відповідно до закону та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами. Органи місцевого самоврядування приймають рішення про відвід земельних ділянок для розміщення відходів і будівництва об'єктів поводження з відходами.

[1] <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoring/regionalni-dopovidi-pro-stan-navkolyshnogo-seredovyssha-v-ukrayini/>

2.16 TOWS аналіз

Таблиця 2.19

	<p style="text-align: center;">Зовнішні фактори. Можливості (O)</p>	<p style="text-align: center;">Зовнішні фактори. Загрози (T)</p>
	<p>Тренд зеленого туризму; Тренд органічного землеробства; Розвиток альтернативної енергетики; Розвиток міжмуніципального співробітництва; Дія програм міжнародної технічної допомоги; Угода про асоціацію з ЄС; Європейський зелений курс; Розвиток державної транспортної інфраструктури; Доступність участі громади у грантових програмах, проектах міжнародної технічної допомоги; Тенденції у сфері поводження з ТПВ (сортування, переробка); Скорочення енергоспоживання через впровадження енергоефективних технологій</p>	<p>Військова агресія з боку росії. Існуюче серед потенційних інвесторів та міжнародних партнерів відчуття небезпеки через подовження / замороження військового конфлікту та високі ризики, пов'язані із невизначеністю у потенційних перспективах розвитку та можливим руйнуванням цивільної, промислової, критичної інфраструктури тощо Відсутність інфраструктури для управління відходами; Низький рівень екологічної свідомості та відповідальності з боку населення та суб'єктів господарювання; Кліматичні зміни; Швидка роботизація промисловості та агросектору. Скорочення попиту на робочу силу, у більшості пов'язану із ручною або механічною працею, яке обумовлено впровадженням сучасних інноваційних технологій на великих підприємствах переважно промисловості; Небезпека зараження водоносних горизонтів токсичними речовинами, що виділяються внаслідок необережного поводження з відходами та промислової діяльності; Продовження трудової міграції працездатного населення у більш розвинені безпечні міста України або за кордон з відсутністю перспектив повернення; Посилення ерозії ґрунтів; Втрата родючості ґрунтів через інтенсивну сільськогосподарську діяльність; Прогнозоване зневоднення річок внаслідок змін клімату; Зростання рівня захворюваності населення через забруднення навколишнього середовища; Подальше делегування на місцевий рівень державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів без надання належної матеріально-фінансової бази; Нестабільність курсу гривні. Зростання вартості кредитних ресурсів. Нестабільність ситуації на зовнішніх ринках; втрата конкурентоспроможності провідних галузей господарювання, у тому числі виробництв з низькою доданою вартістю Тиск аграрних холдингів на розвиток малого та середнього бізнесу на селах. Обмеження та посилення вимог щодо отримання міжнародної технічної допомоги Призупинення та/або суттєве скорочення витратів Державного бюджету України інвестиційного спрямування на бюджетні програми. Незначні обсяги інвестування в інноваційні процеси та дослідницьку діяльність, що впливатиме на стримання імплементації смарт-спеціалізації в економіку громади Бюрократичні, довготривалі та дорогі процедури оформлення та отримання правостановлюючих та інших супровідних документів на землю та нерухоме</p>

		<p>майно, що уповільнює процес надання таких об'єктів в орендне користування або їх продажу.</p> <p>Загальнодержавна політика підвищення вартості енергоносіїв та інших послуг житлово-комунального господарства, а також удорожчання паливо-мастильних матеріалів, що впливає на загальні інфляційні процеси</p> <p>Висока корупція на державному та регіональному рівнях; зниження довіри громадськості до влади</p>
<p>Внутрішні фактори. Сильні сторони (S)</p> <p>Привабливе економіко-географічне розташування території Кропивницької громади</p> <p>Наявність потужного людського потенціалу для задоволення суспільно-економічних потреб життєдіяльності</p> <p>Розгалужена мережа дорожньо-транспортної інфраструктури</p> <p>Наявність природних ресурсів, зокрема водних об'єктів (гідрографічна мережа басейну річки Інгул та її приток; наявність водосховищ); рекреаційних територій, у тому числі природно-заповідного фонду та смарагдової мережі</p> <p>Потужний багатогалузевий промисловий комплекс; наявність перспективних напрямів смарт-спеціалізації</p> <p>Наявність інвестиційно привабливих територій та об'єктів для промислового розвитку, типу «brownfield» та «greenfield», зокрема й «промислових зон»</p> <p>Розроблена науково-проектна документація «Історико-архітектурний опорний план міста Кропивницького з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів»</p> <p>Наявність унікальних пам'яток культурної спадщини національного та місцевого значення, елементів нематеріальної культурної спадщини</p> <p>Функціонуючий туристично-інформаційний центр та унікальні і привабливі туристичні локації</p> <p>Потужна доступна розгалужена мережа закладів різнорівневої освіти, а також міжшкільний ресурсний та інклюзивно-ресурсні центри</p> <p>Функціонування розгалуженої мережі закладів соціального захисту</p>	<p>SO</p> <p>"Максі-Максі" Стратегія, що використовує сильні сторони для максимізації можливостей</p> <p>Розвиток екологоорієнтованого (органічного) землеробства, для експорту продукції із високою доданою вартістю.</p> <p>Співпраця в розвитку зеленого туризму в рамках міждержавного партнерства та відповідно до державних стратегій.</p> <p>Нарощування зовнішньоекономічних, зокрема євроінтеграційних, зв'язків із країнами Європи, у тому числі в рамках набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС.</p> <p>Розширення міжмуніципальної, міжрегіональної та міжнародної співпраці</p> <p>Участь у програмах/проектах міжнародної технічної допомоги</p> <p>Участь у державних програмах з метою отримання коштів інвестиційного спрямування на реалізацію місцевих проєктів розвитку</p> <p>Наявність передумов для створення та розвитку кластеру інформаційних технологій (IT кластеру), зокрема завдяки задовільному рівню цифровізації громади; наявністю підприємств, що надають послуги у сфері інформаційних технологій; високій частці експорту таких послуг</p> <p>Розширення державного стимулювання заходів щодо впровадження енергозберігаючих технологій</p> <p>Впровадження комплексної економічної моделі циркулярної економіки екологоорієнтованої концепції</p> <p>Просування громади як привабливої конкурентоздатної туристичної дестинації</p>	<p>ST</p> <p>"Максі-Міні" Стратегія, що використовує сильні сторони для мінімізації загроз</p> <p>Заходи із охорони довкілля, розширення заповідних територій, розширення буферних територій екомережі, в яких можна вести сертифіковане органічне землеробство та розвивати зелений туризм.</p> <p>Створення аналітичної цифрової системи управління громадою, що поєднуватиме екологічний кадастр, систему моніторингу довкілля та містобудівний кадастр, для прогнозування антропогенної діяльності та попередження розвитку негативних тенденцій.</p> <p>Релокація бізнесу з тимчасово окупованих територій і територій, де ведуться бойові дії, та впровадження стимулюючих заходів його розвитку на території громади</p> <p>Надання в орендне користування вільних від експлуатації земель та об'єктів нерухомого майна, у тому числі промислових територій (земель), для створення та розвитку індустріальних парків у пріоритетних напрямках економічної діяльності, зокрема у смарт-спеціалізації, та розвитку інших галузей.</p>

<p>Розгалужена потужна мережа багатoproфільних підприємств і закладів охорони здоров'я Кропивницька громада відноситься до територіальних громад з достатнім рівнем фінансової спроможності</p>		
<p>Внутрішні фактори. Слабкі сторони (W)</p> <p>Низький рівень доходів населення Складна демографічна ситуація, яка обумовлена природним скороченням населення і його старінням, та втратою економічно активного населення через мобілізацію та вимушений міграційний рух Незадовільний технічний стан значної кількості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури Незадовільний технічний стан об'єктів комунальної інфраструктури, зокрема житлового фонду, інженерних комунікацій Наявність дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили Недостатньо використаний інвестиційний потенціал існуючих об'єктів та територій типу «brownfield» та «greenfield» для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, у тому числі за напрямками смарт-спеціалізації Відсутність розробленого комплексного плану просторового розвитку території громади та оновленої містобудівної документації для упорядкування юридичних меж міста Відсутність дієвих заходів, спрямованих на ефективне використання природно-заповідного фонду, об'єктів культурної та елементів нематеріальної спадщини, потужностей промислових підприємств в якості потенційних центрів тяжіння з метою динамічного розвитку інноваційного туристичного продукту Наявність підприємств, що віднесені до найбільших забруднювачів навколишнього середовища. Незадовільний санітарно-екологічний стан екосистеми річки Інгул, а саме висока зарегульованість, морфологічні зміни, часткове розорення та забруднення побутовими відходами прибережних захисних смуг Відсутність системи управління відходами.</p>	<p>WO</p> <p>"Міні-Максі" Стратегія, що підсилює слабкі сторони за допомогою переваг, які дають можливості</p> <p>Впровадження системи містобудівного кадастру, просторової аналітики для управління територіями та моніторингу довкілля, що зокрема дасть можливість ефективно управляти відходами. Залучення фінансування за державними та міждержавними програмами для розвитку інфраструктури, зеленого туризму, органічного землеробства, відновлення довкілля. Впровадження індикаторів цілей сталого розвитку в управління. Впровадження нових, орієнтованих на потреби пріоритетних галузей економіки громади, програм підготовки кадрів закладами професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти Наявність вільних земельних ділянок для будівництва нових житлових будинків з метою забезпечення доступним житлом жителів громади, внутрішньо переміщених осіб й інших вразливих категорій населення Розширення міжмуніципальної, міжрегіональної та міжнародної співпраці; ефективне використання публічних інвестицій, у тому числі для розвитку державно-приватного партнерства Інтеграція внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих й інших вразливих категорій населення у суспільне життя громади, у тому числі в економічний простір</p>	<p>WT</p> <p>"Міні-Міні" Стратегія, що мінімізує слабкі сторони та уникає загроз</p> <p>Впровадження роздільного збору відходів, стратегії Zero waste. Впровадження роздільного збору відходів, стратегії Zero waste. Заповідання територій, зменшення споживання води. Пропаганда здорового способу життя, Розробка та впровадження стратегії адаптації до змін клімату. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, членів сімей загиблих й інших вразливих категорій населення у суспільне життя громади, у тому числі в економічний простір Поглиблення взаємної комунікації місцевої влади з інститутами громадянського суспільства</p>

Відсутність полігону твердих побутових відходів на території громади; перевантаженість діючого сміттєзвалища, що потребує робіт, пов'язаних із санацією території для збільшення санітарної зони та подальшої рекультивациі

Недостатній рівень розвитку об'єктів фізкультурно-оздоровчої і спортивної інфраструктури та ефективної пропаганди культури здорового способу життя серед населення

Відсутність багатофункціонального молодіжного центру громади як простору самореалізації та саморозвитку для всіх категорій молоді, у тому числі для вразливих груп населення

Погіршення екологічної ситуації через не раціональну систему землекористування, в тому числі високий рівень розораності земель;

Застарілі технології на виробництвах;

Значне моральне і фізичне зношення інженерно-технічної інфраструктури, транспортної інфраструктури, зношеність житлового фонду, зношеність автопарку;

Руйнування вірогідно наявних невідкритих археологічних пам'яток внаслідок неефективної господарської діяльності.

2.17. Основні наявні екологічні проблеми території громади

Основні екологічні проблеми в громаді, виявлені в процесі здійснення СЕО узагальнено в таблиці нижче з точки зору їх “прив'язки” до конкретних природних компонентів - повітря, ґрунтів, поверхневих і ґрунтових вод, видів і біотопів, які зазнають негативного впливу.

Серед основних екологічних проблем, які можна виділити наступні:

- відсутність налагодженої системи збору та вивезення відходів на території громади,
- відсутність належного обліку зелених насаджень та водних об'єктів;
- розораність земель,
- забруднення та деградація ґрунтів,
- низька якість транспортної інфраструктури тощо.

Зазначені чинники і прямо чи опосередковано викликатимуть найбільшу кількість екологічних проблем, зокрема через формування якості атмосферного повітря, ґрунтів, поверхневих, ґрунтових та підземних вод від точкових та дифузних джерел, внаслідок чого ймовірно може погіршуватись стан здоров'я населення громади.

Інформацію про ймовірні впливи, яких можуть зазнавати компоненти довкілля в межах громади систематизовано у наведеній нижче таблиці 2.17 із переліком чинників негативного впливу та компонентів довкілля, для яких такий вплив є суттєвим.

Екологічні проблеми	Компоненти, що зазнають впливу						
	Атмосферне повітря	Поверхневі води	Ґрунтові води	Підземні води	Ґрунти	Види і біотопи	Образ ландшафту
Низька якість питної води через незадовільний технічний стан водопровідних споруд і мереж та значна їх зношеність, недостатність (в селах, де наявне водопостачання централізоване). Водопостачання значної частини населення відбувається з неперевіраних індивідуальних джерел водопостачання		+	+	+			
Відсутність культури економії та бережливого ставлення до води		+	+	+			
Забруднення стічними водами сільськогосподарського виробництва, комунального господарства водних об'єктів, скидання у водойми неочищених вод, відсутність системи збору та відведення стоку поверхневих вод		+	+		+	+	
Зростання обсягів побутових відходів та невідповідність утворюваним об'ємам існуючих методів їх знешкодження. Відсутність налагодженої системи збору та переробки сміття	+	+	+	+	+	+	+
Високий ступінь розораності земель і посилення ерозійних процесів тощо.	+	+	+	+	+	+	+
Викиди від стаціонарних (підприємства) та пересувних (автотранспорт) джерел забруднення. Низька якість транспортної інфраструктури.	+	+	+	+	+		
Низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку	+	+	+	+	+	+	+
Низький % ПЗФ на території громади					+	+	+
Руйнація пам'яток культурної та історичної спадщини							+

2.18 Прогнозні зміни стану довкілля, якщо документ державного планування не буде затверджено

Клімат і обіг парникових газів

Згідно Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища^[1] на території Кіровоградської області спостерігаються загальні кліматичні тенденції характерні для України. Протягом декількох останніх років кліматичні зміни проявляються особливо відчутно, зокрема це аномально теплі та малосніжні зими, а влітку посуха. Кліматичні зміни проявляються також через пилові бурі, які утворюються внаслідок вітрової ерозії ґрунту на розораних після збору врожаю полях. Посухи спричиняють обміління річок та ставків, зниження рівня води у колодязях.

Серед наслідків зміни клімату на території області відзначається подальше збільшення температури повітря та кількості екстремальних погодних умов.

У Кропивницькій громаді, як у всій Україні спостерігається потепління, яке переважно проявляється у змінах (часто екстремальних) звичного середовища проживання та погіршення якості природних ресурсів, важливих для існування людини. Локальні прояви потепління – зміна характеру та розподілу опадів протягом року, втрата оселищ та/або зникнення видів флори та фауни, підвищення загрози розповсюдження інфекційних хвороб та ін.

Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату 1992 р. визначено систему заходів, спрямованих на стабілізацію концентрації парникових газів з метою уникнення негативного антропогенного впливу на кліматичну систему. Сторонами Рамкової конвенції ООН про зміну клімату стали 189 країн.

У 1996 році Україна ратифікувала Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (РКЗК ООН) та у 2004 році Кіотський протокол до неї. Як країна з перехідною економікою, Україна стала стороною і взяла зобов'язання стабілізувати викиди ПГ у період 2008 – 2012 років на рівні 1990 року.

У 2005 році Кабінет Міністрів України схвалив Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (Розпорядження № 346-р). Планом передбачено перелік заходів з наступними пріоритетними кроками: створення національної системи оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів; проведення щорічної інвентаризації антропогенних викидів та абсорбції парникових газів; створення інфраструктури для реалізації проектів, спрямованих на зменшення обсягу антропогенних викидів ПГ (проекти спільного впровадження); та створення національної системи торгівлі дозволами на викиди. Указом Президента (№ 1239, 2005) Мінприроди було визначено координатором заходів щодо виконання зобов'язань України за РКЗК ООН та її Кіотського протоколу.

З метою забезпечення виконання цих зобов'язань постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2007 №612 утворено Національне агентство екологічних інвестицій України, як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Урядом через Міністра охорони навколишнього природного середовища.

Для вирішення проблем зменшення викидів парникових газів та адаптації екосистем до зміни клімату, в першу чергу, необхідно вивчати, контролювати та прогнозувати ці зміни на майбутнє. Необхідно проводити глибокі системні дослідження та інформаційні кампанії серед населення з метою ознайомлення з проблемою глобальної зміни клімату.

Основною причиною зміни клімату є використання викопного палива та неефективне споживання енергії, що виробляється. Парникові гази, що утворюються внаслідок діяльності людини, викликають посилення парникового ефекту. Надмірна кількість газів, які утворюються в результаті діяльності ТЕЦ, транспорту, сільського господарства, промисловості, а також лісових пожеж, утримують сонячне тепло у нижніх шарах атмосфери, не даючи йому повертатись до космосу. Середня температура поверхні планети піднялася близько на 1,1° С з кінця XIX століття. Вчені вже не сумніваються, що ця зміна обумовлена в основному збільшенням концентрації вуглекислого газу та інших антропогенних викидів в атмосфері.

Збереження існуючого стану використання території Кропивницької міської об'єднаної територіальної громади призводить до загроз для екологічного стану, в тому

числі через сільське господарство. Забудова, особливо торгові центри у поєднанні із парковками разом із зменшенням площ зелених насаджень створює умови для формування теплових островів, які є загрозою для здоров'я людини через "теплові" стреси.

Зміна клімату - це найбільший виклик, з яким стикається людство за всю історію. Водночас, це і можливість побудувати кращий світ, без нерівності й насилля. Оскільки корені цих проблем, в тому числі і впливу людини на клімат, лежать в існуючій економічній системі, орієнтованій на постійний ріст споживання.

Тому відвернення кліматичної загрози не можливе без злагодженої співпраці усіх країн і, зрештою, усіх людей заради спільного блага. Найбільш характерними проявами змін клімату є аномальна спека влітку, зміщення сезонів, підвищена кількість опадів, з якою не справляється зливово-каналізація в населених пунктах.

Суттєво покращило б ситуацію скорочення викидів парникових газів та поступовий перехід до споживання чистої енергії, тобто енергії вітру, сонця, води та землі (геотермальна енергія). Це відновні джерела енергії (ВДЕ) планети, генерація енергії від відновлюваних джерел не супроводжується значними викидами небезпечних газів на відміну від викопного палива та атому.

Атмосферне повітря.

Регіональні доповіді та Екологічні паспорти Кіровоградської області не містять інформації про джерела впливу на стан атмосферного повітря за останні роки, зважаючи на військовий стан. Тому прослідкувати тенденцію зміни на території області після 2022 року наразі є неможливим. Зважаючи на надані відомості від громади (рис.2.8), а саме зростання викидів забруднюючих речовин у 2023 році, прогнозується подальше забруднення атмосферного повітря у громаді від транспортних засобів, промислових підприємств та підприємств теплоенергетики (газові котельні), що розташовані в житловій зоні та мають застаріле обладнання і неоснащені газопилоочисними спорудами.

У зв'язку із збільшенням кількості автотранспорту та значним відсотком старих автомобілів можливо спрогнозувати збільшення викидів від пересувних джерел. Від транспорту потрапляють в природне середовище значні маси пилу, сажі, відпрацьованих газів, мастил, важких металів та інших речовин.

Стан дорожнього покриття в громаді є переважно незадовільним згідно даних ДДП, що має безпосередній вплив на збільшення кількості шкідливих викидів від автомобілів. У зв'язку із збільшенням кількості автотранспорту та значним відсотком старих автомобілів можливо спрогнозувати збільшення викидів від пересувних джерел. Від транспорту потрапляють в природне середовище значні маси пилу, сажі, відпрацьованих газів, мастил, важких металів та інших речовин.

Потребує постійного спостереження потенційний вплив на повітря зі сторони стаціонарних та пересувних джерел. Детальний прогноз впливу забруднення атмосфери на здоров'я населення можливий лише після отримання даних польових досліджень та локальних статистичних даних на рівні населених пунктів, а також детальної інформації про місце розташування підприємств, їх характеристику та розміри СЗЗ в громаді та на прилеглих до неї територіях.

Оскільки основним видом діяльності навколо Кропивницького є рослинництво, то однією з найбільш шкідливих практик є оранка земель: ґрунти розораних непокритих рослинністю полів протягом посушливих періодів перетворюються на порошок, забруднений залишками мінеральних добрив та ЗЗР. Цей порошок може підійматися в повітря вітром, спричиняючи токсичні пилові бурі, що можуть переноситися вітром на суттєві відстані [<https://www.dossier.org.ua/news/yak-silskogospodarski-praktiki-vplivayut-na-dovkillya-ta-socialniy-rozvitok/>]

Істотних змін в стані здоров'я населення не передбачається, але можливе незначне систематичне збільшення негативного впливу на здоров'я людей, тваринний і рослинний світ через накопичення викидів. Детальний прогноз впливу забруднення атмосфери на здоров'я населення можливий лише після отримання даних польових досліджень та локальних статистичних даних на рівні населених пунктів, а також детальної інформації про місце

розташування підприємств, їх характеристику та розміри СЗЗ в громаді та на прилеглих до неї територіях.

Водні ресурси

Регіональні доповіді та Екологічні паспорти Кіровоградської області не містять інформації про джерела впливу на стан водних ресурсів за останні роки, зважаючи на військовий стан. Тому прослідкувати тенденцію зміни на території області починаючи з 2022 року є неможливим. Враховуючи попередні дані, прогнозується подальше погіршення стану водних ресурсів через інтенсивне сільське господарство та відсутність централізованих систем очистки господарсько-побутових та дощових вод у частині населених пунктів громади, а також незадовільний їх технічний стан в частині населених пунктів. Також у зв'язку із змінами клімату прогнозується поступове зменшення водності річок басейну через недостатню кількість опадів, які є основним джерелом наповнення річок регіону. Це призведе до ускладнень у веденні сільськогосподарської діяльності.

Через відсутність та/або зношеність вуличної дощової та господарської систем каналізації, а також розвиток сільськогосподарського комплексу, порушення режимів використання ПЗС прогнозується подальше забруднення водойм за санітарно-хімічними та мікробіологічними, фізико-хімічними показниками

Існує загроза руйнування екосистем поверхневих водних об'єктів внаслідок неефективної господарської діяльності, порушення режимів використання ПЗС річок та інших водних об'єктів.

В залежності від діяльності та її обсягів від рослинництва можливе забруднення води через: використання добрив, накопичення та обробка гною, посилення ерозійних процесів розораних земель – призводять до забруднення води сполуками фосфору й нітрогену та евтрофікації природних водойм, до змін у водних екосистемах; використання засобів захисту рослин (ЗЗР) може призвести до забруднення поверхневих та підземних вод та серйозно вплинути на водні екосистеми.

Потребує постійного спостереження стан поверхневих водних ресурсів, у які здійснюється скиди стоків підприємств.

Більш точний прогноз зміни стану водойм можливий лише після проведення відповідних польових досліджень.

Земельні ресурси та ґрунти

Землекористування в громаді, зокрема значний відсоток земель житлової та громадської забудови та земель промисловості, транспорту тощо (рис.2.14) дозволяють прогнозувати подальший розвиток ґрунтодеградаційних процесів (див.вище). Високий рівень розорюваності земель, характерний для області вцілому, розширення посівних площ просапних культур, нехтування науково обґрунтованими ґрунтозахисними сівозмінами, впровадження індустріальних технологій вирощування сільськогосподарських культур, викликає відчутне зменшення площ, зайнятих природними рослинними угрупованнями при одночасному збільшенні питомої ваги освоєних сільськогосподарських угідь, насамперед ріллі. Застосування великих доз добрив може погіршити якість продукції, ґрунтових вод, що зумовлює забруднення близьких річок і водойм. Використання мінеральних добрив дало змогу певною мірою підвищити врожайність культур, однак подальше збільшення їх доз уже не сприятиме її зростанню, що буде пов'язано із зменшенням запасів гумусу в ґрунті.

Нераціональне використання земельних ресурсів може призводити до зменшення площі ділянок із природною рослинністю або повне заміщення природної рослинності (лісових і лучних біотопів на агроугіддя), фрагментація природних оселищ і як результат – втрата біорізноманіття території, замулення та деградація малих річок, зростання ерозійної небезпеки та деградація ґрунтового покриву, що виражається у погіршенні властивостей ґрунтів, зокрема – у руйнуванні їхньої структури, ущільненні, втраті гумусу та низки важливих для живлення рослин макро- та мікроелементів, їхньому забрудненні [<https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/doslidzhennia-kontsentracii-full.pdf>].

Застосування великих доз добрив може погіршити якість продукції, ґрунтових вод, що зумовлює забруднення близьких річок і водойм. Використання мінеральних добрив дало змогу певною мірою підвищити врожайність культур, однак подальше збільшення їх доз уже не сприятиме її зростанню, що буде пов'язано із зменшенням запасів гумусу в ґрунті.

Особливо небезпечне неправильне або надмірне використання пестицидів. Причому деяка їх частина трансформується, тобто виникають нові токсичні речовини (вторинна токсикація). Повне знищення ґрунтового покриву спостерігається в процесі селитебного, промислового, дорожнього й інших видах будівництва.

Суттєвих змін стану земельних ресурсів через планову діяльність не передбачається.

Відходи

Однією з найгостріших екологічних проблем в Кіровоградській області є поводження з відходами.

У разі, якщо питання щодо ліквідації відходів, їх централізованого збору та вивезення, не буде вирішено, передбачається в тому числі, поява нових несанкціонованих сміттєзвалищ, а це має загрозливу тенденцію щодо забруднення ґрунтів і ґрунтових вод та повітря. Несанкціоновані сміттєзвалища є середовищем для розмноження комах та гризунів, які є збудниками та переносниками різних інфекційних захворювань, таких як лептоспіроз, сказ, енцефаліт, чума та ін.

Зважаючи на загальноукраїнську динаміку, передбачається можливе збільшення в обсягах побутових відходів, що генеруються населенням громади.

Також передбачається збільшення кумулятивного впливу побутових відходів, пов'язаного із ростом території стихійних сміттєзвалищ, утворення нових сміттєзвалищ, накопиченням шкідливих сполук в ґрунті, зараженні ґрунтових вод. Відсутність контролю за вмістом відходів, що стихійно утилізуються може стати причиною техногенних катастроф. У зв'язку із прогнозованими змінами клімату і підвищенням температури, можливі викиди органічних речовин із підприємств та міграція сполук азоту та фосфору з орних земель, можуть спричинити евтрофікацію водойм, замори риби та руйнацію екосистем річок.

Детальніший прогноз змін стану довкілля можливий за умови проведення польових досліджень зазначених об'єктів негативного впливу та аналізу проб води, повітря та ґрунту. Відбір зразків для аналізу доцільно робити у зонах векторного впливу цих об'єктів.

Біорізноманіття, природоохоронні території

Природоохоронні території громади можуть зазнавати антропогенного тиску зі сторони населених пунктів, промислових підприємств, несвідомого ставлення до навколишнього середовища зі сторони населення тощо. Також відсоток % територій природно-заповідного фонду в громаді є низьким. Низький рівень інформованості населення щодо розташування таких територій та їх статусу, умов використання може нести загрозу завдання шкоди таким територіям через недбале відношення громадян.

Враховуючи зміни законодавства, пов'язані із адміністративною реформою та переходом до громад повноважень із управління земельними ресурсами, є доцільним вказати ризики для територій ПЗФ та територій, що збереглися в природному або близькому до такого стані, наприклад водоохоронних зон, пов'язані із передачею таких територій у приватну власність.

Зростання ризиків для біорізноманіття також обумовлює відсутність в громаді розробленої програми створення об'єктів ПЗФ та схеми локальної екомережі.

Також, існують тенденції деградації екосистем внаслідок дуже високого відсотку антропогенної перетвореності території, а враховуючи сільськогосподарське спрямування регіону - негативні впливи на території, важливі для збереження біорізноманіття будуть тривати. Можлива загроза для біорізноманіття через несталі практики сільськогосподарського виробництва пов'язані зі значним зменшенням видового різноманіття, що зумовлено перетворенням природних середовищ на території для виробництва продуктів харчування, а також забрудненням довкілля. Оранка земель і монокультурне вирощування можуть сприяти втраті середовища існування тварин і рослин, фрагментації ландшафтів.

Історико-культурні об'єкти

Аналіз кількісного та якісного стану об'єктів культурної спадщини повинен базуватися на точних даних про їх місце розташування та специфіку використання їх у екскурсійній та туристичній діяльності, а також даних про дотримання охоронного статусу таких пам'яток/перспективних до охорони об'єктів ІКС громади/району/області тощо. Відсутність точної та релевантної інформації на даний момент може призводити до їх втрати та/або пошкодження. В тому числі зі сторони населення через непоінформованість про статус таких об'єктів та їх цінність.

Стан здоров'я мешканців

За умови збереження існуючої ситуації значного збільшення впливу негативних факторів на стан здоров'я мешканців не передбачається. У зв'язку з кумулятивними впливами промислової діяльності, автомобільних викидів, недостатнім очищенням стічних вод, неякісної питної води, нераціонального поводження із відходами, в тому числі ріст кількості несанкціонованих сміттєзвалищ, можливе накопичення шкідливих сполук в ґрунті, зараження ґрунтових вод, поверхневих вод, повітря, що матиме систематичний негативний вплив на здоров'я, зумовлюючи збільшення частоти хронічних захворювань.

Кумулятивні впливи, через стан компонентів довкілля матимуть систематичний негативний вплив на здоров'я, зумовлюючи збільшення частоти хронічних захворювань.

Підвищення ступеня забруднення об'єктів навколишнього середовища обумовлює формування підвищеного ризику розвитку випадків інших захворювань. Згідно з даними Є.І. Гончарук (1997 г.), із забрудненням навколишнього середовища пов'язано близько 20% всіх випадків захворювань і 60% неправильного фізичного розвитку, а також більше половини випадків смерті. Поряд зі складною екологічною ситуацією, яка є причиною не тільки прямого екологічного збитку, пов'язаного із забрудненням і деградацією навколишнього середовища, але і веде до соціально-екологічних втрат, в зв'язку зі шкідливим впливом чинників навколишнього середовища на стан здоров'я населення, серед яких, негативний вплив на рівень і тенденції надають і несприятливі умови праці. На стан здоров'я населення впливають численні фактори, основними з яких є: - обсяги, структура, якість і стандарти споживання; - стан навколишнього середовища і умови праці; - позитивні і негативні процеси, що протікають в суспільстві і природному середовищі; - ефективність функціонування системи охорони здоров'я. За оцінкою фахівців США, перераховані фактори здійснюють на здоров'ї людини різний вплив: - спосіб життя - 51,2%; - навколишнє середовище - 19,9%; - спадковість - 20,4%; - рівень охорони здоров'я - 8,5% [<http://eia.menr.gov.ua/uploads/documents/1973/reports/5f6bf990c22ee99b735ee84e3f3f608f.pdf>]. Детальний прогноз стану здоров'я населення можливий лише після отримання локальних статистичних даних на рівні населеного пункту, геопросторових даних щодо розміщення виробництва, СЗЗ, розсіювання викидів, місць проживання та кількості населення.

Детальний прогноз стану здоров'я населення можливий лише після отримання локальних статистичних даних на рівні населеного пункту, геопросторових даних щодо розміщення виробництва, СЗЗ, розсіювання викидів, місць проживання та кількості населення.

3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Кропивницька громада, відповідно до отриманих даних та інформації з відкритих джерел, має ряд проблем із утилізацією, переробкою побутових відходів, окремі проблеми із водопостачанням та каналізування населених пунктів (подекуди застарілі системи та обладнання), подекуди відчутною є низька якість дорожньої та транспортної інфраструктури, дисбаланс у землекористуванні та високий рівень розораності земель, а також забруднення від промислової діяльності, зокрема, транспортної сфери. Інформацію про впливи, яких можуть зазнавати як власне територія громади, так і прилеглі території сусідніх громад зі сторони Кропивницької міської ТГ, систематизовано у наведеній нижче таблиці із переліком чинників негативного впливу та компонентів довкілля, для яких такий вплив є суттєвим.

Таблиця. 3.1

Компоненти, що зазнають негативного впливу

Чинники негативного впливу	Компоненти довкілля, що зазнають негативного впливу							
	Атмосферне повітря	Поверхневі води	Ґрунтові води	Підземні води	Ґрунти	Види і біотопи	Образ ландшафту	Клімат
зі сторони нежитлових будівель	Т	ДВ	ДВ	-	-	фрагментація	-	формування теплових островів
зі сторони житлової забудови	Т	ДВ	ДВ	-	-	фрагментація	-	формування теплових островів, С,П
зі сторони промислових підприємств (в тому числі с/г підприємств, фермерських господарств)	АМ, Т, АЗ, П	ДВ, скидання неочищених стічних вод	ДВ, стоки/інфільтрація	ДВ, стоки/інфільтрація	ДВ,М	фрагментація	візуальний вплив	формування теплових островів, П
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ГРОМАДА СИЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ: 1.1 Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності: 1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі	АМ, Т, АЗ, П, Е	ДВ, Р	ДВ, стоки/інфільтрація	інфільтрація ДВ	ДВ,М	фрагментація	візуальний вплив	формування теплових островів, С,П
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ГРОМАДА ВИСОКОЇ ЯКОСТІ РІВНЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ: 2.1 Інфраструктурний розвиток території: 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням	АМ, Т, АЗ, П, Е	ДВ, Р	ДВ	інфільтрація	ДВ,М	фрагментація	візуальний вплив	С,П

інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності								
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ГРОМАДА ВИСОКОЇ ЯКОСТІ РІВНЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОВКІЛЛЯ: 2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг: 2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення	АМ, Т, АЗ, П, Е	ДВ, Р	ДВ, стоки/ інфільтрація	інфільтрація	ДВ,М	фрагментація	візуальний вплив	С,П
зі сторони поводження з ТПВ	АМ, Т	ДВ, Р	ДВ, стоки/ інфільтрація	інфільтрація ДВ,Р	ДВ	фрагментація	ЕЗ, зниження якості ландшафту через поширення непрямних запахів, візуальний вплив	Т
Території с/г призначення	ймовірне виникнення пилового забруднення	ДВ	ДВ, Р	-	ДВ,Р	фрагментація	-	-
<p>ДВ - дощові води, АМ - атмосфера (механічне перенесення впливу, запахи та механічні частинки), АЗ - Атмосфера (звукове навантаження), Е - електромагнітне випромінювання, П - емісія парникових газів, /С - світлове забруднення ЕЗ - естетичне забруднення (зниження естетичного сприйняття і оцінки ландшафту) Т - теплове забруднення, М-механічне забруднення /Р - прямий механічний вплив (наприклад, для водних об'єктів - руйнування, замулення, дренажу водонесних горизонтів)</p>								

Примітка до таблиці 3.1. **Синім** кольором зазначено прямі наслідки впливу, **Пурпуровим** - вторинні, кумулятивні та синергічні.

Отже, територія громади та прилеглі до меж громади території можуть, з огляду на існуючий стан та у разі затвердження ДДП, зазнавати впливу на навколишнє середовище зі сторони сільськогосподарської та іншої промислової діяльності, транспортного руху. Тиск може посилюватися також внаслідок дисбалансу лісових та інших зелених насаджень в структурі земельного фонду тощо.

Негативний вплив стосується практично всіх компонентів довкілля: атмосферне повітря, води, ґрунти, образ ландшафту. Основними каналами передачі зазначеного впливу є: дощові води та пряме забруднення атмосферного повітря. Доцільно зауважити, що аналогічні проблеми (фактори впливу) характерні й для сусідніх із Кропивницькою громадою територій.

Актуальна кількісна інформація про стан довкілля на територіях, які ймовірно зазнають впливу, відсутня.

4 ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДДП, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Відомості про природоохоронні території, які знаходяться в межах території Кропивницької міської територіальної громади, зокрема території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі тощо наведено в розділі 2 Звіту.

Природоохоронні території в межах громади зазнають тиску зі сторони факторів, які також перелічені в розділі 2 цього Звіту. Зокрема, враховуючи зміни законодавства, пов'язані із адміністративною реформою та переходом до громад повноважень із управління земельними ресурсами, є доцільним вказати ризики для територій ПЗФ, водних об'єктів, лісів, пов'язані із передачею таких територій у приватну власність. Ріст ризиків знищення природоохоронних територій росте також через відсутність в громаді розробленої схеми локальної екомережі.

Надалі наведемо відомості про можливий тиск на природоохоронні території зі сторони рішень ДДП. Така оцінка впливу є достатньо узагальненою та потребує уточнень на основі/із залученням до оцінювання геопросторових даних про територію громади (схеми території громади), тобто з урахуванням просторової прив'язки об'єктів, які ймовірно можуть чинити тиск по відношенню до природоохоронних територій. Також варто враховувати, що в Стратегії завдання визначені узагальнено та на подальших етапах при їх деталізації через конкретні заходи, впливу від цих заходів на природоохоронні території має бути уточненим.

В загальному, рішення документу державного планування не несуть прямої шкоди територіям з природоохоронним статусом. Тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій і цілому для територій громади (компонентів довкілля) можуть мати місце під час ведення будівельних робіт. Окремі того, прийняття рішення щодо будівництва, яке матиме вплив на природоохоронні території та оцінка таких ризиків має відбуватися згідно вимог чинного законодавства за вставленими процедурами, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки (ЗУ "Про СЕО", оцінки впливу на довкілля (ЗУ "Про ОВД").

Для територій ПЗФ питання впливу на заповідні території регулюється в тому числі ЗУ "Про ПЗФ", де визначається, що наземлях природно-заповідного фонду та іншого природоохоро чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. До того ж навколо об'єктів ПЗФ, можуть встановлюватися охоронні зони, в межах яких не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Оцінка такого впливу здійснюється на основі екологічної експертизи, що проводиться в порядку, встановленому законодавством України.

Регулювання питань впливу на водні об'єкти визначаються в тому числі Водним Кодексом України, де регулюються питання використання водних об'єктів, їх прибережно-захисних смуг та водоохоронних зон. Ймовірним негативним впливам можуть піддаватися поверхневі та підземні водні ресурси території громади при реалізації завдань які стосуються будівництв та / або реконструкцій каналізації чи водопровідної мережі громади у разі аварійних ситуацій в тому числі. Отже, прийняття рішення щодо будівництва, яке матиме вплив на природоохоронні території та оцінка таких ризиків має відбуватися згідно вимог чинного законодавства за вставленими процедурами, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки (ЗУ "Про СЕО", оцінки впливу на довкілля (ЗУ "Про ОВД"). Питання використання та впливу на ліси регулюється в тому числі Лісовим Кодексом. Відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковою, в тому числі для об'єктів, віднесених до першої та другої категорій видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, а також для діяльності, яка впливатиме на ПЗФ. Зокрема, у першу групу входять усі суцільні та поступові рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду. До другої групи входить

сільське господарство, лісівництво та водне господарство; сільськогосподарське та лісгосподарське освоєння, рекультивация та меліорація земель (управління водними ресурсами для ведення сільського господарства, у тому числі із зрошуванням і меліорацією) на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше; інтенсивна аквакультура на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах.

Такий аналіз є достатньо узагальненим та потребує уточнень вже на етапах реалізації конкретних рішень з урахуванням їх просторової прив'язки до території, віддаленості по відношенню до природоохоронних територій, умов реалізації та інших характеристик.

Частково екологічні проблеми, ризики для здоров'я та благополуччя населення, що стосуються рішень ДДП і які є ймовірними внаслідок їх впровадження, можна узагальнити в таблиці (табл. нижче)

Таблиця 4.1.

Основні екологічні проблеми і ризики впливу на здоров'я населення які стосуються впровадження рішень ДДП

Основні екологічні проблеми і ризики	Характеристика проблем і ризиків, що пов'язуються із впровадженням рішень ДДП	Просторова прив'язка (територія/об'єкт)	процеси та окремі рішення які закладені в ДДП і які ймовірно стимулюватимуть появу проблеми/ризик	Завдання Стратегії в межах яких можуть виникати негативні екологічні наслідки
<i>Забруднення атмосферного повітря</i>	Збільшення викидів забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення виробниче (вібраційне, електромагнітне, шумове)	Вулиці, дороги Будівництво нових об'єктів та реконструкції існуючих перспективний розвиток авіаційного транспорту	реконструкція, розбудова вулично-дорожньої мережі; процес модернізації існуючих об'єктів тепло-енергопостачання, житлове та нежитлове будівництво та реконструкції	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності 2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості 2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності 2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення

Забруднення ґрунтів	забруднення ґрунтів хімічними та органічними сполуками внаслідок провадження господарської діяльності деградація ґрунтів, посилення ерозії тощо	недбалість та недотримання при проведенні будівельних, ремонтних робіт некерована рекреація	реконструкція, розбудова вулично-дорожньої мережі; процес модернізації існуючих об'єктів тепло-енергопостачання, житлове та будівництво та реконструкції	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності 2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості 2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності 2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення 2.5.1 Розробка і впровадження системи управління відходами
Стан земельних ресурсів/надр	нерациональне використання земельних ділянок, порушення експлуатації тощо	відкриті землі, землі відведені під забудову чи інше природокористування	порушення процедур виведення вільних інвестиційно привабливих земельних ділянок	1.2.2 Сприяння ефективному розвитку і популяризації інвестиційних пропозицій та співробітництва з потенційними інвесторами, у тому числі у ключових секторах економіки
Забруднення поверхневих / підземних водних об'єктів	скиди поверхневого стоку без очистки	дороги, сельбицна та виробнича територія	поганий стан системи дощової каналізації, аварії системи водопостачання та водовідведення, виробнича сфера (порушення технологічних процесів під час експлуатації)	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності 2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості 2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності 2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема

				велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення
Вплив на біорізноманіття, лісові насадження	Скорочення площ зелених насаджень	Локальні ділянки в межах сельбищної, транспортної та виробничої зони	будівництва, стримування озеленення, формування зелених та рекреаційних зон	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності 2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості 2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності 2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення
Тиск на території та об'єкти ПЗФ та Смарагдової мережі	порушення меж територій та об'єктів ПЗФ, охоронних зон тощо	території та об'єкти ПЗФ, водоохоронні та інші охоронні зони об'єктів	порушення процедури переведення земель з категорії в категорію, порушення процедури створення та формування містобудівної документації, відсутність ДДП та МД	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 1.2.2 Сприяння ефективному розвитку і популяризації інвестиційних пропозицій та співробітництва з потенційними інвесторами, у тому числі у ключових секторах економіки
Вплив на здоров'я населення	Забруднення атмосферного повітря, переважно викидами забруднюючих речовин від автотранспорту, забруднення ґрунтів, водних об'єктів тощо	Території населених пунктів, що прилягають до магістральних доріг, території нп в цілому	дорожня мережа, виробничі об'єкти, господарська та комунальна інфраструктура	1.1.5 Сприяння відновленню та розвитку інфраструктури авіаційної галузі 2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності 2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості 2.2.1 Розробка та реалізація концепції сталої міської мобільності

				2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення
--	--	--	--	--

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДДП, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДДП

Основні міжнародні та національні зобов'язання

Питання збереження і відтворення якості навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів в Україні на урядовому рівні декларуються як пріоритетні. Відповідні положення та вимоги захисту навколишнього середовища закріплені у земельному, водному, лісовому законодавстві, законодавстві про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання рослинного і тваринного світу та в інших спеціальних законодавчих документах.

Серед найважливіших слід виділити Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»⁴, Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»⁵, Закон України «Про засади державної регіональної політики»⁶, Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (схвалено Верховною Радою України 28 січня 2019 року).

На міжнародному рівні зобов'язання з охорони довкілля визначені у рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (глава 6)^[4]. Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у вересні 2015 року, підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено **17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань, серед яких також цілі екологічного спрямування**: чиста вода і належні санітарні умови, доступна і чиста енергія, пом'якшення наслідків зміни клімату, захист та відновлення екосистем^{[5][6]}. Вимоги із дотримання екологічних вимог визначені також у ряді міжнародних угод, які ратифіковані в Україні, зокрема, Європейська ландшафтна конвенція^[7], Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі^[8] та інші.

Закон України «Про основи містобудування» зобов'язує суб'єктів містобудівної діяльності при розробці та реалізації містобудівної документації дотримуватись основних завдань та заходів щодо забезпечення соціально, економічно і екологічно збалансованого розвитку, а також екологічної безпеки територій (стаття 19)[9]. Екологічна безпека територій передбачає дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, збереження та раціонального використання природних ресурсів, санітарно-гігієнічних вимог щодо охорони здоров'я

⁴ Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546, останні уточнення від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 11, ст.75

⁵ Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII // (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70

⁶ Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156VІІІ // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90

людини, здійснення заходів для нейтралізації, утилізації, знищення або переробки всіх шкідливих речовин і відходів. Пріоритетні напрямки і вимоги і критерії екологічної безпеки визначені у Постанові Верховної Ради України «**Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки**»[10].

Проект *Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року* розроблено з урахуванням зобов'язань України у сфері охорони довкілля, у тому числі, пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, зокрема:

Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 2354-VIII, який регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування;

Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, котрий ратифіковано Законом України від 01.07.2015 № 562-VIII;

положень статті 363 **Глави 6 «Навколишнє середовище»** і **Додатку XXX до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони**⁷, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, в т.ч. Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище;

Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 2697-VIII, зокрема, забезпечення мети державної екологічної політики – досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України задля забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем, а також основних засадам державної екологічної політики:

- збереження такого стану кліматичної системи, який унеможливить підвищення ризиків для здоров'я та благополуччя людей і навколишнього природного середовища;
- досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку, які були затверджені на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2015 році;
- сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку;
- інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля;
- міжсекторальне партнерство та залучення заінтересованих сторін;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, а також комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища;
- забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, підвищення рівня екологічної безпеки в зоні відчуження;
- забезпечення невідворотності відповідальності за порушення природоохоронного законодавства;

⁷ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 // http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344

- застосування принципів перестороги, превентивності (запобігання), пріоритетності усунення джерел шкоди довкіллю, «забруднювач платить»;
- відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації;
- стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоемності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, у тому числі вдосконалення системи екологічного податку за забруднення довкілля та платежів за використання природних ресурсів;
- упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективної інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 р. № 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний розвитку у галузі сталого розвитку на період до 2030 року»;

Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»⁸⁹, схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі;

Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», котрим визначено Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України;

Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, ратифікованої Законом України від 29 жовтня 1996 р. № 435/96-ВР;

Паризької угоди, ратифікованої Законом України від 14 липня 2016 р. № 1469-VIII;

Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, а також на виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р **«Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»;**

Закону України «Про приєднання України до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці від 4 липня 2002 року № 61-IV;

Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1024-р;

Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 271-р;

Закону України «Про ратифікацію Конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 № 257/94-ВР

Нагойського протоколу регулювання доступу до генетичних ресурсів і спільного використання на справедливій і рівній основі вигод від їх застосування до **Конвенції про біологічну різноманітність** від 29.10.2010;

Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 р. № 675-р;

Закону України «Про участь України в Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів» від 29 жовтня 1996 р. № 437/96-ВР;

⁸ Цілі сталого розвитку 2016–2030 // <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholitia/tsili-staloho-rozvytku>

⁹ Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 // http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

Закону України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі»¹⁰ від 29.10.1996 № 436/96-ВР;

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695;

З метою охорони й оздоровлення навколишнього середовища території Кропивницької громади рекомендовано виконати ряд планувальних заходів. Комплекс заходів повинен реалізовуватись через дію законів України щодо екологічного стану та санітарно-епідеміологічного контролю території, місцевого самоуправління.

Запропонований проект змін до Стратегії враховує низку зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на різних організаційно-управлінських рівнях

Основними правовими документами, які мають бути враховані під час процедури стратегічної екологічної оцінки та реалізації ДДП є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);
- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС;
- Конвенція ООН з біологічного різноманіття;
- Рамкова конвенція про зміну клімату;
- Паризька кліматична угода;
- Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Закон України N 436/96-ВР (436/96-ВР) від 29.10.96;
- Цілі сталого розвитку на період 2016-2030 років (зокрема, ціль 13 «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками»):
 - Водний кодекс України;
 - Лісовий кодекс України;
 - Земельний кодекс України;
 - Кодекс України про надра;
 - Закон України «Про природно-заповідний фонд»;
 - Закон України «Про охорону культурної спадщини»;
 - Закон України «Про охорону археологічної спадщини»;
 - Закон України «Про охорону атмосферного повітря»;
 - Закон України «Про управління відходами»;
 - Закон України «Про питну воду та питне водопостачання»;
 - Закон України «Про систему громадського здоров'я»;
 - Закон України «Про екологічний аудит»;
 - Закон України «Про рослинний світ»;
 - Закон України «Про тваринний світ»;
 - Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;
 - Закон «Про основи містобудування»;
 - Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- Постанова Кабінету Міністрів України Про забезпечення реалізації Закону України «Про Генеральну схему планування території України»;
- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022 – 2024 роках;
- Водна стратегія України на період до 2050 року та план її реалізації у 2022 - 2024 роках;
- ДБН Б.1.1-13:2012 Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях;

¹⁰ Закон України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 50, ст.278

- ДСТУ-Н Б Б.1.1-10:2010 «Настанова з виконання розділів «Охорона навколишнього природного середовища» у складі містобудівної документації»;
- Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів зі змінами;
- ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- Розпорядження КМУ від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року».
- Розпорядження КМУ від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року».
- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695);
- Закон України "Про ратифікацію Паризької угоди" від 14.07.2016 № 1469-VIII;
- Національний план управління відходами до 2030 року (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р);
 - Закон України Про систему громадського здоров'я (№ 3302-IX від 09.08.2023)

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються **Законом України «Про управління відходами»** та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються ЗУ «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так **Законом України «Про інвестиційну діяльність»** (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених **Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»** (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

Регіональні зобов'язання представлено обласними програмами відновлення, охорони та моніторингу довкілля, поводження з відходами. Згідно статті 15 Закону України **“Про охорону навколишнього природного середовища”** місцеві ради несуть відповідальність за стан навколишнього природного середовища на своїй території і в межах своєї компетенції:

- а) забезпечують реалізацію екологічної політики України, екологічних прав громадян;
- б) дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій у порядку, визначеному законом;
- в) затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планування і забудови населених пунктів, їх генеральні плани та схеми промислових вузлів;
- г) видають (переоформлюють, видають дублікати, анулюють) дозволи на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення у випадках, передбачених законом;
- д) затверджують місцеві екологічні програми;
- е) організовують вивчення навколишнього природного середовища;
- є) створюють і визначають статус резервних, в тому числі й валютних, фондів для фінансування програм та інших заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;
- з) забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища, функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем;
- и) організують роботу по ліквідації екологічних наслідків аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, і громадян;
- і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;
- ї) здійснюють контроль за додержанням законодавства

про охорону навколишнього природного середовища. Шляхи врахування зобов'язань, встановлених зазначеними програмами, регулюються законодавством України та деталізовані заходами відповідних програм.

Нижче наведено відомості про основні програми щодо охорони навколишнього природного середовища та можливі зобов'язання що ними покладаються на громаду. Аналіз відповідності напрямів розвитку, зазначених у Стратегії, зобов'язанням у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язаним із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення

* представлено нижче.

*Для оцінки відповідності пріоритетів розвитку проєкту і природоохоронних зобов'язань, у тому числі пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення застосовано шкалу:

- ++ цілі/завдання добре узгоджені;
- + цілі/завдання принципово узгоджені, проте існує потреба в тіснішому зв'язку на наступних етапах планування та/або на рівні заходів;
- 0 цілі/завдання взаємно нейтральні;
- цілі/завдання не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей;
- цілі/завдання принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей.

Зобов'язання	Пріоритети розвитку проєкту ДДП			
	Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	Громада багатівікових культурних традицій та історичного надбання
Міжнародні зобов'язання				
Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	0	0	0	0
Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»	++	++	++	++
Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті і Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті	++	++	++	++
Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що	0	++	++	++

стосуються довкілля				
Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів	++	0	0	++
Конвенція про охорону біологічного різноманіття	++	0	0	++
Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі	++	0	0	++
Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин	++	0	0	++
Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів	++	0	0	++
Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці	+	+	0	++
Рамкова конвенція ООН про зміну клімату	++	+	+	++
Паризька угода	++	+	+	++
Європейська ландшафтна конвенція	++	0	0	++
Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи	0	0	++	+
Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини	0	0	++	+
Національне законодавство у сфері охорони довкілля				
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	0	++	0	++
Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	++	++	+	++
Закон України «Про засади державної регіональної політики»	++	++	+	++
Закон України «Про охорону атмосферного повітря»	0	++	0	0
Закон України «Про природно-заповідний фонд України»	0	++	0	++
Закон України «Про рослинний світ»	0	++	0	0
Закон України «Про тваринний світ»	0	++	0	0
Закон України «Про екологічну мережу України»	0	++	0	0
Закон України «Про охорону	0	++	0	0

земель»				
Кодекси України: Лісовий кодекс України, Водний кодекс України, Земельний кодекс України	0	++	0	++
Постанова Кабінет Міністрів України Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України, Концепція Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки	0	++	0	0
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки»	++	++	++	++
Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»	++	++	++	++
Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»	++	++	+	++
Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням, Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням	0	++	0	++
ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ управління лісами України до 2035 року	0	++	0	++
ВОДНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ на період до 2050 року	0	++	0	++
Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, Національний план управління відходами до 2030 року	0	++	0	++
Закон України Про систему громадського здоров'я	+	++	+	++
Регіональні природоохоронні ДДП				
Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695	++	++	++	++

Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2022-2026 роки для зони "Кіровоградська" № 273 від 20.09.2022 року	0	++	0	++
Програма створення та впровадження містобудівного кадастру Кіровоградської області на 2022-2024 роки// № 154 від 17.09.2021 року	0	++	0	0
Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021- 2027 роки// №743 від 12.03.2020 року	++	++	++	++
Обласна комплексна програма з розвитку автомобільних доріг та безпеки дорожнього руху у Кіровоградській області на 2018-2022 роки// №541 від 21.09.2018 року	++	++	++	++
Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2021-2025 роки// №86 від 30.03.2021 року внесення змін №214 від 23.12.2021 року	++	++	++	++
Регіональна екологічна програма "Ліси Кіровоградщини" на 2021-2025 роки"// №85 від 30.03.2021 року	0	++	0	0

Процедура ОВД

Цілі та завдання Стратегії реалізуються через здійснення конкретних заходів. Серед цих заходів можуть бути заходи, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Серед заходів Стратегії такими можуть бути заходи до стратегічної цілі 1. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля (2.1. Інфраструктурний розвиток території; 2.5. Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів)

Для таких заходів має бути здійснена процедура оцінки впливу на довкілля або необхідність такої процедури має бути уточнена на подальших етапах проектування.

Інформація про оприлюднення Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки

Згідно вимог ст. 9, 10, ч.4 ст.12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Кропивницькою громадою було внесено заяву до реєстру СЕО, опубліковано на офіційному сайті та у публічних місцях громади.

Інформація про обговорення Звіту про стратегічну екологічну оцінку

Згідно з вимогами ст. 9, стт 10-13 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Кропивницькою громадою було проведено громадські обговорення проекту ДДП та Звіту а також здійснено консультації з суб'єктами, визначеними ст. 6-8 Закону України «Про

стратегічну екологічну оцінку». Протягом часу, відведеного на консультації, надійшли зауваження та пропозиції до проекту ППД і Звіту, викладені в довідці про консультації з органами виконавчої влади.

Частину зазначених зауважень та пропозицій враховано в Звіті.

6 ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Відповідно до *Методичних рекомендацій щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації* (розміщено на сайті Міндовкільля: <https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-705-vid-18-10-2023/>) в процесі аналізу ймовірних наслідків, їх тривалості та інтенсивності може виникати невизначеність. Критеріями, за якими можна, в процесі здійснення СЕО, вимірювати рівень значущості, пов'язаний з можливими наслідками, слід розуміти як такі ймовірні значні негативні наслідки, які:

1) можуть спричинити порушення екологічного стандарту або стандарту охорони здоров'я чи іншої екологічної вимоги або вимоги щодо охорони здоров'я правового/ нормативного характеру, якщо не буде вжито заходів щодо пом'якшення наслідків;

2) можуть призвести до недотримання цілей державної екологічної політики, програм чи планів або державної політики в цілому, програм чи планів у сфері охорони здоров'я;

3) можуть спричинити втрату одного чи кількох компонентів екосистеми, що загрожуватиме виживанню виду, який постійно або періодично (наприклад, мігрує) знаходиться на території, яку охоплює ДДП, якщо не будуть вжиті заходи з пом'якшення наслідків;

4) можуть завдати шкоди якості чи кількості природних чи культурних ресурсів, що призведе до впливу на здоров'я людей на території, яку охоплює ДДП, чи за її межами, або пошкодити існуючу інфраструктуру (у тому числі інфраструктуру культурної спадщини), якщо в цих випадках не буде вжито заходів щодо пом'якшення наслідків;

5) інші наслідки впровадження ДДП, які на думку громадськості або органів виконавчої влади (наприклад, в результаті консультацій) матимуть серйозний вплив на природне середовище, здоров'я населення, соціальне середовище або культурну спадщину, у тому числі на доступ до неї.

Визначити, чи може впровадження ДДП спричинити порушення екологічного стандарту або стандарту охорони здоров'я чи іншої юридичної вимоги, можна шляхом оцінки наслідків впровадження ДДП щодо відповідних нормативних вимог, що також розглядається в таких документах:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті (Київ, 2003), Додаток 3 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text)

- Ресурсний посібник для підтримки застосування Протоколу ЄЕК ООН зі стратегічної екологічної оцінки, ISSN 1020-4563, ЄЕК ООН (<https://unece.org/environment-policy/publications/resource-manual-support-application-sea-protocol>), с. 55-57

- Додатку III Методичних рекомендацій щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації (<https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-705-vid-18-10-2023/>).

Стратегія розвитку громади визначає основні стратегічні, операційні цілі та їх завдання. Перелік завдань, що визначені в ДДП на даному етапі проектування та переважно не мають конкретної просторової прив'язки до території громади, визначених конкретних заходів, їх детальних характеристик, даних щодо етапів та термінів їх реалізації. Тому оцінка наслідків виконання завдань, передбачених ДДП і викладена нижче є узагальненою та має уточнюватися на подальших етапах проектування, в тому числі після визначення конкретних результатів виконання запланованих заходів закладених ДДП.

6.1 Атмосферне повітря

Стратегія передбачає нарощування потенціалу житлового та нежитлового будівництва (завдання 1.2.8), підтримку реалізації економічних проєктів (завдання 1.3.2), будівництво, модернізацію, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства (завдання 2.1.2) які ймовірно матимуть вплив на атмосферне повітря. Через узагальненість таких заходів оцінити такий вплив не можливо на даному етапі їх проєктування. Такий вплив повинен бути уточнений на подальших етапах проєктування/реалізації цих заходів. Також частина цих заходів, на подальших етапах їх впровадження ймовірно чинитимуть вплив на атмосферне повітря. Такий вплив повинен бути уточненим, зокрема заходи щодо забезпечення функціонування крематорію, модернізація ТЕЦ з використанням газопоршневої когенераційної установки та водогрійного котла на біопаливі тощо.

Так, при реалізації економічних проєктів, у тому числі інноваційних, у ключових секторах економіки на принципах екологічної та цифрової трансформації з урахуванням факторів безпеки (оперативна ціль 1.3.) потрібно врахувати, що під час їх роботи можуть бути присутні такі фактори шкідливого впливу на навколишнє середовище: – використання атмосферного кисню та викидання продуктів повного згорання CO₂, H₂O; – теплові викиди; – шум; – шкідливі викиди в атмосферу. Найбільшого негативного впливу атмосферне повітря зазнає від роботи підприємств, що працюють на твердому та рідкому паливі. Всі установки, що сертифікуються в Україні, проходять перевірку щодо відповідності екологічних показників, в тому числі з концентрації викидів NO_x та CO. Ефективними способами зменшення таких шкідливих викидів на повітряне середовище є: – очищення палива та окиснювача від складових, що можуть утворювати шкідливі речовини; – стримування утворення шкідливих речовин; – випалювання шкідливих речовин; – очищення димових газів від шкідливих речовин, що утворилися під час спалювання палива. [<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/73-1.pdf>].

На етапі будівництва модернізації, капітального ремонту об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності, модернізації та адаптивності джерел генерації теплової енергії та мереж тепlopостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії а також розбудови системи розподіленої енергогенерації з використанням альтернативних джерел енергії (оперативна ціль 2.1), а також під час відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури (оперативна ціль 2.2) може чинитися тимчасовий вплив на якість повітря, який хоч і є негативним, але короткостроковим. Серед іншого тимчасовий негативний вплив на повітря під час будівельних робіт можливий через викиди пилу внаслідок дій із сипучими матеріалами (земляні роботи, навантаження тощо); викиди пилу з поверхонь, на яких рухається обладнання, необхідне для будівництва; викиди продуктів спалювання вичопного палива з двигунів машин, транспортних засобів, що використовуються для перевезення працівників, транспортування матеріалів та інших двигунів, що працюють на вичопному паливі (наприклад, дизельні генератори). Зазначений вплив припиниться як тільки будуть завершені будівельні роботи.

Заходи щодо забезпечення функціонування крематорію на основі сучасних екологічних технологій біопоховання (завдання 2.1.2), а також модернізація ТЕЦ з використанням газопоршневої когенераційної установки та водогрійного котла на біопаливі; виведення з експлуатації південно-західної котельні (ПЗК), застарілих протяжних теплових мереж та встановлення блочно-модульних котельнь (БМК); встановлення на кожній БМК автоматизованої системи управління з елементами диспетчеризації; впровадження системи енергетичного менеджменту (СЕМ) у міській системі тепlopостачання (завдання 2.1.4), передбачені Стратегією спрямовані на забезпечення якості атмосферного повітря та нададуть можливість покращити навколишнє середовище, зокрема сприятимуть зменшено питомих викидів оксиду вуглецю на одиницю випущеної теплової енергії.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.1.

*Відомості про основні впливи
на стан атмосферного повітря від реалізації завдань ДДП*

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на атмосферне повітря/ стани приземної атмосфери	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (кк/сс/де)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо	-	Зменшення споживання енергії, а отже зменшення викидів оксиду та діоксиду вуглецю при експлуатації енергоефективних об'єктів		0/+ 1/+1
2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності	Пилогазове забруднення атмосфери на етапі будівництва	Зменшення споживання енергії, а отже зменшення викидів оксиду та діоксиду вуглецю при експлуатації енергоефективних об'єктів Зменшення споживання енергії, а отже зменшення викидів оксиду та діоксиду вуглецю при експлуатації енергоефективних об'єктів		-1/+ 1/+1
2.1.4 Модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж теплопостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії	Зменшення споживання енергії, а отже зменшення викидів оксиду та діоксиду вуглецю при експлуатації енергоефективних об'єктів			+2/+ 2/+2
2.1.6 Впровадження технологій енергоефективності та застосування альтернативних джерел енергії; удосконалення системи енергетичного менеджменту	Зменшення споживання енергії, а отже зменшення викидів оксиду та діоксиду вуглецю при експлуатації енергоефективних об'єктів			+2/+ 2/+2
2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення	Пилогазове забруднення атмосфери на етапі будівництва	Зменшення викидів вихлопних газів, за рахунок збільшення пропускної здатності модернізованих доріг та забезпечення можливостей використовувати велосипедний транспорт	-	-1/+ 2/x

*інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; x – вплив наразі не можна визначити)

6.2 Клімат

Згідно рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування (лист-звернення заступника Міністра пані Ірини Ставчук від 03.03.2020 №26/1.4-3-5650, додаток 1) нижче в таблиці наведено узагальнену оцінку обігу парникових газів у громаді.[1]

Стратегічні цілі		Оперативні цілі	Оцінка впливу[2]	Ознака
1.		Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	-	потенційний вплив відсутній
		Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	-	потенційний вплив відсутній
		Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	A+	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля		Інфраструктурний розвиток території	A+	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП
		Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	A+	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП
		Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	-	потенційний вплив відсутній
		Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	-	потенційний вплив відсутній
		Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	A+	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП
3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління		Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	НО	неможливо оцінити через недостатність інформації або її узагальненість.
		Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	-	потенційний вплив відсутній
		Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	-	потенційний вплив відсутній
		Впровадження принципів гендерної політики	-	потенційний вплив відсутній

4.		Збереження історичної та культурної спадщини	-	потенційний вплив відсутній
		Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	-	потенційний вплив відсутній

Детальна інформація по обсягах викидів парникових газів об'єктами громади відсутня. Зауважимо, що в Стратегії передбачені заходи щодо розроблення інвестиційних проєктів впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій; впровадженню новітніх та енергозберігаючих технологій; проведення заходів з енергозбереження, які, очевидно, зменшенню сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП, але через їх узагальненість оцінити такий вплив на даному етапі проектування не можливо.

[1]

Зауважимо, що визначені у Стратегії цілі та завдання є достатньо узагальненими, тому їх впливас бути уточнений на наступних етапах, в тому числі при визначенні конкретних заходів та їх характеристик.

[2]

Примітка. “М-” - пом'якшення, зменшення сумарного річного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП, “М+” - пом'якшення, збільшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП, “Mt” - пом'якшення, одноразові великі викиди ПГ під час проведення ДДП, “А+” - адаптація, сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП, “А-” - адаптація, зменшення сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП; “НО”- неможливо оцінити через недостатність інформації або її узагальненість.

6.3 Водні ресурси

Стратегія містить заходи із реконструкції діючої мережі та будівництва нових об'єктів централізованого водопостачання, зокрема на окремих територіях приватного сектору; заходи з реконструкції діючої мережі та будівництва нових об'єктів централізованого водовідведення, зокрема на окремих територіях приватного сектору тощо (оперативна ціль 2.1); заходи із розбудови інфраструктури для розвитку пляжних видів спорту, забезпечення зовнішніх мереж водопостачання та водовідведення тощо (оперативна ціль 2.4). Дані заходи загалом можуть позитивно вплинути на стан водних ресурсів, адже централізована мережа водопостачання та водовідведення при штатній роботі не несе ризиків щодо потенційного забруднення поверхневих та підземних вод.

Також слід зауважити, що водні об'єкти повинні здаватися в оренду відповідно до вимог ЗУ “ Про аквакультуру” та Водного Кодексу України.

Здійснення дослідження з обґрунтуванням необхідних заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Інгул; здійснення аналізу загальної ситуації на водозаборі, наявних джерел антропогенного навантаження, забруднення, виснаження запасів вод, сучасного екологічного стану гідроекосистеми, фізико-хімічних і гідробіологічних параметрів, гідрологічного режиму тощо, передбачені Стратегією (оперативна ціль 2.5) також можуть стати основою середньострокових позитивних наслідків для водних ресурсів.

Стратегія передбачає збільшення обсягів будівництва житлових та нежитлових будівель, які ймовірно можуть чинити тиск на водні ресурси громади. Через узагальненість таких заходів оцінити такий вплив не можливо на даному етапі їх проектування. Такий вплив повинен бути уточнений на подальших етапах проектування/реалізації цих заходів.

Завдання, які б мали прямий негативний вплив на водні ресурси не передбачаються.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.3.

*Таблиця 6.3.
Відомості про основні впливи
на стан водних ресурсів від реалізації завдань ДДП*

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на водні ресурси	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (кк/сс/дс)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо	-	Потенційне збільшення тиску на водні об'єкти, зокрема збільшення водоспоживання та збільшення обсягу утворення стічних вод		0/-1/-1
2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості	Зниження ризиків через виникнення аварій на старих, зношених інженерних мережах та потрапляння у водні об'єкти неочищених стоків		-	+1/+1/x
2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури	Зниження ризиків через виникнення аварій на старих, зношених інженерних мережах та потрапляння у водні об'єкти неочищених стоків		-	+1/+1/x
2.5.2 Впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод	Зниження ризиків забруднення поверхневих водних об'єктів		-	+1/+1/x
2.5.3 Впровадження сучасних заходів з розчищення русел річок та прибережних захисних смуг; розбудова та розширення «зелено-блакитної» інфраструктури	Покращення водообміну та загального екологічного стану річок		-	+1/+1/x

*інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; x-вплив наразі не можна визначити)

6.4 Земельні ресурси

В громаді та області в цілому гостро стоїть питання розорення с/г земель, яке частково може бути вирішено в межах завдань операційних цілей 1.1, 2.1, 3.3. Зокрема здійснення стратегічної екологічної оцінки детальних планів територій земельних ділянок, на яких будуть розміщені індустріальні парки; актуальна містобудівна документація у цифровій формі наборів тематичних геопросторових даних; оновлення та актуалізація геоінформаційної системи сучасною інформацією про усі ресурси та об'єкти громади та розробка цифрової багатосарової публічної карти геоінформаційної системи для відкритого користування знизять ризики неефективного використання земельних ресурсів в громаді.

Рекомендується провести геоінформаційний аналіз території для раціоналізації системи природокористування та землекористування в цілому: допустимість с/г використання відповідно до специфіки рельєфу територій, наявності біологічного та ландшафтного різноманіття та інше. В тому числі, рекомендується створити карту ухилів на громаду для визначення територій, непридатних для оброблення згідно ЗУ "Про охорону" ст. 47, де визначено наступне: "забороняється розорювання схилів крутизною понад 7 градусів (крім ділянок для залуження, залісення та здійснення ґрунтозахисних заходів). На схилах крутизною від 3 до 7 градусів обмежується розміщення просапних культур, чорного пару тощо".

Основним ризиком серед завдань Стратегії є ймовірність передачі природоохоронних земель, в тому числі ПЗФ, водного фонду для сільськогосподарського використання при виділенні інвестиційних ділянок задля підвищення інвестиційної привабливості громади.

Заходи, які б мали прямий негативний вплив на земельні ресурси не передбачаються. На подальших етапах проектування після конкретизації характеристики передбачуваних заходів можливі впливи мають бути уточнені.

В рамках Стратегії передбачено заходи щодо запровадження системного, екологічно орієнтованого підходу для забезпечення сталого розвитку громади, оцінити вплив яких через узагальненість не є можливим.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.4.

*Таблиця 6.4.
Відомості про основні впливи
на стан земельних ресурсів від реалізації завдань ДДП*

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на земельні ресурси	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (кк/сс/дс)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
1.1.2 Створення та розвиток індустріальних парків, зокрема екологічного напрямку	Зниження ризиків, пов'язаних з неефективним використанням земельних ресурсів. Доступ широко кола зацікавлених сторін до інформації про стан земельних ресурсів			+1/+1/+1
2.1.1 Розроблення та впровадження комплексного плану просторового розвитку; оновленої містобудівної документації				
3.3.4 Розбудова, впровадження, забезпечення ефективного функціонування сучасної інноваційної геоінформаційної системи				

**інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; х – вплив наразі не можна визначити)*

6.5 Відходи

Стратегією передбачено заходи, направлені на вирішення питання поводження з відходами в громаді, в тому числі в рамках цілі 2.5. «Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів» передбачено: розроблення Плану управління відходами громади, у тому числі заходів з розвитку і забезпечення функціонування системи управління відходами; впровадження системи роздільного збирання відходів та підготовки до повторного використання, рециклінгу та відновлення; відбір території та аналіз її відповідності вимогам для розбудови інфраструктури полігону тощо.

Рекомендується до цих заходів включити заходи щодо проведення інвентаризації наявних сміттєзвалищ в громаді, а також проведення інформаційно-просвітницької кампанії серед населення щодо можливих наслідків відповідального поводження із відходами та уникнення інерційного поводження з відходами жителями у разі забезпечення належного вивезення та збирання відходів.

Під час проведення будівельних робіт (інженерних мереж, будівель, доріг тощо) основним негативним наслідком для довкілля є утворення будівельних відходів. Основними відходами, що створюватимуться під час будівельних робіт, будуть рештки старої цегли, бетону, деревини тощо. Фактичний обсяг таких відходів буде встановлено під час проектування відповідних об'єктів. Крім цього можливе утворення токсичних відходів

ремонтних робіт - лакофарбових матеріалів, заповнювачів, тощо. Передача забруднення в навколишнє середовище можлива із дощовими водами, коли внаслідок неналежного поводження з побутовим сміттям, воно змиватиметься на прилеглі території. Для попередження такої загрози під час реконструкції будівлі необхідно організувати роботи таким чином, аби уникнути складування будівельного сміття на проектній ділянці, дотримуватися діючих вимог законодавства тощо.

Варто зазначити, що виконання заходів із термомодернізації будівель може нести ризики для довкілля, оскільки після закінчення терміну експлуатації таких будівель або їх ремонту, в довгостроковій перспективі буде утворюватись значна кількість будівельних відходів. Тому для заходів із термомодернізації необхідно використовувати екологічно нейтральні або ж природного походження матеріали. Неправильна утилізація таких утеплювачів, як пінопласт (полістирол), пінополіуретан несе значну шкоду довкіллю через забруднення ґрунтів і ґрунтових вод.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.5.

Таблиця 6.5.
Відомості про основні впливи
на стан довкілля від реалізації завдань ДДП щодо поводження з відходами

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на стан довкілля від поводження з відходами	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (к/сс/де)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
1.2.8 Сприяння нарощуванню потенціалу житлового та нежитлового будівництва з урахуванням сучасних вимог безпеки, безбар'єрності, енергоефективності тощо	Утворення додаткових обсягів будівельного сміття	-	-	-1/х/х
2.5.1 Розробка і впровадження системи управління відходами	Зменшення ризиків для довкілля, що виникають при складуванні сміття на полігонах ТПВ			+2/+2/+2

**інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; х – вплив наразі не можна визначити)*

6.6 Біорізноманіття

Стратегією загалом не передбачає реалізацію заходів, які можуть прямо негативно вплинути на флору і фауну громади.

В межах оперативної цілі 2.5. «Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів» для поліпшення якості довкілля Кропивницької міської територіальної громади передбачені заходи: створення реєстру та бази даних обліку зелених насаджень; внесення інформації про якісний та кількісний стан зелених насаджень до геоінформаційної системи та візуалізація результатів інвентаризації на карті тощо. Для збереження біорізноманіття рекомендується до заходів в даній цілі Стратегії включити розроблення та затвердження місцевої схеми формування екологічної мережі. Закон України «Про екологічну мережу України» в статті 11 визначає повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері формування, збереження та використання екомережі, зокрема забезпечення «розроблення та виконання регіональних і місцевих схем та програм розвитку екомережі, проведення необхідних для цього наукових досліджень». Порядок розробки схеми екомережі визначається «Методичними рекомендаціями щодо розроблення регіональних та місцевих схем екомережі, затверджені Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 13.11.2009 № 604.

В рамках оперативної цілі 2.1 «Інфраструктурний розвиток території» передбачено здійснення робіт з реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Ковалівський» площею 7,5692 га, зокрема висадження нових декоративних дерев. Тут слід зауважити, що при висадці рослин слід зважати на перелік небезпечних,

інтродукованих видів і не допускати їх висадки. Основним ризиком серед завдань Стратегії для біорізноманіття є передача природоохоронних територій, в тому числі водного фонду, ПЗФ для сільськогосподарського використання та/або забудови. Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.6.

Таблиця 6.6.

Відомості про основні впливи на біорізноманіття від реалізації завдань ДДП

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на біорізноманіття	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (к/сс/де)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
2.1.8 Збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді	Можливий ризик висадки інтродукованих видів, небезпечних для біорізноманіття регіону			x/x/x
2.5.4 Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду	Зниження ризиків втрати біорізноманіття			+1/+1/+1

*інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; x – вплив наразі не можна визначити)

6.7 Природоохоронні території

Стратегією передбачені завдання, які можуть позитивно вплинути на стан ПЗФ, зокрема в рамках виконання завдання 2.5.4 «Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду» передбачено створення реєстру та бази даних обліку зелених насаджень; внесення інформації про якісний та кількісний стан зелених насаджень до геоінформаційної системи та візуалізація результатів інвентаризації на карті тощо. Такі дії зокрема можуть дозволити ідентифікувати перспективні для заповідання об'єкти на території громади.

Стратегією не передбачені заходи, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі природоохоронні території, в тому числі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). На подальших етапах реалізації визначених Стратегією завдань, в тому числі коли заплановані заходи будуть територіально прив'язані, передбачається уточнення таких впливів. Основним ризиком є передача природоохоронних територій для сільськогосподарського використання.

Також, варто звернути увагу на те що, відсоток заповідних територій у громаді дуже низький, тому доцільно звернути увагу на території, які є перспективними до заповідання. Такі території визначені в розділі 2.

Також, указом Президента України від 23 березня 2021 року №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» визначено необхідність розроблення місцевої екомережі, зокрема п. 2 зазначеного Указу, місцевим органам виконавчої влади необхідно вжити у 2021 році заходів щодо розроблення та затвердження регіональних та місцевих схем формування екологічної мережі. Закон України «Про екологічну мережу України» в статті 11 визначає повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері формування, збереження та використання екомережі, зокрема забезпечення «розроблення та виконання регіональних і місцевих схем та програм розвитку екомережі, проведення необхідних для цього наукових досліджень». Порядок розробки схеми екомережі визначається «Методичними рекомендаціями щодо розроблення регіональних та місцевих схем екомережі, затверджені Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 13.11.2009 № 604.

6.8 Здоров'я населення

Реалізація Стратегії не передбачає заходів, які б несли пряму шкоду здоров'ю населення, з іншої сторони частина заходів направлена на покращення різних сфер, що в сукупності матиме позитивний вплив на здоров'я населення, зокрема це забезпечення мешканців громади централізованим водопостачанням, вирішення деяких питань щодо поводження з відходами, розвиток медичної галузі, пропаганда здорового способу життя тощо. Зокрема низка заходів в рамках цілі 2.4 передбачені:

- Розробка заходів з популяризації здорового способу життя.
- Забезпечення висококваліфікованими фахівцями з фізичної реабілітації.
- Введення «Стежки здоров'я» в експлуатацію та публічна презентація серед жителів та гостей громади.
- Проведення вакцинальної кампанії населення відповідно до Національного календаря профілактичних щеплень, а також від раку шийки матки тощо.
- Проведення профілактичних оглядів.
- Здійснення робіт з розбудови інфраструктури для розвитку пляжних видів спорту, зокрема облаштування поля для пляжного футболу та волейболу тощо.
- Введення в експлуатацію та презентація майданчика для пляжних видів спорту.
- Здійснення інформаційної кампанії щодо просування та популяризації пляжних видів спорту у мережі інтернет.
- Здійснення робіт з реконструкції стадіону «Юність», зокрема будівництво футбольного поля зі штучним покриттям, футбольного поля з трав'яним газоном тощо.
- Впровадження заходів з покращення та збереження репродуктивного здоров'я.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.7.

Таблиця 6.7.
Відомості про основні впливи
на стан здоров'я населення від реалізації завдань ДДП

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на стан здоров'я населення	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (кс/сс/дс)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
2.4.2 Розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення	Покращення стану здоров'я мешканців громади		-	+1/+1/x
2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури				
2.4.5 Розвиток, підтримка та промоція спорту, фізичної активності й реабілітації та здорового способу життя, у тому числі серед вразливих категорій населення				

*інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; x – вплив наразі не можна визначити)

6.9 Історико-культурна спадщина

В межах оперативних цілей 4.1. Збереження історичної та культурної спадщини та 4.2. Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій передбачається низка заходів направлених на охорону, збереження та примноження культурної спадщини громади. Передусім це:

- Проведення детальної інвентаризації об'єктів нерухомого майна культурної спадщини та створення електронної бази обліку таких пам'яток.

- Здійснення паспортизації об'єктів культурної спадщини, зокрема виготовлення облікової документації, історичної довідки, матеріалів фіксації сучасного стану, підготовки актів стану збереження тощо.

- Внесення пам'яток культурної спадщини до державного реєстру нерухомих пам'яток України.

- Організація та проведення роз'яснювальної роботи з балансоутримувачами щодо вимог чинного законодавства у пам'яткоохоронній сфері.

- Укладення із власниками та користувачами пам'яток охоронних договорів.

- Проведення моніторингу стану пам'яток, розробка проєктів з відновлення історичного спадку Кропивницької міської територіальної громади з метою збереження історико-культурного середовища.

- Організація, проведення та участь у лекційній, туристичній, екскурсійній, виставковій діяльності, спрямованій на виховання історичної пам'яті, формування почуття патріотизму, глибокої поваги до історико-культурних надбань; промоція таких заходів.

Важливо під час будівництва нових об'єктів дотримуватися законодавства та встановлених обмежень для збереження історико-культурної спадщини та уникнути ризиків їх втрати.

Для спрощення сприйняття наданої інформації, відомості про основні впливи, зведено у таблиці 6.8.

Таблиця 6.8.

Відомості про основні впливи

на стан об'єктів історико-культурної спадщини від реалізації завдань ДДП

Завдання ДДП внаслідок яких очікуються впливи на стан здоров'я населення	тривалість впливів			інтенсивність ймовірного впливу* (кс/сс/дс)
	короткострокові	середньострокові	довгострокові	
4.1.1 Здійснення заходів щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурної спадщини; розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини	Уникнення ризиків втрати об'єктів ІКС або їх якості			+1/+1/+1
4.2.3 Створення умов ефективного використання економічного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини				

*інтенсивність ймовірного впливу: (від -2 до +2, де -2 - значний негативний вплив, -1 - негативний вплив, 0- вплив відсутній, +1 - позитивний вплив, +2 - значний позитивний вплив; x – вплив наразі не можна визначити)

6.10 Транскордонний вплив

Відсутній.

6.11 Результати розділу

Узагальнені результати оцінки за завданнями Стратегії представлені в таблиці 6.9. Через узагальненість завдань та заходів Стратегії, відсутності їх просторової прив'язки оцінити характери та тривалість впливу завдань на даному етапі планування не можливо. При деталізації і визначенні конкретних завдань та заходів в межах стратегічних /операційних цілей Стратегії такі впливи та їх характер мають бути уточнені.

Стратегічні цілі/Оперативні цілі Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року		Атмосферне повітря	Клімат	Вода	Земельні ресурси	Відходи	Біорізноманіття	Природоохоронні території
1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації	1.1. Стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності	0	0	0	IN/ MT/ LO/ CU	0	0	0
	1.2. Підвищення та зміцнення інвестиційного потенціалу	DI/ ST/ LO/ CU	?	?	?	DI/ O/ LO/ CU	?	?
	1.3. Сприяння розвитку науки, технологій та інновацій	?	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ O/ LO/ CU	?	?	?	?
2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля	2.1. Інфраструктурний розвиток території	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	?	?	?
	2.2. Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	0	0	0	0	0
	2.3. Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	0	0	0	0	0	0	0
	2.4. Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	0	0	DI/ ST/ LO/ SI	0	0	0	0
	2.5. Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів	0	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	0	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU	DI/ ST/ LO/ CU
3. Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління	3.1. Підвищення якості надання освітніх, культурних та соціальних послуг із забезпеченням формування інклюзивного, безбар'єрного та безпечного середовища	0	0	0	0	0	0	0
	3.2. Соціальний захист та формування інклюзивного середовища	0	0	0	0	0	0	0
	3.3. Розвиток цифрової екосистеми та підвищення рівня залучення жителів у процеси розвитку громади	0	0	0	IN/ MT/ LO/ CU	0	0	0

	3.4 Впровадження принципів гендерної політики	0	0	0	0	0	0	0
4. Громада багатогітких культурних традицій та історичного надбання	4.1 Збереження історичної та культурної спадщини	0	0	0	0	0	0	0
	4.2 Розвиток туристичного потенціалу, рекреаційної сфери та креативних індустрій	0	0	0	0	0	0	DI/ MT/ LO/ SI
Стратегічні цілі/Оперативні цілі Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року		Атмосферне повітря	Клімат	Вода	Земельні ресурси	Відходи	Біорізноманіття	Природоохоронні території

Позначення	Пояснення до позначення
-2	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму із застосуванням заходів щодо пом'якшення наслідків, щоб він став незначним.
-1	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу, або нейтральний. Втручання не має ефекту, який можна було б довести, або такий вплив є незначним.
+1	Помірний позитивний вплив.
+2	Значний позитивний вплив
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти навколишнього середовища, заплановану діяльність або з інших причин.
DI / IN	Прямий / Непрямий
LT/ MT/ ST / O	Довгостроковий (постійний 50-100 років) / Середньостроковий (10-15 років) / Короткостроковий (3-5 років) / Випадковий (тимчасовий, 1 рік)
LO / RE	Місцевий / Регіональний
CU / SI / TR	Кумулятивний / Синергетичний / Транскордонний

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) негативний вплив на довкілля, є незначною. Основним ризиком реалізації Стратегії є проблема сільськогосподарського використання довколишніх територій, дисбаланс у землекористуванні в цілому. Таким чином, реалізація Стратегії не має супроводжуватися появою нових значних негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація деяких завдань Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в Кропивницькій громаді, які викладено в цьому розділі вище.

7 ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

В цілому Стратегія не передбачає завдань, які б мали значний негативний довготривалий вплив на навколишнє середовище. Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії, наведені в таблиці нижче, ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації шляхів досягнення визначених пріоритетів, а також в процесі надання екологічних дозволів. Варто зауважити, що вплив ряду завдань Стратегії не може бути оцінений, оскільки такі завдання є досить узагальненими, і заходи із запобігання негативним наслідкам виконання мають бути уточнені після деталізації завдань на подальших етапах проектування.

Таблиця 7.1.

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії

Складова довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків (закладені у ДДП, рекомендовані в процесі проведення СЕО, рекомендовані в ході консультацій з громадськістю та уповноваженими органами)		Стратегічний/Операційний напрямок в межах якого пропонуються заходи щодо зменшення негативних наслідків
	включені в ДДП	пропоновані до включення	
Атмосферне повітря	<ul style="list-style-type: none"> реконструкція та модернізація теплових мереж; реконструкція та модернізація котельень; підвищення рівня енергоефективності теплогенеруючого обладнання; придбання та встановлення когенераційних установок; покращення стану навколишнього природного середовища покращення системи моніторингу стану атмосферного повітря; покращення стану атмосферного повітря у різних частинах громади; розширення площ зелені насаджень; розбудова велосипедної інфраструктури та розвитку мікромобільності; 	<ul style="list-style-type: none"> оновлення транспортного забезпечення громади разом із розвитком легкого персонального транспорту, розробкою та впровадженням веломаршрутів між населеними пунктами громади; орієнтація на будівництво екологічно прийнятних та ефективних комунальних систем; дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних робіт; проведення інформаційної кампанії серед населення щодо неприпустимості спалювання сухої трави, побутового та промислового сміття; 	<p>2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг;</p> <p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p> <p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>
Водні ресурси	<ul style="list-style-type: none"> покращення системи моніторингу якості води, у тому числі питної; покращення доступності питної води; покращення якості водних ресурсів громади (лінійних) 	<ul style="list-style-type: none"> створити перелік існуючих об'єктів господарювання в межах встановлених водоохоронних зон і прибережних захисних смуг для подальшого винесення об'єктів, господарська діяльність яких не 	<p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> площинних); очищення та відновлення річок Інгул, зокрема очистка дна та укріплення берегової зони та покращення доступності до неї; покращення стану навколишнього природного середовища розбудова інфраструктури локальних очисних споруд; модернізація, капітальний ремонт та будівництво каналізаційних мереж; впровадження інноваційних технологій і методів очищення стоків та утилізації утворених відходів; впровадження інноваційних методів фільтрації та знезаражування стічних вод; підвищення культурного раціонального та ощадливого водокористування. 	<p>відповідає вимогам (ст. 89 Водного кодексу України та ст. 61 Земельного кодексу України);</p> <ul style="list-style-type: none"> заборонити будь-яке будівництво на землях водного фонду (якщо таке не дозволене законодавством); визначити підприємство, організацію або установу та створити при ній спеціальну службу з догляду та підтримання у належному стані водоохоронних зон, прибережних захисних смуг водних об'єктів; прийняти відповідні міри впливу, передбачені ст. 212 Земельного кодексу України, до громадян та юридичних осіб, що здійснили самозахоплення земельних ділянок на землях водного фонду; заборонити миття машин і механізмів у місцях, з яких стічні води можуть потрапити в магістральну, розподільчу, скидну мережу, річки та водойми; дотримання у межах зон санітарної охорони об'єктів водопостачання режимів господарської діяльності визначених Постановою КМ України №2024 від 18.12.1998 р. «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»); 	<p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>
<p>Відходи/Політика поводження з відходами</p>	<ul style="list-style-type: none"> покращення системи управління відходами у громаді; забезпечення розбудови інфраструктури управління відходами, зокрема будівництво полігону; покращено систему роздільного збору твердих побутових відходів поліпшення екологічного та санітарного стану території; покращення системи вивезення побутових відходів; попередження виникнення пожеж та інших надзвичайних ситуацій. 	<ul style="list-style-type: none"> Розробити схему санітарного очищення території згідно ЗУ “Про відходи”, порядку затвердження розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів наказ Мінрегіону 23.03.2017 № 57, ДБН Б.2.2-6:2013 «Склад та зміст схеми санітарного очищення населеного пункту», ДБН Б.2.2-12-2019 Планування і забудова територій. забезпечення 10096 населення громади та суб'єктів господарювання систематичним збором сміття. впровадження лінії сортування для подальшого перероблення ТПВ; Провести інформаційно-просвітницьку кампанію серед населення щодо правил поводження із відходами та можливих наслідків для довкілля та здоров'я у разі їх недотримання. Забезпечити контроль та дотримання вимог діючого законодавства під час проведення будівельних робіт для попередження загрози складування будівельного сміття на проектних ділянках, скидання їх у непризначених місцях тощо; проведення рекультивції і реконструкції існуючих сміттєзвалищ, що вичерпали свій 	<p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p> <p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>

		<p>ресурс або експлуатуються з грубими порушеннями норм санітарної безпеки;</p> <p>МІНДОВКІЛЛЯ в листі № 25/2-21/15660-24 від 28.11.2024 пропонує при розробці і впровадженні системи управління відходами» інформація Звіту потребує доопрацювання, зокрема, щодо дотримання та врахування вимог Закону України «Про управління відходами», ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування»</p>	
Ґрунти	<ul style="list-style-type: none"> • покращення системи моніторингу забруднення ґрунту; • покращення якості ґрунтів; 	<p>В межах заходів із розроблення містобудівної документації рекомендовано:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створити цифрову модель рельєфу громади. Актуалізувати карту ґрунтів. Визначити можливі напрями горизонтальної міграції забруднення від промислових та сільськогосподарських підприємств та налагодити регулярний моніторинг стану ґрунтів у місцях найбільш вірогідної концентрації специфічного для кожного із підприємств забруднення. Такі заходи дозволять чітко визначити причинно-наслідковий зв'язок у випадках понаднормового забруднення; • на основі даних цифрової моделі рельєфу, даних землекористування та актуальної карти ґрунтів актуалізувати території, із обмеженнями для орного землеробства (доцільно та рекомендовано виконати такі роботи під час проведення інвентаризації земель громади); • на основі даних цифрової моделі рельєфу, даних землекористування та актуальної карти ґрунтів визначити території із існуючою та потенціальною водною та вітровою ерозіями. Забезпечити рекультивацию ґрунтів у місцях існуючої ерозії, в першу чергу в місцях, де внаслідок водної ерозії замулюються водні об'єкти; • усунення випадків викидання, складування та накопичення побутових відходів і стоків на території житлової забудови; • дотримання норм унесенні мінеральних добрив, щорічний моніторинг стану ґрунтів у місцях вірогідного накопичення забруднювачів, зумовлених басейновою структурою рельєфу території; 	<p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p> <p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>
Екологічні політики, що	<ul style="list-style-type: none"> • розроблення оновленої містобудівної документації 	<ul style="list-style-type: none"> • рекомендується для підвищення рівня обізнаності 	2.5 Впровадження заходів покращення стану

<p>сприятимуть збільшенню біорізноманіття та сталому розвитку</p>	<p>зокрема генерального плану планів зонування території; детальних планів території;</p> <ul style="list-style-type: none"> • розроблення комплексного плану просторового розвитку. • збільшення об'єктів та території природно-заповідного фонду; • розширення інфраструктур цілісної безперервної мережі зелених і блакитних просторів; 	<p>населення та підвищення екологічної свідомості удосконалити систему інформування населення щодо оперативного висвітлення екологічних питань, стимулювати громадян залучатися до використання енергозберігаючих технологій у побуті, створити та або/впроваджувати шкільні та позашкільні освітні програми для молоді;</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулювання суб'єктів господарювання до розвитку систем екологічного управління, яке забезпечує впорядкування контролю за комплектуючими, сировиною і матеріалами та продукцією, викидами та відходами, які виникають внаслідок окремих виробничих процесів; • проведення інформування населення щодо місцезонашування цінних територій (ПЗФ, Смарагдової мережі та інших), а також дозволених режимів їх використання. Винесення в натурі меж територій ПЗФ; • на перспективу рекомендовано розробити програму оцінки екосистемних послуг оцінки громади, зокрема під час стратегічних екологічних оцінок цільових програм та оцінок впливу на довкілля планованої діяльності; інформувати мешканців громади про екосистемні послуги наявних екосистем та вразливих біотопів; створити "Білу книгу благоустрою громади", із описом біотопів громади, місцевих видів флори і фауни, особливостей поведінки із такими видами. Заходи із озеленення, рекультивації проводити відповідно до переліку "Білої книги"; Провести освітні кампанії щодо переваг та можливостей органічного землеробства, можливостей органічної сертифікації продукції згідно Директиви ЄС №834/2007¹¹. • Рекомендовано розробити схему локальної екомережі громади згідно указу Президента України від 23 березня 2021 року №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та 	<p>довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p> <p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>
---	---	--	---

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN#d1e1146-1-1> та https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-logo_en#when-to-use-the-organic-logo

		першочергові заходи щодо їх нейтралізації»	
Здоров'я населення	<ul style="list-style-type: none"> створення рекреаційних зон та екологічних публічних просторів; покращення рівня якості надання медичних послуг; підвищення доступності медичних послуг; покращення здоров'я населення громади; покращення доступності спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури для вразливих груп населення. забезпечення пропаганди та просування здорового способу життя; розширення переліку та покращення доступності реабілітаційних послуг. 	<ul style="list-style-type: none"> впроваджувати заходи із адаптації змін клімату. В процесі благоустрою поступово зменшувати площі суцільного асфальтобетонного покриття до обґрунтовано необхідних, інтенсивно озеленювати громадські зони; впровадити систему моніторингу якості води, ґрунтів, атмосферного повітря в громаді; Провести інформаційну кампанію серед населення щодо зменшення негативних наслідків для здоров'я населення громади від різних видів поведінки людини та видів її діяльності Залучення суспільства громади до реалізації і організації заходів спрямованих на формування взаємної відповідальності особи і держави за дії або бездіяльність у сфері соціального захисту та громадського здоров'я 	<p>2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя</p> <p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p> <p>2.1 Інфраструктурний розвиток території</p>

8 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ) ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ

8.1 Вихідні дані для виконання оцінки

Для виконання стратегічної екологічної оцінки документу державного планування “Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року” використано наступні вихідні дані:

- “Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року”;
- “План заходів на 2025 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Кропивницької міської територіальної громади на період до 2030 року”;
- Інші Програми, Стратегії розвитку громади;
- Статистичні дані екологічного стану Кіровоградської області [<https://mepr.gov.ua/>];
- Дані головного управління статистики Кіровоградської області;
- Вимоги діючих Державних будівельних норм та санітарних правил.
- Відкриті джерела даних;
- Вимоги діючих Державних будівельних норм та санітарних правил.
- Відкриті джерела даних.

8.2 Використані інструменти та методи

В процесі проведення стратегічної екологічної оцінки використано такі методи:

Статистичний метод ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу в майбутньому. Сутність його полягає в отриманні і спеціалізованому обробленні прогнозних оцінок об'єкта через опитування висококваліфікованих фахівців (експертів) у певній сфері науки, техніки, виробництва.

Метод експертних оцінок, який використовується при відсутності про об'єкт прогнозування достовірних відомостей і, якщо об'єкт не підлягає математичному аналізу. Суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів.

Метод аналогій полягає в тому, що закономірності розвитку одного процесу з певними поправками можна перенести на інший процес, для якого потрібно зробити прогноз.

Метод екстраполяції полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє. Цей метод ефективний при короткостроковому прогнозуванні стосовно об'єкта, який тривалий час розвивався рівномірно без значних відхилень. Ґрунтується він на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку у прогнозованому періоді;

Метод моделювання полягає у побудові моделей, які розглядають з урахуванням імовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на певний період, користуючись прямими або опосередкованими даними про масштаби та напрями змін. При побудові прогнозних моделей необхідно виявити фактори, від яких суттєво залежить прогноз; з'ясувати їх співвідношення з прогнозованим явищем; розробити алгоритм і програми моделювання змін довкілля під дією певних факторів.

Для здійснення стратегічної екологічної оцінки використано вищевказані методи, зокрема здійснено: збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників; проведення аналізу слабких та сильних сторін проекту Стратегії з точки зору екологічної ситуації; проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей; проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення; надано рекомендації із моніторингу фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля.

8.3 Планувальні альтернативи

Таблиця 8.1.

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1	Нульова альтернатива	розглядається як базовий варіант розвитку громади, який не передбачає впровадження заходів ДДП. Прогнозні зміни стану довкілля, якщо ДДП не буде затверджено, розглянуто в розділі 2.	<p>Переваги Не порушується існуюча соціально-економічна структура, що історично сформувалася на території Кропивницької міської територіальної громади</p> <p>Недоліки Відсутність та незначна кількість оновлень та еко орієнтованих технологій, застарілі підходи щодо ведення господарства та не ефективність виробництв.</p>	Рекомендується вибрати альтернативу 3 оскільки вона сприятиме зменшенню впливу на довкілля та здоров'я населення, зокрема сприятиме: <ul style="list-style-type: none"> - розвитку економічного і соціального потенціалу громади - стабілізації у соціальній, освітній, медичній та культурній сферах громади - впорядкуванню та благоустрою території громади і створення її привабливого іміджу (інвестиційного, туристичного тощо) - запобіганню появі небезпечного і не цільового використання земельних ресурсів та надр; - збільшенню зелених насаджень різного
2	Альтернатива, що розглядається в проекті ДДП	розглядається даний проект ДДП, в якому розглянуто можливий вплив на довкілля від реалізації ДДП в розділі 6 та ефективність його реалізації.	<p>Переваги Заплановані еко орієнтовані заходи щодо зменшення негативних впливів на компоненти довкілля, заходи щодо адаптації регіону до кліматичних змін. Існуюча соціально-економічна структура Кропивницької міської територіальної громади зазнає часткової зміни, що визначається як прогресивна та стала, Розширюються виробничі та господарські можливості, Покращується соціальна, культурна, освітня та медична сфери, Відчутно покращиться транспортне забезпечення та стан дорожньої мережі. З'являється перспектива у переорієнтації в напрямку сталого розвитку та покращення якості життя населення Кропивницької міської ТГ.</p>	

			<p>Недоліки Невизначеність у політико-адміністративній сфері та впливи війни. Підвищення ймовірності виникнення ситуацій із локальними впливами на окремі компоненти довкілля і відповідно на стан здоров'я місцевих мешканців. Можливі впливи на довкілля від реалізації рішень ДДП розглянуті у відповідних розділах даного звіту. (зокрема, в розділі 3, 4, 6)</p>	<p>призначення, кількості територій та об'єктів ПЗФ, охоронного статусу тощо, - підвищенню адаптаційних заходів до змін клімату - покращенню ситуації із станом і якістю водних об'єктів, ґрунтів та атмосферного повітря в цілому та ін.</p>
3	Альтернатива, запропонована у звіті про СЕО	<p>дещо подібна до альтернативи 2 за багатьма проектними рішеннями, але передбачає ряд пропозицій та рекомендованих заходів, які можуть бути враховані для провадження (подано як додаток в таблиці 8,2.) Пропоновані в межах третьої альтернативи заходи, спрямовані на покращення екологічної ситуації в громаді, але включення їх до складу ДДП мають також враховувати економічну спроможність громади.</p>	<p>Переваги посилення екологічної безпеки, курс на сталий розвиток громади, подолання або нівелювання впливів війни Пропоновані в межах третьої альтернативи заходи, спрямовані на покращення екологічної ситуації в громаді</p> <p>Недоліки Включення оптимізаційних заходів (табл.8.2.) до складу ДДП мають також враховувати економічну спроможність бізнес структур, виробництв та в цілому Кропивницької міської ТГ.</p>	

Додаткова таблиця 8.2

Напрямок розвитку, заходи	Пропозиція
2.1 Інфраструктурний розвиток території	<ul style="list-style-type: none"> орієнтація на будівництво екологічно прийнятних та ефективних комунальних систем; дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних робіт; проведення інформаційної кампанії серед населення щодо неприпустимості спалювання сухої трави, побутового та промислового сміття; впроваджувати заходи із адаптації змінам клімату. в процесі благоустрою поступово зменшувати площі суцільного асфальтобетонного покриття до обґрунтовано необхідних, інтенсивно озеленювати громадські зони; <p>МІНДОВКІЛЛЯ в листі № 25/2-21/15660-24 від 28.11.2024 пропонує урахувати Стратегію розвитку індустріальних парків на 2023 – 2030 роки, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 176-р, зокрема, що передбачає забезпечення розвитку індустріальних парків з урахуванням пріоритету екологічної безпеки, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів, затвердження на законодавчому рівні моделі еко-індустріального парку, державне стимулювання розвитку еко-індустріальних парків і трансформації індустріальних парків в еко-індустріальні парки (ціль 9).</p>
2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг;	<ul style="list-style-type: none"> оновлення транспортного забезпечення громади разом із розвитком легкого персонального транспорту, розробкою та впровадженням веломаршрутів між населеними пунктами громади;
2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	<ul style="list-style-type: none"> Провести інформаційну кампанію серед населення щодо зменшення негативних наслідків для здоров'я населення громади від різних видів поведінки людини та видів її діяльності Залучення суспільства громади до реалізації і організації заходів спрямованих на формування взаємної відповідальності особи і держави за дії або бездіяльність у сфері соціального захисту та громадського здоров'я

	<ul style="list-style-type: none"> Провести інформаційно-просвітницьку кампанію серед населення щодо правил поводження із відходами та можливих наслідків для довкілля та здоров'я у разі їх недотримання.
<p>2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;</p>	<ul style="list-style-type: none"> Розробити та впровадити схему санітарного очищення території Забезпечити контроль та дотримання вимог діючого законодавства під час проведення будівельних робіт для попередження загрози складування будівельного сміття на проектних ділянках, скидання їх у непризначених місцях тощо; проведення рекультивациі і реконструкції існуючих сміттєзвалищ, що вичерпали свій ресурс або експлуатуються з грубими порушеннями норм санітарної безпеки; створити перелік існуючих об'єктів господарювання в межах встановлених водоохоронних зон і прибережних захисних смуг для подальшого винесення об'єктів, господарська діяльність яких не відповідає вимогам (ст. 89 Водного кодексу України та ст. 61 Земельного кодексу України); заборонити будь-яке будівництво на землях водного фонду (якщо таке не дозволене законодавством); визначити підприємство, організацію або установу та створити при ній спеціальну службу з догляду та підтримання у належному стані водоохоронних зон, прибережних захисних смуг водних об'єктів; прийняти відповідні міри впливу, передбачені ст. 212 Земельного кодексу України, до громадян та юридичних осіб, що здійснили самозахоплення земельних ділянок на землях водного фонду; заборонити миття машин і механізмів у місцях, з яких стічні води можуть потрапити в магістральну, розподільчу, скидну мережу, річки та водойми; дотримання у межах зон санітарної охорони об'єктів водопостачання режимів господарської діяльності визначених Постановою КМ України №2024 від 18.12.1998 р. «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»); Створити інформаційну систему із моніторингу якості поверхневих та ґрунтових вод, зокрема це стосується місць скиду зворотних вод підприємств-водокористувачів, систему моніторингу якості повітря. Проведення заходів із збереження природоохоронних територій в межах громади, зокрема: розробка схеми локальної екомережі громади <p>Департамент екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної військової адміністрації (лист 26-01-22/2273/0.26 від 13.11.2024) рекомендує</p> <ul style="list-style-type: none"> забезпечити розширення територій природно-заповідного фонду організувати та встановити межі територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. здійснювати інвентаризацію зелених насаджень на проектній території, збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу, а також відтворення природних рослинних ресурсів дотримуватися санітарно-захисних зон та санітарних розривів, а також мінімальної площі озеленення санітарно-захисних зон зауважує, що заходи щодо розроблення схеми санітарної очистки можуть бути враховані при розробленні місцевого плану управління відходами - програмного документу, що міститиме комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в населених пунктах в межах територіальної громади дотримуватися чинного законодавства у сфері охорони природного середовища, сфері управління відходами та інших сферах природокористування

8.4 Фактори, які не було враховано під час підготовки звіту

Не враховано характеристики кожного окремого запроєктованого об'єкта та їх потенційний вплив на навколишнє середовище, оскільки такий детальний аналіз виконується на наступних етапах планування для кожного об'єкта окремо (процедура ОВД, тощо).

8.5 Ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів) під час здійснення стратегічної екологічної оцінки

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна

виділити наступні:

- Відсутність статистичних відомостей та інших характеристик для кожного окремого населеного пункту громади та просторової прив'язки статистичних даних та рішень Стратегії для можливості більш цілісної їх оцінки;
- Неповнота оцінки проблем довкілля та пріоритизації таких проблем, пов'язані з недостатньою взаємодією суб'єктів, прямо та опосередковано пов'язаних із територією, на яку розробляється Стратегія.
- Відсутність мережі Державної системи моніторингу довкілля, відповідно до положення про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391., не дозволила провести всебічний аналіз документу державного планування з урахуванням змісту і рівня його деталізації. через відсутність локальних даних про стан довкілля Кропивницької громади.

9 ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

- **зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання.** Для Кропивницької громади є доцільним створення системи моніторингу стану довкілля, згідно вимог постанови Кабінету міністрів України № 391 від 30 березня 1998 р. [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF#Text>]. Система моніторингу повинна включати заходи з контролю якості атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів та якості земельних ресурсів, біологічних ресурсів та здоров'я населення. Перелік заходів із моніторингу може встановлюватися і коригуватись відповідно до завдань Плану заходів. Отже, заходи передбачені для здійснення моніторингу повинні включати:

а) контроль за дотриманням допустимих рівнів і тривалості дії негативного явища при впровадженні рішення ДДП;

б) контроль інших можливих негативних впливів на довкілля.

Основними цілями зазначеного в цьому розділі моніторингу за станом довкілля є охорона здоров'я людей, сталий розвиток місцевої громади, збереження та відновлення біологічних ресурсів території, що в свою чергу дозволить забезпечити життєві потреби майбутніх поколінь мешканців Кропивницької громади.

- **кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також, кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.** Враховуючи характер наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, передбачається облік кількісних та якісних показників, що характеризують вплив на довкілля без акцентування на дотримання їх цільових значень (таблиця 9.1.). Проте, цільові значення показників мають відповідати санітарним нормам та правилам діючим в Україні та/або відповідати ЦСР і прийнятим для ЄС.

Таблиця 9.1.

Кількісні показники екологічного стану компонентів довкілля, що можуть бути включені у систему моніторингу при виконанні рішень ДДП

№	Екологічні показники індикації стану	Одиниці виміру
---	--------------------------------------	----------------

1	Використання водних ресурсів	
1.1	Загальний об'єм забору прісних вод у цілому, в т.ч.:	м3/рік
	об'єм забору прісних поверхневих вод	
	об'єм забору прісних підземних вод	
1.2	Використання прісних вод у цілому, в т.ч.:	м3/рік
	побутово-питні потреби	
	зрошення	
	сільськогосподарські потреби	
	інше	
1.3.	Якість води для питних потреб за хімічними показниками	мг/дм3 або мкг/дм3 або Бк/дм3
	за бактеріологічними показниками	КУО/100см3 або БУО/дм3 або клітини, цисти, яйця в 50 дм3
1.3	Об'єм води, що використовується для задоволення господарсько-питних та інших потреб населення в цілому	м3/рік/на душу населення
2	Якість ґрунтів	
2.1	Якісний стан ґрунтів	
	вміст гумусу в орному шарі ґрунту вміст рухомих сполук фосфору (P2O5) в орному шарі ґрунту вміст рухомих сполук калію (K2O) в орному шарі ґрунту кислотність орного шару ґрунту засоленість ґрунтів	% мг/кг ґрунту мг/кг ґрунту
2.2	Забруднення важкими металами	мг/кг
2.3,	Бактеріологічне забруднення	клітини, цисти, яйця/кг; титр/ Coli; Титр/Perfringens або санітарне число
2.4.	Радіаційне забруднення	кБк/м2
2.5.	Органогенне забруднення (пестициди, гербіциди та ін.)	мг/кг
3	Забруднені стічні води	
3.1	Скидання зворотних вод, усього, в т.ч.:	м3/рік
	у поверхневій водній об'єкти	
	у підземні горизонти	
	у накопичувачі	
3.2	Скидання зворотних вод у поверхневій водній об'єкти, усього, з них:	м3/рік
	нормативно очищених	
	нормативно чистих без очищення	
	забруднених	
3.3	Скидання забруднених зворотних вод у поверхневій водній об'єкти в цілому, в т.ч.:	% від загального об'єму скинутих стічних вод
	забруднених зворотних вод без очищення	
	недостатньо очищених зворотних вод	
4	Земельні ресурси	
4.1	Частка озелених територій	% від загальної території
4.2	Частка забудованої території	% від загальної території
4.3	Частка не забудованої території	% від загальної території
4.4	Частка відновлених земель та екосистем	% від загальної території
4,5	Частка земель, на яких проводяться заходи з консервації	% від загальної території
5	Атмосферне повітря	
5,1,	Загальні витрати твердого палива, усього в т.ч.:	тис. т/рік
	дрова	
	інше	тис. т/рік
5.2.	Загальне споживання електроенергії	кВт/рік
5.3.	Загальний об'єм споживання газу	м3/рік
5.4.	Забруднення	

	Вміст в атмосферному повітрі: NO ₂ , CO, NH ₃ , CH ₂ O, PM (пил) 2.5, PM 10 формальдегідів	мг/м ³ мкг/м ³ мг/м ³
6	Поводження з відходами	
6.1	Утворилося, всього за рік ТПВ Від домогосподарств Від виробничої сфери Від сфери послуг	т/рік т/рік т/рік т/рік
7	Забруднення ґрунтового покриву	
7,1,	Забруднення важкими металами (вздовж транспортних артерій та місць скупчення автомобільного транспорту)	мг/кг
7,2,	Забруднення основними органічними та хімічними сполуками ґрунтів с/г використання	мг/кг

Вибір екологічних показників здійснення моніторингу.

Екологічні показники є основним інструментом для проведення оцінки стану навколишнього середовища в країнах Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії. Вибрані належним чином показники, що базуються на достатніх часових рядах даних (часові тренди), можуть не тільки відображати основні тенденції, але й сприяти аналізу причин та наслідків екологічної обстановки, що склалася. Також дозволяють спостерігати за ходом здійснення та ефективністю екологічної політики в країнах.

В залежності від ролі показника в оцінці конкретного питання показники класифікуються за схемою Європейської агенції з навколишнього середовища РС-Т-С-В-Р (DPSIR): Рушійні сили – Тиск – Стан – Вплив – Реагування.

РС – Рушійні сили (Driving force) – соціально-економічні фактори та види діяльності, що посилюють або зменшують навантаження на довкілля.

Т – Тиск (Pressure) – пряме антропогенне навантаження на довкілля, що здійснюється через викиди та скиди забруднюючих речовин, використання природних ресурсів.

С – Стан (State) – відносяться до поточного стану та тенденцій змін навколишнього середовища, що включають також параметри якості основних складових довкілля.

В – Вплив (Impact) – наслідки зміни довкілля для здоров'я населення, наслідки для природи та біорізноманіття.

Р – Реагування (Response) – конкретні дії, що спрямовані на вирішення екологічних проблем.

Згідно системи аналізу за цієї схемою, соціальний і економічний розвиток збільшує тиск на довкілля і, як наслідок, спричиняє зміни довкілля - наприклад, створення адекватних умов для здоров'я, доступності ресурсів і біорізноманіття. Нарешті, це призводить до протистояння людського здоров'я, екосистем і матеріалів, які можуть спричинити негативну соціальну реакцію, що підтримується рушійними силами через тиск на довкілля або фактори впливу безпосередньо, через адаптацію або запобіжні дії.

Індикатори моніторингу

В цьому Звіті було проаналізовано рушійні сили, їх тиск на середовище та вплив, а також запропоновано варіанти реагування. За результатами було відібрано індикатори моніторингу наслідків виконання Плану заходів, відповідно до вимог Постанови № 1272 “Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення”, Закону України “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” та індикатори виконання Цілей сталого розвитку для України, які корелюють із завданнями Плану заходів. Індикатори моніторингу наслідків виконання ДДП наведено в таблиці нижче.

Для громади доцільно проводити моніторинг ефективності реалізації заходів Плану на основі визначених показників (індикаторів) раз на рік, а також на початку введення в дію (затвердження) Плану заходів та через рік після завершення її дії.

У таблиці 9.2. наведено завдання, за якими має проводитись моніторинг, відповідно до поданих індикаторів.

Рушійні сили: стратегічні цілі (СЦ)/ завдання Стратегії розвитку громади заходи ДДП - програми/проекти	Компоненти довкілля, та здоров'я населення які зазнають впливу							
	Атмосферне повітря	Клімат	Вода	Земельні ресурси	Природоохоронні території	Біорізноманіття	Генерація відходів	Здоров'я мешканців громади
СЦ 1. Громада сильної інноваційної конкурентоспроможної економіки на засадах смарт-спеціалізації								
СЦ 2. Громада високої якості рівня життєдіяльності та чистого довкілля								
2.1.2 Будівництво, модернізація, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі з використанням інструментів енергосервісу; забезпечення їх енергетичної ефективності - Забезпечення функціонування крематорію на основі сучасних екологічних технологій біопоховання	I-2, I -3, I-4	I-1						
2.1.3 Забезпечення доступними якісними послугами централізованого водопостачання та водовідведення, зокрема жителів віддаленої місцевості - Здійснення робіт з реконструкції мережі централізованого водопостачання та водовідведення - Забезпечення якісною питною водою, зокрема жителів віддаленої місцевості приватного сектору			I -5, I -6, I -7, I -8					I-16, I-17
2.1.4 Модернізація та адаптивність джерел генерації теплової енергії та мереж теплопостачання з урахуванням енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії - Модернізація ТЕЦ з використанням газопоршневої когенераційної установки та водогрійного котла на біопаливі. - Виведення з експлуатації південно-західної котельні (ПЗК), застарілих протяжних теплових мереж та встановлення блочно-модульних котелень (БМК), наближених до споживачів	I-2, I -3, I-4	I-0, I-1						

<p>2.1.8. Збереження та розвиток комфортних, цілісних та безпечних відкритих публічних просторів як місць взаємодії у громаді</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здійснення робіт з реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Ковалівський» площею 7,5692 га, а саме висадження нових декоративних дерев; - Здійснення робіт з капітального ремонту скверу «Полтавський» площею 0,38 га, а саме висадження нових декоративних дерев 					I-11, I-12	I-11		
<p>2.2.2 Відновлення та будівництво доріг та дорожньої (вуличної) інфраструктури, зокрема велосипедної; удосконалення мережі зовнішнього освітлення</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капітальний ремонт дороги по проспекту Промисловому, по вулиці Металургів, капітальний ремонт мосту по вулиці Київській; - Будівництво та облаштування велосипедних доріжок - Придбання та встановлення автоматизованої системи керування дорожнім рухом 	I-1, I -3, I-4	I-2			I-11		I-13, I-15, I-29	
<p>2.4.2 Розбудова спроможної системи громадського здоров'я (фізичного та психічного); у тому числі створення умов для профілактики хвороб та їх раннього виявлення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Проведення інформаційно-просвітницької роботи 2. Проведення вакцинальної кампанії населення відповідно до Національного календаря профілактичних щеплень, а також від раку шийки матки тощо. 3.Проведення профілактичних оглядів. <p>Впровадження заходів з покращення та збереження репродуктивного здоров'я.</p>								I-16, I-17, I-18, I-30, I-32

<p>2.4.4 Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої, у тому числі інклюзивної, інфраструктури</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здійснення робіт з розбудови інфраструктури для розвитку пляжних видів спорту, - Введення в експлуатацію та презентація майданчика для пляжних видів спорту. <p>Здійснення інформаційної кампанії щодо просування та популяризації пляжних видів спорту у мережі інтернет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здійснення робіт з реконструкції стадіону «Юність»тощо. - Закупівля спортивного обладнання та інвентарю для облаштування вуличних спортивних майданчиків. <p>-Проведення фізкультурно-оздоровчих заходів на вуличних спортивних майданчиках та їх просування у мережі інтернет.</p>								I-16, I-17, I-18, I-30, I-32
<p>2.4.5.Розвиток, підтримка та промоція спорту, фізичної активності й реабілітації та здорового способу життя, у тому числі серед вразливих категорій населення</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розбудова спортивної інфраструктури для осіб з інвалідністю, у тому числі внаслідок війни - Розробка заходів з популяризації здорового способу життя. - Забезпечення висококваліфікованими фахівцями з фізичної реабілітації. - Здійснення інформаційної кампанії популяризації та просування ветеранського та адаптивного спорту у громаді. - Введення «Стежки здоров'я» в експлуатацію та публічна презентація серед жителів та гостей громади. 			I-9					I-16, I-17, I-18, I-30, I-32, I-33
<p>2.5.1. Розробка і впровадження системи управління відходами</p> <ul style="list-style-type: none"> - Впровадження системи роздільного збирання відходів та підготовки до 	I-1, I-4		I-7				I-13, I-15, I-29	

повторного використання, рециклінгу та відновлення.								
2.5.2 Впровадження сучасних технологій і заходів очистки стічних вод			I-5, I -6, I -8					I-16, I-17
2.5.3 Впровадження сучасних заходів з розчищення русел річок та прибережних захисних смуг; розбудова та розширення «зелено-блакитної» інфраструктури -Здійснення аналізу загальної ситуації на водозаборі, наявних джерел антропогенного навантаження, забруднення, виснаження запасів вод, сучасного екологічного стану гідроекосистеми, фізико-хімічних і гідробіологічних параметрів, гідрологічного режиму тощо			I-5, I -7, I-9					
2.5.4. Розвиток формування екологічної мережі і системи еколого-економічного балансу території та об'єктів природно-заповідного фонду - Створення реєстру та бази даних обліку зелених насаджень. - Внесення інформації про якісний та кількісний стан зелених насаджень до геоінформаційної системи та візуалізація результатів інвентаризації на карті.				I-19, I-20	I-11, I-12	I-11		
СЦ 3.Громада потужного людського потенціалу та цифрового управління								

СЦ 4. Громада багатомісних культурних традицій та історичного надбання								
<p>4.1.1 Здійснення заходів щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурної спадщини; розширення переліку елементів нематеріальної культурної спадщини</p> <p>- Здійснення паспортизації об'єктів культурної спадщини, зокрема виготовлення облікової документації, історичної довідки, матеріалів фіксації сучасного стану, підготовки актів стану збереження тощо.</p> <p>- Організація та проведення роз'яснювальної роботи з балансоутримувачами щодо вимог чинного законодавства у пам'яткоохоронній сфері.</p>						I-12		
<p>4.2.3 Створення умов ефективного використання економічного потенціалу територій та об'єктів природно-заповідного фонду, пам'яток культурної спадщини та елементів нематеріальної культурної спадщини</p>						I-12		

Номер	Індикатор	Визначення (кількісні та якісні показники)	Джерело (метод визначення)	Критерій досягнення цілей документа (цільові значення)
I-0	Глобальний індикатор ЦСР 7.1.1. Доступна та чиста енергія Виробництво електроенергії, млрд. кВт•год	Кількість, млрд. кВт•год	Статистична звітність суб'єктів господарювання	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-1	Якість повітря загалом	Показники згідно Постанови № 827 від 14 серпня 2019 р.	Автоматичні станції моніторингу та/або аналіз проб повітря, що здійснюють регіональні офіси гідрометеорологічної служби	відповідно до показників постанови
I-2	Обсяг викидів парникових газів	Відповідно Закону України “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів”	Статистична звітність згідно зазначеного Закону	Відповідно до поточних значень цілей НВВ.
I-3	Глобальний індикатор ЦСР 11.6.2 - усереднений річний рівень пилу в атмосферному повітрі населених пунктів громади	Показники РМ25, РМ10	Автоматичні станції моніторингу а/або аналіз проб повітря, що здійснюють регіональні офіси гідрометеорологічної служби	Відповідно до показників індикатору, встановлених ЦСР
I-4	Індикатор ЦСР 11.5.1 - Обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин, % до рівня 2015 року	Обсяг викидів у атмосферне повітря забруднюючих речовин, % до рівня 2015 року	Статистична звітність суб'єктів господарювання	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-5	індикатор ЦСР 6.3.2 - частка безпечно очищених стічних вод	Частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів, %	Статистична звітність суб'єктів господарювання	Відповідно до показників індикатору, встановлених ЦСР
I-6	Аналіз проб, взятих з централізованої мережі та криниць громадського користування	Показники згідно ДСанПіН 2.2.4-171-10	Щорічний аналіз проб води із джерел питного водопостачання	не гірше, ніж встановлено ДСанПіН 2.2.4-171-10
I-7	Якість поверхневих вод	Показники Нормативів_ЕБВО_від_30.07.12	Щорічний аналіз проб води із відповідних поверхневих водних об'єктів	Відповідно до нормативів
I-8	індикатор ЦСР 6.3.1. Обсяги скидів забруднених стічних вод	Обсяги скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти, млн. куб. м	Статистична звітність суб'єктів господарювання	Відповідно до показників індикатору, встановлених ЦСР
I-9	Кількість порушень режиму прибережно - захисних смуг	Кількість порушень режиму прибережно - захисних смуг	Статистична звітність контролюючих органів, звернення громадян	Не більше, ніж в минулому звітному періоді
I-10	Частка земель під оранкою	Площа фактично розораних земель, км2	дані дистанційного зондування землі (космоснімки Sentinel 2) та/або відомості відповідних підрозділів громади інформація про площу території громади	Не більше, ніж в минулому звітному періоді

I-11	Індикатор ЦСР № 15.2.1 - пропорція озелених територій	площа фактичних озелених територій поділена на площу території громади. Площа фактично озелених територій визначається за індексом NDVI - густи багаторічна рослинність, або за даними ведення обліку зелених насаджень	дані дистанційного зондування землі (космосзнімки Sentinel 2) та/або відомості відповідних підрозділів громади інформація про площу території громади	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-12	Індикатор ЦСР № 15.2.1 - Пропорція територій ПЗФ (природоохоронних територій)	площа фактичних територій ПЗФ (природоохоронних територій) поділена на площу території громади.	Дані земельного кадастру	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-13	Загальний обсяг утворення ТПВ.	Обсяг утворення твердих побутових відходів, класифікованих згідно Державного класифікатора відходів ДК 005-96	Статистична звітність суб'єктів господарювання (форма 1-ТПВ)	Не більше, ніж в попередньому звітному періоді
I-14	Загальний обсяг використаних добрив	Кількість, кг або т	Статистична звітність контролюючих органів, звернення громадян	Не більше, ніж в минулому звітному періоді
I-15	Обсяг утворення небезпечних відходів	Обсяг утворення небезпечних відходів 1-3 класу небезпеки	Статистична звітність суб'єктів господарювання (форма 1-ТПВ)	Не більше, ніж в попередньому звітному періоді
I-16	Мед-статистичний показник, що характеризує захворюваність населення: Тимчасова непрацездатність	Число випадків тимчасової непрацездатності (ТН) на 100 працюючих	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору на місцевому/регіональному рівні
I-17	Мед-статистичний показник, що характеризує захворюваність населення: Тимчасова непрацездатність	Число календарних днів ТН на 100 працюючих	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору на місцевому/регіональному рівні
I-18	Мед-статистичний показник, що характеризує захворюваність населення: Тимчасова непрацездатність	Середня тривалість одного випадку ТН	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору на місцевому/регіональному рівні
I-19	Частка відновлених земель та екосистем	% площ відносно загальної площі території	За даними відповідного підрозділу Кропивницької громади, уповноваженого зберігати інформацію про інвентаризовані землі громади.	Не менше, ніж в минулому звітному періоді
I-20	Частка земель, на яких проводяться заходи з консервації	% площ відносно загальної площі території	За даними відповідного підрозділу Кропивницької громади, уповноваженого зберігати інформацію про інвентаризовані землі громади.	Відповідно до Базові (вихідних) показників значень індикатору (відповідно до Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням та вказівок Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель

				шону стелюванням)
I-21	вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь.	%	за даними агрохімічної паспортизації*/експертизи	Не менше, ніж в минулому звітному періоді
I-23	Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду та їх частка у загальній площі території	Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду та їх частка у загальній площі території	За даними відповідного підрозділу Кропивницької громади, уповноваженого зберігати інформацію про інвентаризовані землі громади.	Не менше, ніж в минулому звітному періоді
I-24	Здійснення стратегічної екологічної оцінки під час розробки проєктів містобудівної документації	Відсоток містобудівної документації,	За даними відповідного підрозділу Кропивницької громади, уповноваженого проводити зберігати інформацію про процедури СЕО ДДП.	100% за звітний період
I-25	Індикатор ЦСР № 3.9.1. - міцне здоров'я та благополуччя	Частка витрат населення у загальних видатках на охорону здоров'я, %	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-26	Мед-статистичний показник, що характеризує захворюваність населення: - кількість зовнішніх причин погіршення стану здоров'я	Кількість зовнішніх причин погіршення стану здоров'я	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору на місцевому рівні
I-27	Мед-статистичний показник, що характеризує захворюваність населення: - зовнішні фактори впливу на стан здоров'я	фактори, що впливають на стан здоров'я населення, і звернення до установ охорони здоров'я	Державна служба статистики України (Держстат), місцеві управління статистики. Медична статистика	Відповідно до значень індикатору на місцевому рівні
I-29	Кількість несанкціонованих сміттєзвалищ	Кількість несанкціонованих сміттєзвалищ, одиниць	Дані відповідних підрозділів громади	Не більше ніж за попередній звітний період
I-30	Індикатор ЦСР № 3.9.1 - міцне здоров'я та благополуччя: здійснити реформу фінансування системи охорони здоров'я	частка витрат населення у загальних видатках на охорону здоров'я, %	Державна служба статистики України (Держстат)	Відповідно до значень індикатору, встановлених ЦСР
I-31	чисельність постійного населення (на кінець року)	осіб	Державна служба статистики України (Держстат)/(Медстат)	Відповідно до значень індикатору
I-32	природний приріст, скорочення населення	осіб на 1000 наявного населення	Державна служба статистики України (Держстат)/(Медстат)	Відповідно до значень індикатору
I-33	забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей (на 10 тис. наявного населення)	осіб лікарів	Державна служба статистики України (Держстат)/(Медстат)	Відповідно до значень індикатору

- **методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати.** Методи визначення та отримання значень показників, запропонованих або таких, що висвітлюють стан компонентів довкілля від впровадження рішень ДДП, при здійсненні заходів моніторингу повинні відповідати чинним методикам екологічних, медико-санітарних та санітарно-гігієнічних спостережень та оцінок і має здійснюватися шляхом фіксації показників наявних лічильних приладів або взяття проб і проведення лабораторних досліджень тощо. Отримання актуальних даних від відповідних служб та уповноважених осіб ініціюється Замовником. Керівників, або відповідальних осіб (від підприємств, установ, органу врядування тощо) передбачається зобов'язати повідомляти, за вимогою Замовника, з моменту введення в дію рішення значення показників в письмовому вигляді у формі довідки. В подальшому здійснюється аналіз отриманої екологічної статистики із виявленням тенденцій щодо динаміки стану компонентів довкілля, стану здоров'я населення з моменту впровадження рішень ДДП.

- **засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, непередбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.** Засоби та способи індикації стану компонентів довкілля обираються такими які відповідають встановленим нормативно-законодавчою базою методикам екологічних спостережень та оцінок стану довкілля. Враховуючи характер наслідків виконання окремих рішень документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, здійснення планових спеціальних технічних (інструментальних, лабораторних) заходів моніторингу залишається у компетенції Замовника, а також, передбачається перевірка відповідними органами у разі надходження скарг та/або екстрених (аварійних ситуацій).

- **періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями.** Відповідальним за здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення є Замовник. Згідно ЗУ “Про стратегічну екологічну оцінку” ст.17 замовник СЕО у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

10 ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Реалізація рішень Стратегії не несе транскордонних наслідків для довкілля.

11 РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦЬЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Оцінка проводилась паралельно з підготовкою ДДП “Стратегія розвитку Кропивницької міської територіальної громади до 2030 року”, тому проведені в рамках СЕО консультації і виконаний аналіз використано для оптимізації Стратегії з точки зору впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення.

З метою визначення потенційного негативного впливу планової діяльності на стан довкілля, а також можливих конфліктів з цілями екологічної політики, зазначеними в інших документах стратегічного характеру, було проаналізовано зміст Стратегії (р.1 та р.2).

Документ державного планування охоплює основні напрямки планувальної організації та функціонального призначення території, формування системи громадського обслуговування населення, організації інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки та

благоустрою, захисту території від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони навколишнього природного середовища, охорони та збереження нерухомих об'єктів культурної спадщини та пам'яток археології, традиційного характеру середовища історичних населених пунктів.

Зміст та основні цілі даного документу відповідають, зокрема, низці галузевих програм, що діють в межах території громади, а також корелюється із стратегічним баченням розвитку області, оскільки враховує основні положення Стратегії сталого розвитку Кіровоградської області на період до 2027 року, а також забезпечує організацію виконання Плану заходів з реалізації цієї Стратегії.

Існуючі екологічні проблеми території громади, адміністративної області тощо можна визначити як проблеми природного та антропогенного характеру. Проте, більшість екологічних негараздів прямо чи опосередковано зумовлено діяльністю людини та пов'язані із некерованим і нераціональним природокористуванням.

Аналіз екологічної ситуації в межах території планування вказує на те, що існує ряд екологічних ризиків які мають комплексний вплив як на складові навколишнього середовища, так і на стан здоров'я населення.

Забруднення повітря відбувається за рахунок викидів від пересувних джерел: автомобільний транспорт. Дані ризики є основними серед потенційних впливів на стан здоров'я населення, проте, вони не є критично небезпечними та не контрольованими. Також варто зазначити впливи фізичних факторів на екологію середовища існування людини (акустичне, вібраційне забруднення). Проте такого роду забруднення є помірним.

Основними екологічними проблемами даної території в питаннях існуючого стану поверхневих і підземних вод, охорони і раціонального використання водних ресурсів є низька якість питної води в приватних шахтних криницях, що зумовлена забрудненістю та недостатньою захищеністю водоносних горизонтів, відсутністю каналізації та водопостачання, зношеністю технологічного та енергетичного обладнання на очисних спорудах та забруднення поверхневих вод внаслідок відсутності каналізаційних очисних споруд та відсутності системи очищення дощових стоків, а також недотримання обмеженого режиму землекористування в водоохоронних зонах та прибережних захисних смугах.

Ризики в сфері землекористування пов'язані із виведенням земель с/г та л/г призначення під забудову (житлову, промислову та комунальну), деградацією земель внаслідок нераціонального природокористування. Значущим ризиком в сфері екології Кіровоградської області є ймовірність механічного забруднення земель через накопичення ТПВ, зокрема, існує тенденція до збільшення обсягу крупногабаритних відходів, значну частину яких складатиме відпрацьована побутова техніка, будівельних відходів та сміття тощо. Проблема існує внаслідок не досконалості системи збирання, знешкоджування, утилізації сміття - відсутність достатньої кількості сміттепереробних підприємств, сміттєзвалищ та відстійників із сучасними технологіями утилізації сміття та відходів та інше.

До ризиків втрати біорізноманіття та ландшафтного різноманіття в громаді віднесемо не завжди ефективне виконання природоохоронних заходів, в тому числі в питаннях визначення особливо цінних ділянок, які є перспективними для заповідання з подальшим наданням їм статусу природно-заповідного фонду, а також скорочення площ з природним рослинним покривом внаслідок переведення таких земель в інші категорії, що дозволяє їх не раціональну експлуатацію, збільшення площ із порушеними ділянками із знищеним рослинним покривом, стихійних сміттєзвалищ, не відповідність технологій будівництва та експлуатації дорожньо-транспортної мережі та інфраструктури, не досконала та місцями повністю відсутня рекреаційна інфраструктура та заплановані місця для коротко- та довготривалого відпочинку, не контрольованість діяльності та потужності потоків рекреантів призводить до надмірного навантаження на ландшафти і як наслідок повна /часткова їх дигресія та втрата тощо.

До ризиків впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування можна віднести: якість атмосферного повітря на ділянках впливу автотранспорту, збільшення інфекційних хвороб; недостатнє забезпечення об'єктами обслуговування, а саме

зкладами охорони здоров'я, дошкільної та загальної середньої освіти, об'єктами фізкультурно-оздоровчого, рекреаційного та туристичного спрямування.

Проект ДДП розроблено з урахуванням зобов'язань України у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, з них відзначимо, насамперед, Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», низку міжнародних природоохоронних конвенцій, ратифікованих Україною, стратегії, плани і програми розвитку. Загалом, усі заходи документу державного планування не суперечать зобов'язанням України у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення.

Для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання проекту ДДП, враховуючи результати досліджень поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, в тому числі на територіях, які ймовірно зазнають впливу, екологічних проблем, ризику впливу на здоров'я населення, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом, наслідків для довкілля і для здоров'я населення, пропонується комплекс природоохоронних заходів, дія котрих спрямована, зокрема, на такі компоненти довкілля та/ або сфери виникнення (в т.ч. ймовірних) негативних наслідків: клімат та атмосферне повітря, поверхневі і підземні води, ґрунти, флора, фауна, біорізноманіття, ландшафтна та культурна спадщина, природно-заповідний фонд, умови для рекреації і туризму, поводження з відходами, здоров'я населення.

Розроблення СЕО спиралося на ряд методичних підходів – аналіз територій, прогнозування, методи аналогій, експертних висновків, картографічні та геоінформаційні методи тощо. Основою аналізу території, комплексного врахування особливостей природних умов, сучасного екологічного стану та планувальних рішень виступали геоінформаційні технології. Геоінформаційні методи застосовані для спряженого і комплексного аналізу різнопланових геопросторових даних.

За підсумками СЕО були запропоновані узагальнені заходи щодо покращення стану навколишнього природного середовища, зокрема під час виконання положень Стратегії. Також було конкретизовано і доповнено заходи із моніторингу наслідків виконання Стратегії, серед яких в першу чергу зменшення негативного впливу на природоохоронні території та вирішення питання щодо поводження з відходами.

Кропивницькій громаді рекомендовано посилити створений перелік заходів і знайти можливість забезпечити реалізацію наступних заходів в межах стратегічних та операційних напрямків ДДП:

2.1 Інфраструктурний розвиток території

- орієнтація на будівництво екологічно прийнятних та ефективних комунальних систем;
- дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних робіт;
- проведення інформаційної кампанії серед населення щодо неприпустимості спалювання сухої трави, побутового та промислового сміття;
- впроваджувати заходи із адаптації змінам клімату.
- в процесі благоустрою поступово зменшувати площі суцільного асфальтобетонного покриття до обґрунтовано необхідних, інтенсивно озеленювати громадські зони;

2.2 Стала мобільність та удосконалення доступності транспортних послуг;

- оновлення транспортного забезпечення громади разом із розвитком легкого персонального транспорту, розробкою та впровадженням веломаршрутів між населеними пунктами громади;

2.4 Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя

- Провести інформаційну кампанію серед населення щодо зменшення негативних наслідків для здоров'я населення громади від різних видів поведінки людини та видів її діяльності
- Залучення суспільства громади до реалізації і організації заходів спрямованих на формування взаємної відповідальності особи і держави за дії або бездіяльність у сфері соціального захисту та громадського здоров'я
- Провести інформаційно-просвітницьку кампанію серед населення щодо правил поводження із відходами та можливих наслідків для довкілля та здоров'я у разі їх недотримання.

2.5 Впровадження заходів покращення стану довкілля та раціонального використання природних ресурсів;

- Розробити схему санітарного очищення території згідно ЗУ “Про відходи”, порядку затвердження розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів наказ Міністерства 23.03.2017 № 57, ДБН Б.2.2-6:2013 «Склад та зміст схеми санітарного очищення населеного пункту», ДБН Б.2.2-12:2019 Планування і забудова територій. забезпечення 10096 населення громади та суб'єктів господарювання систематичним збором сміття. впровадження лінії сортування для подальшого перероблення ТПВ;
- Забезпечити контроль та дотримання вимог діючого законодавства під час проведення будівельних робіт для попередження загрози складування будівельного сміття на проектних ділянках, скидання їх у непризначених місцях тощо;
- проведення рекультивациі і реконструкції існуючих сміттєзвалищ, що вичерпали свій ресурс або експлуатуються з грубими порушеннями норм санітарної безпеки;
- створити перелік існуючих об'єктів господарювання в межах встановлених водоохоронних зон і прибережних захисних смуг для подальшого винесення об'єктів, господарська діяльність яких не відповідає вимогам (ст. 89 Водного кодексу України та ст. 61 Земельного кодексу України);
- заборонити будь-яке будівництво на землях водного фонду (якщо таке не дозволене законодавством);
- визначити підприємство, організацію або установу та створити при ній спеціальну службу з догляду та підтримання у належному стані водоохоронних зон, прибережних захисних смуг водних об'єктів;
- прийняти відповідні міри впливу, передбачені ст. 212 Земельного кодексу України, до громадян та юридичних осіб, що здійснили самозахоплення земельних ділянок на землях водного фонду;
- заборонити миття машин і механізмів у місцях, з яких стічні води можуть потрапити в магістральну, розподільчу, скидну мережу, річки та водойми;
- дотримання у межах зон санітарної охорони об'єктів водопостачання режимів господарської діяльності визначених Постановою КМ України №2024 від 18.12.1998 р. «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»);
- Створити інформаційну систему із моніторингу якості поверхневих та ґрунтових вод, зокрема в місцях скиду зворотних вод підприємств-водокористувачів, систему моніторингу якості повітря.
- Впровадження заходів із збереження природоохоронних територій в межах громади, зокрема, розробити схему локальної екомережі громади указом Президента України від 23 березня 2021 року №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації», де визначено необхідність розроблення місцевої екомережі, зокрема п. 2 зазначеного Указу, місцевим органам виконавчої влади необхідно вжити у 2021 році заходів щодо розроблення та затвердження регіональних та місцевих схем формування екологічної мережі.

Департамент екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної військової адміністрації (лист 26-01-22/2273/0.26 від 13.11.2024) рекомендує

- забезпечити розширення територій природно-заповідного фонду
- організувати та встановити межі територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.
- здійснювати інвентаризацію зелених насаджень на проектній території, збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу, а також відтворення природних рослинних ресурсів
- дотримуватися санітарно-захисних зон та санітарних розривів, а також мінімальної площі озеленення санітарно-захисних зон
- зауважує, що заходи щодо розроблення схеми санітарної очистки можуть бути враховані при розробленні місцевого плану управління відходами - програмного документу, що міститиме комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в населених пунктах в межах територіальної громади
- дотримуватися чинного законодавства у сфері охорони природного середовища, сфері управління відходами та інших сферах природокористування